UCHWAŁA NR III/20/24
RADY MIASTA BIAŁYSTOK

z dnia 23 maja 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609) oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278), w związku z art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1688) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr XXXIV/559/17 Rady Miasta Białystok z dnia 24 kwietnia 2017 r. w sprawie Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023 oraz uchwała Nr XLIX/750/18 Rady Miasta Białystok z dnia 23 kwietnia 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023.

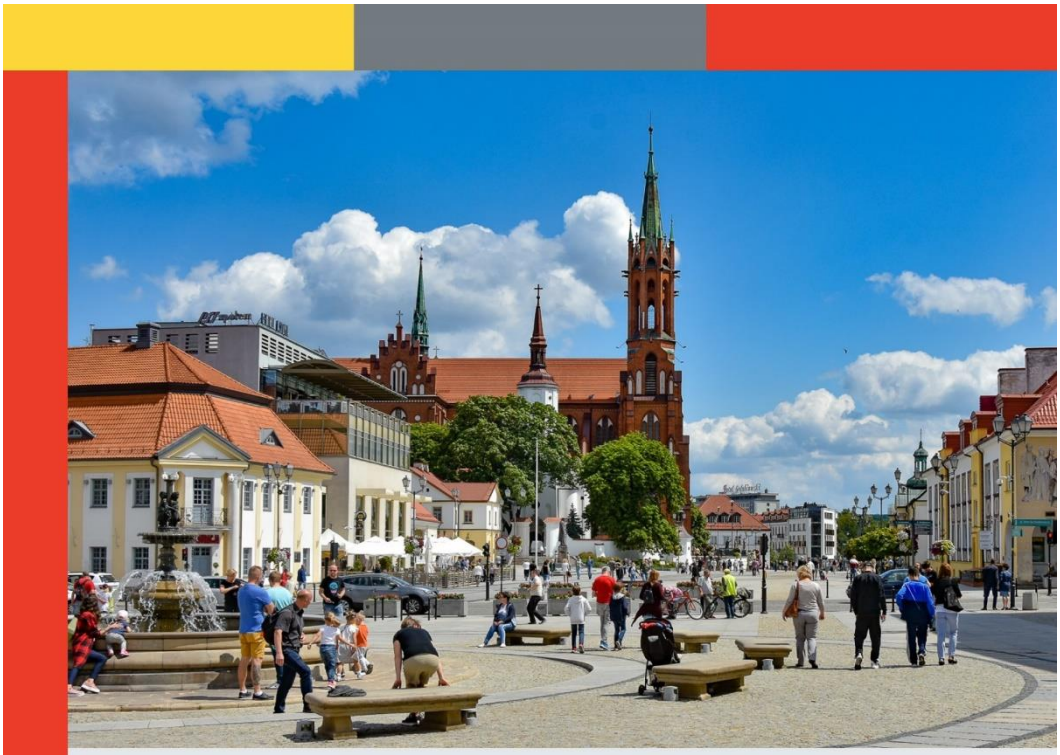
§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Białegostoku.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCA RADY

Katarzyna Jamróz

Załącznik do uchwały Nr III/20/24
Rady Miasta Białystok
z dnia 23 maja 2024 r.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU NA LATA 2024-2034

Białystok

Gminny Program Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034 opracował zespół autorski Centrum Doradztwa Rewitalizacyjnego Instytutu Rozwoju Miast i Regionów w składzie:

- Michał Cichocki
- Violetta Drabik-Franiewska
- Emilia Grotowska
- Barbara Samorek
- Katarzyna Spadło
- Paweł Sudra
- Edyta Tomczyk

Spis treści

1. WSTĘP I ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU

2. PODOBSZARY REWITALIZACJI I ICH DIAGNOZA

2.1. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA PODOBSZARÓW REWITALIZACJI

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI

PODOBSZAR CENTRUM I DOJLIDY

PODOBSZAR STAROSIELCE

2.2 SYNTEZA DIAGNOZY SZCZEGÓŁOWEJ PODOBSZARÓW REWITALIZACJI

3. INTEGRALNOŚĆ SYSTEMU WIZJI, CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ

3.1. USPÓJNIONA WIZJA OBSZARU REWITALIZACJI BIAŁEGOSTOKU

3.2. INTEGRACJA WIZJI, CELÓW, KIERUNKÓW DZIAŁAŃ I PRZEDSIĘWZIĘĆ

4. PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

4.1. PLANOWANE PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji

Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji

4.2. CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH DOPUSZCZALNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

5. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU

6. MECHANIZMY SŁUŻĄCE INTEGROWANIU DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

7. OPIS SPOSOBU ZAPEWNIENIA UDZIAŁU INTERESARIUSZY W PROCESIE REWITALIZACJI, W TYM W RAMACH KOMITETU REWITALIZACJI

7.1. IDENTYFIKACJA INTERESARIUSZY PROCESU REWITALIZACJI

7.2. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA RÓŻNYCH ETAPACH PRZYGOTOWANIA PROGRAMU

7.3. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE WDRAŻANIA I OCENY REALIZACJI PROGRAMU, W TYM W RAMACH KOMITETU REWITALIZACJI

7.4. OPIS WŁĄCZENIA PARTNERÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH ZGODNIE Z ART. 36 USTAWY WDROŻENIOWEJ

8. ZARZĄDZANIE GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU

8.1. OPIS STRUKTURY ZARZĄDZANIA GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI

8.2. RAMOWY HARMONOGRAM DZIAŁAŃ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

9. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU

9.1. METODYKA MONITOROWANIA I OCENY GPRB

9.2. MONITOROWANIE POSTĘPU W REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

9.3. OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW GPRB Z UŻYCIEM INFORMACJI O STANIE OBSZARU REWITALIZACJI

9.4. OCENA AKTUALNOŚCI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU NA LATA 2024-2034

10. POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY

10.1. POWIĄZANIA ZE STRATEGIĄ ROZWOJU MIASTA BIAŁEGOSTOKU DO 203O ROKU

10.2. POWIĄZANIA Z MIEJSKĄ STRATEGIĄ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA BIAŁEGOSTOKU NA LATA 2021-2030

10.3. POWIĄZANIA ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA BIAŁEGOSTOKU

10.4. POWIĄZANIA Z PLANEM ADAPTACJI MIASTA BIAŁYSTOK DO ZMIAN KLIMATU DO ROKU 2030

10.5. POWIĄZANIA Z GMINNYM PROGRAMEM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA BIAŁEGOSTOKU NA LATA 2022-2025

11. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWAŁACH DOTYCZĄCYCH ZASOBU MIESZKANIOWEGO

12. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWALE DOTYCZĄCEJ KOMITETU REWITALIZACJI

13. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI

14. SPOSÓB REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

14.1. ZAKRES NIEZBĘDNYCH ZMIAN W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

14.2. ZAKRES MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO KONIECZNYCH DO UCHWALENIA ALBO ZMIANY

14.3. MIEJSCOWY PLAN REWITALIZACJI

15. OPINIE DO PROJEKTU GPRB ZEBRANE W ZWIĄZKU Z ART. 17 USTAWY O REWITALIZACJI

Załączniki

Spis tabel

Spis rysunków

Spis fotografii

1. WSTĘP I ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU

Z definicji rewitalizacji, ujętej w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji[1] wynika, że obejmuje ona proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe, tj. przedsięwzięcia powiązane wzajemnie, obejmujące kwestie społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne lub środowiskowe, skoncentrowane terytorialnie oraz integrujące lokalną społeczność, gospodarkę i przestrzeń, prowadzone w sposób zaplanowany z udziałem gminnego programu rewitalizacji (GPR).

Miasto Białystok uruchomiło proces rewitalizacji w 2010 r., w oparciu o Lokalny Program Rewitalizacji Białegostoku na lata 2010-2015[2], który umożliwił zainicjowanie pierwszych działań naprawczych na terenie uznanym za zdegradowany.

Kolejny plan odnowy i ożywienia miejskich obszarów zdegradowanych pn. „Program rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023" (PR 2017-2023) przyjęto uchwałą Rady Miasta Białystok w kwietniu 2017 r.[3] Dokument został zaktualizowany uchwałą Nr XLIX/750/18 Rady Miasta Białystok z dnia 23 kwietnia 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023. PR 2017-2023 opracowano dla fragmentu miasta, wyznaczonego na podstawie kryteriów społecznych, gospodarczych, technicznych, środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych. Obszar zdegradowany obejmował zasięgiem osiedla: Centrum, Sienkiewicza, Przydworcowe, Antoniuk, Skorupy, Bema, Starosielce, Dziesięciny I oraz zurbanizowaną część osiedla Dojlidy, o całkowitej powierzchni 19,8 km^2, co stanowiło 19,4% powierzchni miasta. Był zamieszkiwany przez 81 209 osób. Dotyczył terenu, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy polegający m.in. na koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w sferze gospodarczej (np. duża liczba bezrobotnych, niewystarczający stopień przedsiębiorczości), a także technicznej (np. degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym).

Obszar rewitalizacji, według PR 2017-2023, stanowił fragment miasta obejmujący część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierzano prowadzić skoordynowane działania rewitalizacyjne. Dotyczył terenów o zintensyfikowanej zabudowie w centralnej, zachodniej oraz wschodniej części miasta, zgodnie z powyższym wykazem osiedli. Cel nadrzędny programu został sformułowany jako: „Zintegrowane społeczeństwo mające możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego na odpowiednio przygotowanej do tego infrastrukturze". Celowi nadrzędnemu podporządkowano trzy cele strategiczne:

- Wysoki stopień spójności społecznej i spełnienia potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji,
- Zaktywizowane zawodowo społeczeństwo i rozwinięty pod względem gospodarczym obszar rewitalizacji,
- Zapewnione wysokiej jakości warunki życia mieszkańców.

[1] Dz. U. z 2024 r. poz. 278.
[2] Uchwała Nr LVII/747/10 Rady Miejskiej Białegostoku z 24 czerwca 2010 r.
[3] Uchwała Nr XXXIV/559/17 Rady Miasta Białystok z dnia 24 kwietnia 2017 r. w sprawie Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023.

W ramach celów strategicznych PR 2017-2023 określono kierunki działań:

- Silne więzi społeczne i wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców miasta (1.1),
- Skuteczne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu wśród mieszkańców (1.2),
- Zwiększona dostępność do usług społecznych dla mieszkańców (1.3),
- Wysoka jakość i dostępność opieki nad dziećmi oraz oświaty i edukacji (1.4),
- Poprawa poziomu i poczucia bezpieczeństwa w mieście (1.5),
- Wzrost aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców (2.1),
- Wysoki poziom dostępności do usług dla mieszkańców (2.2),
- Wzrost poziomu atrakcyjności gospodarczej obszarów (2.3),
- Infrastruktura społeczna dostosowana do potrzeb mieszkańców oraz działających organizacji pozarządowych (3.1),
- Poprawa dostępności komunikacyjnej zdegradowanych obszarów miasta (3.2),
- Atrakcyjna przestrzeń publiczna służąca wszystkim aktorom miasta (3.3),
- Poprawa warunków mieszkaniowych (3.4),
- Wysoki poziom środowiskowych walorów życia mieszkańców (3.5).

Integralną część PR 2017-2023 stanowiły zaplanowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, obejmujące 43 projekty, bez których realizacja celów programu, koncentrująca się na rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów, nie byłaby możliwa. Dokument zakładał również implementację 13 projektów uzupełniających. Projekty obu typów zostały zgłoszone przez jednostki miejskie oraz przez partnerów społeczno-gospodarczych.

Pomimo wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, niektóre części miasta doświadczały mniejszych przemian niż zakładane, a zidentyfikowane problemy nie uległy widocznej poprawie. Dodatkowo niekorzystne uwarunkowania zewnętrzne, związane m.in. ze zmianami czynników makroekonomicznych lub epidemią COVID-19, wpłynęły na ograniczenie pozytywnych efektów zachodzących zmian. Z zaplanowanych łącznie 56 projektów została zrealizowana niewielka część projektów, co implikuje konieczność kontynuowania procesu rewitalizacji („W sytuacji niepełnej realizacji celów zawartych w programie rewitalizacji należy zabezpieczyć kontynuowanie polityki rewitalizacyjnej w kolejnych latach, w oparciu o GPR”)[4].

Niniejsze stanowiło punkt wyjścia dla zaprogramowania interwencji rewitalizacyjnej Białegostoku na kolejne lata. Poprzedni Program rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023, opracowany na podstawie ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym[5] stracił ważność. W związku z wygaśnięciem okresu przejściowego dla pozaustawowych programów rewitalizacji z końcem 2023 r., kontynuowanie procesu rewitalizacji od dnia 1 stycznia 2024 r. jest możliwe jedynie w procedurze ustawy o rewitalizacji (art. 52 ust. 1). Z tego powodu Miasto Białystok zainicjowało opracowanie gminnego programu rewitalizacji w perspektywie do 2034 r., w myśl uchwały Nr LXXV/1038/23 Rady Miasta Białystok z dnia 23 października 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034[6].

[4] A. Jadach-Sepioło (red.) i in., Gminny program rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych, KIPPiM, Warszawa 2018.
[5] Dz. U. z 2024 r. poz. 609.
[6] Uchwała Nr LXXV/1038/23 Rady Miasta Białystok z dnia 23 października 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034.

W ramach pierwszego etapu procedury opracowania GPR wyznaczono, zgodnie z kryteriami art. 9 ustawy o rewitalizacji, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji, który zajmuje 10,5% powierzchni miasta (1071,5 ha) oraz jest zamieszkiwany przez 12,8% ogólnej populacji miasta (34 989 osób)[7].

Dla tego terenu przygotowano Gminny Program Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034 (GPR Miasta Białystok, GPR Białegostoku, GPRB), zgodnie z wymogami ustawy o rewitalizacji, łącząc wiedzę ekspercką o procesie z wiedzą mieszkańców Białegostoku o obszarze rewitalizacji. Model partycypacyjny w tworzeniu programu polegał na zabezpieczeniu informacji o potrzebach rewitalizacyjnych mieszkańców obszaru rewitalizacji i ujęciu ich w formie propozycji przedsięwzięć w GPR. Do programu zgłoszono zarówno przedsięwzięcia stanowiące kontynuację dotychczasowych działań (realizowanych na podstawie poprzedniego programu rewitalizacji), jak i nowe projekty dotyczące zagospodarowania terenów przestrzeni publicznych, mające zwiększyć efektywność i synergię procesu rewitalizacji.

GPRB spełnia wymogi uspołecznienia wynikające z rozdz. 2 ustawy o rewitalizacji – procedury konsultacyjne prowadzono na każdym etapie prac, zgodnie z zasadami określonymi w art. 6 ww. ustawy.

Proces rewitalizacji Białegostoku składa się nie tylko z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ale wspierany jest również różnymi politykami miejskimi, które wzmacniają jego efekty. To podejście zostało wykorzystane w procesie opracowania dokumentu. Jednocześnie GPRB wpisuje się w wymogi sformułowane względem strategii terytorialnych, o których mowa w art. 29 ust. 1 rozporządzenia ogólnego dla polityki spójności na lata 2021-2027[8] oraz art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027[9] (tzw. ustawa wdrożeniowa).

Spełnienie przez GPRB wymogów uwarunkowań polityki spójności UE umożliwia ubieganie się o dofinansowanie na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Zapisy GPRB uwzględniają także wymogi wynikające z „Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”[10], które formułują specyficzne cechy programów rewitalizacji, konieczne do wypracowania w nowych dokumentach.

Struktura GPRB zawiera w sobie zarówno elementy obligatoryjne wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, jak i zagadnienia wymagane od strategii Innych Instrumentów Terytorialnych (IIT), o których mowa w art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej. Poniżej dokonano zestawienia kluczowych elementów dokumentu GPRB, udowadniając spełnienie wymogów i ustawy o rewitalizacji, i przewidzianych dla strategii IIT.

[7] Uchwała Nr LXXIV/1019/23 Rady Miasta Białystok z dnia 18 września 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Białegostoku (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2023 r. poz. 4868).

[8] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

[9] Dz. U. z 2022 r. poz. 1079 ze zm.

[10] Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, 11.08.2022 r.

Tab. 1. Elementy struktury GPRB na lata 2024-2034 na tle wymogów ustawy wdrożeniowej dla strategii IIT

Wymogi dla strategii IIT wynikające z art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej	Odpowiadające elementy GPRB na lata 2024-2034 wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o rewitalizacji	Cechy GPRB wynikające z *Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*
Synteza diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych	Rozdz. 2. Podobszary rewitalizacji i ich diagnoza	• kompleksowość • podejście zintegrowane • koncentracja
	Rozdz. 2.1. Szczegółowa diagnoza podobszarów rewitalizacji	
	Rozdz. 2.2. Synteza szczegółowej diagnozy podobszarów rewitalizacji	
Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu	Rozdz. 3. Integralność systemu wizji, celów i kierunków działań	• kompleksowość • podejście zintegrowane • koncentracja • zasady komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych
	Rozdz. 3.2. Integracja wizji, celów, kierunków działań i przedsięwzięć	
	Rozdz. 4. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	
	Rozdz. 9. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Białegostoku	
Lista projektów realizujących cele wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami	Rozdz. 4. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne Rozdz. 4.1. Planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne Rozdz. 4.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	• kompleksowość • podejście zintegrowane • koncentracja • zasady komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych
	Rozdz. 6. Mechanizmy służące integrowaniu działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	
Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie,	Rozdz. 7. Opis sposobu zapewnienia udziału interesariuszy w procesie rewitalizacji, w tym w ramach Komitetu Rewitalizacji	• podejście zintegrowane

Wymogi dla strategii IIT wynikające z art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej	Odpowiadające elementy GPRB na lata 2024-2034 wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o rewitalizacji	Cechy GPRB wynikające z *Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*
podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii IIT	Rozdz. 8. Zarządzanie GPRB	
	Rozdz. 9. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku	
	Rozdz. 12. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dotyczącej Komitetu Rewitalizacji	

Źródło: opracowanie własne

2. PODOBSZARY REWITALIZACJI I ICH DIAGNOZA

2.1. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA PODOBSZARÓW REWITALIZACJI

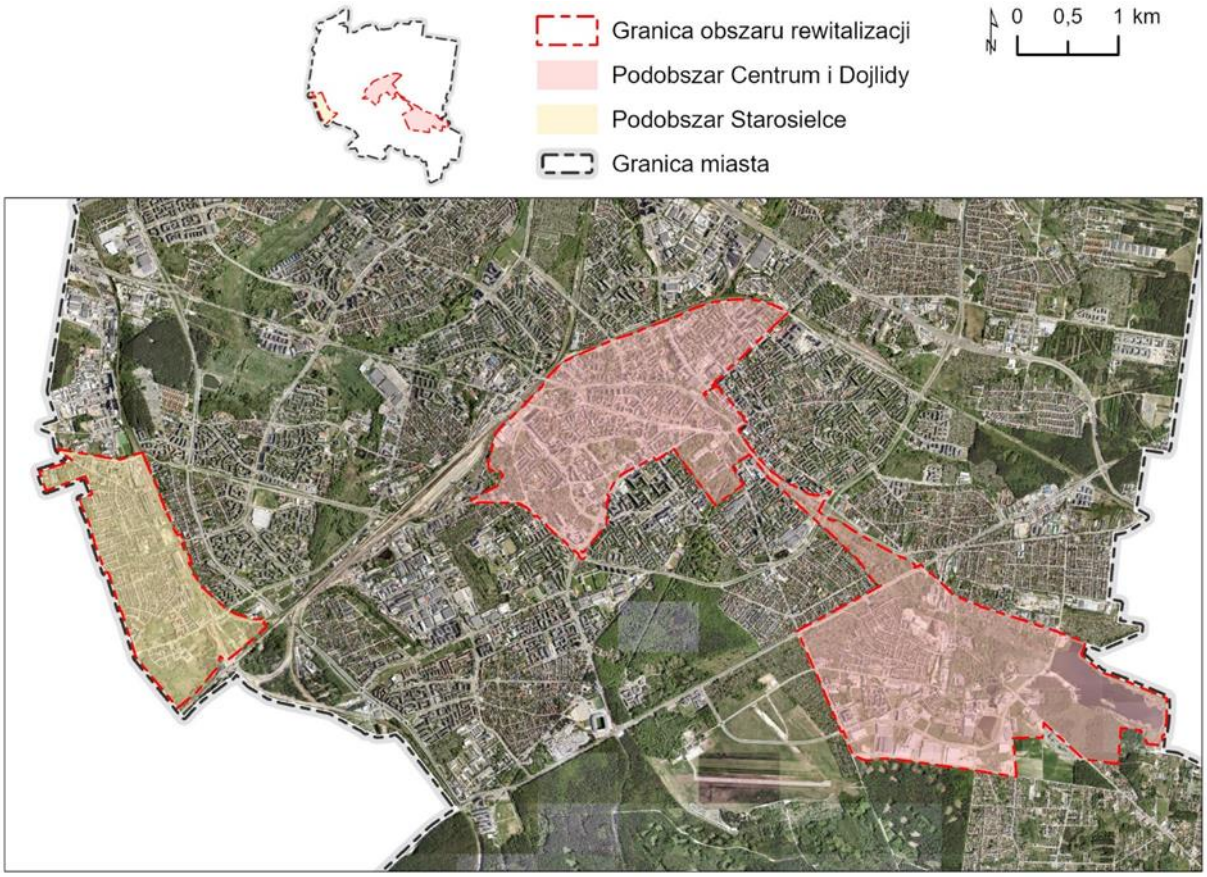
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Białymstoku został wyznaczony w wyniku badania opisanego w „Diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Białegostoku", a następnie przyjęty uchwałą nr LXXIV/1019/23 Rady Miasta Białystok z dnia 18 września 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Białegostoku. Badanie objęło analizę wszystkich zagadnień kryzysowych wymienionych w ustawie o rewitalizacji (art. 9 ust 1) – wykorzystano łącznie 45 mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników, z czego 22 odnosiło się do sfery społecznej, 6 do sfery gospodarczej, 4 – sfery środowiskowej, 8 – sfery przestrzenno-funkcjonalnej i 5 do sfery technicznej.

Obszar rewitalizacji, pokrywający się w obszarem zdegradowanym, obejmuje 2 podobszary: Centrum i Dojlidy oraz Starosielce. Pierwszy z podobszarów zajmuje 858 ha (8,4% powierzchni miasta) i zamieszkany jest przez 28 452 osoby (10,4% ogółu mieszkańców). W jego skład wchodzą osiedla, w których mieszka: 7154 osób (osiedle Przydworcowe), 11 262 osób (Centrum), 6563 osób (Sienkiewicza) i 3473 osób (Dojlidy). Centrum i Dojlidy leżą w centralnej części Białegostoku, rozciągając się wzdłuż doliny rzeki Białej w kierunku południowo-wschodnim.

Drugi podobszar, Starosielce, obejmuje powierzchnię 214 ha (2,1% powierzchni miasta) i zamieszkany jest przez 6537 osób (2,4% ogółu mieszkańców). Starosielce leżą w zachodniej części miasta, tuż przy jego granicy z gminą Choroszcz.

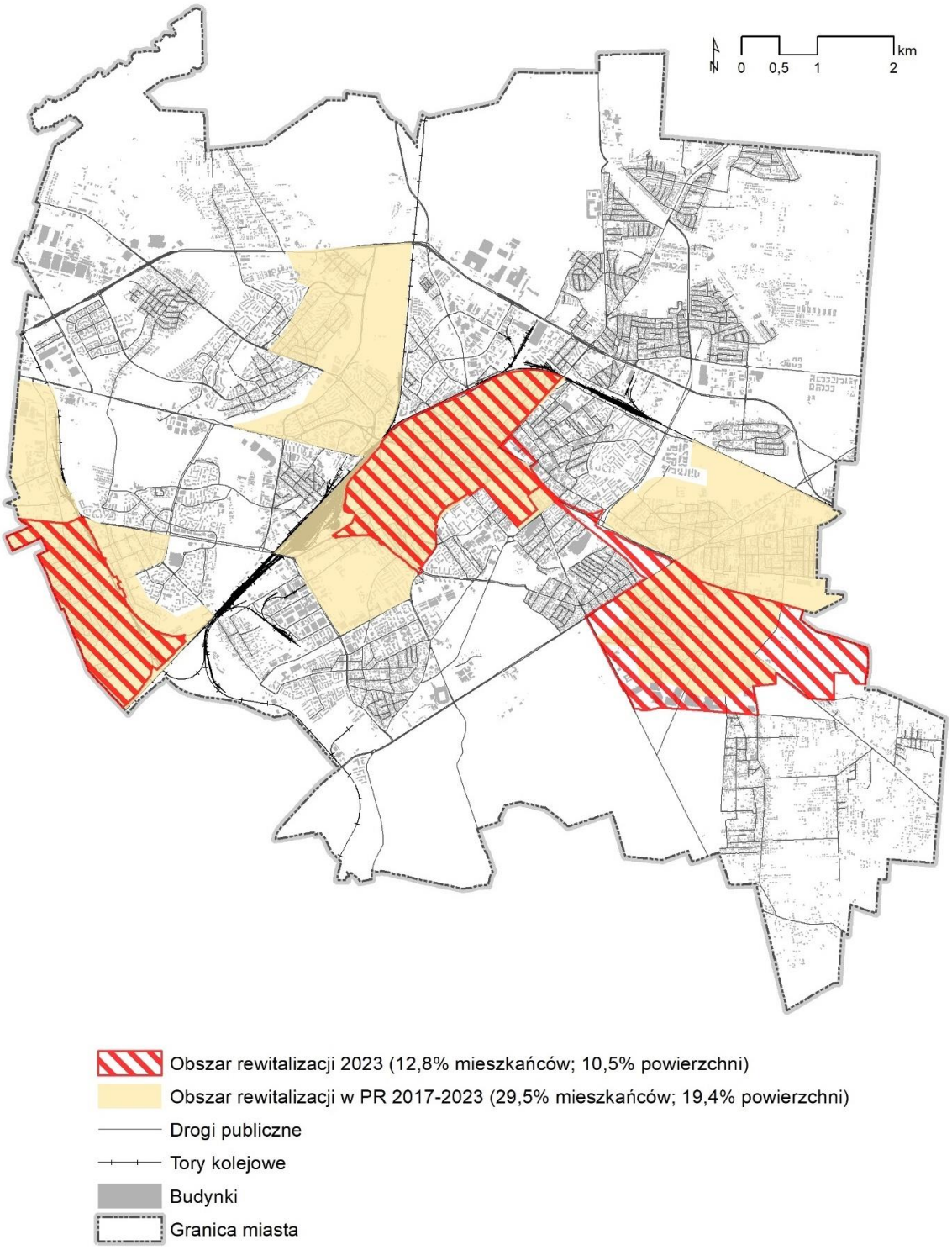
Łączna powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi 1071,5 ha (10,5% powierzchni miasta) i zamieszkana jest przez 34 989 osób (12,8% populacji miasta). Położenie obszaru rewitalizacji prezentuje rysunek poniżej.

Rys. 1. Granice obszaru rewitalizacji w Białymstoku

Źródło: opracowanie własne

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej, a także zjawiskami kryzysowymi w sferach pozaspołecznych – gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Rewitalizacja obu podobszarów wpisuje się w realizowaną strategię rozwojową miasta Białystok. Wizja rozwoju zakłada wykorzystanie istniejących potencjałów tych terenów, które z biegiem lat ulegają stopniowej degradacji, co przekłada się na pogorszenie jakości życia mieszkańców. Znaczna część wskazanego obszaru rewitalizacji została poddana procesowi odnowy realizowanemu na podstawie Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023 (PR 2017-2023). Jak wskazują wyniki Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Białegostoku, zarówno Centrum i Dojlidy, jak i Starosielce nadal charakteryzują się wyższym w stosunku do pozostałych części miasta stanem kryzysowym. Zasięg dotychczasowego obszaru rewitalizacji został zmniejszony prawie 2-krotnie pod względem powierzchni i ponad 2-krotnie pod względem liczby mieszkańców. Efektywność procesu rewitalizacji wymaga bowiem koncentracji działań, co również potwierdza dotychczasowe doświadczanie Białegostoku na tym polu. W ramach poprzedniego procesu rewitalizacji, prowadzonego na podstawie PR 2017-2023 nie udało się zrealizować wszystkich zakładanych projektów. Obecny program będzie koncentrował się na kontynuacji działań prowadzących do poprawy jakości życia mieszkańców tych podobszarów. Działania te mają przełożenie na rozwój lokalny terenów kryzysowych, a także rozwój całego miasta.

Rys. 2. Porównanie zasięgu obszaru rewitalizacji w obowiązującym PR 2017-2023 z aktualnym obszarem rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Obszar rewitalizacji składa się z 2 podobszarów: Centrum i Dojlidy oraz Starosielce.

W przypadku Centrum i Dojlid – północno-zachodnia i północna granica podobszaru biegnie między ul. Poleską a torami kolejowymi; wschodnią granicę podobszaru wyznacza przebieg ul. Henryka Sienkiewicza, ul. Warszawskiej, ul. Pałacowej, ul. Jana Klemensa Branickiego, ul. Nowowarszawskiej, oraz ul. Dojnowskiej; dalej granica podobszaru pokrywa się z granicą miasta; z kolei południowa granica

poprowadzona jest od granicy miasta przez działki ewidencyjne lasu komunalnego (wokół Stawów Dojlidzkich), a następnie ul. Ordynacką, ul. ks. Stanisława Suchowolca, ul. Bukszpanową, granicami działek ewidencyjnych do ul. Świętego Proroka Eliasza oraz ul. Franciszka Karpińskiego; południowo-zachodnią i zachodnią granicę podobszaru wyznaczają ul. Adama Mickiewicza, ul. Konstantego Ciołkowskiego, granice działek w dolinie rzeki Białej (teren Bulwarów), ul. Elektryczna, granica działki Parku Planty, ul. Akademicka, ul. Legionowa, ul. Mazowiecka oraz ul. Mikołaja Kopernika.

W skład podobszaru Centrum i Dojlidy weszły osiedla Sienkiewicza, Centrum, Przydworcowe (z wyłączeniem torów kolejowych) oraz północno-wschodnia część osiedla Dojlidy. Łącznik między Centrum i Dojlidami stanowią niezamieszkane tereny w dolinie rzeki Białej. Obszar pełni zróżnicowane funkcje w zależności od osiedla wchodzącego w jego skład, jednak pod względem przestrzennym wyróżnić należy wewnętrzny podział podobszaru na Centrum oraz Dojlidy jako części o różnej specyfice.

Centrum jest terenem o charakterystyce typowej dla śródmiejskich części miasta. Występuje tu duże zróżnicowanie funkcjonalne zabudowy, co jest typowe dla obszarów centralnych. Gęstej zabudowie wielorodzinnej towarzyszą liczne placówki usługowe, w szczególności administracyjne, a także instytucje kultury i inne instytucje publiczne jak szkoły, ośrodki zdrowia itp. Jest to również obszar o największej liczbie obiektów zabytkowych w skali miasta.

Centrum stanowi tym samym obszar przyciągający mieszkańców z całego miasta, przyjezdnych z regionu, a także turystów. Przeważającym typem funkcji mieszkaniowej jest zabudowa wielorodzinna – kwartałowa w osiedlu Centrum oraz wielkopłytowa na osiedlu Przydworcowym i Sienkiewicza. Zabudowa jednorodzinna występuje praktycznie wyłącznie w południowej części osiedla Przydworcowego.

Osiedle Dojlidy pełni kilka funkcji, w tym istotnych dla funkcjonowania miasta. Pod względem funkcji mieszkaniowej dominuje zabudowa jednorodzinna. Wzdłuż ul. J. Kuronia występują obiekty o charakterze przemysłowo-składowym. W tej części podobszaru znajdują też ważne obiekty infrastruktury społecznej, tj. Sąd Rejonowy, Uniwersytecki Szpital Kliniczny, Delegatura ABW w Białymstoku. Funkcjonuje tu również kilka szkół m.in. Zespół Szkół Rolniczych. Na obrzeżach osiedla Dojlidy usytuowanych jest kilka ogrodów działkowych. W porównaniu do Centrum w Dojlidach znajduje się mniej obiektów zabytkowych – są one głównie usytuowane wzdłuż ul. ks. St. Suchowolca, w okolicy pałacu Hasbacha i parku Lubomirskich z pałacem.

Obie części opisywanego podobszaru rewitalizacji łączy dolina rzeki Białej. Teren ten w większości stanowią niezagospodarowane tereny otwarte, biegnące równolegle do ul. Branickiego.

Z kolei, w przypadku podobszaru Starosielce – jego północna granica biegnie wzdłuż ul. ks. J. Popiełuszki; wschodnią granicę wyznacza przebieg torów kolejowych; natomiast południowa i zachodnia granica podobszaru pokrywa się z granicą miasta.

Starosielce stanowią przykład typowego obszaru o charakterystyce przedmieść. Zdecydowanie dominuje tu zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, większe skupiska budynków wielorodzinnych, które wchodzą w skład podobszaru, występują w okolicy ul. Klepackiej. Tereny wzdłuż torów kolejowych wykorzystywane są na cele przemysłowo-składowe. Na obszarze brak większych obiektów pełniących funkcję usługową.

Przedstawiona w tym rozdziale diagnoza szczegółowa wyznaczonego obszaru rewitalizacji została opracowana z wykorzystaniem danych ilościowych i jakościowych, a także spaceru badawczego.

PODOBSZAR CENTRUM I DOJLIDY

Sfera społeczna

PROBLEMY W SFERZE SPOŁECZNEJ

Podobszar rewitalizacji Centrum i Dojlidy cechuje duże natężenie problemów społecznych, które negatywnie wyróżniają go na tle miasta tak pod kątem liczby, jak i skali problemów. O stanie kryzysowym w tej sferze świadczy to, że z 22 badanych podczas diagnozy delimitacyjnych zjawisk, w przypadku przeważającej większości z nich podobszar osiągnął wyniki gorsze od przeciętnych w mieście. Na osiedlu Centrum stało się tak przy 19 wskaźnikach, osiedlu Sienkiewicza przy 15 wskaźnikach, a na osiedlach Dojlidy i Przydworcowym – przy 14.

Na plan pierwszy wysuwają się problemy demograficzne, z którymi wiąże się zjawisko starzejącego się społeczeństwa. Większość podobszaru należy do tych części Białegostoku, w których mieszka dużo osób starszych, w tym wieku powyżej 75 roku życia – zgodnie z podziałem wprowadzonym przez WHO jest to tzw. późna starość. Poniżej średniej wartości wskaźnika określającego udział osób w wieku powyżej 75 lat na 1000 mieszkańców, który w 2021 r. wyniósł 80,90, uplasowało się tylko osiedle Dojlidy, gdzie wartość wskaźnika wyniosła 74,29. Ponad średnią znalazły się pozostałe osiedla: Centrum (119,2) i Przydworcowe (124,27) oraz Sienkiewicza, które wyróżniało się dużą populacją seniorów – 145,51. O dużej liczbie mieszkańców w podeszłym wieku świadczy też liczba wydanych kart seniora. W porównaniu do średniej dla miasta wynoszącej 58,91 (wydanych kart na 1000 mieszkańców) poszczególne osiedla wchodzące w skład podobszaru mieściły się w zakresie od 60,75 na Dojlidach do 75,12 na Sienkiewicza. Duża liczba seniorów mieszkających na podobszarze rodzi różne potrzeby w zakresie szeroko rozumianej dostępności związanej z zapotrzebowaniem na usługi związane z ochroną zdrowia, ale też bliskością usług i placówek handlowych. Oznacza również konieczność dostosowania budynków użyteczności publicznej dla osób ze specjalnymi potrzebami, jak i przestrzeni publicznej, by umożliwić łatwiejsze przemieszczanie się. W kontekście rosnącej liczby osób starszych wyzwaniem staje się zjawisko alienacji społecznej, samotności, co przekłada się na potrzeby aktywizacyjne. Skupienie się na kwestiach jakości życia osób starszych jest istotne nie tylko z perspektywy dzisiejszych potrzeb, ale i przyszłych, co wiąże się z faktem, że udział seniorów będzie w kolejnych latach rosnąć. Zauważalny wzrost zostanie z pewnością odnotowany w grupie starszych seniorów, tj. powyżej 75 roku życia, których samodzielność może ulegać gwałtownemu pogorszeniu.

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że na podobszarze widoczna jest koncentracja osób słabiej radzących sobie pod względem ekonomicznym i społecznym. Osoby te znalazły się w trudnej sytuacji z różnych przyczyn, w tym z powodu ogólnej niezaradności życiowej, bierności zawodowej, trudnej sytuacji osobistej (głównie z powodu przewlekłych chorób i niepełnosprawności, przemocy domowej, alkoholizmu). Najbardziej drastycznym zjawiskiem jest zła sytuacja materialna relatywnie sporej części mieszkańców. Objawia się ona wysokim i często długotrwałym bezrobociem i uzależnieniem sytuacji bytowej od środków z pomocy społecznej. Stanowi ona przyczynę marginalizacji i wykluczenia społecznego osób, które nie mogą w pełni i na równie z innymi funkcjonować w społeczeństwie. Trudność w pokonaniu kryzysu potęguje dodatkowo współwystępowanie różnych problemów dotykających osoby w jednej rodzinie. Problemy te podlegają dodatkowo dziedziczeniu, wzmacniając spiralę kryzysu, z wydostania się której niezbędna bywa pomoc z zewnątrz.

W porównaniu do reszty Białegostoku na podobszarze Centrum i Dojlidy mieszka najwięcej osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej. Świadczą o tym wysokie wartości wskaźników użytych

do zbadania tego zjawiska, które w zdecydowanej większości przekraczały średnią dla miasta. Na koniec 2021 r. osób korzystających z pomocy społecznej było 1465 (17% wszystkich beneficjentów w mieście), co stanowi również około 5% wszystkich mieszkańców podobszaru. Trzeba zauważyć, że podobszar cechuje spore zróżnicowanie przestrzenne co do rodzaju i wielkości zjawisk problemowych. Zauważalnie najgorszą sytuacją charakteryzuje się osiedle Dojlidy, dla którego, przy 3-krotnie mniejszej populacji, wielkość udzielanej pomocy społecznej pod względem liczbowym jest tylko nieznacznie niższa od osiedla Centrum. Świadczy to dobitnie o skali opisywanego problemu.

Osoby będące w trudnej sytuacji życiowej często korzystają w różnych zasiłków, a także jednocześnie z kilku form wsparcia. Najwięcej świadczeń pomocowych pobierają z powodu ubóstwa (954), niepełnosprawności (553) i długotrwałej choroby (502), rzadziej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (188) i dożywiania (158). Świadczenia z powodu alkoholizmu udzielono 57 osobom, a przemocy w rodzinie 21 osobom, przy czym ostatnie ze zjawisk nie występowało na osiedlach Przydworcowym i Sienkiewicza.

Warto zauważyć, że liczba mieszkańców podobszaru stanowi 10,4% ogółu mieszkańców miasta, natomiast beneficjenci pomocy społecznej to ponad 15% mieszkańców podobszaru. Świadczy to o szczególnej kumulacji problemów związanych z szeroko rozumianym wykluczeniem społecznym na podobszarze. Szczególnie niekorzystnie rysuje się kwestia ubóstwa i alkoholizmu – ponad 19% wszystkich zasiłków wydawanych w tym zakresie w mieście przypada na Centrum i Dojlidy. Najgorzej wypada kwestia świadczeń z powodu przemocy w rodzinie – stanowią one ponad 21% wszystkich zasiłków tego typu. Szczegółowe dane porównujące sytuację w mieście do sytuacji na podobszarze rewitalizacji prezentuje tabela poniżej.

Tab. 2. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Białegostoku i mieszkańców podobszaru rewitalizacji Centrum i Dojlidy w 2022 r.

Przyczyna korzystania ze wsparcia MOPR	Liczba zasiłków pobieranych w Białymstoku	Liczba zasiłków pobieranych na osiedlu Przydworcowe	Liczba zasiłków pobieranych na osiedlu Centrum	Liczba zasiłków pobieranych na osiedlu Sienkiewicza	Liczba zasiłków pobieranych na osiedlu Dojlidy	Liczba zasiłków pobieranych na podobszarze	Udział % podobszaru w ogólnej liczbie
Długotrwała choroba	3264	76	223	83	120	502	15,4%
Niepełnosprawność	3284	88	252	79	134	553	16,8%
Ubóstwo	4967	172	340	158	284	954	19,2%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	1205	31	71	22	64	188	15,6%
Osoby do 18 r.ż. korzystające z dożywiania	952	34	61	27	36	158	16,6%

Przyczyna korzystania ze wsparcia MOPR	Liczba zasiłków pobieranych w Białymstoku	Liczba zasiłków pobieranych na osiedlu Przydworcowe	Liczba zasiłków pobieranych na osiedlu Centrum	Liczba zasiłków pobieranych na osiedlu Sienkiewicza	Liczba zasiłków pobieranych na osiedlu Dojlidy	Liczba zasiłków pobieranych na podobszarze	Udział % podobszaru w ogólnej liczbie
Alkoholizm	291	11	12	14	20	57	19,6%
Przemoc w rodzinie	98	0	13	0	8	21	21,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Obszarem wymagającym szczególnej uwagi jest osiedle Dojlidy. Analizowane na etapie diagnozy delimitacyjnej wskaźniki odnoszące się do problemów społecznych wskazują na znaczące uzależnienie od pomocy społecznej – szczególnie duża liczba mieszkańców korzysta z zasiłków z powodu ubóstwa, alkoholizmu i przemocy domowej. Pomimo relatywnie małej liczby mieszkańców osiedle to negatywnie wyróżnia się na tle innych leżących na podobszarze. Skala niekorzystnych zjawisk świadczy o dużym stanie kryzysowym i skomplikowanej sytuacji życiowej części mieszkańców osiedla. Pozostałe osiedla charakteryzują się mniejszą skalą problemów, jednakże osiągnięte w trakcie badania wartości wskaźników zauważalnie plasują się powyżej średniej dla miasta. Pod względem wartości bezwzględnych duża liczba osób korzystających z zasiłków mieszka na osiedlu Centrum, co wiąże się z relatywnie dużą liczbą tutejszej ludności względem pozostałych osiedli.

Sytuacja materialna mieszkańców, będących najemcami lokali komunalnych położonych na podobszarze rewitalizacji, jest dość zróżnicowana w zależności od osiedla. Łączna kwota zaległości czynszowych wynosi prawie 700 tys. zł, przy czym zjawisko zadłużenia występuje głównie na osiedlu Centrum (niespełna 310 tys. zł) i osiedlu Dojlidy (niecałe 360 tys. zł).

Jedną z głównych przyczyn złej sytuacji finansowej jest utrata pracy i trudności w znalezieniu kolejnej, przy czym trzeba zaznaczyć, że sytuacja na rynku pracy w Białymstoku jest obecnie dobra i stabilna, a bezrobocie niskie. Na tle miasta negatywnie wyróżnia się jednak centralna część Białegostoku. Wszystkie osiedla wchodzące w skład podobszaru charakteryzują się podwyższonym udziałem osób bezrobotnych w stosunku do średniej. W ujęciu całościowym w 2022 r. liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców wynosiła 40,91, wyraźnie więcej niż średnia dla miasta (29,63). Szczególnie niekorzystnie na tle Białegostoku wypada osiedle Dojlidy, gdzie udział bezrobotnych jest najwyższy i wynosi 67,66.

Osoby bez pracy zamieszkujące podobszar Centrum i Dojlidy to około 24,5% wszystkich bezrobotnych w Białymstoku. W bardzo zbliżony sposób kształtowało się długotrwałe bezrobocie, które także w największym stopniu wystąpiło w centralnej części miasta, szczególnie na osiedlu Dojlidy. Warto zauważyć, że udział osób długotrwale pozostających bez pracy stanowi też wysoki udział w ogóle bezrobotnych. Jednocześnie udział długotrwale bezrobotnych na podobszarze rewitalizacji to ok. 15% wszystkich osób pozostających bez pracy w mieście.

Skala zjawiska świadczy niezbicie o trudnościach lub braku motywacji do szukania pracy, choć kwestia bezrobocia w Białymstoku, w tym i na podobszarze rewitalizacji, jest złożona i trudna do oceny. Na podstawie wywiadów z pracownikami merytorycznymi urzędu miasta można stwierdzić, że dotyczy ono m.in. osób, które radzą sobie życiowo, wybierając pracę w szarej strefie. Świadczyłoby to nie tyle o trudnościach w związanych ze znalezieniem zatrudnienia, ile o unikaniu obowiązku podatkowego.

Z kolei, faktyczne bezrobocie, szczególnie długotrwałe, prowadzi do wielu negatywnych zjawisk społecznych – oprócz ubóstwa także do bierności życiowej, braku poczucia kontroli nad własnym życiem, obniżeniem nastroju, stanów lękowych i depresyjnych, uzależnień i przemocy domowej. Szczegółowe dane porównujące sytuację w mieście do sytuacji na podobszarze rewitalizacji prezentuje tabela poniżej.

Tab. 3. Bezrobocie na podobszarze rewitalizacji Centrum i Dojlidy na koniec 2021 r.

Rodzaj zjawiska	Liczba osób bez pracy w Białymstoku	Liczba osób bez pracy na osiedlu Przydworcowe	Liczba osób bez pracy na osiedlu Centrum	Liczba osób bez pracy na osiedlu Sienkiewicza	Liczba osób bez pracy na osiedlu Dojlidy	Liczba osób bez pracy na podobszarze	Udział % podobszaru w ogólnej liczbie
Bezrobotni ogółem	8125	242	461	226	242	1995	24,55%
Długotrwale bezrobotni	5016	147	300	142	166	755	15,05%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku

O tym, że po części bezrobocie, prowadzące do szeregu problemów psychicznych, jest na podobszarze rewitalizacji realne, świadczy wysoka liczba założonych niebieskich kart. Pod względem zidentyfikowanej przemocy domowej jest to jedna z najgorszych sytuacja w mieście – wartość wskaźnika użytego do zbadania tego zjawiska jest szczególnie wysoka na osiedlu Przydworcowym (5,17 na 1000 mieszkańców) i Dojlidy (5,76) – przy średniej dla Białegostoku wynoszącej 4,11. Wyższy wskaźnik odnotowały tylko 2 inne osiedla w mieście, w tym drugi podobszar Starosielce. Część negatywnych zjawisk jest nie w pełni zdiagnozowana, o czym m.in. świadczy wysoki udział niebieskich kart na osiedlu Przydworcowym a jednocześnie brak udzielanych tu zasiłków z tytułu przemocy w rodzinie.

Jednym z istotnych zadań polityki rewitalizacyjnej jest aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru. Część społeczności podobszaru Centrum i Dojlidy charakteryzuje się wysoką na tle miasta aktywnością obywatelską. Świadczy o tym wysokie zaangażowanie w projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego. Wartość użytego do badania wskaźnika wyraźnie przewyższał średnią dla Białegostoku (0,87 na 1000 mieszkańców). Dla wszystkich osiedli za wyjątkiem Sienkiewicza (0,76) wynosił między 1,40 a 2,49. Na całym podobszarze działają również prężnie liczne organizacje pozarządowe (NGO). Przy średniej dla miasta 5,06 na 1000 mieszkańców wskaźnik dla poszczególnych osiedli w 2021 r. wyniósł 7,55-8,08, a w przypadku Centrum aż 21,22 (był to drugi najwyższy wynik w mieście). Wyniki świadczące o wysokiej aktywności obywatelskiej i społecznej części mieszkańców współwystępują z niekorzystnymi zjawiskami zdiagnozowanymi w pozostałych kwestiach społecznych. Może to oznaczać wysoką aktywność pewnej części społeczności niedotkniętej kryzysem, żyjącej w bliskim sąsiedztwie nieaktywnych społecznie osób zmarginalizowanych lub narażonych na wykluczenie społeczne.

Pod względem poziomu edukacji, który w dużej mierze wpływa na poziom kapitału społecznego, podobszar rewitalizacji wypada stosunkowo niekorzystnie na tle miasta. Osiedle Przydworcowe, Centrum i Sienkiewicza charakteryzują się dużą liczbą uczniów z problemami wychowawczymi. Na tle średniej wartości wskaźnika dla miasta, wynoszącej 2,21, na wymienionych osiedlach liczba uczniów

z problemami wychowawczymi wyniosła w roku szkolnym 2021/2022 odpowiednio 2,38, 3,64 i 6,09 uczniów na 1000 mieszkańców. Wynik osiedla Sienkiewicza był jednym z najgorszych w Białymstoku. Relatywnie dobrze w tym aspekcie wypada natomiast osiedle Dojlidy, gdzie wskaźnik był tylko nieznacznie poniżej średniej (2,02).

Lepiej wypada podobszar, jeśli chodzi o problemy edukacyjne przebadane za pomocą wskaźnika odnoszącego się do liczby uczniów, którzy nie otrzymali promocji do kolejnej klasy. W roku szkolnym 2021/2022 na osiedlach Sienkiewicza i Dojlidy wszyscy uczniowie otrzymali promocję. Na tle miasta, dla którego wartość wskaźnika wyniósł 0,25 (na 1000 mieszkańców), lepiej wypadło to zjawisko na osiedlu Centrum (0,18) – przy czym warto dodać, że niezależnie od wyniku obecność uczniów z problemami edukacyjnymi jest zawsze niekorzystna i wymaga działań naprawczych. W gorszej sytuacji znajduje się osiedle Przydworcowe, gdzie wskaźnik wyniósł 0,28.

Listę problemów społecznych zdiagnozowanych na podobszarze rewitalizacji zamyka kwestia bezpieczeństwa mierzona liczbą przestępstw, wykroczeń przeciwko obyczajności publicznej i wykroczeń przeciwko porządkowi oraz spokojowi publicznemu. Średnia liczba przestępstw w 2021 r. w Białymstoku wyniosła 5,27 na 1000 mieszkańców. Spośród osiedli wchodzących w skład podobszaru tylko osiedle Sienkiewicza znalazło się nieznacznie poniżej tego progu (5,18). Pozostałe osiedla charakteryzowały się dużą skalą przestępności na tle miasta: osiedle Dojlidy, gdzie wartość wskaźnika wyniosła 6,33, Przydworcowe – 8,95 osiedle Centrum – 13,85 (co jest trzecim najgorszym wynikiem w mieście). W tym miejscu warto podkreślić, że wartości bezwzględne wskazują, że najwyższa liczba przestępstw jest popełniana na osiedlu Centrum – w badanym roku odnotowano tu łącznie 156 przestępstw. Wysokiej przestępczości w centralnej części Białegostoku należy upatrywać m.in. w charakterze funkcjonalnym obszaru śródmiejskiej. Liczne obiekty usług publicznych, komercyjnych i innych obiektów o znaczeniu ponadlokalnym, w tym również regionalnym, przyciągają osoby spoza obszaru, mogące łamać prawo. Dlatego poprawa bezpieczeństwa w Centrum jest istotnym zadaniem dla polepszenia jakość życia nie tylko lokalnych mieszkańców, ale również wszystkich białostocczan.

Podobszar wykazuje także zróżnicowanie, jeśli chodzi o odnotowywane tu wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej. Na tle miasta (0,97 liczba wykroczeń tego rodzaju na 1000 mieszkańców) korzystnie wypada osiedle Dojlidy, gdzie wartość wskaźnika w 2021 r. osiągnęła 0,58, około 3-krotnie więcej niż przeciętna wykroczeń odnotowana na osiedlu Przydworcowym (2,94) i Sienkiewicza (3,05). Natomiast najgorsza w mieście sytuacja występuje na osiedlu Centrum, gdzie wskaźnik ten osiągał wartość 7,01.

Nieco lepiej wygląda sytuacja pod względem wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu. Na osiedlu Dojlidy nie odnotowano tego typu zdarzeń, a osiedle Przydworcowe uplasowało się nieznacznie poniżej średniej dla Białegostoku (0,28 wykroczeń na 1000 mieszkańców wobec średniej 0,34). Niestety zdecydowanie niebezpiecznymi pod tym względem osiedlami okazały się Sienkiewicza i Centrum, gdzie wartość wskaźnika wyniosła odpowiednio 1,68 i 3,02, czyli prawie 5-krotnie i 9-krotnie więcej niż przeciętna w mieście. Rysuje to dość klarowny obraz szczególnego nagromadzenia konfliktów z prawem w części podobszaru – osiedlu Centrum. Ten fragment Białegostoku stanowi istotny obszar dla rozwoju zarówno lokalnego i ponadlokalnego, a w przeciwieństwie do wielu innych opisywanych zagadnień kryzysowych przestępczość oddziałuje również bezpośrednio na osoby odwiedzające ten fragment miasta.

POTENCJAŁY W SFERZE SPOŁECZNEJ

Choć podobszar Centrum i Dojlidy charakteryzuje się kumulacją i często dużym natężeniem problemów społecznych, równocześnie posiada liczne potencjały związane z tą sferą, na których można się oprzeć przy planowaniu interwencji rewitalizacyjnej.

Największym potencjałem są aktywni mieszkańcy, którzy spędzają czas w przestrzeniach publicznych i półpublicznych, czując silny związek z tym miejscem. Oni, a także inni interesariusze, którzy działają na terenie Centrum i Dojlid, prowadzą tu działania o charakterze społecznym, korzystają z tutejszej bogatej oferty kulturalnej i identyfikują się z ważnymi licznie tu występującymi miejscami. Podobszar w pozytywny sposób wyróżnia się bowiem na tle miasta pod względem aktywności obywatelskiej i społecznej. Świadczy to o przywiązaniu części lokalnej społeczności do miejsca zamieszkania, z którym jest silnie związana i z którym się utożsamia. Stanowią oni duży potencjał, warty wykorzystania w procesie rewitalizacji, który może pomóc w budowie silnej lokalnej wspólnoty współodpowiedzialnej za siebie i otaczającą przestrzeń. Szczególnie wysoką aktywnością charakteryzują się organizacje pozarządowe – na podobszarze działa ich ponad 260, co stanowi 25% wszystkich NGO zarejestrowanych w Białymstoku. W kontekście planowanej interwencji, skupionej na poprawie życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, niezbędna jest lepsza koordynacja działań i zaangażowanie podmiotów w systemowe interwencje skoncentrowane na zdiagnozowanych problemach. Dotyczy to zarówno aktywizacji osób starszych, jak również dzieci i młodzieży borykających się z trudnościami edukacyjnymi i wychowawczymi. Działalność organizacji powinna z jednej strony przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu, a z drugiej mieć charakter aktywizacyjny.

Do fundacji aktywnych na podobszarze rewitalizacji należy zaliczyć m.in.[11]:

- **Fundację Aktywizacji – Oddział w Białymstoku z siedzibą przy ul. Legionowej 28,**
- **Fundację Aktywnej Rehabilitacji z siedzibą przy ul. Legionowej 28,**
- **Fundację Inicjatyw Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Impuls z siedzibą przy ul. Legionowej 28,**
- **Fundację „Szansa Dla Niewidomych" – Biuro Regionalne w Białymstoku z siedzibą przy ul. Legionowej 14/16,**
- **Fundację Wspierania Rodziny i Społeczeństwa „Iskra" z siedzibą przy ul. Jurowieckiej 21,**
- **Fundację „Dialog" z siedzibą przy ul. ks. Abramowicza 1,**
- Fundację Laboratorium Badań i Działań Społecznych „SocLab" z siedzibą przy ul. Zwierzynieckiej 17,
- Fundację POLZA z siedzibą przy ul. Branickiego 7,
- Fundację Spe Salvi z siedzibą przy ul. Warszawskiej 50,
- Fundację Białystok Biega z siedzibą przy ul. Zwierzynieckiej 10 lok. 2,
- Fundację DOM z siedzibą przy ul. Upalnej 1 lok. 76,
- Fundację Sąsiedzi z siedzibą przy ul. Curie-Skłodowskiej 2 lok. 118,
- Fundację „Centrum Inicjatyw na rzecz Społeczeństwa – FCIS" z siedzibą przy ul. Elektrycznej 8,
- Podlaską Fundację Rozwoju Regionalnego z siedzibą przy ul. Starobojarska 15.

Ponadto w mieście funkcjonują liczne stowarzyszenia, które swoją działalność kierują do wszystkich mieszkańców Białegostoku, w tym mieszkańców podobszaru m.in.[12]:

[11] Podmioty wyróżnione pogrubioną czcionką położone są w podobszarze rewitalizacji Centrum i Dojlidy.
[12] Podmioty wyróżnione pogrubioną czcionką położone są w podobszarze rewitalizacji Centrum i Dojlidy.

- **Stowarzyszenie „Podlascy Seniorzy" z siedzibą przy ul. św. Rocha 10,**
- **Stowarzyszenie „Pogotowie Kulturalno-Społeczne" z siedzibą przy ul. Słonimskiej 24,**
- **Droga. Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie z siedzibą przy ul. Proletariackiej 21,**
- **Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei"** z **siedzibą przy ul. Grunwaldzkiej 76,**
- Stowarzyszenie Edukacji Kulturalnej „Widok" z siedzibą przy ul. Jana Kochanowskiego 7,
- Stowarzyszenie „Kreatywne Podlasie" z siedzibą przy ul. Pułkowej 5A,
- Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12 z siedzibą przy ul. Towarowej 6,
- Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów Klanza Oddział Białostocki z siedzibą przy ul. Witosa 15,
- Akademia Plus 50 z siedziba przy ul. Upalnej 22 lok. 3,
- Stowarzyszenie 100-lecie Kobiet,
- Stowarzyszenie MIGiem,
- Stowarzyszenie Szukamy Polski,
- Stowarzyszenie Edukacji i Dialogu „Fontis et Futura",
- Towarzystwo Wspierania Inicjatyw Społecznych ALPI.

Innymi organizacjami należącymi do trzeciego sektora, prowadzącymi działalność na rzecz społeczności lokalnej Białegostoku, w tym zamieszkującej podobszar rewitalizacji, są m.in.[13]:

- **Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów – Oddział Okręgowy z siedzibą przy ul. Proletariackiej 11,**
- **Polski Związek Niewidomych – Okręg Podlaski z siedzibą przy ul. Białej 13,**
- **Klub Sportowy „Cristal Białystok" z siedzibą przy ul. Lipowej 3,**
- **Klub Sportowy „Podlasie" z siedzibą przy ul. Włókienniczej 4,**
- **Podlaski Oddział Wojewódzki Polskiego Towarzystwa Społeczno-Sportowego „Sprawni – Razem" z siedzibą przy ul. Lipowej 41D,**
- **Uniwersytet Trzeciego Wieku w Białymstoku z siedzibę przy ul. Zamenhofa 15,**
- **Związek Harcerstwa Polskiego Białystok Hufiec im. Moniuszki z siedzibą przy ul. Sienkiewicza 22,**
- Polski Czerwony Krzyż Podlaski – Zarząd Okręgowy z siedzibą przy ul. Warszawskiej 29,
- Caritas Archidiecezji Białostockiej z siedzibą przy ul. Warszawskiej 32,
- Forum Inicjatyw Rozwojowych z siedzibą przy ul. Lipowej 18 lok. 18,
- Klub Amazonki w Białymstoku z siedzibą przy ul. Ogrodowej 12,
- Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych z siedzibą przy ul. Bukowskiego 1 lok. 40,
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze – Regionalny Oddział w Białymstoku z siedzibą przy ul. Sienkiewicza 53,
- Prawosławny Ośrodek Miłosierdzia „Eleos" z siedzibą przy ul. św. Mikołaja 5.

W kontekście zdiagnozowanych problemów związanych z wykluczeniem społecznym części mieszkańców podobszaru równie istotnym potencjałem są zlokalizowane tu instytucje publiczne związane z pomocą społeczną i wsparciem rodzin. Najważniejszą placówką zajmującą się pomocą społeczną w Białymstoku jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku, którego główna siedziba mieści się przy ul. Malmeda 8, w graniach podobszaru. Białostocki MOPR jest prężną instytucją z licznymi komórkami organizacyjnymi, która oprócz standardowej działalności angażuje się w różne

[13] Podmioty wyróżnione pogrubioną czcionką położone są w podobszarze rewitalizacji Centrum i Dojlidy.

aktywności mające na celu zmniejszenie wykluczenia społecznego, m.in. poprzez pomoc osobom znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności z powodu doświadczania przemocy, uzależnienia oraz współuzależnienia. W ramach struktur MOPR powołano Klub „Senior+" – miejsce wsparcia i samopomocy przeznaczone dla mieszkańców w wieku starszym, nieaktywnych zawodowo, zagrożonych marginalizacją lub wykluczeniem społecznym, w dużej mierze ze względu na wiek. Pozostałe interwencje MOPR mieszczą się w katalogu wsparcia rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, asyście rodzinnej, pomocy kombatantom, świadczeniach niepieniężnych i pieniężnych oraz pomocy osobom w kryzysie bezdomności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb oraz w wyjściu z kryzysu bezdomności. Ośrodek realizuje również wiele projektów i programów o charakterze społecznym, w tym m.in.:

- „Wsparcie Seniorów Miasta Białegostoku" (edycja 2023),
- „Czyste powietrze",
- „Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027",
- „Korpus Wsparcia Seniorów" (edycje 2022-2023),
- „Opieka wytchnieniowa" (edycje 2022-2023),
- „Asystent Rodziny" (edycje 2020-2022),
- „Dostępny samorząd – granty",
- „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie",
- „Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Białegostoku na lata 2021-2023",
- „Wspieraj Seniora" (edycje 2020-2021),
- „Posiłek w szkole i w domu" (edycja 2019-2023),
- programy osłonowe zmniejszające wydatki poniesione przez mieszkańców miasta na leki oraz z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- programy korekcyjno-edukacyjne oraz psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ważną jednostką MOPR w Białymstoku, usytuowaną w granicach podobszaru, jest Ośrodek Interwencji Kryzysowej z siedzibą przy ul. Włókienniczej 7. Placówka została powołana w celu podejmowania specjalistycznych działań interwencyjnych w sytuacji nagłego lub przewlekłego kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Z pomocy ośrodka mogą korzystać wszyscy mieszkańcy Białegostoku – w tym zamieszkujący Centrum i Dojlidy – którzy borykają się z trudnościami (np. z przemocą domową, kryzysem małżeńskim, konfliktem rodzinnym, problemami wychowawczymi, utratą bliskich, żałobą, wypadkiem, katastrofą, klęską żywiołową, zagrożeniem samobójstwa, bezradnością, długotrwałą chorobą).

Do potencjałów podobszaru trzeba też zaliczyć instytucje kultury mające tu swoją siedzibę. Za bardzo istotną instytucję kultury położoną na podobszarze należy uznać Białostocki Teatr Lalek. Funkcjonujący od 1953 r. prowadzi działalność wyspecjalizowaną w produkcji przedstawień głównie dla dzieci, ale też dorosłych oraz spektakli poszukujących i eksperymentalnych, realizowanych we współpracy z lalkarzami z miejscowej Akademii Teatralnej. Teatr posiada 3 sceny, a oprócz przedstawień oferuje też wystawy, koncerty, projekty edukacyjne, organizuje też dwa międzynarodowe festiwale lalkarskie (Festiwal Szkół Lalkarskich „Lalka-Nie-Lalka" – nurt profesjonalny oraz Festiwal Teatrów Lalek dla

Dorosłych „Metamorfozy Lalek") oraz oferuje do zwiedzania Piwnicę Lalek, w której prezentowane są lalki, maski, kostiumy i elementy scenografii z kilkudziesięcioletniej działalności BTL.

Kulturalnym instytucjami na mapie miasta, przyciągającymi mieszkańców z Centrum i Dojlid są także położone w obrębie podobszaru:

- Opera i Filharmonia Podlaska Europejskie Centrum Sztuki z siedzibą przy ul. Odeskiej 1,
- Teatr Dramatyczny z siedzibą przy ul. Elektrycznej 12,
- Muzeum Podlaskie w Białymstoku z siedzibą przy Rynku Kościuszki 10,
- Muzeum Wojska z siedzibą przy ul. Kilińskiego 7,
- Dom Kultury „Śródmieście" z siedzibą przy ul. Kilińskiego 13,
- Galeria im. Sleńdzińskich z siedzibami przy ul. Waryńskiego 24A, Rynku Kościuszki 4, ul. Legionowej 2 i ul. Wiktorii 5,
- Galeria Arsenał (miejska galeria sztuki współczesnej) z siedzibą przy ul. Mickiewicza 2 i ul. Elektrycznej 13,
- Muzeum Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego z siedzibą przy ul. Kilińskiego 1,
- Podlaski Instytut Kultury z siedzibą przy ul. św. Rocha 14,
- Młodzieżowy Dom Kultury z siedzibą przy ul. Żabiej 5,
- Białostocki Ośrodek Kultury z siedzibami przy ul. Legionowej 5 i ul. Warszawskiej 19.

Ofertę edukacyjną podobszaru Centrum i Dojlidy, która potencjalnie może służyć zarówno jako baza infrastrukturalna (sale, sprzęt, boiska sportowe), jak i kadra, tworzą placówki:

- przedszkola, m.in. Przedszkole Samorządowe nr 10 z siedzibą przy Alei Józefa Piłsudskiego 34 oraz Przedszkole Samorządowe nr 51 „Przyjazne" z siedzibą przy ul. Bohaterów Monte Cassino 17,
- szkoły podstawowe, m.in. Szkoła Podstawowa nr 4 im. Sybiraków z siedzibą przy ul. Częstochowskiej 6, Niepubliczna Szkoła Podstawowa z siedzibą przy ul. Waryńskiego 30, Szkoła Podstawowa nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi im. Kornela Makuszyńskiego z siedzibą przy ul. Poleskiej 27 oraz Szkoła Podstawowa nr 2 im. Ks. Jana Twardowskiego z siedzibą przy ul. Bohaterów Monte Cassino 25,
- szkoły ponadpodstawowe, m.in.: I Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza z siedzibą przy ul. Brukowej, Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących z Oddziałami Integracyjnymi im. Stanisława Staszica z siedzibą przy ul. Sienkiewicza 57, I Liceum Ogólnokształcące Centrum Naukowo-Biznesowego z siedzibą przy ul. Ciepłej 40, VI Liceum Ogólnokształcące im. Króla Zygmunta Augusta z siedzibą przy ul. Warszawskiej 8, Zespół Szkół Technicznych im. Gen. Władysława Andersa z siedzibą przy ul. Stołecznej 21, X Liceum Ogólnokształcące im. Wisławy Szymborskiej z siedzibą przy ul. Stołecznej 6, II Społeczne Liceum Ogólnokształcące z siedzibą przy ul. Mickiewicza 95 oraz Zespół Szkół Rolniczych z siedzibą przy ul. ks. Suchowolca 26,
- publiczne uczelnie wyższe, m.in.: kampus Uniwersytetu Medycznego, wydziały Uniwersytetu w Białymstoku, siedziba Akademii Teatralnej im. Zelwerowicza – Filii w Białymstoku oraz wydziały Politechniki Białostockiej,
- inne, w szczególności Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 z siedzibą przy ul. Piotrkowskiej 2, Ośrodek Kształcenia Zawodowego – ZDZ Białystok z siedzibą przy ul. Sienkiewicza 77 oraz Białostockie Centrum Edukacji z siedzibą przy ul. Ciepłej 32.

Duża liczba obiektów użyteczności publicznej, skumulowana w śródmiejskiej części miasta, zaspokaja różnorodne potrzeby mieszkańców. W Centrum i Dojlidy są to m.in.:

- Podlaski Urząd Wojewódzki z siedzibą przy ul. A. Mickiewicza 3,
- Starostwo Powiatowe z siedzibą przy ul. Borsuczej 2,
- Urząd Marszałkowski z siedzibą przy ul. Poleskiej 89,
- Komenda Wojewódzka Policji z siedzibą przy ul. Sienkiewicza 65,
- I Komisariat Policji w Białymstoku z siedzibą przy ul. Waryńskiego 8,
- Komenda Miejska Policji z siedzibą przy ul. gen. Bema 4,
- Prokuratura Regionalna w Białymstoku z siedzibą przy ul. Włókienniczej 32 i ul. Sienkiewicza 69,
- Dzienny Dom Pomocy Społecznej z siedzibą przy ul. Nowogródzkiej 5/1,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej MSWiA z siedzibą przy ul. Fabrycznej 27,
- Samodzielny Szpital Miejski im. PCK z siedzibą przy ul. Sienkiewicza 79,
- Uniwersytecki Szpital Kliniczny z siedzibą przy ul. Żurawiej 14,
- Podlaski Urząd Skarbowy w Białymstoku z siedzibą przy ul. Młynowej 21A,
- Archiwum Państwowe w Białymstoku z siedzibą przy ul. Mickiewicza 101,
- Sąd Rejonowy w Białymstoku z siedzibą przy ul. Mickiewicza 103,
- Białostocki Park Naukowo-Technologiczny z siedzibą przy ul. Żurawiej 71,
- urzędy pocztowe, przychodnie lekarskie, ośrodki zdrowia, apteki, banki i inne.

Inny ważny potencjał podobszaru wiąże się w jego rolą symboliczną związaną z cennym dziedzictwem materialnym i niematerialnym. W przypadku centralnie położonego podobszaru – jego historia przeplata się w dużym stopniu z bogatą historią miasta Białegostoku. Lokalne dziedzictwo materialne i niematerialne stanowi szczególnie ważny potencjał sfery społecznej, do którego można odwoływać się, planując działania aktywizujące lokalną społeczność. Interwencje wykorzystujące bogatą lokalną historię, postaci mieszkańców, tradycje czy zwyczaje pełnią w rewitalizacji ważną rolę – budują bowiem poczucie tożsamości i dumy z miejsca zamieszkania z powodu jego wyjątkowości, przywiązanie do miejsca i ludzi, co przekłada się na wzrost kapitału społecznego, większe zaangażowanie społeczne i obywatelskie, wzrost poczucia odpowiedzialności za sprawy lokalne.

Bezprecedensowy element dziedzictwa kulturowego podobszaru rewitalizacji o randze ponadregionalnej stanowią dwa zabytkowe kompleksy pałacowo-parkowe: pałac Branickich z zabytkowym parkiem oraz pałac Lubomirskich, także z towarzyszącym mu parkiem. Pałac Branickich jest jedną z najlepiej zachowanych rezydencji magnackich epoki saskiej na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej w stylu późnobarokowym, określany mianem „Wersalu Podlaskiego", „Polskim Wersalem", a także „Wersalem Polski". Początki pałacu sięgają XVI w. Murowany zamek w stylu gotycko-renesansowym został wzniesiony przez królewskiego architekta Hioba Bretfusa, znanego z budowy Zamku Dolnego w Wilnie, dworu królewskiego w Knyszynie oraz modernizacji i rozbudowy Starego Zamku w Kamieńcu Podolskim czy zamku w Tykocinie. Kompletnie przebudowany w stylu późnobarokowym przez architektów: Tylmana z Gameren, Jana Zygmunta Deybela i Jakuba Fontanę. Zniszczony w 1944 r., został odbudowany w latach 1946-1960. Kompleks pałacowo-ogrodowy jest zlokalizowany w obrębie ulic Mickiewicza, Legionowej i Akademickiej, usytuowany na dwóch parterach (poziomach): górnym i dolnym. W części górnej znajdują się salon ogrodowy, boskiet i ogród chiński. Ogród dolny jest pozostałością wodnego założenia, w którym kluczową rolę pełniły kanał, wyspa i staw, otoczony alejami parkowymi noszącymi nazwy bulwarów im. Kościałkowskiego. Barokowy ogród o powierzchni około 9,7 ha stanowi integralną część terenów zielonych Białegostoku oraz pełni funkcję

ważnego miejsca o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym. Pałac w znacznej części zaadaptowano na potrzeby Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku – w szczególności Muzeum Historii Medycyny i Farmacji oraz Biblioteki Głównej.

Drugą wyjątkową, zabytkową rezydencją położoną na terenie podobszaru, w dzielnicy Dojlidy, jest pałac Krusensternów (później Rüdigerów i Lubomirskich). Obiekt wraz otaczającym go parkiem został zbudowany przez barona Aleksandra Krusensterna w połowie XIX w. w stylu neoklasycystycznym. W czasie II wojny światowej był białostocką siedzibą gauleitera Prus Ericha Kocha. Uległ zniszczeniu w 1944 r. w wyniku pożaru, następnie został odbudowany w latach 1956-1957. Obecnie budynek stanowi własność prywatną. W bliskim sąsiedztwie posiadłości położony jest pałac Hasbacha – rezydencja białostockiego fabrykanta Ewalda Hasbacha, będącego właścicielem pobliskiej tkalni, przebranżowionej po I wojnie światowej na fabrykę dykty. Rezydencja znajduje się w pobliżu skrzyżowania ulic ks. Suchowolca, Dojlidy Fabryczne i Myśliwskiej. Została wzniesiona w latach 80. XIX w. przez Ewalda Hasbacha w stylu neorenesansu francuskiego, niderlandzkiego i toskańskiego. Obecnie w budynku znajduje się siedziba Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Białymstoku. Pałac Hasbacha jest w zarządzie Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Cenny potencjał kulturowy stanowi też bogata historia związana z przenikaniem się wielu kultur, czego pozostałością jest dziś tkanka urbanistyczna wypełniona różnorodną architekturą. W XIX w. Białystok był prawdziwym tyglem narodowości, kultur i religii. Wielokulturowość i wieloreligijność to słowa klucze otwierające drzwi do historii miasta. Przez wieki mieszkali tu Polacy, Rosjanie, Białorusini, Niemcy, Żydzi, Tatarzy. Można było spotkać Ukraińców, Litwinów. Tu spotykały się różne kultury, religie, obyczaje, tworząc istną wieżę Babel. Kościoły katolickie sąsiadowały z cerkwiami i synagogami. Modlono się również w ewangelickich kirchach. II wojna światowa odmieniła charakter miasta. Zniknęły społeczności żydowska i niemiecka, wyjechała większość Rosjan. Pozostały jednak liczne świątynie różnych wyznań: rzymsko-katolickie, prawosławne, synagogi czy wspólnoty kościołów reformowanych. Wyjątkowymi miejscami o charakterze symbolicznym, noszącymi znamiona pozostałości historycznej różnorodności, są zlokalizowane na podobszarze:

- Bazylika Mniejsza Wniebowzięcia NMP (ul. Kościelna 2),
- Katedralna Cerkiew św. Mikołaja Cudotwórcy (ul. Lipowa 15),
- Bazylika Mniejsza św. Rocha (ul. ks. Abramowicza 1),
- Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, zbór Białystok (ul. Jurowiecka 24),
- Kościół Rzymskokatolicki pw. Świętej Rodziny (ul. Ogrodowa 2a),
- Cerkiew Prawosławnego Ordynariatu Wojska Polskiego (ul. Warszawska 16),
- Cmentarz choleryczny (ul. Bema),
- Parafia Chrystusa Króla (ul. Ciołkowskiego 4),
- Kościół rzymsko-katolicki pw. Niepokalanego Serca Maryi (ul. ks. Suchowolca 27),
- Cerkiew pw. św. Proroka Eliasza (ul. ks. Tomkowida 6),
- Cmentarz pw. św. Proroka Eliasza (ul. ks. Tomkowida).

Innym walorem podobszaru, jak i szerzej miasta, jest zabudowa drewniana. W Centrum i Dojlidach przetrwały ciekawe przykłady budynków drewnianych (Bojary, Skorupy i Dojlidy). Drewno jako tani i funkcjonalny budulec było bardzo rozpowszechnione. Do naszych czasów przetrwały przede wszystkim domy mieszkalne, często z bogatym detalem snycerskim. Najwięcej drewnianych budynków zachowało się na osiedlu Bojary, w bezpośrednim sąsiedztwie podobszaru. Część obiektów objęta jest ochroną konserwatorską, część dzięki zabiegom mieszkańców i instytucji jest restaurowana i otrzymuje

„nowe życie”, wiele jednak z nich popada w ruinę. Drewniany Białystok to bardzo ważna część losu i „ducha” tak podobszaru, jak i całego miasta.

Dziedzictwo materialne i niematerialne podobszaru wiąże się też z rodem Branickich, m.in. z życiem i działalnością wojewody podlaskiego Stefana Mikołaja Branickiego, hetmana wielkiego koronnego Jana Klemensa Branickiego i jego żony Izabeli z Poniatowskich. W II połowie XVIII w. białostockie założenie pałacowo-ogrodowe zachwycało swoim rozmachem, a dzięki przekazowi ideowemu służyło podkreśleniu pochodzenia i cnót rodu. Oprócz zespołu pałacowo-ogrodowego w Centrum przetrwało jeszcze kilka obiektów fundowanych przez Jana Klemensa Branickiego, a ich historia jest czytelna w przestrzeni miejskiej dzięki przywróconej pierwotnej kolorystyce budynków (elewacje w kolorze białym i bladożółtym).

POTRZEBY W SFERZE SPOŁECZNEJ

Główne potrzeby podobszaru Centrum i Dojlidy w sferze społecznej wynikają bezpośrednio ze zdiagnozowanych problemów społecznych.

Najważniejsze potrzeby rewitalizacyjne wiążą się z koniecznością prowadzenia szeroko zakrojonej, kompleksowej interwencji, której celem byłoby wzmocnienie grup narażonych na marginalizację i wykluczenie społeczne, prowadzące do podniesienia kapitału społecznego, a w konsekwencji do trwałej aktywizacji społecznej, zawodowej i obywatelskiej nieaktywnych mieszkańców. Oprócz działań o charakterze ogólnym, skierowanych do całej społeczności lokalnej, różnymi formami wsparcia należałoby objąć poszczególne grupy społeczne, w tym przede wszystkim seniorów. Przy prowadzeniu polityki rewitalizacji skierowanej do tej grupy ważne jest jednak dostosowanie rodzaju i zakresu wsparcia do przedziału wiekowego seniorów. W przypadku tzw. młodych seniorów (do 75 roku życia) ważne wydają się działania aktywizacyjne, w tym aktywizacja społeczna i zawodowa – osoby będące w dobrej formie psychofizycznej mogą aktywnie włączać się w różne zajęcia o charakterze kulturalno-społecznym, mogą też nadal chcieć pracować zawodowo. Osoby te chcą aktywnie brać udział w życiu kulturalnym miasta, spotykać się, utrzymywać dobrą kondycję fizyczną. Seniorzy w wieku powyżej 75 roku życia mają przeważnie inne potrzeby – ważne stają się potrzeby związane z szeroko rozumianą dostępnością, utrzymywaniem dobrej kondycji psychofizycznej, aby jak najdłużej móc samodzielnie funkcjonować.

Innymi grupami, które wymagają sprofilowanych działań, są dzieci i młodzież. Aktywizacja dzieci i młodzieży dzięki dopasowanej do potrzeb ofercie spędzania czasu wolnego i działaniom edukacyjnym jest ważna dla podniesienie ich kapitału społecznego. Jak pokazała diagnoza szczegółowa, część dzieci i młodzieży zamieszkującej podobszar wymaga wsparcia wychowawczego i edukacyjnego.

Druga wiązka potrzeb wiąże się z koniecznością wsparcia grup szczególnie wrażliwych, narażonych na trwałe wykluczenie społeczne z powodu niepełnosprawności, długotrwałych chorób, bezradności i przemocy w rodzinie, trudności życiowych i osobistych. Diagnoza wykazała, że skala kryzysu w tym zakresie jest na tle miasta bardzo duża. Choć osoby narażone na wykluczenie społeczne, są objęte opieką MOPR i innych instytucji pomocowych, wydaje się ona jednak niewystarczająca w obliczu natężenia problemów. Stąd istnieje potrzeba prowadzenia działań skierowanych bezpośrednio do zagrożonych mieszkańców obszaru, najlepiej w ramach instytucji działających na tym terenie. Na podobszarze działają liczne organizacje pozarządowe mogące skupić się na działaniach pomocowych skierowanych do osób najbardziej wykluczonych. Jedną z istotnych potrzeb jest aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych, generująca często pozostałe problemy społeczne w rodzinach.

Istotną potrzebą podobszaru, wpływającą również na jakość życia osób spoza obszaru jest bezpieczeństwo publiczne. Ujawniona skala konfliktów z prawem obejmująca różnorakie wykroczenia i przestępstwa wskazuje na niskie bezpieczeństwo Centrum i Dojlidy. Obszar pełni istotne funkcje ponadlokalne przyciągające osoby z innych dzielnic Białegostoku czy regionu. Stąd trudno stwierdzić, czy sprawcami są mieszkańcy podobszaru czy osoby go odwiedzające. Prawidłowy rozwój społeczny i gospodarczy podobszaru nie może odbywać się przy wysokiej przestępczości, dlatego poprawa bezpieczeństwa wpłynie korzystnie, podnosząc również przywiązanie mieszkańców do miejsca zamieszkania.

Podsumowując, działania rewitalizacyjne powinny skupiać się na wzmocnieniu wsparcia skierowanego do grup narażonych na marginalizację i wykluczenie społeczne poprzez nowe innowacyjne działania, skierowane szczególnie do osób starszych i młodzieży. Wydaje się, że zdiagnozowane potrzeby rewitalizacyjne ze sfery społecznej można z powodzeniem rozwiązać z wykorzystaniem głównych potencjałów – działających na obszarze lub w jego sąsiedztwie organizacji pozarządowych oraz instytucji społecznych i kultury. Wyraźnej poprawy wymaga bezpieczeństwo publiczne obszaru, które może stanowić obecnie jeden z hamulców rozwojowych obszaru. Interwencja w sferze społecznej wymaga spójnych, systemowych działań opartych na partnerstwie między władzami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi, instytucjami edukacyjnymi i mieszkańcami. Wdrażane przedsięwzięcia powinny uwzględniać różnorodność potrzeb i wspierać rozwój społeczności lokalnej Centrum i Dojlid i prowadzić do trwałej zmiany społecznej na podobszarze.

Strefa gospodarcza

PROBLEMY W SFERZE GOSPODARCZEJ

Choć sytuacja gospodarcza Białegostoku, stolicy województwa, na tle regionu jest dobra, to stan lokalnej gospodarki na podobszarze świadczy o występowaniu pewnych problemów.

Badanie przeprowadzone na potrzeby diagnozy delimitacyjnej wykazało wysoką aktywność gospodarczą w Centrum i Dojlidach. O ile w 2021 r. liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wynosiła w mieście przeciętnie 73,87, o tyle na osiedlach Sienkiewicza i Dojlidy wyniosła odpowiednio 74,97 i 80,91. Jeszcze więcej podmiotów działało w tym czasie na osiedlach Przydworcowym (135,59) i Centrum (165,78), czy czym ostatnie z tych osiedli odnotowało najlepszy wynik w mieście. Zatem problemem sfery gospodarczej nie jest poziom aktywności gospodarczej, ale raczej duża rotacja podmiotów przedsiębiorstw na podobszarze. Tezę tę potwierdzają dwa kolejne zjawiska dotyczące zarejestrowanych i wyrejestrowanych tu podmiotów. Pod względem zarejestrowań wszystkie osiedla z podobszaru plasowały się powyżej średniej Białegostoku (8,67 na 1000 mieszkańców), mieszcząc się w przedziale 9,75-19,89. Świadczy to jednoznacznie o dużej atrakcyjności Centrum i Dojlid jako miejsc prowadzenia działalności gospodarczej. Natomiast wskaźnik wyrejestrowań w porównaniu ze średnią dla miasta wynoszącą 8,66 (na 1000 mieszkańców) został przekroczony przez wszystkie osiedla (10,51-16,78), potwierdzając tezę o pewnej niestabilności prowadzonych tu działalności gospodarczych. Słabość lokalnej gospodarki wywiera niekorzystny wpływ na stabilność dochodów i sytuację materialnej mieszkańców. Jedną z przyczyn tak dużej rotacji może być wysoki czynsz za najem lokali, wskazywany przez mieszkańców w badaniu ankietowym przeprowadzonym na etapie poprzedzającym opracowanie diagnozy delimitacyjnej.

Niestabilność lokalnych przedsiębiorstw szczególnie negatywnie odbija się na osobach z najniższym wykształceniem. Takich osób mieszka na obszarze więcej niż przeciętnie w mieście. O ile wskaźnik

dotyczący osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem na 1000 mieszkańców wyniósł w 2021 r. w Białymstoku 7,45, o tyle na osiedlu Centrum osiągnął wartość 12,52, czwartą najwyższą w mieście. Jeszcze gorzej pod tym względem wypadają pozostałe osiedla – Dojlidy (27,64 – drugi najgorszy wynik w mieście). Również udział osób z niskim wykształceniem w ogólnej liczbie bezrobotnych świadczy o stanie kryzysowym. Na osiedlach Przydworcowym i Sienkiewicza osoby te stanowiły 27% wszystkich bezrobotnych, w Centrum było to 31% oraz 41% na osiedlu Dojlidy. Średnim wynikiem dla Białegostoku było 25%. Osoby o najniższym wykształceniu pozbawione pracy mogą, z uwagi na trudności z jej znalezieniem oraz ogólnie niski poziom zasobów ekonomicznych, wpaść w spiralę zadłużenia skutkującą w dłuższym czasie wieloma poważnymi problemami i prowadzącą do wykluczenia społecznego.

Problemy ekonomiczne mogą również dotykać osób w wieku poprodukcyjnym. Osoby wchodzące w wiek senioralny nie są tak chętnie zatrudniane i często również posiadają wykształcenie, które z perspektywy dzisiejszego rynku pracy jest niekonkurencyjne. Jednocześnie duży udział tych osób oznacza mniejszą pulę aktywnej siły roboczej. Na etapie diagnozy delimitacyjnej zbadany został udział tych osób w poszczególnych osiedlach. W 2021 r. podobszar rewitalizacji był zamieszkiwany przez więcej osób w wieku poprodukcyjnym niż średnia dla Białegostoku wynosząca 235,57 na 1000 mieszkańców. Na osiedlu Dojlidy wartość wskaźnika wyniosła 237,83, natomiast na osiedlu Przydworcowym – 273,27, w Centrum – 283,34, a na osiedlu Sienkiewicza – 323,33 (był to drugi najwyższy wynik w mieście).

Rodzajami działalności gospodarczej korelującymi z negatywnymi zjawiskami społecznymi: bezrobociem, ubóstwem, przestępczością, a także obniżającymi potencjał rozwojowy jednostki są sprzedaż alkoholu, udzielanie pożyczek poza systemem bankowym, lombardy, sprzedaż losów na loterię, gry hazardowe i zakłady bukmacherskie. Na części podobszaru funkcjonuje 12 z 53 tego typu działalności. Tym samym występuje nadreprezentacja niepożądanych firm, co dotyczy w szczególności osiedla Centrum i w nieznacznie mniejszym stopniu osiedla Przydworcowego. Na osiedlach Sienkiewicza i Dojlidy tego typu działalność nie jest prowadzona.

POTENCJAŁY W SFERZE GOSPODARCZEJ

Pomimo niestabilności lokalnej przedsiębiorczości na podobszarze ważnym, pozytywnym wyróżnikiem jest atrakcyjna lokalizacja obszaru dla osób chcących prowadzić działalność gospodarczą. Dane liczbowe odnoszące się do aktywnych i nowo powstających podmiotów gospodarczych dobitnie potwierdzają tę tezę. W przypadku zamykania firm, szybko otwierane są kolejne. Położenie w centralnej części miasta, na osiedlach Przydworcowym, Centrum i Sienkiewicza sklepy czy punkty gastronomiczne czy usługowe przyciągają klientów z całego Białegostoku, jak i spoza miasta, w tym turystów. Spacer badawczy wskazywał na występowanie jedynie pojedynczych wolnych lokali. Lokale w najpopularniejszych miejscach, np. przy Rynku Kościuszki, są tłumnie odwiedzane przez klientów. W przypadku osiedla Dojlidy istotne znacznie gospodarcze mają duże zakłady pracy o charakterze przemysłowym i magazynowym jak Kompania Piwowarska S.A. Browar Dojlidy. Dodatkowo osiedle posiada rezerwę terenową pod rozwój zakładów pracy czy mieszkalnictwa. Rozwój oferty kulturalnej i bazy hotelowej może przyczynić się do dodatkowego rozwoju gospodarczego podobszaru.

Miasto cechuje się dużym potencjałem turystycznym, który bezpośrednio dotyczy podobszaru Centrum i Dojlidy. Największą atrakcją Białegostoku, usytuowaną w śródmieściu, jest pałac Branickich z parkiem. Teren w sąsiedztwie zabytkowej rezydencji, funkcjonalnie z nim powiązany, stanowi ważne zaplecze rozwojowe miasta. Innymi atrakcjami podobszaru są m.in. architektura drewniana, liczne

świątynie różnych wyznań oraz zachowane ślady dziedzictwa żydowskiego i białoruskiego, bardziej szczegółowo ujęte w podrozdziale dotyczącym sfery społecznej Centrum i Dojlid.

POTRZEBY W SFERZE GOSPODARCZEJ

Główne potrzeby podobszaru Centrum i Dojlidy w sferze gospodarczej wynikają bezpośrednio ze zdiagnozowanych problemów w tej dziedzinie.

Badanie terenowe potwierdziło to, że na obszarze rewitalizacji, zwłaszcza w jego części reprezentacyjnej, oferta proponowana przez sklepy i punkty usługowe wydaje się zadowalająca. Problem stanowi duża rotacja prowadzonych działalności usługowych, co prowadzi do mniejszego przywiązania mieszkańców do lokalnie działających firm. Jednym z powodów częstego zamykania działalności mogą być wysokie czynsze, które wskazywano w badaniu ankietowym, przeprowadzonym na etapie diagnozy delimitacyjnej, jako czynnik wpływający negatywnie na potencjał gospodarczy obszaru.

Działania naprawcze, które może podjąć samorząd w tym zakresie, są ograniczone i powinny być realizowane w ramach ogólnomiejskiej polityki i współpracy miasta z przedsiębiorcami – programu wspierania osób prowadzących działalność gospodarczą. Wsparcie lokalnego biznesu, małych i mikroprzedsiębiorstw na podobszarze rewitalizacji mogłoby polegać na działaniach edukacyjnych i inkubowaniu nowych działalności realizowanych przez partnerów gospodarczych procesu, wsparciu przedsiębiorców przy tworzeniu oprawy wizualnej (szyldów, reklam) czy zaproszeniu przedsiębiorców do aktywnego udziału w licznie organizowanych imprezach i wydarzeniach w Centrum.

Sfera środowiskowa

PROBLEMY W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ

W przypadku sfery środowiskowej podobszar Centrum i Dojlidy pod wieloma względami nosi znamiona kryzysu – cechuje się uciążliwym hałasem, tzw. wyspami ciepła – wyższą temperaturą niż w innych, mniej zabudowanych częściach miasta czy dużą koncentracją azbestu.

Podobszar rewitalizacji na tle reszty miasta negatywnie wyróżnia się pod względem dużej liczby mieszkańców zamieszkujących w strefach ponadnormatywnego hałasu. Stały pobyt w miejscach narażonych na nadmierny hałas wywiera niekorzystny wpływ na ich jakość życia. Wpływ hałasu na zdrowie człowieka wykracza poza uszkodzenia słuchu, negatywnie odbijając się m.in. na zdrowiu psychicznym czy układzie krwionośnym. Zbadany na etapie diagnozy delimitacyjnej wskaźnik dotyczący ludności przebywającej w strefie ponadnormatywnego hałasu wskazywał na średnią dla Białegostoku wynoszącą w 2021 r. – 23,31 (na 1000 mieszkańców). Poszczególne osiedla położone na podobszarze cechują się dużym zróżnicowaniem, jednakże na każdym doszło do przekroczeń. Poziom hałasu zbliża się do przeciętnej na osiedlu Dojlidy – wskaźnik osiągnął tu wartość 25,63. Gorzej prezentowały się osiedla Przydworcowe i Sienkiewicza, gdzie wskaźnik był odpowiednio 2,5-krotnie (58,29) i 2-krotnie (48,00) wyższy od średniej. Zdecydowanie złą sytuację odnotowano na osiedlu Centrum, wartość wskaźnika wyniosła tu 185,49, ponad 2,5-krotnie więcej niż na jakimkolwiek innym osiedlu w Białymstoku. Oznacza to, że nieporównywalnie więcej mieszkańców Centrum jest narażonych na stały i nadmierny hałas w porównaniu do innych części miasta. Warto dodać, że z uwagi na wagę Centrum jako ośrodka o znaczeniu ponadlokalnym oznacza to, że na hałas narażeni są też przebywający tu mieszkańcy innych dzielnic i przyjezdni. Podstawową przyczyną tego stanu rzeczy jest przede wszystkim nadmierny ruch samochodowy w centralnej części miasta. Rozwiązanie tego problemu

wymagałoby znacznego ograniczenia liczby pojazdów wjeżdżających do centrum – a problem ten należy rozwiązywać w ramach ogólnomiejskiej polityki.

Innym ważnym zagadnieniem w kontekście środowiskowym, w tym konieczności adaptacji miast do zmian klimatu, są miejskie wyspy ciepła – strefy wrażliwe na wysokie temperatury w miesiącach ciepłych. Obszary silnie zurbanizowane z uszczelnionymi powierzchniami, pozbawione zieleni wysokiej dającej zacienie i zmniejszającej nagrzewanie są narażone na wyższe temperatury niż w innych, mniej gęsto zabudowanych dzielnicach. Przestrzenna analiza tego zjawiska ujawniła, że wyspy ciepła występują na podobszarze nierównomiernie. Do zbadania tego zjawiska użyto wskaźnika odnoszącego się do liczby osób w strefie wrażliwej na wysokie temperatury na 1000 mieszkańców. Przy średniej dla miasta 176,04 w 2021 r. stan kryzysowy odnotowano na osiedlach Centrum (191,53) i Sienkiewicza (257,05). W lepszej sytuacji na tle miasta znajdowały się osiedla Przydworcowe i Dojlidy, które charakteryzowały się wartościami 115,88 i 42,61. Przeciwdziałanie wysokim temperaturom na podobszarze wymagałoby zwiększenia udziału zieleni i terenów przepuszczalnych oraz tworzenie zabudowy o mniejszym potencjale do nagrzewania się. Przy czym należy zwrócić uwagę na utrudnioną możliwość sadzenia drzew w pasach zieleni, gdzie występuje podziemna infrastruktura techniczna. Potencjalnym rozwiązaniem jest w tym przypadku projektowanie instalacji w pasie chodnika, zamiast pod trawnikami (w miarę możliwości) oraz przeznaczanie terenów biologicznie czynnych na nasadzenia drzew i krzewów. Niewykorzystanym potencjałem podobszaru pozostaje również dolina rzeki Białej, która stanowi oś spajającą cały podobszar i pełni ważną rolę jako regulator temperatury i retencji. W kontekście zmian klimatycznych oprócz działań zmierzających do polepszenia warunków środowiskowych, ważne są też działania na rzecz ochrony środowiska.

Na podobszarze, miejscami zidentyfikowano duże ilości wyrobów zawierających azbest, który wcześniej był używany do produkcji materiałów izolacyjnych – pokryć rur, kotłów czy poszyć dachowych, a który jest niezwykle szkodliwy dla zdrowia ludzkiego. Stan kryzysowy w tym względzie został zidentyfikowany na osiedlach Przydworcowym, Sienkiewicza i Dojlidy, gdzie wartość zastosowanego do badania wskaźnika wyniosła odpowiednio 18 976,71, 23 510,06 i 38 184 kg na 1000 mieszkańców (przy średniej dla miasta – 16 117,43 kg). Nieznacznie lepsze od średniej wartości odnotowano na osiedlu Centrum (15 208,23). Warto również spojrzeć na to zagadnienie w wartościach bezwzględnych. Najwięcej wyrobów azbestowych występuje na osiedlu Centrum – 171 ton, następnie Sienkiewicza – 154 tony i Przydworcowym i Dojlidy – odpowiednio 135 i 132 tony. Abstrahując od wyników, z uwagi szkodliwość dla zdrowia prace związane z usuwaniem azbestu należy zaliczyć do ważnych i pilnych.

Ostatnim zjawiskiem analizowanych w ramach sfery środowiskowej było narażenie mieszkańców na zanieczyszczone powietrze pochodzące z zakładów przemysłowych. Zakłady przemysłowe często wydzielają do powietrza szkodliwe substancje chemiczne takie, jak: pyły, tlenki azotu, dwutlenek siarki i inne związki organiczne. Osoby przebywające w pobliżu są narażone na problemy zdrowotne związane z układem oddechowym i wzrostem ryzyka chorób sercowo-naczyniowych.

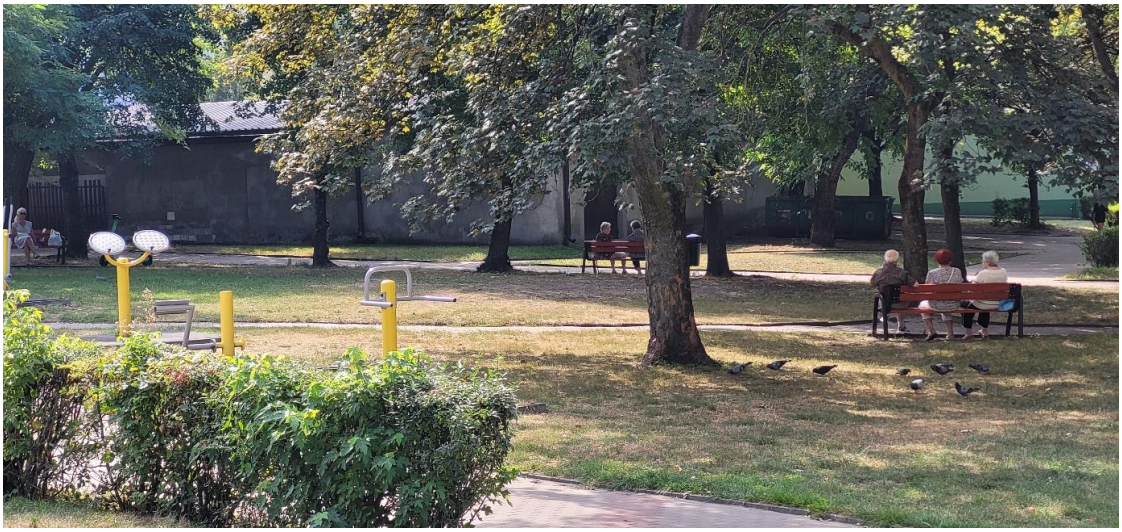
Znaczna część podobszaru nie jest narażona na to zjawisko. Dotyczy to w szczególności osiedli Centrum i Sienkiewicza, gdzie nie stwierdzono występowania takich zagrożeń, natomiast na osiedlu Przydworcowym wartość wskaźnika wyniosła zaledwie 8,11 przy średniej dla Białegostoku – 58,03. Jedynym osiedlem cechującym się problemem w tym aspekcie były Dojlidy, gdzie wskaźnik wynosił 490,07. Wskazane jest zatem monitorowanie jakości powietrza w tym rejonie pod kątem zanieczyszczeń przemysłowych i przeciwdziałanie ewentualnym zagrożeniom.

POTENCJAŁY W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ

Główną zaletą podobszaru jest stosunkowo duża ilość zieleni, która znacząco obniża temperaturę i pozwala latem uniknąć bezpośredniej ekspozycji na słońce. Zieleń, szczególnie większe drzewa, usuwają także zanieczyszczenia powietrza. W granicach podobszaru znajduje się kilka dużych obszarów zieleni urządzonej służącej mieszkańcom jako miejsca wypoczynku. Wyróżnić należy w granicach osiedla Centrum: park im. Dziekońskiej, park Centralny, ogród Branickich, Planty i Park im. Księcia Józefa Poniatowskiego; na osiedlu Sienkiewicza: skwer im. doc. Zankiewicza; osiedle Dojlidy posiada duże tereny otwarte m.in. park Lubomirskich, kilka ogrodów działkowych i Stawy Dojlidzkie. Przestrzenie te są zadbane i chętnie uczęszczane przez mieszkańców. Deficytem urządzonych przestrzeni zielonych cechuje się osiedle Przydworcowe. Jednakże tamtejsze wielkopłytowe osiedla mieszkaniowe w przestrzeniach międzyblokowych posiadają dużo zieleni wysokiej i są wyposażone w małą architekturę. Mieszkańcy chętnie korzystają z tych miejsc, nawiązując relacje sąsiedzkie. Wzdłuż części ulic, np. Lipowej, występują szpalery drzew wpływające korzystnie na środowisko zamieszkania.

Z racji szeregu korzyści płynących z obecności terenów zieleni na lub w pobliżu podobszaru – w szczególności w sferze ekologicznej, zdrowotnej i społecznej – istotne jest zachowanie lub objęcie należytą ochroną tych obszarów, będących jednym z kluczowych potencjałów Centrum i Dojlid. Ze względu na obecność terenów niezagospodarowanych, np. wzdłuż rzeki Białej czy na Dojlidach, istnieje możliwość urozmaicenia zasobów przyrodniczych przez nasadzenia, zakładanie łąk kwietnych, ogrodów sąsiedzkich czy ogrodów społecznych, a także prowadzenie działań proekologicznych w celu ochrony przyrody i zwiększenia różnorodności biologicznej, najlepiej z udziałem lokalnej społeczności, oraz prowadzenia działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, w tym uczniów w szkołach. Istniejące potencjały przyrodnicze na pewno warte są wykorzystania przy planowaniu interwencji rewitalizacyjnej.

Fot. 1. Zadbane przestrzenie wspólne na osiedlu Przydworcowym – chętnie uczęszczane przez mieszkańców

Fot. M. Cichocki

Fot. 2. Ul. Lipowa - przykład często uczęszczanej ulicy ze szpalerem drzew

Fot. M. Cichocki

Obszarem zieleni o niewykorzystanym nadal potencjale, a jednocześnie stanowiącym pewne zagrożenie, jest dolina rzeki Białej. Teren ten, będący swoistym łącznikiem osiedla Dojlidy z centrum miasta, ma istotne znaczenie dla podobszaru rewitalizacji, zarówno ze względów przyrodniczych, jak i społecznych. Aktualne ukształtowanie doliny, w części silnie uregulowanej, wymaga prac prowadzących do częściowej renaturyzacji rzeki, jak i zagospodarowania dużych fragmentów bulwaru, co umożliwiłoby korzystanie z trenów nadrzecznych przez mieszkańców podobszaru. Prognozowane następstwa zmiany klimatu wskazują na wzrost zapotrzebowania na tereny o wysokim potencjale retencyjnym w graniach miast. Dolina Białej stanowi bardzo ważny element błękitno-zielonej infrastruktury Białegostoku. Obecne ukształtowanie terenu, m.in. brzeg rzeki wyłożony betonowymi płytami, prowadzi do zmniejszonej retencyjności tego terenu. Następstwem tego jest okazjonalne wylewanie rzeki podczas intensywnych opadów deszczu. Ścieżki rowerowe wzdłuż Białej oznaczone są znakami wskazującymi na możliwość zalania.

Fot. 3. Silnie uregulowany przebieg rzeki Białej

Źródło: Urząd Miejski w Białymstoku

O ile obszar rewitalizacji posiada duże tereny zieleni urządzonej, o tyle na pozostałych terenach publicznych, tj. placach i ważnych ulicach, występuje zbyt duży udział terenów utwardzonych. Prowadzi to do nadmiernego nagrzewania się powierzchni betonowych i asfaltowych, które oddając ciepło, podwyższają odczuwalną temperaturę. Przestrzenie publiczne wymagają działań prowadzących do zmniejszenia powierzchni utwardzonych, np. poprzez przekształcenia na trawniki i posadzenia drzew.

POTRZEBY W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ

Główne potrzeby podobszaru Centrum i Dojlidy w sferze środowiskowej wynikają bezpośrednio ze zdiagnozowanych problemów w tej dziedzinie, które w dużej mierze dotyczą też innych części miasta.

Jedną z najważniejszych potrzeb podobszaru jest zmniejszenie ekspozycji na hałas drogowy. Obecnie dojazd do centrum Białegostoku odbywa się dużej mierze z wykorzystaniem samochodów osobowych. O ile trudne jest znaczące ograniczanie ogólnego ruchu samochodowego, o tyle możliwe jest wprowadzenie stref o spokojniejszym ruchu na ulicach o bardziej lokalnym charakterze. Działaniami naprawczymi na tym polu może być również rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej i transportu publicznego.

Poprawy wymaga również wyposażenie przestrzeni publicznych w zieleń oraz zwiększenie przepuszczalności powierzchni utwardzonych i retencyjności. Dużym potencjałem w zakresie pożądanego rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury charakteryzuje się dolina rzeki Białej. Ze względu na obecność terenów niezagospodarowanych pożądane jest urozmaicenie zasobów przyrodniczych przez nasadzenia, zakładanie łąk kwietnych, ogrodów sąsiedzkich czy ogrodów społecznych, a także prowadzenie działań proekologicznych w celu ochrony przyrody i zwiększenia różnorodności biologicznej, najlepiej z udziałem lokalnej społeczności, oraz prowadzenia działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, w tym uczniów w szkołach. Programy nasadzeń, kampanie edukacyjne oraz zachęty finansowe mogą pomóc mieszkańcom w tworzeniu zielonych terenów w swoim otoczeniu.

Należy także kontynuować prace związane z utylizacją materiałów zawierających azbest, które nadal występują na całym podobszarze, a także monitorować stan powietrza na osiedlu Dojlidy.

Sfera funkcjonalno-przestrzenna

PROBLEMY W SFERZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

W przypadku sfery przestrzenno-funkcjonalnej Centrum i Dojlidy charakteryzują się stosunkowo niewielką skalą zjawisk kryzysowych na tle reszty Białegostoku. Z uwagi na centralne położenie podobszar cechuje duża dostępność do obiektów infrastruktury społecznej, m.in. kultury, przystanków komunikacji publicznej i terenów zieleni, a także sieci ciepłowniczej.

Podobszar posiada niezaprzeczalne zalety wynikające z centralnego położenia, historycznego układu urbanistycznego, rozbudowanych przestrzeni publicznych. Stan estetyczny i techniczny przestrzeni publicznych i zabudowy należy ocenić pozytywnie. Spacer badawczy po obszarze potwierdził te spostrzeżenia, wyłącznie pojedyncze miejsca są zaniedbane lub niezagospodarowane. Do takich miejsc należą okolice dworców PKP i PKS.

Duży udział terenów dysharmonizujących i wymagających poprawy lub zainwestowania występuje w południowej części osiedla Przydworcowego, gdzie pośród zabudowy jednorodzinnej można zaobserwować tam budynki będące niszczejącymi pustostanami, sąsiadującymi z nowoczesnymi

i zmodernizowanymi osiedlami wielorodzinnymi. Z kolei na Dojlidach znajdują się zdegradowane tereny poprzemysłowe, które stanowią cenną rezerwę.

Innym niezagospodarowanym na dużym odcinku terenem są nabrzeża rzeki Białej, której potencjał został bardziej szczegółowo opisany w podrozdziale poświęconym sferze środowiskowej.

Fot. 4. Przykład niezagospodarowanego budynku i niezagospodarowanej przestrzeni przy ul. Młynowej

Fot. M. Cichocki

Badane na etapie delimitacji zjawiska ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej ujawniały braki w infrastrukturze gazowej, mierzone długością sieci gazowej w km na 1000 mieszkańców, zidentyfikowane na osiedlach Przydworcowym (2,22), Centrum (3,11) i Sienkiewicza (1,71), przy czym najsłabiej wyposażone jest ostatnie z wymienionych osiedli. Zdecydowanie lepiej prezentowała się sytuacja na osiedlu Dojlidy, gdzie wartość badanego wskaźnika (11,30) prawie 3-krotnie przewyższał średnią dla miasta (3,98). Wskazany problem nie jest widoczny na co dzień w przestrzeni miasta.

Kolejnym zjawiskiem negatywnie charakteryzującym podobszar rewitalizacji był duży udział budynków użyteczności publicznej niedostosowanych dla osób ze szczególnymi potrzebami. Zagadnienie to do porządku prawnego wprowadzono w 2019 r. ustawą o zapewnianiu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami[14], a na potrzeby badania zdiagnozowano za pomocą wskaźnika odnoszącego się do liczby budynków użyteczności publicznej niedostosowanych dla osób ze szczególnymi potrzebami na 1000 mieszkańców. Negatywnie na tym polu wyróżnia się osiedle Centrum, gdzie w 2021 r. zidentyfikowano przeszło 35% wszystkich niedostosowanych budynków w mieście. Co przekłada się na ponad 8,5-krotne przekroczenie średniej dla Białegostoku (0,95). Również nieznacznie powyżej wartości średniej znalazły się osiedla Przydworcowe (1,12) i Dojlidy (1,15). Jedynie na osiedlu Sienkiewicza nie odnotowano stanu kryzysowego (0,61). Problem ten należy uznać za bardzo ważny z uwagi na wysoki udział seniorów mieszkających na podobszarze, mających często problemy

[14] Dz. U. z 2022 r. poz. 2240

z poruszaniem się. Poprawa dostępności jest też istotna, ponieważ podobszar pełni funkcję centrum miasta, stąd zlokalizowana tu infrastruktura społeczna służy mieszkańcom innym dzielnic, a także przyjezdnym.

Podobszar charakteryzuje się zróżnicowaną ilością ścieżek rowerowych, przy czym zdecydowanie najmniej ich znajduje się na osiedlu Sienkiewicza. Badanie dokonane za pomocą wskaźnika: długość ścieżek rowerowych w km na 1000 mieszkańców wykazało, że w 2021 r. ścieżek rowerowych było na tym osiedlu ponad 2-krotnie mniej niż przeciętnie w mieście (0,33 przy średniej referencyjnej 0,77). Pozostałe osiedla są dobrze wyposażone w ścieżki rowerowe, notując wartości powyżej średniej. Osiedla Centrum i Dojlidy wyraźnie ją przekraczały – osiągając odpowiednio 1,34 i 4,25. Zrównoważona mobilność wymaga jednak kontynuacji rozwoju sieci rowerowej, będącej alternatywą dla ruchu samochodowego, który generuje opisany w poprzednim podrozdziale ponadnormatywny hałas na podobszarze.

Problem dużego ruchu samochodowego został potwierdzony w trakcie spaceru badawczego. Centralny obszar miasta oprócz mieszkańców przyciąga wiele innych osób wykorzystujących samochody. Poruszanie się z perspektywy pieszych bywa utrudnione i spowolnione z uwagi na wielopasmowe trasy przecinające Centrum. Duża liczba samochodów poruszających się po podobszarze generuje zapotrzebowanie na dodatkowe miejsca parkingowe. Głównie na osiedlach Centrum i Sienkiewicza oraz w mniejszym stopniu Przydworcowym i Dojlidach, szczególnie w tygodniu w godzinach pracy urzędów, sklepów czy innych punktów usługowych, napotyka się samochody zaparkowane poza wyznaczonymi do tego celu miejscami. Stojące w niewłaściwych miejscach samochody utrudniają ruch pieszym i przyczyniają się do chaosu przestrzennego. W celu poprawy tego stanu należy dalej dążyć do ograniczania ruchu samochodowego w centrum miasta.

POTENCJAŁY W SFERZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

Położony w dużej mierze centralnie, podobszar pod względem funkcjonalno-przestrzennym jest niewątpliwie dużym potencjałem mającym przełożenie nie tylko na wyprowadzenie tego terenu ze stanu kryzysowego, ale też na przyszły jego rozwój, ważny też w skali całego miasta. Ogólny stan obszaru w ramach tej sfery charakteryzuje się stosunkowo niską degradacją i licznymi potencjałami.

Podobszar charakteryzuje się przede wszystkim bardzo dobrą dostępnością usług podstawowych, a także szerzej rozumianej infrastruktury społecznej, która bardziej szczegółowo została opisana w podrozdziale poświęconym sferze społecznej.

Do potencjałów Centrum i Dojlid należy też dostępność transportu publicznego i w dużej mierze ścieżek rowerowych. Przeprowadzony spacer badawczy pozwala stwierdzić, że estetyka przestrzeni jest, na zdecydowanie dużych fragmentach podobszaru, co najmniej dobra.

Centrum, będące najstarszą częścią Białegostoku przede wszystkim zwraca uwagę układem przestrzenno-kompozycyjnym – znajduje się tu zabytkowy układ miejski, a także duża liczby obiektów zabytkowych, szerzej zaprezentowanych w podrozdziale poświęconym sferze społecznej.

Za jeden z najważniejszych potencjałów obszaru rewitalizacji należy też uznać rozległe i zróżnicowane przestrzenie publiczne, które w dużej mierze są już połączone w dogodne ciągi spacerowe. Znajdują się tu tereny zieleni urządzonej, aleje spacerowe lub de facto pełniące takie funkcje, skwery i place. Do najcenniejszych obiektów z pewnością należy zaliczyć pałac Branickich, którego ogrody są chętnie odwiedzane przez mieszkańców i turystów. Jednocześnie stanowią one miejsce organizacji licznych wydarzeń kulturalnych. W niedalekim sąsiedztwie pałacu znajduje się również park Centralny,

z którego chętnie korzystają mieszkańcy podobszaru, jak i całego miasta. Innymi ważnymi przestrzeniami publicznymi są m.in. park im. Dziekońskiej i Rynek Kościuszki, na którym znajduje się ratusz. W tych zadbanych i atrakcyjnych pod względem wizualnym przestrzeniach koncentruje się życie Białegostoku, są one dostępne dla mieszkańców i chętnie odwiedzane także przez przyjezdnych. Pewnej poprawy mogą wymagać przestrzenie utwardzone z uwagi na mały stan zazielenienia, co zniechęca do korzystania z nich w upalne dni. Dodatkowe drzewa i zieleń miałyby korzystne przełożenie na wyspy ciepła, jak i na wzrost atrakcyjności takich miejsc. Przykładowo odseparowanie ruchu ulicznego od pieszego pasmem zieleni, np. zielenią wysoką lub donicami z krzewami bylinami, może z jednej strony wpłynąć na redukcję lokalnych wysp ciepła, a także uniemożliwić parkowanie samochodów w niedozwolonych miejscach, tworząc przy tym barierę dzielącą ruch uliczny i pieszy.

Fot. 5. Tereny zieleni przy pałacu Branickich – miejsce organizacji wielu wydarzeń kulturalnych

Źródło: Urząd Miejski w Białymstoku

Osiedla Przydworcowe i Sienkiewicza mają późniejszy rodowód z zabudową w dużej mierze powstałą po II wojnie światowej. O ile można się spierać nad ich wartością architektoniczną, o tyle przestrzenie sąsiedzkie posiadają wysokie walory estetyczne i potencjał społeczny. Na terenie osiedla Przydworcowego brakuje urządzonych przestrzeni zielonych, jednakże spacer badawczy potwierdził wysoką jakość terenów sąsiedzkich osiedli z wielkiej płyty. W przestrzeni sąsiedzkiej osiedli zbudowanych w okresie PRL zdążyły wyrosnąć liczne, wysokie drzewa zapewniające kameralność tych miejsc. Podobnie wygląda sytuacja na osiedlu Sienkiewicza, na którym znajduje się skwer im. doc. Zankiewicza. Warto zaznaczyć, że w bliskim sąsiedztwie obu osiedli występują też inne tereny zieleni dostępne dla mieszkańców.

Na tle podobszaru wyróżniają się Dojlidy, które charakteryzują się zróżnicowaną zabudową o różnych funkcjach z przewagą domów jednorodzinnych. Występuje tam w pewnym stopniu chaos przestrzenny typowy dla podmiejskich osiedli. Niemniej dostępność do usług podstawowych, transportu publicznego i ścieżek rowerowych należy uznać za bardzo dobre. Dostępność do terenów rekreacyjnych jest także dobra – znajduje się tu park Lubomirskich, a bliżej granicy miasta zlokalizowany jest las i Stawy Dojlidzkie, nad którymi znajduje się m.in. plaża miejska.

Z kontekście harmonijnego rozwoju ważne jest zachowanie historycznych wartości obszaru rewitalizacji, szczególnie terenu starego miasta. Wprowadzanie nowych rozwiązań czy to

urbanistycznych, czy architektonicznych powinno odbywać się z poszanowaniem przeszłości miasta. Należy mieć na uwadze również przyszłe potrzeby Białegostoku związane m.in. z adaptacją do zmiany klimatu czy starzeniem się społeczeństwa.

Niewykorzystywanym w pełni potencjałem, unikalnym w skali miasta, jest dolina rzeki Białej, która przepływa przez osiedla Centrum, Sienkiewicza i Dojlidy. Obecnie teren ten jest w dużej mierze niezagospodarowany i miejscami trudno dostępny. Rzeka Biała ma bardzo uregulowany przebieg, co znacząco obniża jej walory środowiskowe i społeczne. Obszary nadrzeczne z powodzeniem mogłyby po zagospodarowaniu i wyposażeniu w infrastrukturę stanowić atrakcyjne tereny rekreacyjne dla mieszkańców podobszaru i innych dzielnic. Ponadto, dolina pełni rodzaj naturalnego łącznika dla Dojlid z centralną częścią Białegostoku. Atrakcyjna, zrewaloryzowana przestrzeń może zachęcić mieszańców do alternatywnego wobec samochodu sposobu przemieszczania się po podobszarze, a mieszkańców śródmieścia do częstszych wypadów nad Stawy Dojlidzkie i sąsiadujący z nimi las na obrzeżach Dojlid. Dolina cechująca się wysoką jakością przestrzeni publicznej przyczyni się do zwiększenia spójności przestrzennej miasta, jak i pośrednio – spójności społecznej.

Fot. 6. Tereny przy rzece Białej – tereny z potencjałem na zagospodarowanie

Fot. E. Tomczyk

Dużym wizualnym potencjałem podobszaru są także murale i inne artefakty widoczne w przestrzeniach publicznych. Murale cieszą się coraz większą popularnością, w związku z czym co roku powstają kolejne, warte uwagi realizacje. Niektóre z nich urastają nawet do rangi nieformalnych wizytówek Białegostoku.

POTRZEBY W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ

Główne potrzeby podobszaru Centrum i Dojlidy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej wynikają bezpośrednio ze zdiagnozowanych problemów w tej dziedzinie.

Do najważniejszych działań naprawczych związanych ze sferą przestrzenno-funkcjonalną należy usuwanie barier przestrzennych ograniczających poruszanie się po podobszarze, a także zwiększenie dostępności do obiektów użyteczności publicznej. Potrzebę tą należy uznać za bardzo ważną w kontekście osób ze szczególnymi potrzebami, którą stanowią przede wszystkim osoby starsze

i z niepełnosprawnościami. Oprócz uspokojenia ruchu, wprowadzenia ruchu jednokierunkowego czy obniżonych krawężników, ważne są częste przejścia czy dłuższe światła dla pieszych.

Inne zdiagnozowane potrzeby podobszaru wiążą się z ograniczaniem lub uspokajaniem ruchu samochodowego, dalszą rozbudową ścieżek rowerowych i w szczególności, zagospodarowaniem terenów nad rzeką Białą jako ciągu spajającego różne części miasta, zachęcającego do spacerów, rekreacji, jazdy na rowerze. Również część przestrzeni publicznych, w tym główne ulice i Rynek Kościuszki wymagają rozszczelnienia i zwiększenia udziału zieleni. Warto też prowadzić działania edukacyjne, promujące zdrowy tryb życia, transport publiczny i rowerowy. Poprawy wymaga także dostępność infrastruktury gazowej.

Sfera techniczna

PROBLEMY W SFERZE TECHNICZNEJ

Jeśli chodzi o sferę techniczną, podobszar rewitalizacji, charakteryzuje się kumulacją problemów w tej dziedzinie, z których niektóre stanowią jednocześnie jego mocną stronę. Dotyczy to przede wszystkim zachowanej zabytkowej zabudowy, która z jednej strony wymaga dużych nakładów finansowych, z drugiej zaś stanowi ważny potencjał rozwojowy nie tylko w skali podobszaru, ale i całego miasta.

Podobszar posiada zróżnicowaną pod względem historycznym zabudowę z centralną częścią o historycznej tkance urbanistycznej, będącej w relatywnie dobrym stanie technicznym, i usytuowanymi dalej od Centrum osiedlami z wielkiej płyty. Podobszar jest cenny ze względów zabytkowych, każde z osiedli wchodzących w skład podobszaru posiada bardzo duży udział zabytkowej zabudowy. Należy zwrócić uwagę na poprawę stanu technicznego i zabezpieczenie tych obiektów przed degradacją techniczną.

W kwestii zasobów mieszkaniowych i ich stanu technicznego diagnoza delimitacyjna rysuje obraz stosunkowo małego udziału zabudowy pochodzącej sprzed 1970 r. Wskaźnik obrazujący to zjawisko na 1000 mieszkańców w Białymstoku wynosił w 2021 r. 26,87. Sytuacja na osiedlach Przydworcowym, Centrum i Sienkiewicza była lepsza od przeciętnej w mieście. Z kolei na osiedlu Dojlidy występuje dużo starszej zabudowy, o czym świadczy wartość wskaźnika 85,52, znaczącą przekraczająca średnią. Był to 4 najwyższy wynik spośród wszystkich w mieście.

Co ciekawe, pomimo niewielkiego udziału starej zabudowy, udział obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków (GEZ) na 1000 mieszkańców był na całym podobszarze wyższy niż średnia dla miasta (2,15). Osiedla Przydworcowe i Sienkiewicza przekroczyły ją tylko nieznacznie (odpowiednio 3,08 i 2,74), natomiast osiedle Dojlidy już znacząco (7,77). Osiedle Centrum należy zaś do terenów o największej liczbie zabytków w mieście – osiągnięta wartość wskaźnika (14,30) była drugim najwyższym wynikiem w Białymstoku. Duża liczba zabytków rzecz jasna nie stanowi zjawiska kryzysowego samego w sobie, natomiast obiekty tego typu jako wymagające nakładów finansowych na poprawę stanu technicznego pozostają zaniedbane i się degradują wraz z upływem czasu.

Innym ważnym problemem zdiagnozowanym na podobszarze jest zabudowa wymagająca poprawy w zakresie energochłonności. Jedynie z rzadka można tu znaleźć budynki, które można określić mianem niskoemisyjnych. Jednocześnie, co warte zaznaczenia, relatywnie mało budynków jest ogrzewanych piecami węglowymi. Stan budynków przebadano z użyciem wskaźnika odnoszącego się do liczby budynków niskoemisyjnych na 1000 mieszkańców. Osiedla Przydworcowe (0,28), Centrum (0,09) i Sienkiewicza (0,00) cechują się deficytami w tym zakresie, plasując się znacząco poniżej średniej dla miasta wynoszącej 1,89. Lepiej wypada osiedle Dojlidy, gdzie wskaźnik wyniósł 3,74.

Z kolei, jeśli chodzi ogrzewanie za pomocą pieców węglowych, najwięcej mieszkań i lokali użytkowych, zarówno prywatnych, jak i komunalnych na 1000 mieszkańców zidentyfikowano na osiedlu Dojlidy – wartość wskaźnika ilustrującego to zjawisko osiągnęła tu w 2021 r. 10,94, przekraczając ponad 2-krotnie średnią dla miasta (4,71). Stan kryzysowy odnotowano również na osiedlu Przydworcowym, gdzie wskaźnik wyniósł 7,97. Mniejszą od przeciętnej w mieście liczbę pieców zidentyfikowano za to na osiedlach Centrum (2,49) i Sienkiewicza (0,91). Występujące na podobszarze problemy związane z efektywnością energetyczną należy uznać za poważne. Widoczne zróżnicowanie wskaźników zdaje się sugerować różny poziom zaawansowania działań i potrzeb w tym zakresie na poszczególnych osiedlach. Potrzebna jest więc kontynuacja, a na niektórych fragmentach podobszaru i intensyfikacja działań mających na celu wymianę źródeł ogrzewania oraz termomodernizację i zmniejszanie emisyjności zabudowy.

Szczególnej uwagi wymaga zasób komunalny, którego stan techniczny często jest zły. Osoby zamieszkujące lokale komunalne należą do osób o mniejszych dochodach, a co za tym idzie są bardziej narażone na wykluczenie społeczne. Stąd działania służące poprawie jakości życia powinny również obejmować tworzenie wysokiej jakości budownictwa komunalnego. Tymczasem budynki komunalne położone na podobszarze charakteryzują się na tle miasta gorszym stanem technicznym. Zjawisko to zbadane wskaźnikiem udziału budynków komunalnych w złym stanie technicznym na 1000 mieszkańców wykazało stan kryzysowy na osiedlach Przydworcowym (0,84), Centrum (1,15) i Dojlidy (2,88), w których osiągnięte wartości przekraczały znacząco średnią dla miasta (0,2). Osiedla Sienkiewicza z wartością wskaźnika 0,15 nie charakteryzował kryzys na tym polu. Zagadnienie stanu technicznego zasobu gminnego wymaga szczególnej uwagi, ponieważ problemy życiowe mieszkańców wskazywane w sferze społecznej są często powiązane ze złymi warunkami mieszkaniowymi.

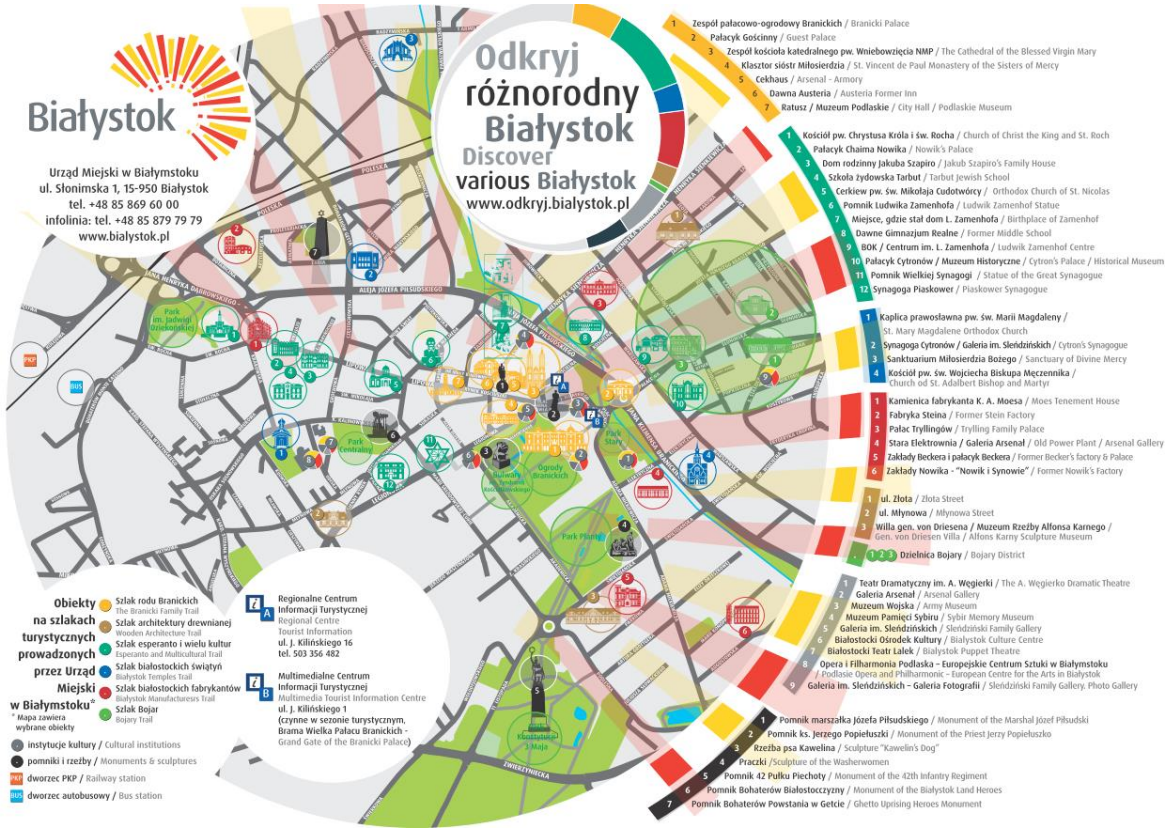
POTENCJAŁY W SFERZE TECHNICZNEJ

Głównym potencjałem podobszaru jest jego cenne dziedzictwo kulturowe wynikające z długiej i bogatej historii tego ośrodka miejskiego, który przez wieki rozwijał się jako najważniejsze miasto regionu. Podobszar w części osiedla Centrum stanowi historyczne serce Białegostoku, wokół którego rozwijały się pozostałe części miasta. Liczne obiekty zabytkowe stanowią atrakcję dla turystów. Na całym podobszarze znajduje się wiele obiektów wpisanych do rejestru zbytków, stanowiąc szczególny walor i potencjał rozwojowy, który może stanowić bodziec do rozwoju całego miasta. Zasób ten, bardziej szczegółowo opisany w podrozdziale poświęconym sferze społecznej, jest od lat poddawany rewaloryzacji i restauracji. Warto zaznaczyć, że wiele z obiektów odzyskało blask w ramach wcześniejszych działań rewitalizacyjnych.

Fot. 7. Pałac Branickich wraz z ogrodami – najważniejszy zabytek Białegostoku

Źródło: Urząd Miejski w Białymstoku

Rys. 3. Mapa turystyczna centrum Białegostoku

Źródło: https://zjazdpto.pl/pl/dla-uczestnikow/warto-zobaczyc [dostęp: 03.10.2023]

Za mocną stronę podobszaru w sferze technicznej można też uznać istnienie dużego zasobu komunalnego, pozwalającego gminie nie tylko na sprawne prowadzenie polityki mieszkaniowej na tym terenie, ale i kreowanie trendów rozwojowych. Obecny stan techniczny wielu z budynków wymaga dużych nakładów finansowych, niemniej na polu tym tkwi duży, niewykorzystany potencjał.

Badane na etapie diagnozy delimitacyjnej wskaźniki wskazują na stosukowo mały udział lokali i budynków ogrzewanych piecami węglowymi. Co prawda niewiele budynków spełnia normy niskoemisyjności, należy więc kontynuować działania w zakresie poprawy efektywności energetycznej. Działania te powinny przełożyć się na poprawę jakości powietrza w centrum miasta, jak również podniesienie standardu życia.

POTRZEBY W SFERZE TECHNICZNEJ

Główne potrzeby podobszaru Centrum i Dojlidy w sferze technicznej wynikają bezpośrednio ze zdiagnozowanych problemów w tej dziedzinie.

Podstawową potrzebą obszaru rewitalizacji w sferze technicznej jest poprawa stanu technicznego zasobu komunalnego. Zadanie to jest szczególnie istotne z uwagi na znaczące problemy społeczne mieszkańców zamieszkujących lokale gminne. Kolejnym z działań jest poprawa efektywności energetycznej budynków oraz wzmocnienie ich niskoemisyjności. Jak wskazano wcześniej, jest to zagadnienie, które ulega stopniowej poprawie, jednak zidentyfikowano jeszcze dużą skalę potrzeb w tym zakresie.

Wreszcie, z uwagi na swój historyczny rodowód podobszar posiada wiele obiektów zabytkowych. Część z nich wymaga dalszych prac remontowych i przystosowawczych do aktualnych potrzeb rozwojowych miasta. Działania te z powodu wysokich kosztów i konieczność uzgadniania zakresu prac z konserwatorem zabytków mogą być czasochłonne i trudne w realizacji.

Podsumowanie pogłębionej diagnozy podobszaru Centrum i Dojlidy

W tabeli poniżej jako podsumowanie części opisowej zostały zaprezentowane najważniejsze problemy, potencjały i potrzeby podobszaru.

Tab. 4. Problemy, potencjały i potrzeby podobszaru rewitalizacji Centrum i Dojlidy

Diagnoza szczegółowa obszaru rewitalizacji – podsumowanie		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
Sfera społeczna		
- wysoki udział seniorów i niepełnosprawnych, mających szczególne potrzeby w zakresie dostępności	- wysoka aktywność obywatelska	- aktywizacja społeczna grup narażonych na marginalizację, w tym seniorów i nieaktywnych mieszkańców
- długotrwałe bezrobocie	- duży udział organizacji pozarządowych	- aktywizacja bezrobotnych, szczególnie długotrwale pozostających bez pracy
- wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej	- działalność instytucji publicznych związanych z pomocą społeczną oraz wsparciem rodzin	- objęcie działaniami pomocowymi rodzin, w których kumulują się problemy społeczne
- problemy społeczne związane z przemocą w rodzinie, ubóstwem i alkoholizmem	- występowanie zabytkowej architektury, miejsc symbolicznych i przejawów dziedzictwa kulturowego Podlasia (np.	- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu przez działania mające na celu podniesienie kapitału społecznego

Diagnoza szczegółowa obszaru rewitalizacji – podsumowanie		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
	architektura drewniana, świątynie wielu wyznań)	
- niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska	- szeroka oferta usług publicznych oraz aktywność instytucji działających na rzecz integracji społecznej, kultury i edukacji	- prowadzenie aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców
- wysokie zadłużenie mieszkańców lokali komunalnych	- centrum życia społecznego z potencjałem do prowadzenia działań społecznych o charakterze aktywizacyjnym, kulturalnym i rekreacyjnym	- objęcie działaniami edukacyjnymi i aktywizacyjnymi dzieci i młodzież podobszaru
- problemy wychowawcze i częściowo edukacyjne młodzieży		- poprawa bezpieczeństwa
- częste wykroczenia i konflikty z prawem		
Sfera gospodarcza		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
- znaczna rotacja podmiotów gospodarczych	- atrakcyjne położenie podobszaru i duży, lokalny rynek zbytu na towary i usługi	- wypracowanie wsparcia dla przedsiębiorców w ramach polityki ogólnomiejskiej – programu współpracy z przedsiębiorcami
- niepełne wykorzystanie potencjału podobszaru jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej	- wysokie zainteresowanie prowadzeniem działalności na podobszarze	- lepsze dopasowanie oferty handlowej i usługowej do potrzeb klientów
- stosunkowo duża liczba bezrobotnych z niskim wykształceniem	- rezerwa inwestycyjna, na terenie osiedla Dojlidy	- poprawa dostępności finansowej lokali usługowych na wynajem
- duży udział działalności gospodarczych z branż związanych ze sprzedażą alkoholu, udzielające pożyczek poza systemem bankowym, lombardów, gier hazardowych i działalności bukmacherskiej	- duże zakłady pracy na terenie osiedla Dojlidy	- wsparcie dla osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach zawodowych
Sfera środowiskowa		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
- nadmierny hałas generowany przez ruch samochodowy	- duża ilość zieleni, w tym parków urządzonych, ulic obsadzonych drzewami na obszarze rewitalizacji i w jego sąsiedztwie	- ograniczenie ruchu samochodowego w centrum miasta
- problem z retencją wód i wylewaniem rzeki Białej	- niewykorzystana przestrzeń wokół rzeki Białej	- częściowa renaturyzacja doliny rzeki Białej - kontynuacja działań na rzecz zwiększenia retencji – powierzchni przepuszczalnych, zbiorników retencyjnych

Diagnoza szczegółowa obszaru rewitalizacji – podsumowanie		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
- problemy związane z deficytami środowiska naturalnego rodzące potrzebę prowadzenia działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności z udziałem lokalnej społeczności		- prowadzenie działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności z udziałem lokalnej społeczności
- występowanie na obszarze rewitalizacji wysp ciepła		- kontynuacja działań na rzecz zwiększenia zieleni, nasadzeń drzew, krzewów i trawy na obszarze rewitalizacji, w tym wygospodarowanie nowych miejsc pod nasadzenia roślinności wysokopiennej, wkomponowanej w układ ulic i chodników poza istniejącymi parkami
- ilość wyrobów zawierających szkodliwy dla zdrowia azbest		- dalsze usuwanie wyrobów azbestowych
		- monitorowanie powietrza (Dojlidy)
Sfera przestrzenno-funkcjonalna		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
- brak nowoczesnych rozwiązań typowych dla współczesnych miast – trudnych do wprowadzenia z powodu zwartego historycznego centrum	– układ przestrzenno-urbanistyczny historycznej części obszaru rewitalizacji	- kontynuacja prac modernizacyjnych i rewaloryzacyjnych przestrzeni publicznych, m.in. zwiększających udział zieleni
- mała liczba ścieżek rowerowych na osiedlu Sienkiewicza	- duże i zróżnicowane tereny publiczne, w większości zadbane i uporządkowane	- zwiększenie dostępności przestrzennej obszaru rewitalizacji, usuwanie barier przeszkadzających osobom ze szczególnymi potrzebami w sprawnym i bezpiecznym poruszaniu się
- nadmierny udział dzikich parkingów i ruchu samochodowego	- bogata infrastruktura społeczna – budynki administracji i usług społeczny publicznych i prywatnych	- zwiększenie dostępności do budynków publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami
- obecność pustostanów i przestrzeni niezagospodarowanych	- w większości obszaru, duży udział ścieżek rowerowych	- dalsze porządkowanie ruchu kołowego na obszarze rewitalizacji, w tym budowa nowych ścieżek rowerowych, sukcesywne rozwiązywanie kwestii parkingów,
- bariery przestrzenne utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie		- zagospodarowanie terenów nad rzeką Białą do celów społecznych

Diagnoza szczegółowa obszaru rewitalizacji – podsumowanie		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
się po obszarze rewitalizacji i korzystanie z budynków użyteczności publicznej		
- niewykorzystana na cele społeczne dolina rzeki Białej		- rozwój infrastruktury gazowej, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej sanitarnej
- deficyty infrastruktury gazowej, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej sanitarnej		
Sfera techniczna		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
- duży udział obiektów zabytkowych, wymagających nakładów na poprawę stanu technicznego	- bogate dziedzictwo kulturalne wynikające z położenia obszaru w historycznym centrum miasta	- kontynuacja prac remontowych i modernizacyjnych obiektów zabytkowych
- duży udział budynków komunalnych wymagających remontów	- duża liczna obiektów wpisanych do rejestru zabytków i GEZ stanowiąca potencjał rozwojowy dla obszaru i miasta	- kontynuacja prac remontowych w starszym zasobie mieszkaniowym
- brak rozwiązań z zakresu energooszczędności, ochrony środowiska i dostępności w budynkach mieszkalnych	- duży zasób komunalny pozwalający na prowadzenie skutecznej polityki remontowej	- kontynuacja prac z zakresu efektywności energetycznej, ograniczające niską emisję
- duży udział budynków i lokali ogrzewanych piecami węglowymi		

Źródło: opracowanie własne

PODOBSZAR STAROSIELCE

Sfera społeczna

PROBLEMY W SFERZE SPOŁECZNEJ

Podobszar rewitalizacji Starosielce cechuje duże natężenie problemów społecznych, które negatywnie wyróżniają go na tle miasta pod kątem liczby, ale przede wszystkim skali problemów. O stanie kryzysowym w tej sferze świadczy to, że z 22 badanych podczas diagnozy delimitacyjnych zjawisk, w przypadku 16 podobszar osiągnął znacząco gorsze wyniki od przeciętnych w mieście. Co więcej, przeprowadzone badanie wykazało, że stan kryzysowy zidentyfikowany na Starosielcach należy często do najgorszych lub jednych z najgorszych w mieście.

Spośród problemów społecznych występujących na podobszarze najpoważniejsze wiążą się z bezrobociem, ubóstwem wymagającym dużego wsparcia przez pomoc społeczną, bezradnością wychowawczą rodziców skutkującą słabym funkcjonowaniem dzieci i młodzieży w szkołach i trudnościami socjalizacyjnymi, a także problemy związane z przemocą, uzależnieniami itp. Przekładają się one na niski kapitał społeczny dużej części mieszkańców, brak aktywności społecznej i obywatelskiej. Pomimo korzystnej struktury demograficznej z niewielką na tle miasta liczbą osób w wieku poprodukcyjnym mieszka tu wiele osób ze szczególnymi potrzebami z powodu niepełnosprawności. Zidentyfikowane w trakcie badania problemy świadczą o występowaniu na tym

podobszarze kumulacji problemów społecznych, w której jedne deficyty generują inne, wzmacniając się w czasie. Spirala tych problemów sprawia, że osoby narażone najpierw na marginalizację, a następnie popadające w wykluczenie społeczne, bez wsparcia z zewnętrz nie potrafią ani odnaleźć się na rynku pracy, ani radzić sobie w codziennym funkcjonowaniu. Wykazują bezradność, bierność, brak kontroli nad własnym życiem, a ich dzieci powtarzają trajektorię losu rodziców. Spirala problemów prowadzi bowiem do dziedziczenia biedy i dysfunkcji społecznych przez kolejne pokolenia. Skutecznemu rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów nie sprzyja peryferyjne położenie osiedla, które do pewnego stopnia jest wykluczone komunikacyjnie. Stąd działania naprawcze powinny mieć charakter systemowy, ciągły, oznaczający stałą pracę z lokalną społecznością.

Na pierwszy plan wysuwają się problemy związane z bezrobociem, które najprawdopodobniej leżą u podstaw innych negatywnych zjawisk społecznych obecnych na podobszarze. Za szczególnie niepokojące należy uznać to, że dotyka ono zwłaszcza młodych mieszkańców, a także osób o niskim poziomie kwalifikacji zawodowych. Brak dostępu do stabilnych miejsc pracy prowadzi po pewnym czasie do obniżenia motywacji zawodowej, frustracji, a następnie bierności zawodowej, utrudniając im aktywny udział w życiu społecznym. Osoby bezrobotne, szczególnie te długotrwale, zmagają się z utratą poczucia własnej wartości i izolacją społeczną. Badanie przeprowadzone na etapie diagnozy delimitacyjnej wykazało, że na koniec 2021 r. Starosielce plasowały się na drugim od końca miejscu w mieście, jeśli chodzi o liczbę osób bezrobotnych. Wskaźnik odnoszący się do liczby bezrobotnych na 1000 mieszkańców wyniósł tu 65,32, przekraczając ponad 2-krotnie średnią dla Białegostoku (29,63). Podobnie było w przypadku długotrwałe bezrobotnych – badanie wykazało szczególną koncentrację takich osób na podobszarze i drugi najgorszy wynik w mieście. Wartość wskaźnika na Starosielcach wyniosła 44,67 (na 1000 mieszkańców), ponad 2-krotnie więcej niż przeciętnie w mieście (18,29). Te liczby wskazują na konieczność kontynuacji i być może intensyfikacji działań prowadzących do aktywizacji społecznej części mieszkańców podobszaru. Szczegółowe dane porównujące sytuację w mieście do sytuacji na podobszarze rewitalizacji prezentuje tabela poniżej.

Tab. 5. Bezrobocie na podobszarze Starosielce na koniec 2021 r.

Rodzaj zjawiska	Liczba osób pozostających bez pracy w Białymstoku	Liczba osób pozostających bez pracy – Podobszar Starosielce	Udział % podobszaru
Bezrobotni ogółem	8125	427	5,25%
Długotrwale bezrobotni	5016	292	5,82%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku

Drugim najistotniejszym problemem sfery społecznej, zdiagnozowanym na podobszarze, jest trudna sytuacja materialna znaczącej części mieszkańców, a także przewlekłe choroby czy niepełnosprawność. Długotrwałe nagromadzenie problemów powoduje, że osoby te borykają się z trudnościami w codziennym funkcjonowaniu i uczestnictwie w życiu społeczności. Wysoki wskaźnik alkoholizmu dodatkowo pogłębia te wyzwania, wpływając negatywnie na zdrowie psychiczne i sprawność fizyczną uzależnionych.

Na podobszarze mieszka największa względna liczba osób korzystających z różnych form pomocy MOPR w Białymstoku. Przeprowadzone badanie wskaźnikowe wykazało, że w 2022 r. przy średniej dla miasta wynoszącej 31,26 (beneficjentów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców) wartość wskaźnika odnoszącego się do tego zjawiska na podobszarze wyniosła 147,16, czyli prawie 5-krotnie więcej niż średnia referencyjna. Dużo mieszkańców otrzymuje wsparcie z powodu ubóstwa, znacznie powyżej przeciętnej, o czym świadczy wartość wskaźnika odnoszącego się do liczby takich mieszkańców na 1000

mieszkańców, który na podobszarze wyniósł 63,94 przy średniej dla miasta 18,12. Był to trzeci najgorszy wynik w mieście.

Występuje tu największa, w porównaniu z resztą miasta, koncentracja osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych. Pierwsze z zagadnień, zbadane za pomocą wskaźnika odnoszącego się do liczby takich osób na 1000 mieszkańców, wykazało, że w 2022 r. na podobszarze jego wartość wyniosła 56,29 przy średniej dla miasta 11,90. Z kolei w przypadku zjawiska niepełnosprawności wskaźnik osiągnął wartość 54,00 przy średniej 11,98. W obu przypadkach wartości były więc 4-krotnie wyższe od przeciętnych w Białymstoku, świadcząc o wyjątkowej sytuacji kryzysowej pod tym względem. Do opisanej kumulacji problemów zdrowotnych dochodzi duża skala uzależnienia od alkoholu. Wskaźnik odnoszący się do liczby osób uzyskujących wsparcie MOPR z powodu alkoholizmu wypadł znacznie powyżej średniej dla miasta (0,06 na 1000 mieszkańców), osiągając wartość 5,35, co jest drugim najgorszym wynikiem w Białymstoku. Szczegółowe dane porównujące opisywane zagadnienia problemowe w mieście do sytuacji na podobszarze rewitalizacji prezentuje tabela poniżej.

Tab. 6. Wybrane przyczyny korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Białegostoku i podobszaru Starosielce w 2022 r. – zestawienie 1

Przyczyna korzystania ze wsparcia MOPR	Liczba zasiłków w Białymstoku	Liczba zasiłków na podobszarze Starosielce	Udział % podobszaru w ogólnej liczbie
Ubóstwo	4968	418	8,41%
Długotrwała choroba	3263	368	11,28%
Niepełnosprawność	3285	353	10,75%
Alkoholizm	291	35	12,03%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Podobszar Starosielce boryka się także z innymi poważnymi problemami społecznymi, których skala należy do największych w mieście. Przypadki przemocy domowej, zaniedbania wychowawcze, trudności materialne przekładające się na konieczność dożywiania uczniów w placówkach edukacyjnych stanowią przejawy problemów związanych z dysfunkcjami rodzin.

Na podobszarze występuje największa w mieście koncentracja osób niepełnoletnich korzystających z dożywiania. Użyty w badaniu wskaźnik odnoszący się do tego zjawiska osiągnął w 2022 r. na podobszarze wartość 27,69 (osób do 18 roku życia korzystających z dożywiania na 1000 mieszkańców), prawie 8-krotnie większą niż przeciętnie w mieście (3,47). O skali problemu świadczy też to, że drugi najgorszy wynik, uzyskany w tym badaniu, odnotowany na osiedlu Dojlidy (10,37), był 3-krotnie mniejszy.

Kryzys, dotykający wielu rodzin mieszkających na podobszarze, potwierdza niezwykle wysoka liczba osób pobierających zasiłek z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Użyty do badania wskaźnik odnoszący się do liczby takich osób na 1000 mieszkańców pokazał, że na podobszarze występuje największa koncentracja takich osób, o skali niespotykanej w innych rejonach miasta. O ile wartość dla miasta wyniosła 4,39, o tyle na podobszarze osiągnęła 48,49, a więc ponad 10-krotnie wyższą.

Niewiele lepiej wypada podobszar, jeśli chodzi o zjawisko przemocy domowej, z tytułu której można otrzymać wsparcie MOPR. Wartość wskaźnika odnoszącego się do liczby osób korzystających z tego rodzaju pomocy na 1000 mieszkańców wyniósł w 2022 r. 1,68, prawie 5-krotnie przekraczając średnią dla miasta (0,36), co jest drugim najgorszym odnotowanym wynikiem.

Rodzice niezdolni do zapewnienia odpowiedniego wsparcia materialnego i emocjonalnego stanowią ważną na podobszarze grupę, z którą dalej należy pracować w trakcie procesu rewitalizacji. Szczegółowe dane porównujące opisywane zagadnienia problemowe w mieście do sytuacji na podobszarze rewitalizacji prezentuje tabela poniżej.

Tab. 7. Wybrane przyczyny korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Białegostoku i podobszaru Starosielce w 2022 r. – zestawienie 2

Przyczyna korzystania ze wsparcia MOPR	Liczba zasiłków/niebieskich kart w Białymstoku	Liczba zasiłków/ niebieskich kart na podobszarze Starosielce	Udział % podobszaru w ogólnej liczbie
Korzystanie z dożywienia osób do 18 roku życia	951	181	19,03%
Niebieskie karty	1127	66	5,85%
Korzystanie ze wsparcia MOPR z tytułu przemocy w rodzinie	99	11	11,11%
Korzystanie ze wsparcia MOPR z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	1204	317	26,33%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Drugą grupą wymagającą systemowego i zintensyfikowanego wsparcia są dzieci i młodzież podobszaru, wywodzące się z rodzin, które cechuje szeroko rozumiana bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Podobszar charakteryzuje się bowiem dużymi problemami związanymi z kwestiami wychowawczymi i edukacyjnymi dzieci oraz młodzieży. Część młodych mieszkańców przejawia trudności w nauce i zachowaniu, co prowadzi do ograniczenia ich szans w przyszłości.

W przypadku przebadanych zagadnień związanych z problemami wychowawczymi i edukacyjnymi Starosielce wypadają najgorzej na tle miasta. Wartość wskaźnika odnoszącego się do liczby uczniów z problemami wychowawczymi w szkołach podstawowych na 1000 mieszkańców w roku szkolnym 2021/2022 wyniosła na podobszarze 10,71 przy średniej dla miasta 2,21. Na podobszarze w porównaniu do innych części Białegostoku mieszka najwięcej uczniów, którzy nie otrzymali w tym roku szkolnym promocji do następnej klasy szkoły podstawowej – wartość wskaźnika odnoszącego się do tego zjawiska na 1000 mieszkańców osiągnęła tu 3,06 przy średniej 0,25. Uczniowie ze Starosielc stanowią prawie 28,99% ogółu uczniów z tak dużymi problemami w sferze edukacji. Szczegółowe dane porównujące opisywane zagadnienia problemowe w mieście do sytuacji na podobszarze rewitalizacji prezentuje tabela poniżej.

Tab. 8. Problemy wychowawcze i edukacyjne dzieci i młodzieży w Białymstoku i na podobszarze Starosielce w roku szkolnym 2021/2022

Zjawisko społeczne	Odnotowana liczba uczniów w Białymstoku	Odnotowana liczba uczniów na podobszarze Starosielce	Udział % podobszaru w ogólnej liczbie
Problemy wychowawcze w szkołach podstawowych	606	70	11,55%
Brak promocji do następnej klasy w szkole podstawowej	69	20	28,99%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji

Jeśli chodzi o kwestię konfliktów z prawem, przekładających się na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców w przestrzeniach publicznych i własnych mieszkaniach, podobszar wykazuje stan kryzysowy w odniesieniu do wykroczeń przeciw obyczajności publicznej. Wartość wskaźnika odnoszącego się do tego zjawiska osiągnęła w 2021 r. na podobszarze 2,14 (na 1000 mieszkańców), nieco ponad 2-krotnie więcej niż średnia dla miasta (0,97). Świadczy to o dużej skali tego zjawiska – był to trzeci najgorszy wynik w mieście.

Natomiast w przypadku dwóch pozostałych badanych zjawisk – przestępstw i wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu – podobszar wypada lepiej. Choć wartości wskaźników zbliżają się do średniej dla miasta, to jej nie przekraczają. Jeśli chodzi o liczbę odnotowanych przestępstw na 1000 mieszkańców, to na podobszarze wartość wskaźnika osiągnęła 4,59 (w porównaniu do średniej 5,27), natomiast w drugim przypadku – 0,31 (na 1000 mieszkańców) przy średniej referencyjnej 0,37.

Niezależnie od wyników kwestia bezpieczeństwa na podobszarze pozostaje ważnym problemem, którym warto zająć się w trakcie procesu rewitalizacji. Wydaje się bowiem, że przestępstwa i wykroczenia odnotowywane na położonym peryferyjnie podobszarze są popełniane przez osoby tu mieszkające, co niekorzystnie wpływa nie tylko na stan przestrzeni miejskiej, ale i na ogólną atmosferę tu panującą. Oprócz działań prewencyjnych ważne są działania podwyższające kapitał społeczny mieszkańców, w tym tych nieaktywnych zawodowo, a także dzieci i młodzieży. Szczegółowe dane porównujące opisywane zagadnienia problemowe w mieście do sytuacji na podobszarze rewitalizacji prezentuje tabela poniżej.

Tab. 9. Przestępstwa i wykroczenia w Białymstoku i na podobszarze Starosielce odnotowane w 2021 r.

Zjawisko społeczne	Odnotowana liczba przestępstw/wykroczeń w Białymstoku	Odnotowana liczba przestępstw/wykroczeń na podobszarze Starosielce	Udział % podobszaru w ogólnej liczbie
Przestępstwa ogółem	1445	30	2,08%
Wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej	266	14	5,26%
Wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	93	2	2,15%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urzędu Miejskiego w Białymstoku

POTENCJAŁY W SFERZE SPOŁECZNEJ

Starosielce to przede wszystkim dzielnica mieszkaniowa, która obejmuje rozległe osiedle z zabudową jednorodzinną oraz z zabudową wielorodzinną leżącą przy granicy miasta. Właśnie to osiedle stanowi jednostkę, która stała się częścią obszaru rewitalizacji.

Starosielce jako dzielnica pełni ważną w skali miasta funkcję mieszkaniową oraz – w ograniczonym stopniu – funkcję usługowo-przemysłową. Południowy fragment wchodzący w skład podobszaru stanowią tereny aktywne biologicznie – zadrzewienia, zakrzewienia, łąki i wolne od zabudowy grunty. Obszary zieleni sąsiadujące z tkanką urbanistyczną posiadają wysoką wartość ekologiczną i duży potencjał rekreacyjno-wypoczynkowy, sprzyjający interakcjom społecznym oraz powstawaniu więzi.

Istotnym walorem podobszaru jest obecność na tym terenie podstawowej infrastruktury społecznej, w tym oddziału Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku z siedzibą przy ul. Klepackiej 18, posterunku Straży Miejskiej (ul. Barszczańska 2) czy Poradni Rodzinnej, prowadzonej przez

Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie i Dzieciom „Szansa” przy ul. Magnoliowej 4. Ze względu na częściowo przemysłowo-usługowy charakter dzielnicy w bliskim sąsiedztwie podobszaru funkcjonują różne zakłady i przedsiębiorstwa, które zaspokajają potrzeby mieszkańców i generują potencjalne miejsca pracy.

Fot. 8. Budynek Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku usytuowany na podobszarze

Źródło: Urząd Miejski w Białymstoku

W granicach podobszaru oraz w jego sąsiedztwie prowadzą działalność organizacje pozarządowe zajmujące się integracją społeczną osób narażonych na wykluczenie społeczne i marginalizację, a także ukierunkowane na wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców, podnoszenie poziomu aktywności społecznej i obywatelskiej. Należą do nich:

- Stowarzyszenie „Starosielce” z siedzibą przy ul. Fińskiej 9,
- Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie i Dzieciom „Szansa” z siedzibą przy ul. Magnoliowej 4,
- Stowarzyszenie Wspierania Środowisk Lokalnych „Aktywne Osiedle” z siedzibą przy ul. Konwaliowej 5.

Aktywności społecznej części mieszkańców dowodzi m.in. powołany przy Stowarzyszeniu Starosielce międzypokoleniowy klub Aktywne Starosielce z siedzibą przy Klepackiej 11, zrzeszający mieszkańców osiedla. Uczestnicy na co dzień spotykają się na zajęciach tematycznych (m.in. gimnastyka, aqua aerobik, Nordic walking, rękodzieło), a także angażują się w akcje charytatywne i poświęcają swój czas dla innych. Z kolei przy ul. Barszczańskiej działa klub osiedlowy stworzony w 2016 r. w ramach budżetu obywatelskiego.

W kontekście zdiagnozowanego problemu dysfunkcyjnych rodzin oraz problemów wychowawczych i edukacyjnych części dzieci i młodzieży na podobszarze ważną rolę pełnią prowadzące tu działalność świetlice środowiskowe. Należą do nich:

- Specjalistyczna placówka wsparcia dziennego „Klub Szansuś”, prowadzona przez Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie i Dzieciom „Szansa”, z siedzibą przy Barszczańskiej 6 lok. 1,
- Specjalistyczna placówka wsparcia dziennego „Szansa”, prowadzona przez Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie i Dzieciom „Szansa”, z siedzibą przy ul. Barszczańskiej 10 lok. 23,
- Specjalistyczna placówka wsparcia dziennego „Szansa”, prowadzona przez Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie i Dzieciom „Szansa”, z siedzibą przy ul. Barszczańskiej 6 lok. 2,

- Świetlica środowiskowa, kierująca działania do osób w wieku 6-21 lat, z siedzibą przy Barszczańskiej 5a.

Na podobszarze funkcjonują również placówki edukacyjne, w tym:

- Szkoła Podstawowa nr 21 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego z siedzibą przy ul. Polowej 7 lok. 1,
- Przedszkole „Na Zielonej Górce" z siedzibą przy ul. Weneckiej 1,
- Niepubliczne Przedszkole „Uszatek" z siedzibą przy ul. ks. Girstuna 8,
- Przedszkole Niepubliczne Kangurek z siedzibą przy ul. Greckiej 2.

Miejscami o charakterze symbolicznym, zlokalizowanymi w Starosielcach, są:

- Parafia Rzymskokatolicka pw. Przemienienia Pańskiego (ul. Klepacka 11),
- Kościół Rzymskokatolicki pw. św. Rafała Kalinowskiego (ul. Nowosielska 49),
- Cerkiew p.w. Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny (ul. Węgierska 15),
- Cmentarz Zaśnięcia Najświętszej Maryi Panny (ul. ks. Grzybowskiego 27).

POTRZEBY W SFERZE SPOŁECZNEJ

Główne potrzeby podobszaru Starosielce w sferze społecznej wynikają bezpośrednio ze zdiagnozowanych problemów w tej dziedzinie. Potrzeby te są duże z uwagi na skalę występujących tu problemów, które sprawiają, że część mieszkańców jest narażona na marginalizację, niektórych zaś można uznać za wręcz wykluczonych społecznie.

Na plan pierwszy wysuwa się potrzeba kontynuacji i, być może, intensyfikacji działań poprawiających integrację społeczną i podnoszących kapitał społeczny, skierowanych przede wszystkim do osób narażonych na marginalizację i wykluczenie społeczne. Powinny być to działania systemowe, długofalowe, sprofilowane według określonych deficytów, oparte na pracy z lokalną społecznością. Potrzeby te wiążą się z koniecznością wsparcia grup szczególnie wrażliwych, narażonych na trwałe wykluczenie z powodu bezrobocia, w tym długotrwałego bezrobocia, niepełnosprawności, przewlekłych chorób, bezradności i przemocy w rodzinie, trudności życiowych i osobistych. Diagnoza wykazała, że skala kryzysu w tym zakresie jest na tle miasta bardzo duża. Choć osoby narażone na wykluczenie społeczne są objęte opieką MOPR i innych instytucji pomocowych, wydaje się ona jednak niewystarczająca w obliczu skali problemów. Stąd istnieje potrzeba prowadzenia działań skierowanych bezpośrednio do zagrożonych mieszkańców obszaru, najlepiej w ramach instytucji działających na tym terenie. Na podobszarze rewitalizacji działają liczne organizacje pozarządowe mogące skupić się na działaniach pomocowych skierowanych do osób najbardziej wykluczonych. Jedną z istotnych potrzeb jest aktywizacja zawodowa osób niepracujących, gdyż to bezrobocie jest najczęściej impulsem dla pozostałych problemów społecznych w rodzinach.

Ważnym elementem interwencji powinny być działania o charakterze aktywizującym. Należy tworzyć otoczenie sprzyjające aktywności społecznej, kulturalnej, sportowej i obywatelskiej dla grup osób narażonych na marginalizację, w którym będą prowadzone działania zmniejszające izolację społeczną, wzmacniające poczucie przynależności i przyczyniające się do tworzenia więzi społecznych. Warsztaty, wydarzenia kulturalne, projekty społeczne i sportowe mogą zwiększyć zaangażowanie tych grup w życie społeczności lokalnej.

Oprócz przedsięwzięć o charakterze ogólnym, skierowanym do całej społeczności lokalnej, różnymi formami wsparcia należałoby objąć poszczególne grupy społeczne, w tym przede wszystkim dzieci i młodzież z podobszaru. Aktywizacja tej grupy powinna przebiegać w oparciu o dopasowaną do potrzeb ofertę spędzania wolnego czasu, m.in. zajęcia sportowe i działania edukacyjne. Jak pokazała

diagnoza szczegółowa, duża część dzieci i młodzieży zamieszkującej podobszar wymaga całościowego wsparcia wychowawczego i edukacyjnego. Dobrym typem działań, mającym przełożenie na promowanie pożądanych postaw społecznych, mogłyby być inicjatywy międzypokoleniowe, łączące młodych mieszkańców podobszaru z osobami w starszym wieku o dużym doświadczeniu życiowym.

Istotną potrzebą podobszaru jest zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców w przestrzeniach publicznych. Zdiagnozowana skala wykroczeń przeciw obyczajności publicznej wymaga działań o charakterze prewencyjnym, ale też podnoszących kapitał społeczny.

Podsumowując, działania rewitalizacyjne powinny skupiać się na wzmocnieniu wsparcia skierowanego do grup narażonych na marginalizację i wykluczenie społeczne poprzez nowe, innowacyjne działania. Warto szczególną troską otoczyć dzieci i młodzież, dążąc do wyrównywania ich szans edukacyjnych i ogólnie życiowych. Wydaje się, że zdiagnozowane potrzeby rewitalizacyjne ze sfery społecznej można z powodzeniem rozwiązać z wykorzystaniem zidentyfikowanych potencjałów – działających na obszarze lub w jego sąsiedztwie organizacji pozarządowych, MOPR i innych instytucji pomocowych. Poprawy wymaga bezpieczeństwo publiczne obszaru, które może stanowić obecnie jeden z hamulców rozwojowych obszaru. Interwencja w sferze społecznej wymaga spójnych, systemowych działań opartych na partnerstwie między władzami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi, instytucjami edukacyjnymi i mieszkańcami. Wdrażane przedsięwzięcia powinny uwzględniać różnorodność potrzeb i wspierać rozwój społeczności lokalnej Starosielc, jednocześnie kierując się długoterminowym celem poprawy jakości życia mieszkańców obszaru.

Sfera gospodarcza

PROBLEMY W SFERZE GOSPODARCZEJ

Choć ogólna sytuacja gospodarcza Białegostoku, stolicy województwa, na tle regionu jest dobra, to stan lokalnej gospodarki na podobszarze świadczy o występowaniu pewnych problemów.

Podobszar zmaga się z problemem niskiej aktywności przedsiębiorczej, co przekłada się na niewielką liczbę istniejących firm i brak nowych inicjatyw biznesowych. Ta sytuacja ogranicza rozwój gospodarczy podobszaru, choć warto dodać, że w bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się tereny o charakterze przemysłowo-magazynowym generujące potencjalne miejsca pracy. Z kolei działające na podobszarze firmy są relatywnie stabilne – notuje się tu mniej wyrejestrowań niż przeciętnie w mieście. Świadczy o tym wskaźnik odnoszący się do liczby wyrejestrowań z CEIDG w latach 2020-2021 na 1000 mieszkańców, którego wartość na podobszarze wyniosła 6,27, znacznie mniej niż średnia dla miasta (8,66).

W 2021 r. na podobszarze było zarejestrowanych 319 firm, co stanowi zaledwie 1,57% wszystkich zarejestrowanych w CEIDG podmiotów gospodarczych na terenie Białegostoku. Liczba nowych przedsiębiorstw, które pojawiały się tu w latach 2020-2021, wyniosła 33, co stanowi 1,39% wszystkich nowych podmiotów, które rozpoczęły działalność w mieście. Stan kryzysowy w sferze gospodarczej potwierdza badanie wskaźnikowe wykonane na etapie delimitacji – wartość wskaźnika, odnoszącego się do liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w CEIDG na 1000 mieszkańców, osiągnął na podobszarze 48,80, podczas gdy średnia wyniosła 73,87. Natomiast wartość wskaźnika odnoszącego się do liczby nowych zarejestrowań w CEIDG w latach 2020-2021 na 1000 mieszkańców wyniósł 5,05 (przy średniej 8,67). W obu omawianych przypadkach był to czwarty najgorszy wynik, świadczący o dużej skali kryzysu.

Ważnym problemem jest rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej, z której duża część to placówki handlowe i usługowe. Badanie terenowe wykazało, że znajdujące się na podobszarze placówki to często niewielkie sklepy osiedlowe, które zapewne nie są w najlepszej kondycji finansowej, sądząc po stanie budynków i szyldach reklamowych. Ulegające stopniowej degradacji punkty przykładają się do wizualnego chaosu w przestrzeniach publicznych.

Problemem jest także rodzaj placówek handlowych i usługowych, które zalicza się do niepożądanych społecznie. Na podobszarze są to punkty sprzedaży alkoholu. Analiza wskaźnikowa wykazała, że jest to zjawisko kryzysowe – wartość odnoszącego się do niego wskaźnika w 2021 r. przekroczyła średnią dla miasta (0,19 na 1000 mieszkańców), gdyż wniosła 0,31. Te miejsca generują negatywne zachowania społeczne, wpływając na ogólną atmosferę panującą na podobszarze i bezpieczeństwo mieszkańców. Obecność osób spożywających alkohol w miejscach publicznych kształtuje niekorzystne wzorce konsumpcji wśród mieszkańców, w tym szczególnie młodzieży.

Na podobszarze obserwuje się również problem związany ze zjawiskiem bezrobocia, bezrobocia długotrwałego, które zostały opisane w podrozdziale poświęconym sferze społecznej, ale także zjawiska bezrobocia dotykającego osoby z niskim poziomem wykształcenia. Brak odpowiednich kwalifikacji utrudnia im znalezienie pracy i rozwój zawodowy. Bezrobocie wśród osób niskokwalifikowanych prowadzi do spadku perspektyw życiowych, zwiększa ryzyko ubóstwa i wykluczenia społecznego. Przeprowadzone badanie wskaźnikowe wykazało, że na Starosielcach występuje największa koncentracja osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach. Wartość wskaźnika odnoszącego się do liczby osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i poniżej na 1000 mieszkańców wyniosła tu w 2021 r. 29,07, 4-krotnie przekraczając średnią referencyjną (7,45).

POTENCJAŁY W SFERZE GOSPODARCZEJ

Potencjałem gospodarczym Starosielc jest charakter całej dzielnicy, która oprócz funkcji mieszkaniowych pełni funkcje usługowe i przemysłowe – ważne dla funkcjonowania miasta. O ile na podobszarze, który wszedł w skład obszaru rewitalizacji, nie ma dużych zakładów pracy, o tyle w bliskim sąsiedzkie takie tereny się znajdują. Działalność prowadzą tam duże przedsiębiorstwa jak Polmos Białystok, Altrad Spomasz — producent betoniarek i urządzeń dla przemysłu spożywczego, Podlaskie Zakłady Zbożowe S.A. czy Wytwórnia Betonu „Kombinat Budowlany", które potencjalnie generują miejsca pracy.

Jeśli chodzi o sam podobszar, badanie terenowe wykazało spore nasycenie obiektami handlowo-usługowymi. Silną stronę Starosielc stanowi także dostępność różnorodnych usług skierowanych zarówno do mieszkańców osiedla z takich branż: hurtowa, spożywcza, obsługi prawnej, edukacyjna, ochrony zdrowia, marketingowa, mechaniczna, elektroniczna, elektryczna, budowlana.

Za ważny walor podobszaru można też uznać położone w bliskiej odległości od podobszaru siedziby organizacji pozarządowych powiązanych z rynkiem pracy, skoncentrowanych na rozwoju przedsiębiorczości i wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań w życie. W szczególności, do kategorii tej należą Stowarzyszenie Innowacyjny Białystok (ul. Rumiankowa 14 lok. 4) i Stowarzyszenie Laboratorium Sukcesu (ul. św. Boboli 61 lok. 13).

POTRZEBY OBSZARU REWITALIZACJI W SFERZE GOSPODARCZEJ

Główne potrzeby podobszaru Starosielce w sferze gospodarczej wynikają bezpośrednio ze zdiagnozowanych problemów w tej dziedzinie. Podobszar wymaga skoordynowanych działań rewitalizacyjnych oddziałujących na zdiagnozowane w sferze społecznej dysfunkcje, które przekładają

się na niski kapitał społeczny części mieszkańców, w tym ich bierność zawodową. W tym kontekście warto działaniami objąć młodzież podobszaru – jako grupę, która będzie dopiero wchodzić na rynek pracy, a także osoby bezrobotne, długotrwale bezrobotne i osoby bezrobotne z niskim wykształceniem. Ważne jest prowadzenie działań edukacyjnych o charakterze aktywizacyjnym tak społecznie, jak i zawodowo.

Ważną kwestią pozostaje podniesienie poziomu wykształcenia i kompetencji zawodowych mieszkańców podobszaru. Niski poziom wykształcenia i brak odpowiednich kwalifikacji ograniczają szanse zawodowe i możliwości rozwoju osobistego bezrobotnych mieszkańców podobszaru. Programy szkoleniowe, kursy zawodowe, dostęp do edukacji dorosłych i inne inicjatywy tego rodzaju są kluczowe, umożliwiając lepszą pozycję na rynku.

Analiza podobszaru wskazuje także na potrzebę stymulowania przedsiębiorczości, co warto robić w ramach ogólnomiejskiej, całościowej polityki, która tworzyłaby ramy systemowe i zawierała skuteczne mechanizmy wsparcia. Niska aktywność przedsiębiorców i ograniczona liczba firm wywierają negatywny wpływ na rozwój gospodarczy i kreowanie miejsc pracy na podobszarze. Działania wspierające lokalny biznes powinny dotyczyć tworzenia zachęt dla potencjalnych przedsiębiorców, dostępu do źródeł finansowych, tworzenia przestrzeni biurowych i programów szkoleniowych, czyli na kompleksowym wsparciu małych i średnich przedsiębiorców. Warto również dążyć do ograniczenia niepożądanych typów działalności.

Sfera środowiskowa

PROBLEMY W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ

W przypadku sfery środowiskowej podobszar Starosielce pod wieloma względami nosi znamiona kryzysu – cechuje się przede wszystkim tzw. wyspami ciepła – wyższą temperaturą niż w innych, mniej zabudowanych częściach miasta, dużą koncentracją azbestu, a także zanieczyszczeniami powietrza pochodzącymi z zakładów przemysłowych.

W kontekście rewitalizacyjnym na pierwszy plan wysuwa się kwestia związana z wyspami ciepła, miejscami narażonych na wysoką temperaturę w miesiącach letnich, które są typowe dla miejsc silnie zurbanizowanych, pozbawionych zieleni, szczególnie wysokiej i powierzchni przepuszczalnych. Wyspy ciepła są jednym z wyznań związanych w adaptacją do zachodzących zmian klimatu. W przypadku Starosielc 25% mieszkańców jest narażonych na wyższe temperatury przede wszystkim z powodu deficytu terenów zieleni w przestrzeniach publicznych, złego stanu zieleni lub utrudnionego do nich dostępu. Wysoka temperatura obniża komfort życia i prowadzi do problemów zdrowotnych, zwłaszcza osób w starszym wieku, dzieci, a także osób z przewlekłymi chorobami i niepełnosprawnościami. Przeprowadzone badanie wykazało stan kryzysowy w tym względzie – wartość wskaźnika odnoszącego się do liczby osób mieszkających w strefie wrażliwej na wysokie temperatury na 1000 mieszkańców przekroczyła bowiem średnią dla miasta, 176,04, i wyniosła 198,41. Problemy związane z dostępnością do terenów zieleni i zdiagnozowanym jej deficytem na podobszarze zostały bardziej szczegółowo omówione w podrozdziale poświęconym sferze przestrzenno-funkcjonalnej.

Fot. 9. Stan zieleni na osiedlu mieszkaniowym na Starosielcach

Źródło: Urząd Miejski w Białymstoku

Kolejny zdiagnozowany problem wiąże się z zanieczyszczeniem powietrza, będącym efektem działalności przemysłowej prowadzonej w pobliżu podobszaru. Emisje szkodliwych substancji wpływają na jakość powietrza i wywierają negatywy wpływ na zdrowie mieszkańców, prowadząc do problemów oddechowych i innych schorzeń. W strefie oddziaływania zakładów wprowadzających zanieczyszczenia do powietrza (do 1000 m) znajduje się prawie 25% mieszkańców – 1612 osób. Wartość wskaźnika odnoszącego się do tego zjawiska, odnotowana w 2021 r. na podobszarze, świadczy o stanie kryzysowym – przy średniej dla miasta wynoszącej 58,03 (osób w strefie takiego oddziaływania na 1000 mieszkańców) na Starosielcach było to 71,80. Rozwiązanie tego problemu wymaga skoordynowanych działań, w tym monitoringu emisji, wprowadzenia regulacji i technologii ograniczających zanieczyszczenia w ramach ogólnomiejskiej polityki.

Podobszar wykazuje także stan kryzysowy, jeśli chodzi o obecność wyrobów zawierających azbest. Azbest jest bardzo szkodliwą substancją i jego obecność w budynkach oraz infrastrukturze stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. Świadczy o tym wynik badania z użyciem wskaźnika: ilość wyrobów zawierających azbest w kg na 1000 mieszkańców, który na podobszarze wyniósł 18 755,24, przekraczając średnią referencyjną (16 117,43). W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że na podobszarze, jak i w całym mieście od kilku lat prowadzona jest konsekwentna polityka usuwania azbestu, która powinna być kontynuowana i w miarę możliwości intensyfikowana.

POTENCJAŁY W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ

Podobszar wyróżnia niska na tle miasta uciążliwość związana z nadmiernym hałasem. Najwyższe natężenie hałasu na terenie Białegostoku zidentyfikowano wzdłuż głównych tras komunikacyjnych, w szczególności w północno-zachodniej, południowej centralnej części miasta, tymczasem diagnoza

stanu akustycznego środowiska powodowanego hałasem drogowym, kolejowym i przemysłowym nie wykazała przekroczenia wskaźnika LDWN[15] na podobszarze.

Główną zaletą podobszaru są jednak tereny biologicznie czynne – zadrzewienia, zakrzewienia, łąki i wolne od zabudowy grunty położone na południowym fragmencie Starosielc. Obszary zieleni, sąsiadujące z tkanką urbanistyczną, posiadają wysoką wartość ekologiczną i duży potencjał rekreacyjno-wypoczynkowy. Zlokalizowane na podobszarze niskie i średnie zadrzewienia (najczęściej występujące w skupiskach) wraz z roślinnością trawiastą dają wiele korzyści ekologicznych, prowadząc do ograniczenia wietrznej i wodnej erozji gleby, zwiększenia retencji wodnej środowiska i różnorodności biologicznej, poprawy jakości wody, a przez to wzmocnienie ochrony środowiska przed szkodnikami roślin uprawnych, zapewnienie pożytków dla owadów zapylających czy zwiększenie atrakcyjności turystycznej.

Ponadto, od południowego zachodu podobszar okala Las Turczyński, który stanowi element zielonych płuc miasta. Pełni bardzo ważną rolę dla zapewnienia równowagi środowiska przyrodniczego – stabilizuje obieg wody w przyrodzie i skład atmosfery, kształtuje klimat, chroni gleby przed erozją, przeciwdziała powodziom, tworzy warunki do zachowania potencjału biologicznego wielkiej liczby gatunków roślin i zwierząt.

Z racji szeregu korzyści płynących z obecności terenów zieleni na lub w pobliżu podobszaru – w szczególności w sferze ekologicznej, zdrowotnej i społecznej – istotne jest zachowanie lub objęcie ochroną tych obszarów, będących jednym z kluczowych potencjałów Starosielc. Ze względu na znaczny areał niezagospodarowanych terenów seminaturalnych istnieje możliwość urozmaicenia istniejących zasobów zieleni przez nasadzenia, zakładanie łąk kwietnych, ogrodów sąsiedzkich czy ogrodów społecznych, a także prowadzenie działań proekologicznych w celu ochrony przyrody i zwiększenia różnorodności biologicznej, najlepiej z udziałem lokalnej społeczności, oraz prowadzenia działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, w tym uczniów w szkołach. Istniejące potencjały przyrodnicze na pewno warte są wykorzystania przy planowaniu interwencji rewitalizacyjnej.

POTRZEBY W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ

Główne potrzeby podobszaru Starosielce w sferze środowiskowej wynikają bezpośrednio ze zdiagnozowanych problemów w tej dziedzinie.

W ramach polityki rewitalizacyjnej warto skoncentrować się na działaniach mających na celu wprowadzanie rozwiązań z zakresu zielonej infrastruktury, tj. rozwój trenów zieleni, które służą jako narzędzia łagodzące negatywne zmiany klimatu. Chodzi nie tylko o kwestie estetyczne, ale poprawę jakości powietrza, regulację temperatury i zwiększenie bioróżnorodności. Przede wszystkim należy zwiększyć skalę nasadzeń i rozszczelniania powierzchni utwardzonych. Właściwa rewaloryzacja przestrzeni publicznych jest kluczowa dla poprawy jakości życia mieszkańców, stworzenia atrakcyjnej i przyjaznej przestrzeni publicznej. Ze względu na obecność terenów niezagospodarowanych pożądane jest urozmaicenie zasobów przyrodniczych przez nasadzenia, zakładanie łąk kwietnych, ogrodów sąsiedzkich czy ogrodów społecznych, a także prowadzenie działań proekologicznych w celu ochrony przyrody i zwiększenia różnorodności biologicznej, najlepiej z udziałem lokalnej społeczności, oraz prowadzenia działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, w tym uczniów w szkołach.

[15] Oznacza długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 06:00 do godz. 18:00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18:00 do godz. 22:00) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22:00 do godz. 06:00).

Programy nasadzeń, kampanie edukacyjne oraz zachęty finansowe mogą pomóc mieszkańcom w tworzeniu zielonych terenów w swoim otoczeniu.

Do ważnych potrzeb podobszaru, przekładających się na zdrowie mieszkańców, należą działania mające na celu usuwanie zidentyfikowanego i zinwentaryzowanego na podobszarze azbestu. Od lat prowadzona w ramach ogólnomiejskiego programu akcja będzie dalej kontynuowana – w miarę możliwości można dążyć do jej intensyfikacji.

Wreszcie, należy dążyć do polepszenia jakości powietrza na podobszarze. Zanieczyszczenia powietrza pochodzą z dwóch źródeł: opisanych w tym podrozdziale zakładów przemysłowych znajdujących się w pobliżu podobszaru oraz, w miesiącach zimowych, z pieców opalanych węglem, które to negatywne zjawisko zostało omówione w podrozdziale poświęconym sferze technicznej. W kontekście zanieczyszczeń powietrza należy cyklicznie monitorować jego jakość, a także dążyć do jego ograniczenia w ramach ogólnomiejskiej polityki prośrodowiskowej, w tym programu wymiany pieców, oraz do rozbudowy sieci ciepłowniczej.

Sfera przestrzenno-funkcjonalnej

PROBLEMY W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ

W przypadku sfery przestrzenno-funkcjonalnej podobszar Starosielce pod wieloma względami nosi znamiona kryzysu. Do głównych wyznań podobszaru należy szeroko rozumiana kwestia dostępności, tak jeśli chodzi o dostępność usług publicznych, rozwiązania komunikacyjne, deficyty w dostępnie do terenów zieleni i rekreacji, jak i dostępność przestrzenną tak ważną dla osób starszych, chorych, z niepełnosprawnościami. W kontekście zdiagnozowanego problemu związanego z zanieczyszczonym powietrzem na podobszarze ważnym deficytem jest słaby rozwój sieci ciepłowniczej. Warto jednak dodać, że skala negatywnych zjawisk zidentyfikowanych w tej sferze nie jest relatywnie duża w porównaniu do niektórych fragmentów miasta.

Położony peryferyjnie podobszar, którego granice zbiegają się miejscami w granicami miasta, cechuje pewne wykluczenie komunikacyjne. Podobszar obsługiwany jest przez komunikację miejską, jednak prawie 30% (29,54%) mieszka w odległości większej niż 250 m od przystanku. Wykorzystany w badaniu wskaźnik wykazał, że na podobszarze o tak definiowanym wykluczeniu komunikacyjnym można mówić w przypadku 295,40 (na 1000 mieszkańców), podczas gdy w 2021 r. średnia dla miasta wyniosła 74,06.

Należy też dodać, że podobszar przecina trudna bariera komunikacyjna – tory kolejowe, które biegną z północnego-zachodu na południowy wschód. Dotarcie na pętlę, z której odjeżdżają autobusy nr 8 i 12, wymaga pokonania, należącej do PKP, kładki dla pieszych o stromych i wysokich schodach.

Starosielce potrzebują rozwoju infrastruktury rowerowej, co poszerzyłoby możliwość korzystania z tego alternatywnego wobec samochodów, ekologicznego środka transportu. Wartość użytego do zbadania tego zjawiska wskaźnika, odnoszącego się do długości ścieżek rowerowych w km na 1000 mieszkańców, osiągnęła w 2021 r. na podobszarze 0,28 przy średniej referencyjnej 0,70. Obszar rewitalizacji cechuje się przeważnie lokalnymi drogami o stosunkowo niewielkim natężeniu ruchu, które wobec braku ścieżek są używane przez rowerzystów.

Położony peryferyjnie podobszar charakteryzuje się również słabym dostępem do usług publicznych. Znaczna część mieszkańców mieszka w sporej odległości od infrastruktury społecznej, w tym placówek edukacyjnych, a także instytucji publicznych świadczących usługi dla ludności jak MOPR, straż miejska czy policja. Problem ten dotyczy prawie 19% mieszkańców, dotarcie do tych instytucji stanowi wyzwanie szczególnie dla osób z niepełnosprawnościami, chorych i starszych. Świadczą o tym wyniki

badania z użyciem dwóch wskaźników odnoszących się do liczby osób mieszkających dalej niż 750 m od placówek edukacyjnych i obiektów usług publicznych. W obu przypadkach uzyskane wyniki świadczą o stanie kryzysowym. W pierwszym, wartość wskaźnika dla podobszaru wyniosła w 2021 r. 187,70 (na 1000 mieszkańców przy średniej dla miasta 88,01), w drugim 187,70 (na 1000 mieszkańców przy średniej dla miasta 71,22).

Z powodu dużej liczby osób długotrwale chorych i z niepełnosprawnościami mieszkających na podobszarze ważną kwestią jest nie tylko odległość od placówki, ale także jej dostępność architektoniczna. Brak odpowiednich udogodnień uniemożliwia im pełne uczestnictwo w życiu społecznym, korzystanie z usług oraz dostęp do edukacji i kultury, a także utrudnia załatwianie spraw administracyjnych. Również pod tym względem Starosielce negatywnie wyróżniają się na tle miasta. Wartość wskaźnika, odnoszącego się do liczby budynków użyteczności publicznej niedostosowanych dla osób ze szczególnymi potrzebami na 1000 mieszkańców, w 2021 r. osiągnęła na podobszarze 1,22, natomiast średnio w mieście 0,95.

W obliczu dużej liczby mieszkańców borykających się z problemami związanymi ze swobodnym poruszaniem się ważnym wyzwaniem, stwierdzonym podczas spaceru badawczego, była też kwestia dostępności architektonicznej budynków mieszkalnych. Budynki nie są wyposażone w windy ani w podjazdy, a te, które istnieją wymagają napraw. Ulice, w tym i wewnętrzne na osiedlach, nie są przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami z powodu zbyt wysokich krawężników i braku w niektórych miejscach chodników, które umożliwiłyby bezpieczne poruszanie się osób na wózkach.

Do deficytów podobszaru należy też zaliczyć słabą dostępność do terenów zieleni i terenów rekreacyjnych. Prawie 19% (18,60%) mieszkańców, aby dotrzeć do takich terenów, musi pokonać odległość większą nić 750 m. Użyty do badania wskaźnik, odnoszący się do liczby osób poza strefą 750 m do terenów zieleni i rekreacji na 1000 mieszkańców, w 2021 r. wyniósł na podobszarze 185,87, przekraczając średnią referencyjną (83,59). Brak odpowiedniej ilości urządzonych terenów zieleni i brak przestrzeni do wypoczynku i rekreacji wpływa negatywnie na zdrowie i jakość życia. Urządzone tereny zieleni są też ważne dla integracji sąsiedzkiej i aktywności fizycznej. Działania rewitalizacyjne powinny skupić się na tworzeniu nowych terenów zieleni i przestrzeni publicznych, w tym placów zabaw czy terenów sportowych, oraz poprawie jakości istniejących terenów zieleni.

Do negatywnych zjawisk sfery przestrzenno-funkcjonalnej wpisuje się pewien chaos przestrzenny zdiagnozowany na podobszarze podczas spaceru badawczego. Wzdłuż torów kolejowych ciągną się zdegradowane tereny przemysłowe, obecnie znajdujące się w rękach prywatnych. Tereny te od lat nie są przekształcane i wykorzystywane do nowych funkcji. Zaniedbane, stanowią element obniżający znacząco atrakcyjność wizualną podobszaru.

Fot. 10. Zdegradowane tereny poprzemysłowe w pobliżu torów kolejowych

Fot. E. Tomczyk

Nieuporządkowane są również przestrzenie międzyblokowe, podwórka i tereny przyuliczne. Noszą one ślady starych nasadzeń, obecnie wymagających uzupełnień i – wobec rosnących temperatur – zwiększenia skali. Zaniedbanej zieleni towarzyszy brak małej architektury – ławek, koszy na śmieci, wiat śmietnikowych. Z tego powodu podwórka sprawiają wrażenie zaniedbanych, porzuconych, nienależących do nikogo przestrzeni. Brakuje atrakcyjnych placów zabaw, nowoczesnych terenów sportowych czy miejsc integracji na świeżym powietrzu.

Fot. 11. Przykłady infrastruktury rekreacyjnej na podobszarze

Źródło: Urząd Miejski w Białymstoku

Ostatnim zjawiskiem kryzysowym zidentyfikowanym na podobszarze jest słabo – na tle miasta – rozwinięta infrastruktura techniczna, w tym centralne ogrzewanie. W 2021 r. na Starosielcach długość sieci c.o. wynosiła zaledwie 4,18, co stanowi 0,73% całej sieci w Białymstoku. Wykorzystany w badaniu wskaźnik, odnoszący się do długości sieci infrastruktury ciepłowniczej w km na 1000 mieszkańców wyniósł na podobszarze 0,64, ponad 3-krotnie mniej niż średnia dla miasta (2,08). Rozwój sieci c.o. na tym terenie jest niezwykle ważny w kontekście niskiej emisji generowanej przez dużą liczbę pieców ogrzewanych węglem.

POTENCJAŁY W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ

Za jeden z ważniejszych potencjałów Starosielc należy uznać rozległe niezabudowane przestrzenie terenów biologicznie czynnych, usytuowane w południowej części jednostki. Ponadto, podobszar cechuje luźna w porównaniu z centrum zabudowa z dużą ilością terenów publicznych i półpublicznych, które po pracach rewaloryzacyjnych i modernizacyjnych mogą pomóc w tworzeniu urozmaiconej oferty rekreacyjno-wypoczynkowej dla lokalnej społeczności. W tym kontekście warto dodać, że o ile na podobszarze zidentyfikowano słabą dostępność terenów zieleni i terenów rekreacyjnych, o tyle w pobliżu znajdują się obiekty sportowe, z których mogą korzystać mieszkańcy podobszaru. Są nimi m.in. znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie Centrum Rekreacyjno-Sportowe „Starosielce", place zabaw, osiedlowe siłownie i boiska oraz miejski stadion piłkarski – Ośrodek Treningowy „Jagiellonia Białystok".

W przeciwieństwie do dostępności do komunikacji miejskiej podobszar charakteryzuje się dobrą dostępnością do infrastruktury kolejowej (przystanek Białystok Starosielce). Ponadto w Starosielcach, w szczególności w południowej części podobszaru, zlokalizowana jest wielofunkcyjna zabudowa, w tym przedsiębiorstwa oferujące różne usługi dla mieszkańców.

Pod względem dostępności usług społecznych, choć podobszar wykazuje pod tym względem deficyty, pozostała część dzielnicy charakteryzuje się sporą liczbą punktów opieki zdrowotnej. Na podobszarze lub w jego sąsiedztwie funkcjonują cztery placówki działające w ramach umowy z NFZ, dwie apteki oraz kilka gabinetów i poradni specjalistycznych.

POTRZEBY W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ

Główne potrzeby podobszaru Starosielce w sferze przestrzenno-funkcjonalnej wynikają bezpośrednio ze zdiagnozowanych problemów w tej dziedzinie.

Do najpilniejszych potrzeb podobszaru trzeba zaliczyć rozwiązanie problemów z szeroko rozumianą dostępnością, która obejmuje kwestie komunikacyjne, dostępność do infrastruktury społecznej oraz likwidację barier architektonicznych.

Na plan pierwszy wysuwa się ograniczona dostępność komunikacyjna podobszaru, utrudniająca przemieszczanie się mieszkańców do i z centrum miasta. Izolacja przestrzenna podobszaru stanowi także barierę w rozwoju przedsiębiorczości. Stąd w ramach rewitalizacyjnych należy dążyć do rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej, w tym tworzenia nowych połączeń autobusowych lub wytyczania tras tak, aby stały się one bardziej dostępne dla mieszkańców całego podobszaru.

Należy także dążyć do wytyczania nowych ścieżek rowerowych, dając możliwość bezpiecznego i bardziej ekologicznego sposobu poruszania się po podobszarze, alternatywnego wobec ruchu samochodowego.

Sprawna, dostępna komunikacja publiczna jest bardzo ważna w kontekście deficytów infrastruktury społecznej i kulturalnej, która koncentruje się w centrum. O ile kwestia całościowej rozbudowy brakującej infrastruktury może być nieracjonalna ekonomicznie, o tyle warto przebadać te braki i podjąć decyzję o ich stopniowym uzupełnianiu, w miarę realnych potrzeb i możliwości. Na pewno ważną potrzebą, konieczną do wdrożenia, jest zwiększenie dostępności architektonicznej istniejących już na podobszarze budynków z uwagi na dużą liczbę mieszkańców z niepełnosprawnościami, a także zwiększającej się liczby osób w wieku starszym.

Analiza obszaru Starosielc wskazuje na potrzebę rozwoju terenów zieleni i rekreacji, które stanowią istotny element jakości życia mieszkańców. Należy tworzyć nowe, atrakcyjne tereny, jak i porządkować

i modernizować już istniejące przestrzenie publiczne i półpubliczne, np. podwórka położone między blokami. Działania rewitalizacyjne powinny obejmować zakładanie parków, skwerów, placów zabaw, stref aktywności i integracji społecznej na świeżym powietrzu.

Sfera techniczna

PROBLEMY W SFERZE TECHNICZNEJ

W przypadku sfery technicznej podobszar Starosielce pod niektórymi względami nosi znamiona kryzysu, przy czym, jeśli chodzi o skalę występowania problemu, największy stan kryzysowy wiąże się z przestarzałymi rozwiązaniami energetycznymi, które mają poważne przełożenia na jakość powietrza, a szerzej, na warunki środowiska i stan zdrowia mieszkańców.

Na podobszarze koncentruje się starsza zabudowa, wzniesiona przed 1970 r., która charakteryzuje się przestarzałymi rozwiązaniami m.in. w zakresie efektywności energetycznej. W sumie takich budynków jest na podobszarze 313, co stanowi 4,25% wszystkich tego rodzaju budynków w Białymstoku. Wartość wskaźnika odnoszącego się do tego zjawiska osiągnęła na Starosielcach 47,88, o 1/3 więcej niż przeciętnie w mieście. Budynki takie wymagają większych nakładów finansowych z powodu potrzeb modernizacyjnych i większego ryzyka awarii. Trzeba jednocześnie zauważyć, że stan techniczny budynków komunalnych na tle miasta jest dobry.

Jak wspomniano, starsza zabudowa zidentyfikowana na podobszarze wiąże się przede wszystkim z brakiem nowoczesnych rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej. Najpoważniejszym problemem jest duża liczba pieców węglowych, które w miesiącach zimowych są odpowiedzialne za tzw. niską emisję i zanieczyszczenie powietrza. Zła jakość powietrza spowodowana paleniem węgla jest dodatkowo potęgowana przez emisję z pobliskich zakładów przemysłowych (patrz podrozdział na temat sfery środowiskowej), stanowiąc poważne zagrożenia dla zdrowia wszystkich mieszkańców, a szczególnie dzieci, osób chorych i starszych. Trzeba dodać, że skala występowania pieców węglowych na podobszarze należy do największych w mieście, o czym świadczy wartość wskaźnika odnoszącego się do liczby lokali komunalnych ogrzewanych takimi piecami na 1000 mieszkańców, która w 2021 r. wyniosła na podobszarze 21,57 przy średniej referencyjnej 4,71. Na podobszarze zidentyfikowano 141 lokali miejskich i prywatnych, mieszkalnych i użytkowych, o przestarzałym systemie grzewczym, co stanowi prawie 11% (10,92%) wszystkich lokali w mieście.

POTENCJAŁY W SFERZE TECHNICZNEJ

Za potencjał podobszaru należy uznać relatywnie dobry stan techniczny stosunkowo dużej części miejskiego zasobu mieszkaniowego. Znaczna część budynków została wzniesiona już w II połowie XX w. Również, o wiele mniej niż przeciętnie w mieście, występuje na podobszarze obiektów zabytkowych, wymagających kosztownych prac modernizacyjnych i rewaloryzacyjnych. W tym kontekście warto zauważyć, że w sąsiedztwie podobszaru przetrwała cenna drewniana zabudowa o charakterze zabytkowym – domy jednorodzinne należące do osób prywatnych.

Do innych zalet zdiagnozowanych w tej sferze należy także zaliczyć sporą liczbę budynków niskoemisyjnych, większą niż średnio w mieście. W kontekście infrastruktury technicznej, w porównaniu do reszty miasta podobszar charakteryzuje się również większą długością infrastruktury gazowej w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

POTRZEBY W SFERZE TECHNICZNEJ

Potrzeby podobszaru Starosielce w sferze technicznej wynikają bezpośrednio ze zdiagnozowanych problemów w tej dziedzinie. Działania rewitalizacyjne powinny skupić się przede wszystkim na poprawie ich efektywności energetycznej, modernizacji budynków i przystosowaniu ich do współczesnych standardów.

Wymienione problemy w sferze technicznej Starosielc wymagają pilnych działań rewitalizacyjnych. Duża liczba lokali ogrzewanych piecami węglowymi przyczynia się do problemów związanych z jakością życia mieszkańców, kosztami, a przede wszystkim zdrowiem publicznym. Konsekwentna likwidacja przestarzałych pieców i ich wymiana na bardziej ekologiczne źródła ciepła powinna być kontynuowana w ramach prowadzonej polityki prośrodowiskowej w mieście, planowych remontów zasobu komunalnego i programu dopłaty do wymiany pieców, skierowanego do mieszkańców zasobów prywatnych.

Warto też kontynuować prace modernizacyjne i adaptacyjne poprawiające jakość starszego zasobu mieszkaniowego, w tym należącego do miasta. Prace te powinny objąć poprawę efektywności energetycznej budynków, poprawę infrastruktury technicznej zmniejszającej ryzyko awarii. Dużym wyzwaniem z powodu kosztów są też prace likwidujące bariery architektoniczne w budynkach, które polepszyłyby jakość życia i samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami, przewlekłymi chorobami i osób w starszym wieku na podobszarze.

Podsumowanie pogłębionej diagnozy podobszaru Starosielce

W tabeli poniżej jako podsumowanie części opisowej zostały zaprezentowane najważniejsze problemy, potencjały i potrzeby podobszaru.

Tab. 10. Problemy, potencjały i potrzeby podobszaru rewitalizacji Starosielce

Diagnoza szczegółowa obszaru rewitalizacji – podsumowanie		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
Sfera społeczna		
- wysokie bezrobocie, w szczególności długotrwałe	- stosunkowo młoda populacja obszaru	- aktywizacja bezrobotnych, szczególnie długotrwale pozostających bez pracy
- problemy społeczne wynikające w szczególności z ubóstwa, długotrwałych chorób, alkoholizmu i niepełnosprawności	- obecność podstawowej infrastruktury społecznej i usługowej	- objęcie działaniami pomocowymi rodzin, w których kumulują się problemy społeczne
- problemy rodzinne obejmujące przemoc i bezradność wychowawczą	- aktywności organizacji pozarządowych zajmujących się integracją społeczną osób narażonych na wykluczenie społeczne i marginalizację, a także sprofilowanych na wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców oraz podnoszenie poziomu aktywności obywatelskiej	- skoncentrowanie działań aktywizujących skoncentrowanych na dzieci i młodzieży z problemami
- niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska	- występowanie miejsc o charakterze symbolicznym	- aktywizacja społeczna i obywatelska mieszkańców

Diagnoza szczegółowa obszaru rewitalizacji – podsumowanie		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
- problemy wychowawcze i edukacyjne młodzieży, duży udział niedożywionych dzieci		- aktywizacja społeczna mieszkańców narażonych na marginalizację
- częste wykroczenia przeciwko obyczajności		- poprawa bezpieczeństwa, przeciwdziałanie zachowaniom niepożądanym w miejscach publicznych
- wysoki udział seniorów i niepełnosprawnych, mających szczególne potrzeby w zakresie dostępności		
Sfera gospodarcza		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
- ogólnie niska aktywność gospodarcza mieszkańców	- działalność organizacji pozarządowych powiązana z rynkiem pracy, skoncentrowanych na rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności	- wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości w ramach polityki ogólnomiejskiej – programu współpracy z przedsiębiorcami
- słabe perspektywy rozwojowe – mało nowych firm	- wielofunkcyjny charakter podobszaru	- podnoszenie kompetencji zawodowych najsłabiej wykształconej części mieszkańców
- obecność niepożądanych działalności gospodarczych np. punktów sprzedaży alkoholu	- spore nasycenie obiektami handlowo-usługowymi	- lepsze dopasowanie oferty handlowej i usługowej do potrzeb klientów
- duży udział bezrobotnych z niskim wykształceniem		- podnoszenie kompetencji zawodowych najsłabiej wykształconej części mieszkańców
Sfera środowiskowa		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
- obecność zanieczyszczeń powietrza z zakładów przemysłowych	- zasadniczy brak narażenia na ponadnormatywny hałas	- konieczność działań na rzecz zwiększenia zieleni, nasadzeń drzew, krzewów i trawy na obszarze rewitalizacji
- problemy związane z deficytami środowiska naturalnego rodzące potrzebę prowadzenia działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności z udziałem lokalnej społeczności	- obecność terenów biologicznie czynnych (zadrzewienia, zakrzewienia, łąki oraz wolne od zabudowy grunty	- konieczność prowadzenia działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności z udziałem lokalnej społeczności
- wysoki udział przestrzeni potęgujących wysoką temperaturę	- bliskie sąsiedztwo Lasu Turczyńskiego	- konieczność kontynuacji działań na rzecz zwiększenia retencji – powierzchni

Diagnoza szczegółowa obszaru rewitalizacji – podsumowanie		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
		przepuszczalnych, zbiorników retencyjnych
- duża obecność wyrobów azbestowych	- możliwość urozmaicenia istniejących zasobów zieleni oraz wprowadzenia zieleni urządzonej	- zmniejszanie udziału powierzchni utwardzonych ulegających nagrzewaniu się
		- konieczność dalszego usuwania wyrobów azbestowych
Sfera przestrzenno-funkcjonalna		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
- budynki użyteczności publicznej nieposiadające rozwiązań z zakresu dostępności	- dobrze rozwinięta sieć gazowa	- zwiększenie dostępności do budynków publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami
- mała liczba ścieżek rowerowych	- rozległe niezabudowane przestrzenie terenów biologicznie czynnych w południowej części podobszaru	- zwiększenie dostępności przestrzennej obszaru rewitalizacji, usuwanie barier przeszkadzających osobom ze szczególnymi potrzebami w sprawnym i bezpiecznym poruszaniu się
- deficyty infrastruktury ciepłowniczej, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej sanitarnej	- dobra dostępność do infrastruktury kolejowej (przystanek Białystok Starosielce)	- rozwój sieci ciepłowniczej, wodociągowej i kanalizacyjnej sanitarnej
- słaba dostępność usług publicznych, w zakresie edukacji, kultury i administracji	- wielofunkcyjna zabudowa	- wprowadzenie na obszar rewitalizacji większej liczby instytucji publicznych
- niewystarczająca dostępność publicznej komunikacji		- zwiększenie liczby połączeń transportowych i utworzenie nowych przystanków na obszarze
- deficyt przestrzeni zieleni i rekreacji		- rozwój nowych przestrzeni rekreacyjnych i zieleni
Sfera techniczna		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
- duży udział starszej zabudowy wymagającej prac modernizacyjnych	- stosunkowo wysoki udział niskoemisyjnych budynków, w tym podłączonych do sieci c.o. i do sieci gazowej	- konieczność kontynuacji prac remontowych w starszym zasobie mieszkaniowym
- duży udział budynków i lokali ogrzewanych piecami węglowymi	- relatywnie dobry stan techniczny stosunkowo dużej części zasobu mieszkaniowego	- konieczność kontynuacji prac obejmujących rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej, ograniczające niską emisję
	- niski udział obiektów zabytkowych, wymagających podejmowania prac	

Diagnoza szczegółowa obszaru rewitalizacji – podsumowanie		
Problemy	Potencjały	Potrzeby
	modernizacyjnych i rewaloryzacyjnych	

Źródło: opracowanie własne

2.2 SYNTEZA DIAGNOZY SZCZEGÓŁOWEJ PODOBSZARÓW REWITALIZACJI

Poniżej w formie tabelarycznej zostało przedstawione podsumowanie diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji w podziale na podobszary, omówione z uwzględnieniem sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Zaprezentowane w tym podrozdziale tabele zawierają zestawienie najważniejszych problemów zdiagnozowanych w każdej ze sfer, wynikający z nich katalog potrzeb rewitalizacyjnych, a także zidentyfikowane w toku badania potencjały na każdym z podobszarów. Zgodnie z przyjętym założeniem podsumowanie to stanowi syntezę, która wpisuje się w wymóg art. 36 ust. 8 pkt 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (ustawa wdrożeniowa), pozwalając uznać niniejszy program rewitalizacji za strategię IIT.

Analiza zidentyfikowanych na podobszarach Centrum i Dojlidy oraz Starosielce problemów świadczy o dużej zbieżności negatywnych zjawisk na tych terenach kryzysowych, pomimo ich odmiennego położenia, pełnionych funkcji, typu zabudowy czy walorów krajobrazowych i zabytkowych. Poniżej w formie podsumowania zaprezentowano najważniejsze, opisane w poprzednich podrozdziałach, zidentyfikowane problemy podobszarów wyznaczonych w Białymstoku w podziale na sfery problemowe – społeczną, gospodarczą, środowiskową oraz przestrzenno-funkcjonalną i techniczną.

Tab. 11. Problemy zdiagnozowane na podobszarach rewitalizacji w podziale na sfery i podobszary

Sfera	Problemy	Podobszar Centrum i Dojlidy	Podobszar Starosielce
Społeczna	Wysoki udział seniorów i niepełnosprawnych, mających szczególne potrzeby w zakresie dostępności	x	x
	Niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska	x	x
	Wysokie bezrobocie, szczególnie długotrwałe	x	x
	Wysoki udział osób korzystających z różnych form pomocy społecznej	x	x
	Problemy społeczne związane z przemocą w rodzinie, ubóstwem i alkoholizmem	x	x
	Wysokie zadłużenie mieszkańców lokali komunalnych	x	
	Problemy wychowawcze i edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą rodziców	x	x
	Częste wykroczenia i konflikty z prawem	x	x
Gospodarcza	Znaczna rotacja podmiotów gospodarczych świadcząca o relatywnie słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw	x	
	Stosunkowo duża liczba bezrobotnych z niskim wykształceniem	x	x
	Duży udział działalności niepożądanych działalności gospodarczych	x	x

Sfera	Problemy	Podobszar Centrum i Dojlidy	Podobszar Starosielce
	Niska aktywność gospodarcza mieszkańców i przedsiębiorców na obszarze rewitalizacji		x
Środowiskowa	Nadmierny hałas generowany przez ruch samochodowy	x	
	Problem z retencją wód i wylewaniem rzeki Białej	x	
	Występowanie na obszarze rewitalizacji wysp ciepła	x	x
	Ilość wyrobów zawierających szkodliwy dla zdrowia ludzi azbest	x	x
	Obecność zanieczyszczeń powietrza z zakładów przemysłowych	x	x
	Problemy związane z deficytami środowiska naturalnego rodzące potrzebę prowadzenia działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności z udziałem lokalnej społeczności	x	x
Przestrzenno-funkcjonalna	Brak nowoczesnych rozwiązań typowych dla współczesnych miast – trudnych do wprowadzenia z powodu zwartego historycznego centrum	x	
	Deficyty infrastruktury miejskiej – gazowej (podobszar Centrum i Dojlidy) i ciepłowniczej (podobszar Starosielce) oraz sieci wodociągowej, kanalizacyjnej sanitarnej	x	x
	Niewykorzystany dla celów społecznych potencjał doliny rzeki Białej	x	
	Niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych	x	x
	Nadmierny udział dzikich parkingów i ruchu samochodowego	x	
	Obecność pustostanów i przestrzeni niezagospodarowanych	x	x
	Bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej	x	x
	Słaba dostępność usług publicznych, w zakresie edukacji, kultury i administracji		x
	Niewystarczająca dostępność publicznej komunikacji		x
	Deficyt przestrzeni zieleni i rekreacji		x
Techniczna	Duży udział obiektów zabytkowych, wymagających nakładów na poprawę stanu technicznego	x	
	Duży udział budynków i lokali ogrzewanych piecami węglowymi	x	x
	Duży udział budynków starszych wymagających prac modernizacyjnych	x	x
	Brak rozwiązań z zakresu energooszczędności, ochrony środowiska i dostępności w budynkach mieszkalnych	x	x

Źródło: opracowanie własne

Zidentyfikowanie deficytów obu podobszarów stanowiło podstawę do sformułowania potrzeb rewitalizacyjnych, które stanowią podstawę do wyznaczenia celów rewitalizacji i kształtu planowanej interwencji rewitalizacyjnej. Duża zbieżność problemów, ogniskująca się wokół kwestii społecznych,

pozwoliła na wypracowanie katalogu potrzeb, który w dużej mierze dotyczy całego obszaru rewitalizacji.

W tabeli poniżej zaprezentowano potrzeby obszaru rewitalizacji w podziale na podobszary Centrum i Dojlidy oraz Starosielce, a także sfery społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną. Podobnie jak w przypadku zestawienia ukazującego problemy także w odniesieniu do potrzeb obserwuje się duże podobieństwa.

Tab. 12. Potrzeby zdiagnozowane na podobszarach rewitalizacji w podziale na sfery i podobszary

Sfera	Potrzeby	Podobszar Centrum i Dojlidy	Podobszar Starosielce
Społeczna	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu przez działania mające na celu podniesienie kapitału społecznego	x	x
	Aktywizacja społeczna osób narażonych na marginalizację, w tym osób starszych	x	x
	Aktywizacja osób bezrobotnych, szczególnie mieszkańców długotrwale pozostających bez pracy	x	x
	Wsparcie rodzin w celu poprawy ich funkcjonowania społecznego i wychowawczego	x	x
	Aktywizacja społeczna grup narażonych na marginalizację, w tym osób w wieku starszym	x	x
	Poprawa bezpieczeństwa	x	x
	Objęcie działaniami edukacyjnymi i aktywizacyjnymi dzieci i młodzież podobszaru w celu wyrównania szans edukacyjnych i życiowych	x	x
Gospodarcza	Wypracowanie wsparcia dla przedsiębiorców w ramach polityki ogólnomiejskiej – programu współpracy z przedsiębiorcami	x	x
	Lepsze dopasowanie oferty handlowej i usługowej do potrzeb klientów	x	x
	Poprawa dostępności finansowej lokali usługowych na wynajem	x	
	Wsparcie dla osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach zawodowych	x	x
Środowiskowa	Konieczność kontynuacji działań na rzecz zwiększenia zieleni, nasadzeń drzew, krzewów i trawy w celu ograniczenia tzw. wysp ciepła	x	x
	Konieczność dalszego usuwania wyrobów azbestowych	x	x
	Ograniczenie ruchu samochodowego w celu poprawy jakości życia mieszkańców, m.in. komfortu akustycznego	x	
	Konieczność kontynuacji działań na rzecz zwiększenia retencji – powierzchni przepuszczalnych, zbiorników retencyjnych i zmniejszania udziału powierzchni utwardzonych ulegających nagrzewaniu się	x	x
	Częściowa renaturyzacja doliny rzeki Białej	x	

Sfera	Potrzeby	Podobszar Centrum i Dojlidy	Podobszar Starosielce
	Konieczność prowadzenia działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności z udziałem lokalnej społeczności	x	x
Przestrzenno-funkcjonalna	Poprawa estetyki i wizerunku podobszaru, w tym poprawa jakości przestrzeni publicznych i półpublicznych, terenów zieleni oraz przestrzeni	x	x
	Rozwój infrastruktury miejskiej – gazowej (podobszar Centrum i Dojlidy) i ciepłowniczej (podobszar Starosielce) oraz wodociągowej, kanalizacyjnej sanitarnej	x	x
	Zagospodarowanie terenów publicznych do celów rekreacyjnych	x	x
	Dalsze porządkowanie ruchu kołowego na obszarze rewitalizacji, w tym budowa nowych ścieżek rowerowych, sukcesywne rozwiązywanie kwestii parkingów	x	x
	Tworzenie miejsc służących integracji społecznej i aktywizacji dla mieszkańców podobszar, m.in. przez zagospodarowanie zdegradowanych, niezagospodarowanych przestrzeni publicznych	x	x
	Kontynuacja prac modernizacyjnych i rewaloryzacyjnych przestrzeni publicznych, m.in. zwiększająca udział zieleni	x	x
	Zwiększenie dostępności obszaru rewitalizacji, usuwanie barier przeszkadzających osobom ze szczególnymi potrzebami w sprawnym i bezpiecznym poruszaniu się i korzystaniu z budynków użyteczności publicznej	x	x
	Wprowadzenie na obszar rewitalizacji większej liczby instytucji publicznych		x
	Zwiększenie liczby połączeń transportowych i utworzenie nowych przystanków na obszarze		x
Techniczna	Konieczność kontynuacji prac remontowych w starszym zasobie mieszkaniowym	x	x
	Konieczność kontynuacji prac obejmujących rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej, ograniczające niską emisję	x	x
	Konieczność remontu i modernizacji obiektów zabytkowych	x	

Źródło: opracowanie własne

Ostatnim zestawieniem, syntetyzującym szczegółową analizę podobszarów rewitalizacji, jest, przedstawiony w tabeli poniżej, wykaz potencjałów, także opracowany w podziale na podobszary i sfery problemowe. Z uwagi na pewną odmienność podobszarów, wynikającą z ich funkcji, usytuowania i zasobów, to właśnie w przypadku potencjałów rozwojowych obserwuje się największe różnice między wyznaczonymi terenami kryzysowymi.

Tab. 13. Potencjały obszaru rewitalizacji w podziale na sfery i podobszary

Sfera	Podobszar	Potencjały
Społeczna	Centrum i Dojlidy	- wysoka aktywność obywatelska
		- duży udział organizacji pozarządowych
		- działalność instytucji publicznych związanych z pomocą społeczną oraz wsparciem rodzin
		- występowanie zabytkowej architektury, miejsc symbolicznych i przejawów dziedzictwa kulturowego Podlasia (np. architektura drewniana, świątynie wielu wyznań)
		- szeroka oferta usług publicznych oraz aktywność instytucji działających na rzecz integracji społecznej, kultury i edukacji
		- centrum życia społecznego z potencjałem do prowadzenia działań społecznych o charakterze aktywizacyjnym, kulturalnym i rekreacyjnym
	Starosielce	- stosunkowo młoda populacja obszaru
		- obecność podstawowej infrastruktury społecznej i usługowej
		- aktywność organizacji pozarządowych zajmujących się integracją społeczną osób narażonych na wykluczenie społeczne i marginalizację, a także sprofilowanych na wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców oraz podnoszenie poziomu aktywności obywatelskiej
		- występowanie miejsc o charakterze symbolicznym
Gospodarcza	Centrum i Dojlidy	- atrakcyjne położenie podobszaru i duży, lokalny rynek zbytu na towary i usługi
		- wysokie zainteresowanie prowadzeniem działalności na podobszarze
		- rezerwa inwestycyjna na terenie osiedla Dojlidy
		- duże zakłady pracy na terenie osiedla Dojlidy
	Starosielce	- działalność organizacji pozarządowych powiązane z rynkiem pracy, skoncentrowanych na rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności
		- wielofunkcyjny charakter podobszaru
		- spore nasycenie obiektami handlowo-usługowymi
Środowiskowa	Centrum i Dojlidy	- duża ilość zieleni, w tym parków urządzonych, ulic obsadzonych drzewami na obszarze rewitalizacji i w jego sąsiedztwie
		- niewykorzystana przestrzeń wokół rzeki Białej
	Starosielce	- zasadniczy brak narażenia na ponadnormatywny hałas
		- obecność terenów biologicznie czynnych (zadrzewienia, zakrzewienia, łąki oraz wolne od zabudowy grunty)
		- bliskie sąsiedztwo Lasu Turczyńskiego
		- możliwość urozmaicenia istniejących zasobów zieleni oraz wprowadzenia zieleni urządzonej
Funkcjonalno-przestrzenna	Centrum i Dojlidy	- układ przestrzenno-urbanistyczny historycznej części obszaru rewitalizacji
		- duże i zróżnicowane tereny publiczne, w większości zadbane i uporządkowane
		- bogata infrastruktura społeczna – budynki administracji i usług społecznych publicznych i prywatnych
		- w większości obszaru, duży udział ścieżek rowerowych
	Starosielce	- dobrze rozwinięta sieć gazowa

Sfera	Podobszar	Potencjały
		- rozległe niezabudowane przestrzenie terenów biologicznie czynnych w południowej części podobszaru
		- dostępność do infrastruktury kolejowej (przystanek Białystok Starosielce)
		- wielofunkcyjna zabudowa
Techniczna	Centrum i Dojlidy	- bogate dziedzictwo kulturalne wynikające z położenia obszaru w historycznym centrum miasta
		- duża liczna obiektów wpisanych do rejestru zabytków i GEZ stanowiąca potencjał rozwojowy dla obszaru i miasta
		- duży zasób komunalny pozwalający na prowadzenie skutecznej polityki remontowej
	Starosielce	- stosunkowo wysoki udział niskoemisyjnych budynków, w tym podłączonych do sieci c.o. i do sieci gazowej
		- relatywnie dobry stan techniczny części zasobu mieszkaniowego
		- niski udział obiektów zabytkowych, wymagających podejmowania prac modernizacyjnych i rewaloryzacyjnych

Źródło: opracowanie własne

Przedstawione powyżej zestawienia problemów i potrzeb rewitalizacyjnych wraz z zestawieniem lokalnych potencjałów rozwojowych stanowią podstawę do zaplanowania odpowiedniej, „uszytej na miarę" kompleksowej i zintegrowanej interwencji, która zrealizowana, powinna doprowadzić do trwałej zmiany społecznej na obszarze rewitalizacji. Analizowany w ramach diagnozy szczegółowej obszar rewitalizacji został przebadany w ramach poszczególnych sfer za pomocą zagadnień, które są ze sobą powiązane pod względem społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Takie podejście sprawia, że zaplanowana interwencja będzie też miała charakter zrównoważony, a wyprowadzenie wyznaczonego obszaru ze stanu kryzysowego lub trwałe ograniczenie negatywnych zjawisk będzie odbywać się w sposób całościowy. Powiązanie poszczególnych rodzajów potrzeb i potencjałów opiera się na ich rewitalizacyjnym charakterze, przede wszystkim na konieczności rozwiązania problemów społecznych, które są najważniejsze dla zainicjowania tej polityki rozwojowej. W przypadku Białegostoku podobszary rewitalizacji, wchodzące w skład obszaru, charakteryzują się istotnymi problemami o charakterze społecznym, którym towarzyszą różnorodne problemy gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Zaspokojenie potrzeb społecznych będzie możliwe nie tylko dzięki podjęciu działań w tej sferze, ale także dzięki realizacji potrzeb gospodarczych i środowiskowych. Z kolei zaspokojenie potrzeb gospodarczych i środowiskowych przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, wzmacniając ich kapitał społeczny, poczucie przywiązania do miejsca zamieszczania, tożsamość lokalną. Potrzeby zdiagnozowane w poszczególnych sferach są zatem ze sobą powiązane i wzajemnie się warunkują. W podobny sposób są ze sobą powiązane potencjały rozwojowe zidentyfikowana na poszczególnych podobszarach rewitalizacji, które wzajemnie wzmacniają wymiary społeczny, gospodarczy i środowiskowy planowanej interwencji.

3. INTEGRALNOŚĆ SYSTEMU WIZJI, CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ

3.1. USPÓJNIONA WIZJA OBSZARU REWITALIZACJI BIAŁEGOSTOKU

Podstawą wizji stanu obszaru rewitalizacji w Białymstoku po zakończeniu procesu rewitalizacji jest analiza problemów i potrzeb tego terenu, przeprowadzona na etapie diagnozy szczegółowej. Wyznaczony w trakcie diagnozy delimitacyjnej obszar rewitalizacji obejmuje dwa podobszary: Centrum i Dojlidy oraz Starosielce. Badanie diagnostyczne wykonane dla potrzeb wcześniejszego Programu

rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023 (PR 2017-2023) także wskazało na te same tereny. Stąd obecnie przygotowywany proces rewitalizacji należy postrzegać jako kontynuację uprzednich działań rewitalizacyjnych. Porównanie problemów i wynikających z nich potrzeb obszaru rewitalizacji potwierdza zasadność takiego podejścia. Przy tworzeniu GPRB postanowiono utrzymać wizję wypracowaną we wcześniejszym dokumencie – jako nadal aktualną, dobrze wpisującą w ramy przygotowywanego dokumentu i potwierdzającą ciągłość procesu – dodając do niej nowe, zdiagnozowane wyzwania związane z szeroko rozumianą poprawą warunków naturalnych, koniecznych w obliczu zachodzących zmian klimatycznych.

Zaplanowana w ramach GPRB interwencja rewitalizacyjna nadal koncentruje się na mieszkańcach obszaru rewitalizacji i ich potrzebach. Jej celem jest podnoszenie kapitału społecznego lokalnej mieszkańców, zwiększenie ich aktywności społecznej i zawodowej, a także polepszenie warunków życia, jakości przestrzeni publicznej, szeroko rozumianej dostępności, walorów środowiska naturalnego przy wykorzystaniu zidentyfikowanych potencjałów rozwojowych.

Sformułowana w duchu zrównoważonego rozwoju wizja, poszerzona o kwestie środowiskowe, wizja brzmi:

> *Cechą charakterystyczną i wyróżniającą obszar rewitalizacji miasta Białegostoku są jego mieszkańcy – zaangażowani w działania na rzecz poprawy warunków, w jakich żyją, zintegrowani, chętnie udzielający sobie pomocy sąsiedzkiej i silnie związani z miejscem swojego zamieszkania. Więzi społeczne są budowane na fundamencie wielokulturowego dziedzictwa miasta i rozwijane poprzez działania realizowane w specjalnie przygotowanych miejscach spotkań zagospodarowanych zgodnie z potrzebami mieszkańców. Każda mała społeczność ma swoją przestrzeń – podwórko, klub, które jest miejscem powstawania nowych inicjatyw, chętnie wspieranych przez inne instytucje i podmioty działające na terenie miasta. Działalność organizacji pozarządowych jest coraz bardziej rozwinięta i dostosowana do różnych grup odbiorców.*
>
> *Usługi społeczne i opiekuńcze są na wysokim poziomie, dzięki czemu nastąpiło włączenie społeczne, a osoby do tej pory będące w grupach zmarginalizowanych chętniej angażują się w działania aktywizujące i są w większym stopniu zmotywowane do poprawy swojej sytuacji bytowej. Mieszkańcy są coraz bardziej aktywni zawodowo i przedsiębiorczy, a na obszarze powstają systematycznie nowe lokalne firmy rzemieślnicze, usługowe zapewniające stabilny rozwój gospodarczy obszaru.*
>
> *Przestrzeń publiczna obszaru rewitalizacji jest funkcjonalna, spójnie zagospodarowana, cechująca się zrównoważoną ilością wkomponowanej zieleni, wyposażona w małą architekturę i sprzyjającą korzystaniu z niej przez wszystkich mieszkańców. Obszar jest dobrze skomunikowany, a infrastruktura komunikacyjna nie stanowi barier zarówno dla osób niepełnosprawnych jak i innych osób o ograniczonych możliwościach ruchowych.*
>
> *Osiedla mieszkaniowe zlokalizowane na obszarze rewitalizacji odznaczają się wysoką estetyką, występowaniem zieleni wysokopiennej, a także wysoką energooszczędnością, co przyczyniło się do zwiększenia oszczędności mieszkańców oraz poprawiło ich komfort życia.*
>
> *Poprawa efektywności energetycznej budynków i likwidacja przestarzałych źródeł ciepła przekłada się na ograniczenie szkodliwej dla zdrowia tzw. niskiej emisji. Dzięki zagospodarowywaniu nieużytkowanych i rewaloryzacji istniejących terenów zieleni,*

któremu towarzyszą nasadzenia drzew i innej roślinności, zwiększenie powierzchni przepuszczalnych, retencji, następuje znaczące polepszenie warunków środowiskowych, w tym ograniczenie wysp ciepła. Środowisko i zasoby naturalne są ważnym elementem działań integrujących mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Mieszkańcy, a w szczególności osoby starsze oraz dzieci i młodzież, mają możliwość rozwijania swoich pasji oraz aktywnego i ciekawego spędzania czasu wolnego dzięki dopasowanej do ich potrzeb i znaczenie poszerzonej ofercie kulturalnej, edukacyjnej, sportowo-rekreacyjnej realizowanej w dobrze wyposażonych i zmodernizowanych obiektach świadczących tego typu usługi.

Obszar rewitalizacji jest dobrym miejscem do życia całych rodzin, dzięki odpowiedniej infrastrukturze, wysokiej jakości środowiska, a przede wszystkim dzięki przyjaznemu klimatowi, jaki tworzą jego mieszkańcy.

3.2. INTEGRACJA WIZJI, CELÓW, KIERUNKÓW DZIAŁAŃ I PRZEDSIĘWZIĘĆ

Zaprezentowana powyżej wizja pozwala na sformułowanie trzech dopełniających się celów, które jednocześnie odnoszą się do zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji, a także uwzględniają potrzeby jego mieszkańców.

Identyfikację wyzwań strategicznych GPRB cechuje podejście zintegrowane:

- przyjęte cele i kierunki działań uspójnione z wnioskami płynącymi z diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji; diagnoza podobszarów Centrum i Dojlidy oraz Starosielce identyfikowała występujące problemy i potencjały rozwojowe, na podstawie których określono główne potrzeby rewitalizacyjne; takie podejście zapewnia integrację działań, mających na celu wyprowadzanie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego przy wykorzystaniu jego potencjałów, co powinno wygenerować impuls rozwojowy;
- komplementarność problemowa oznaczała ustalenie powiązań między zaobserwowanymi negatywnymi zjawiskami na podstawie analizy sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, co pozwoliło na określenie dopełniających się celów, które oddziałują na zidentyfikowane kryzysy;
- cele i kierunki działań GPRB oraz wynikające z nich przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały zintegrowane – ujednolicone z zakresem programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Podlaskiego na lata 2021-2027 (FEDP) (Priorytet FEPD.05 Zrównoważony rozwój terytorialny, Działanie FEPD.05.01 Rewitalizacja miejska) – zastosowanie takiego podejścia umożliwia wykorzystanie przy opisie przedsięwzięć wskaźników produktu i rezultatu powiązanych z realizacją FEDP.

Powiązania między elementami wizji, zidentyfikowanymi problemami obszaru a celami rewitalizacyjnymi i podporządkowanymi im kierunkami działań oraz podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zostały zaprezentowane w tabeli poniżej.

Tab. 14. Powiązania między problemami obszaru rewitalizacji a elementami wizji, celami, kierunkami i podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Elementy wizji: *Cechą charakterystyczną i wyróżniającą obszar rewitalizacji miasta Białegostoku są jego mieszkańcy – zaangażowani w działania na rzecz poprawy warunków, w jakich żyją, zintegrowani, chętnie udzielający sobie pomocy sąsiedzkiej i silnie związani z miejscem swojego zamieszkania. Więzi społeczne są budowane na fundamencie wielokulturowego dziedzictwa miasta i rozwijane poprzez działania realizowane w specjalnie przygotowanych miejscach spotkań zagospodarowanych zgodnie z potrzebami mieszkańców. Każda mała społeczność ma swoją przestrzeń – podwórko, klub, które jest miejscem powstawania nowych inicjatyw, chętnie wspieranych przez inne instytucje i podmioty działające na terenie miasta. Działalność organizacji pozarządowych jest coraz bardziej rozwinięta i dostosowana do różnych grup odbiorców.*

Usługi społeczne i opiekuńcze są na wysokim poziomie, dzięki czemu nastąpiło włączenie społeczne, a osoby do tej pory będące w grupach zmarginalizowanych chętniej angażują się w działania aktywizujące i są w większym stopniu zmotywowane do poprawy swojej sytuacji bytowej. Mieszkańcy są coraz bardziej aktywni zawodowo i przedsiębiorczy, a na obszarze powstają systematycznie nowe lokalne lokale rzemieślnicze, usługowe zapewniające stabilny rozwój gospodarczy obszaru.

Mieszkańcy, a w szczególności osoby starsze oraz dzieci i młodzież, mają możliwość rozwijania swoich pasji oraz aktywnego i ciekawego spędzania czasu wolnego dzięki dopasowanej do ich potrzeb i znaczenie poszerzonej ofercie kulturalnej, edukacyjnej, sportowo-rekreacyjnej realizowanej na dobrze wyposażonych i zmodernizowanych obiektach świadczących tego typu usługi.

Obszar rewitalizacji jest dobrym miejscem do życia całych rodzin, dzięki odpowiedniej infrastrukturze, wysokiej jakości środowisku, a przede wszystkim dzięki przyjaznemu klimatowi, jaki tworzą jego mieszkańcy.

Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji

Główne problemy	Kierunki działań	Przedsięwzięcia
Wymiar: marginalizacja i wykluczenie społeczne, integracja społeczna, kapitał społeczny, aktywizacja społeczna i zawodowa, zwiększenie potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska • wysoki udział osób korzystających z różnych form pomocy społecznej • problemy społeczne związane z przemocą w rodzinie, ubóstwem i alkoholizmem	Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji	P1. Projekt „Bezpieczna rodzina” skierowany do mieszkańców obszaru rewitalizacji P2. Dzieci, młodzież, rodzina – aktywizacja społeczności obszaru rewitalizacji P3. Osiedlowy klub integracji społecznej na obszarze rewitalizacji
	Kierunek 1.2. Działania wychowawczo-edukacyjne w celu aktywizacji	P4. Organizacja pikników ekologicznych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji

• problemy wychowawcze i edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą rodziców • wysokie bezrobocie, szczególnie długotrwałe • stosunkowo duża liczba bezrobotnych z niskim wykształceniem • wysoki udział seniorów i niepełnosprawnych, mających szczególne potrzeby w zakresie dostępności	społecznej mieszkańców, w tym młodzieży, z obszaru rewitalizacji	P5. Organizacja zajęć edukacyjnych związanych z biologią płazów w białostockich placówkach oświatowych dla uczniów i mieszkańców obszaru rewitalizacji P6. Organizacja zajęć edukacyjnych dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi dla mieszkańców obszaru rewitalizacji
Wymiar: społeczny, gospodarczy i przestrzenno-funkcjonalny • wysoki udział seniorów i niepełnosprawnych, mających szczególne potrzeby w zakresie dostępności • wysoki udział osób korzystających z różnych form pomocy społecznej • problemy społeczne związane z przemocą w rodzinie, ubóstwem i alkoholizmem • duży udział działalności niepożądanych działalności gospodarczych • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej	Kierunek 1.3. Modernizacja miejskiego zasobu lokalowego dla zwiększenia spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji	P7. Funkcjonalna Włókiennicza 7 – modernizacja budynku w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców z obszarów rewitalizowanych P8. Pracownie dla artystów, mieszkania komunalne P9. Zwiększenie potencjału gospodarczego na obszarze rewitalizacji poprzez przebudowę budynku o funkcji mieszkaniowo-usługowej P10. Zwiększenie dostępności do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku przez wymianę urządzenia dźwigowego

Elementy wizji: *Przestrzeń publiczna obszaru rewitalizacji jest funkcjonalna, spójnie zagospodarowana, wyposażona w małą architekturę i sprzyjająca korzystaniu z niej przez wszystkich mieszkańców. Obszar jest dobrze skomunikowany, a infrastruktura komunikacyjna nie stanowi już barier zarówno dla osób niepełnosprawnych jak i innych osób o ograniczonych możliwościach ruchowych.*

Osiedla mieszkaniowe zlokalizowane na obszarze rewitalizacji odznaczają się wysoką estetyką, a także wysoko energooszczędnością, co przyczyniło się do zwiększenia oszczędności mieszkańców oraz poprawiło ich komfort życia.

Poprawa efektywności energetycznej budynków i likwidacja przestarzałych źródeł ciepła przekłada się na ograniczenie szkodliwej dla zdrowia tzw. niskiej emisji.

Mieszkańcy, a w szczególności osoby starsze oraz dzieci i młodzież, mają możliwość rozwijania swoich pasji oraz aktywnego i ciekawego spędzania czasu wolnego dzięki dopasowanej do ich potrzeb i znaczenie poszerzonej ofercie kulturalnej, edukacyjnej, sportowo-rekreacyjnej realizowanej na dobrze wyposażonych i zmodernizowanych obiektach świadczących tego typu usługi.

Obszar rewitalizacji jest dobrym miejscem do życia całych rodzin, dzięki odpowiedniej infrastrukturze, wysokiej jakości środowisku, a przede wszystkim dzięki przyjaznemu klimatowi, jaki tworzą jego mieszkańcy

Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji

Główne problemy	Kierunki działań	Przedsięwzięcia
Wymiar: przestrzenno-funkcjonalny • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej • obecność pustostanów i przestrzeni niezagospodarowanych • brak nowoczesnych rozwiązań typowych dla współczesnych miast – trudnych do wprowadzenia z powodu zwartego historycznego centrum (Centrum i Dojlidy)	Kierunek 2.1. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i budynków użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji	P11. Modernizacja zabytkowych przestrzeni obszaru rewitalizacji (Parku Planty i Bulwarów Kościałkowskiego oraz ogrodzenia zespołu pałacowo-ogrodowego Branickich) P12. Modernizacja i renowacja ogrodu przy Klubie „Senior+” w Białymstoku na obszarze rewitalizacji P13. Modernizacja zabytkowego budynku i jego adaptacja na potrzeby Galerii im. Sleńdzińskich P14. Zwiększenie oferty kulturalnej obszaru rewitalizacji przez przebudowę budynku na potrzeby Muzeum Wojska P15. Zwiększenie oferty społecznej na obszarze rewitalizacji przez przebudowę budynku

Wymiar: przestrzenno-funkcjonalny i środowiskowy • niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych • niewystarczająca dostępność publicznej komunikacji (Starosielce) • nadmierny udział dzikich parkingów i ruchu samochodowego (Centrum i Dojlidy) • nadmierny hałas generowany przez ruch samochodowy (Centrum i Dojlidy)	K.2.2. Kontynuacja działań na rzecz rozwoju mobilności na obszarze rewitalizacji	P16. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej osiedla Starosielce w Białymstoku w celu poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji P17. Poprawa jakości i uspójnienie infrastruktury dla rowerów na obszarze rewitalizacji P18. Ograniczenie ruchu komunikacji indywidualnej na obszarze rewitalizacji – budowa woonerfu w ul. św. Rocha w Białymstoku
Wymiar: techniczny i przestrzenno-funkcjonalny • deficyty infrastruktury miejskiej – gazowej (podobszar Centrum i Dojlidy) i ciepłowniczej (podobszar Starosielce) oraz sieci wodociągowej, kanalizacyjnej sanitarnej • duży udział obiektów zabytkowych, wymagających nakładów na poprawę stanu technicznego (Centrum i Dojlidy) • duży udział budynków i lokali ogrzewanych piecami węglowymi • duży udział budynków starszych wymagających prac modernizacyjnych • brak rozwiązań z zakresu energooszczędności, ochrony środowiska i dostępności w budynkach mieszkalnych	Kierunek 2.3. Kompleksowa odnowa infrastruktury technicznej obszaru re witalizacji	P19. Modernizacja obiektów sportowych w placówkach oświatowych P20. Przebudowa i modernizacja zabytkowych budynków VI Liceum Ogólnokształcącego w celu ochrony obiektów zabytkowych P21. Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych wielorodzinnych P22. Budowa i modernizacja sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze rewitalizacji

Elementy wizji: *Poprawa efektywności energetycznej budynków i likwidacja przestarzałych źródeł ciepła przekłada się na ograniczenie szkodliwej dla zdrowia tzw. niskiej emisji. Dzięki zagospodarowywaniu nieużytkowanych i rewaloryzacji istniejących terenów zieleni, któremu towarzyszą nasadzenia roślinności, zwiększenie powierzchni przepuszczalnych, retencji następuje znaczące polepszenie warunków środowiskowych, w tym wysp ciepła. Środowisko i zasoby naturalne są ważnym elementem działań integrujących mieszkańców obszaru rewitalizacji. Obszar rewitalizacji jest dobrym miejscem do życia całych rodzin, dzięki odpowiedniej infrastrukturze, wysokiej jakości środowisku, a przede wszystkim dzięki przyjaznemu klimatowi, jaki tworzą jego mieszkańcy*

Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji

Główne problemy	Kierunki działań	Przedsięwzięcia
Wymiar: środowiskowy i przestrzenno-funkcjonalny • problem z retencją wód i wylewaniem rzeki Białej (Centrum i Dojlidy) • niewykorzystany dla celów społecznych potencjał doliny rzeki Białej (Centrum i Dojlidy) • obecność pustostanów i przestrzeni niezagospodarowanych • występowanie na obszarze rewitalizacji wysp ciepła • brak nowoczesnych rozwiązań typowych dla współczesnych miast – trudnych do wprowadzenia z powodu zwartego historycznego centrum (Centrum i Dojlidy) • deficyt przestrzeni zieleni i rekreacji (Starosielce)	Kierunek 3.1. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze rewitalizacji	P23. Częściowa renaturyzacja rzeki Białej wraz z zagospodarowaniem bulwarów nadrzecznych P24. Rewaloryzacja parku Branickich w zakresie boskietów, rekonstrukcji ogrodu chińskiego wraz z Pawilonem Chińskim oraz Ogrodu Dolnego w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji P25. Rewaloryzacja zabytkowego parku Lubomirskich w Białymstoku w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji P26. Budowa parków kieszonkowych na obszarze rewitalizacji P27. Zakładanie łąk kwietnych na obszarze rewitalizacji

Wymiar: środowiskowy i społeczny • problemy związane z deficytami środowiska naturalnego rodzące potrzebę prowadzenia działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności w udziałem lokalnej społeczności • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska • problemy wychowawcze i edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą rodziców	Kierunek 3.2. Intensyfikacja działań na rzecz ochrony przyrody realizowanych z udziałem mieszkańców obszaru rewitalizacji	P28. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji przez realizację projektu edukacyjnego pn. „Drugie życie drzew” P29. Akcja czynnej ochrony płazów w celu zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji P30. Realizacja projektu edukacyjnego pn. „Czysty Białystok” dla mieszkańców obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Cele rewitalizacji, które stanowią odpowiedź na zdiagnozowane na podobszarach rewitalizacji problemy i wynikające z nich kierunki działań, mają charakter zintegrowany, gwarantując całościową i kompleksową interwencję. Z uwagi na zbieżność problemów i potrzeb podobszarów Centrum i Dojlidy oraz Starosielce sformułowano cele i kierunki działań dla całego obszaru rewitalizacji. Przedsięwzięcia rewitalizacji będą wdrażane na obu podobszarach, przyczyniając się do realizacji celów i kierunków. W dopełniające się cele zostały wpisane podstawowe i uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – zgodnie z założeniem, że interwencja powinna mieć zintegrowany charakter. Cele i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały powiązane również za pomocą odpowiednych wskaźników rezultatu i produktu (patrz ROZDZIAŁY: 4 – PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE, 6 – MECHANIZMY SŁUŻĄCE INTEGROWANIU DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH, 9 – SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU). Wypracowane w taki sposób cele rewitalizacyjne GPRB wpisują się w wymóg art. 36 ust. 8 pkt 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (ustawa wdrożeniowa), pozwalając uznać niniejszy program rewitalizacji za strategię IIT.

4. PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

4.1. PLANOWANE PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

W rozdziale zaprezentowano zestawienie planowanych oraz przygotowanych zgodnie z zapisami art. 15 ust.1 ustawy o rewitalizacji, podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zgłoszonych do Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034. Przedstawiona lista projektów jest zgodna z wymogami art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy o rewitalizacji oraz art. 36 ust. 8 pkt 3 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (ustawa wdrożeniowa), co pozwala uznać niniejszy program rewitalizacji za strategię IIT. Wielowymiarowe powiązania projektów zostały przedstawione w ROZDZIALE 6. MECHANIZMY SŁUŻĄCE INTEGROWANIU DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.

Projekty identyfikowane były oddolnie w ramach otwartego naboru na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych trwał od 31 października do 22 listopada 2023 r. Do naboru zostali zaproszeni interesariusze procesu rewitalizacji w rozumieniu:

- art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji:
    - mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz pozostali mieszkańcy miasta Białegostoku,
    - właściciele nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na obszarze rewitalizacji,
    - podmioty prowadzące na obszarze Białegostoku działalność gospodarczą,
    - podmioty prowadzące na obszarze Białegostoku działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
    - jednostki organizacyjne Miasta Białystok,
    - organy władzy publicznej,
    - podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa,
- oraz art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy wdrożeniowej, w tym:
    - partnerzy społeczno-gospodarczy,
    - podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie,

- podmioty działające na rzecz ochrony środowiska,
- podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji.

Założeniem naboru było zebranie projektów przyczyniających się do poprawy lub rozwiązania problemów obszaru rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej – zdiagnozowanych na etapie diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji. Wymagano, aby zgłaszane przedsięwzięcie było zaplanowane do realizacji na obszarze rewitalizacji, tj. w granicach podobszarów Centrum i Dojlidy oraz Starosielce. Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy o rewitalizacji dopuszczono możliwość zgłaszania przedsięwzięć realizowanych poza obszarem rewitalizacji pod warunkiem, że będą one zgodne z celami GPRB, a ich odbiorcami będą mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Taki projekt, którego lokalizacja znajdywała się poza obszarem rewitalizacji wymagał dodatkowego uzasadnienia opisującego jego specyfikę oraz związki z procesem rewitalizacji.

Warunkiem uznania zgłaszanego projektu za przedsięwzięcie rewitalizacyjne była także zbieżność ze zidentyfikowanymi w diagnozie szczegółowej potrzebami obszaru rewitalizacji w ramach następujących obszarów tematycznych:

- spójność społeczno-gospodarcza obszaru rewitalizacji (pożądane projekty z zakresu: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, podnoszenie kapitału społecznego, zwiększeniu integracji społecznej, rozwoju oferty edukacyjnej, rozwoju oferty przemysłu czasu wolnego i wolontariatu, poprawy aktywności społecznej, m.in. seniorów, dzieci i młodzieży, oraz aktywizacji osób nieaktywnych na rynku pracy, podnoszenia kwalifikacji zawodowych, wsparcia rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy),
- jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji (pożądane projekty z zakresu: poprawy stanu zagospodarowania przestrzeni, w tym zmniejszanie barier architektonicznych, m.in. w budynkach użyteczności publicznej, prace modernizacyjne w obiektach zabytkowych, porządkowanie przestrzeni publicznych, adaptacje istniejącej zabudowy na nowe funkcje, rozbudowa ścieżek rowerowych, poprawa infrastruktury technicznej, poprawa dostępności przestrzeni i zabudowy obszaru rewitalizacji, poprawa stanu technicznego budynków, w tym należących do zasobu komunalnego, podnoszenia efektywności energetycznej i ograniczenie niskiej emisji),
- stan środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji (poprawa jakości środowiska naturalnego, poprawa jakości błękitno-zielonej infrastruktury, przeciwdziałanie wyspom ciepła, ograniczające obecność substancji szkodliwych dla zdrowia).

Przedsięwzięcia zgłoszone w naborze zostały zweryfikowane przez Zespół do spraw opracowania i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034, przede wszystkim pod kątem:

- formalnym, tj. położenia na podobszarach rewitalizacji (lub właściwego uzasadnienia w przypadku położenia poza obszarem),
- opisu przedsięwzięcia, w tym problemów obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie, głównego cel projektu oraz zakresu realizowanych zadań,
- spójności z celami procesu rewitalizacji oraz skali ich wpływu na poprawę jakości życia mieszkańców,

- osiągniętych prognozowanych rezultatów zgłaszanych projektów wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji,
- ich wykonalności z punktu widzenia prawa własności nieruchomości, na których przewidziano interwencję,
- pod kątem działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie,
- czasu realizacji (w latach obowiązywania GPRB).

Pozytywnie ocenione przedsięwzięcia zostały wpisane na listę projektów podstawowych programu lub ujęte jako pozostałe (uzupełniające) przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

W GPRB nie znalazły się przedsięwzięcia spoza obszaru rewitalizacji niewykazujące bezpośredniego związku z celami procesu, a także projekty zgłoszone do realizacji na terenach o skomplikowanej sytuacji własnościowej, uniemożliwiającej wdrożenie projektu.

W efekcie przeprowadzonego naboru zgłoszono łącznie 48 projektów, z czego w programie ujęto 30 przedsięwzięć podstawowych i 13 przedsięwzięć uzupełniających, przeznaczonych do realizacji na podobszarach rewitalizacji lub w niektórych przypadkach zlokalizowanych poza obszarem, ale na niego oddziaływujących. Pozostałe zgłoszenia odrzucono z przyczyn formalnych.

Wszystkie przedsięwzięcia, które zostały ujęte na liście projektów podstawowych, spełniają warunek poprawy dostępności w stosunku do osób, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Horyzont czasowy realizacji projektów wskazano na lata 2024-2034, co umożliwia ich realizację w okresie obowiązywania GPRB.

Opisy przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały opracowane w oparciu o aktualny, faktyczny stan ich przygotowania. W przypadku projektów niekompletnych na dzień składania formularza projektowego, które np. nie posiadały dokumentacji technicznej, ich opisy zostały ujęte w sposób ogólny z założeniem ich sprecyzowania na dalszym etapie. Odpowiedzialność za deklaracje dotyczące sposobu realizacji projektów, zakładanych celów, szacowanej wartości oraz planowanych do wykorzystania źródeł finansowania jest każdorazowo przypisywana podmiotom zgłaszającym.

W zakresie wartości przedsięwzięć oraz typu ich finansowania zapisy GPR nie definiują ostatecznie rodzaju i źródła finansowania, ponieważ będą one precyzowane każdorazowo przez wnioskodawcę na etapie dokumentacji technicznej oraz analiz finansowych, wykonywanych na potrzeby aplikowania o zewnętrzne granty.

Zestawienie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przedstawiono poniżej.

Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P1	
Nazwa przedsięwzięcia	**Projekt „Bezpieczna rodzina" skierowany do mieszkańców obszaru rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy oraz Starosielce Szczegółowa lokalizacja do ustalenia na etapie przygotowania dokumentacji projektowej.
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • problemy społeczne związane z przemocą w rodzinie, ubóstwem i alkoholizmem, • problemy wychowawcze i edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą, • wysoki udział osób korzystających z różnych form pomocy społecznej, • stosunkowo duża liczba bezrobotnych z niskim wykształceniem • niska aktywność gospodarcza mieszkańców na obszarze rewitalizacji (Starosielce). <u>Główny cel projektu:</u> • promowanie pozytywnych wzorców zachowań, • poprawa sytuacji lokalnych rodzin oraz poprawa i wzmacnianie więzi rodzicielskich. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> Planowane jest zlecenie zadania, a w przypadku pozyskania odpowiedniego budynku, także prowadzenia domu dla matek z dziećmi. Zgodnie z art. 19 pkt 11 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych powiatu należy m.in. prowadzenie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Natomiast z art. 47ust. 4 ustawy o pomocy społecznej stanowi, iż matki z małoletnimi dziećmi oraz kobiety w ciąży doznające przemocy domowej lub znajdujące się w innej sytuacji kryzysowej mogą w ramach interwencji kryzysowej znaleźć schronienie i wsparcie w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Do tych domów mogą być również przyjmowani ojcowie z małoletnimi dziećmi albo inne osoby sprawujące opiekę prawną nad dziećmi. Wrastające zapotrzebowanie na schronienie powodują konieczność podjęcia działań w kierunku utworzenia tego rodzaju placówki. Potrzeba skierowania matek/ojców z dziećmi najczęściej dotyczy mieszkańców obszaru rewitalizacji. Aktualnie Miasto Białystok nie posiada

	takiej placówki, stąd potrzeba jej utworzenia i zlecenia zadania organizacji pozarządowej.
Spójność z celami GPR	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt. Wskaźnik rezultatu: • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 34 989 os. Sposób pomiaru: • dokumentacja prowadzenia domu dla matek z dziećmi, • ewidencja mieszkańców, • dokumentacja fotograficzna.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, informacje o projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2025-2034
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	2 500 000,00 zł/rocznie
Potencjalne źródła finansowania	FEDP na lata 2021-2027, budżet gminy Alternatywnie: inne źródła

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P2	
Nazwa przedsięwzięcia	**Dzieci, młodzież, rodzina – aktywizacja społeczności obszaru rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy oraz Starosielce
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • problemy wychowawcze i edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą, • wysoki udział osób korzystających z różnych form pomocy społecznej, • problemy społeczne związane z przemocą w rodzinie, ubóstwem i alkoholizmem, • częste wykroczenia i konflikty z prawem, • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska, • stosunkowo duża liczba bezrobotnych z niskim wykształceniem, • niska aktywność gospodarcza mieszkańców na obszarze rewitalizacji (Starosielce). <u>Główny cel projektu:</u> • aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • aktywizacja społeczności lokalnej, integracja mieszkańców, wykorzystanie potencjału mieszkańców. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> Projekt przewiduje prowadzenie działań profilaktyki problemów opiekuńczo-wychowawczych, przeciwdziałania patologiom, zapobieganie nieakceptowalnym zachowaniom oraz wsparcie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez integrację lokalnej społeczności we współpracy z instytucjami, związkami i/lub zlecenie zadania NGO. W ramach projektu planowane są poszczególne działania takie, jak: 1. szereg warsztatów dotyczących w szczególności wsparcia terapeutycznego, zajęć rozwijających zdolności, nowe umiejętności i zainteresowania (np. zajęcia socjoterapeutyczne, z arteterapii, teatralne, artystyczne, taneczno-muzyczne, komputerowe, kulinarne, sportowe, logopedyczne, odrabianie lekcji), które przyczynią się do podniesienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych w rodzinie, wzmocnienia więzi emocjonalnych

	oraz nabycie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny. Organizowane w ramach tego zadania zajęcia będą miały na celu nauczanie konstruktywnych sposobów radzenia sobie z problemami życia codziennego, wesprą w rozwiązywaniu problemów rodzinnych i szkolnych, pomogą zorganizować czas wolny zgodnie z potrzebami rozwojowymi dziecka. Ponadto w zadaniu planowane jest zorganizowanie działań w kierunku profilaktyki uniwersalnej ukierunkowanej na przeciwdziałanie zachowaniom problemowym dzieci oraz podniesienie kompetencji wychowawczych dzieci i młodzieży oraz podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców przez warsztaty psychoedukacyjne typu „Szkoła dla rodziców". 2. Spotkania integracyjno-rekreacyjne polegające na organizowaniu pikników/festynów dla dzieci, podczas których (między innymi: gry, zabawy, poczęstunek, występy sportowo-artystyczne). Działania te będą miały na celu aktywizację rodzin, wzmacnianie więzi emocjonalnych w rodzinie, integrację rodzin oraz wskazanie możliwości konstruktywnego spędzania czasu wolnego rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi zamieszkałymi na obszarze rewitalizacji. 3. Organizacja i prowadzenie warsztatu informacyjno-edukacyjnego w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom wśród młodzieży. 4. Kampania informacyjna w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej przy współpracy z właściwymi instytucjami i organizacjami. Zadanie przewiduje zlecenie opracowania projektu i wydruku ulotek. Kolportaż materiału informacyjnego tutejszy Ośrodek zrealizuje we własnym zakresie oraz przy współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy domowej. Na obszarach objętych rewitalizacją mocno zauważalne są zjawiska niepożądane społecznie wynikające z uzależnień wśród młodzieży. Realizacja będzie miała na celu podniesienie świadomości wśród młodzieży dotyczącej uzależnień.
Spójność z celami GPR	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<u>Wskaźnik produktu:</u> • całkowita liczba osób objętych wsparciem – 70 os. <u>Wskaźnik rezultatu:</u> • liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu – 50 os. <u>Sposób pomiaru</u>:

	• listy obecności, • dokumentacja projektu, faktury, • dokumentacja fotograficzna, publikacje internetowe, ulotka.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, informacje o projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2026-2034
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	150 000,00 zł/rok
Potencjalne źródła finansowania	FEDP na lata 2021-2027, budżet gminy Alternatywnie: inne źródła

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P3	
Nazwa przedsięwzięcia	**Osiedlowy klub integracji społecznej na obszarze rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Urząd Miejski w Białymstoku Centrum Aktywności Społecznej
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Starosielce Adres: do ustalenia na etapie rozstrzygania otwartego konkursu ofert
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska, • wysokie bezrobocie, w szczególności długotrwałe, • problemy społeczne związane z przemocą w rodzinie, ubóstwem i alkoholizmem, • problemy wychowawcze i edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą, • częste wykroczenia i konflikty z prawem,

	• niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska, • stosunkowo duża liczba bezrobotnych z niskim wykształceniem, • niska aktywność gospodarcza mieszkańców na obszarze rewitalizacji. Główny cel projektu: • aktywizacja społeczności lokalnej: integracja mieszkańców, wykorzystanie potencjału mieszkańców, • aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • promowanie pozytywnych wzorców zachowań. Zakres realizowanych zadań: Działania nakierowane będą na animowanie aktywności społecznej i rozwój społeczności lokalnych osiedla Starosielce, w tym stworzenie bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni do działalności mieszkańców osiedla, grup nieformalnych, organizacji pozarządowych i instytucji publicznych. Zostanie utworzony międzypokoleniowy klub dla mieszkańców osiedla Starosielce, gdzie organizowane będą otwarte spotkania i wydarzenia integracyjne (np. bożonarodzeniowe kolędowanie, spotkanie wielkanocne, wydarzenia plenerowe), zajęcia cykliczne/warsztaty (np. zajęcia artystyczne, edukacyjne, promujące zdrowy tryb życia).
Spójność z celami GPR	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie – 6537 os. Wskaźnik rezultatu: • liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług – 1 szt. Sposób pomiaru: • listy obecności, dokumentacja fotograficzna
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób

	z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2024-2034
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	100 000,00 zł rocznie
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P4	
Nazwa przedsięwzięcia	**Organizacja pikników ekologicznych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Urząd Miejski w Białymstoku Departament Gospodarki Komunalnej
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy oraz Starosielce
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska, • problemy wychowawcze i edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą, • problemy związane z deficytami środowiska naturalnego rodzące potrzebę prowadzenia działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności w udziałem lokalnej społeczności. <u>Główny cel projektu:</u> • aktywizacja społeczności lokalnej: integracja mieszkańców wykorzystanie potencjału mieszkańców, • promowanie pozytywnych wzorców zachowań, • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> Projekt zakłada aktywizację społeczności lokalnych, przez udział w cyklicznie organizowanych piknikach ekologicznych (3 w ciągu roku), których celem jest obudzenie świadomości społecznej związanej z prawidłową segregacją odpadów komunalnych. Pikniki będą organizowane w ten sposób by ich

	uczestnicy zapoznali się z możliwościami jakie daje spędzanie wolnego czasu w oparciu o poszanowanie środowiska naturalnego. Pikniki będą pełniły funkcję edukacyjną z możliwością spędzania wolnego czasu w gronie rodzinnym.
Spójność z celami GPR	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunek 1.2. Działania wychowawczo-edukacyjne w celu aktywizacji społecznej mieszkańców, w tym młodzieży z obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • całkowita liczba osób objętych wsparciem – 1500 os. Wskaźnik rezultatu: • liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu – 500 os. Sposób pomiaru: • liczba przeprowadzonych zajęć proekologicznych – dokumentacja fotograficzna
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2024-2027
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	60 000,00 zł/rok
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P5	
Nazwa przedsięwzięcia	**Organizacja zajęć edukacyjnych związanych z biologią płazów w białostockich placówkach oświatowych dla uczniów i mieszkańców obszaru rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Urząd Miejski w Białymstoku Departament Gospodarki Komunalnej
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy oraz Starosielce Adres: Placówki oświatowe znajdujące się na tym obszarze, które wyślą zgłoszenie udziału w zajęciach edukacyjnych
Opis przedsięwzięcia	Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie: • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska, • problemy wychowawcze i edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą, • problemy związane z deficytami środowiska naturalnego rodzące potrzebę prowadzenia działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności w udziałem lokalnej społeczności. Główny cel projektu: • aktywizacja społeczności lokalnej: integracja mieszkańców wykorzystanie potencjału mieszkańców, • promowanie pozytywnych wzorców zachowań, • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury. Zakres realizowanych zadań: Co roku, w białostockich szkołach, realizowane są bezpłatne zajęcia edukacyjne z zakresu biologii i ekologii płazów, których celem jest propagowanie idei ochrony przyrody wśród uczniów. Organizowane lekcje cieszą się dużym zainteresowaniem szkół, gdyż w ciekawy i przystępny sposób przybliżają tę mało znaną grupę zwierząt. Zajęcia mają istotny wymiar edukacyjny, gdyż związane są z drastycznym spadkiem liczebności płazów szczególnie w środowisku miejskim. Działania te podnoszą świadomość ekologiczno-przyrodniczą mieszkańców i włączają ich w ochronę przyrody.
Spójność z celami GPR	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunek 1.2. Działania wychowawczo-edukacyjne w celu aktywizacji społecznej mieszkańców, w tym młodzieży, z obszaru rewitalizacji

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • całkowita liczba osób objętych wsparciem – 500 os. Wskaźnik rezultatu: • liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu – 100 os. (spotkania w placówkach oświatowych) Sposób pomiaru: • notatka służbowa
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Budynki, w których realizowane będą działania, dostosowane są do OzN, zawierają dwuskrzydłowe drzwi wejściowe oraz dostosowaną do OzN toaletę, pomieszczenia znajdują się na jednym poziomie.
Czas realizacji	2024-2027
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	bezkosztowo
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy – w ramach etatu pracownika

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P6	
Nazwa przedsięwzięcia	**Organizacja zajęć edukacyjnych dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi dla mieszkańców obszaru rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Urząd Miejski w Białymstoku Departament Gospodarki Komunalnej
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy oraz Starosielce Adres: sale w placówkach oświatowych znajdujących się na tym terenie – Dojlidy. Szkoły Podstawowe nr:

	• 20 ul. Leśna 30, • 31 ul. Żurawia 12, Centrum: Szkoły Podstawowe nr: • 1 ul. Słowackiego 4, • 2 ul. Bohaterów Monte Cassino 25, • 4 ul. Częstochowska 6A, • 6 ul. Wesoła 11A, • 9 ul. Legionowa 7, Starosielce – SP nr: 21 ul. Polna 7/1, V Liceum Ogólnokształcące ul. Miodowa 5
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska, • problemy wychowawcze i edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą rodzin, • problemy związane z deficytami środowiska naturalnego rodzące potrzebę prowadzenia działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności w udziałem lokalnej społeczności. <u>Główny cel projektu:</u> • aktywizacja społeczności lokalnej: integracja mieszkańców wykorzystanie potencjału mieszkańców, • promowanie pozytywnych wzorców zachowań, • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> Do 2030 r. poziom odpadów komunalnych, które mają być skierowane do ponownego przetworzenia na terenie Polski ma osiągnąć poziom 60%. Z tego też powodu należy prowadzić stałe działania edukacyjne dotyczące prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi. Działania takie podniosą świadomość konsumencką mieszkańców miasta – zwłaszcza terenów objętych rewitalizacją, przyczyniając się jednocześnie do zwiększenia poziomu selektywnie gromadzonych odpadów komunalnych.
Spójność z celami GPR	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunek 1.2. Działania wychowawczo-edukacyjne w celu aktywizacji społecznej mieszkańców, w tym młodzieży z obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<u>Wskaźnik produktu:</u> • całkowita liczba osób objętych wsparciem – 1000 os. <u>Wskaźnik rezultatu:</u>

	• liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu – 200 os. Sposób pomiaru: • liczba przeprowadzonych zajęć proekologicznych – 200 (zakładana liczba zajęć)
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Budynki, w których realizowane będą działania, dostosowane są do OzN, zawierają dwuskrzydłowe drzwi wejściowe oraz dostosowaną do OzN toaletę, pomieszczenia znajdują się na jednym poziomie.
Czas realizacji	2024-2027
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	20 000,00 zł/rok
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P7	
Nazwa przedsięwzięcia	**Funkcjonalna Włókiennicza 7 – modernizacja budynku w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców z obszarów rewitalizowanych**
Realizator przedsięwzięcia	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy z włączeniem mieszkańców podobszaru Starosielce Adres: Ośrodek Interwencji Kryzysowej, ul. Włókiennicza 7
Opis przedsięwzięcia	Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie: • problemy społeczne związane z przemocą w rodzinie, ubóstwem i alkoholizmem, • wysoki udział osób korzystających z różnych form pomocy społecznej,

	• wysokie bezrobocie, szczególnie długotrwałe, • wysoki udział seniorów i niepełnosprawnych, mających szczególne potrzeby w zakresie dostępności, • stosunkowo duża liczba bezrobotnych z niskim wykształceniem, • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej, • słaba dostępność usług publicznych, w zakresie edukacji, kultury i administracji (Starosielce). <u>Główny cel projektu:</u> • integracja społeczna mieszkańców obszaru zdegradowanego, • poprawa jakości i dostępności przestrzeni publicznych poprzez przebudowę budynku użyteczności publicznej przy ul. Włókienniczej 7, • podniesienie potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji poprzez poprawę dostępności, • podniesienie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> W pierwszym etapie projekt zakłada dostosowanie budynku przy ul. Włókienniczej 7 (wpisanego do rejestru zabytków) do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami zgłaszających się do Ośrodka Interwencji Kryzysowej zamieszkujących tereny objęte rewitalizacją w których kumulują się problem społeczne. Planowane jest wykonanie remontu, modernizacji istniejącego budynku, likwidację barier przeszkadzających osobom ze szczególnymi potrzebami w sprawnym i bezpiecznym poruszaniu się. Kolejnym etapem będzie przystosowanie terenu wokół budynku do potrzeb osób korzystających z oferty proponowanej przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej.
Spójność z celami GPR	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunek 1.3. Modernizacja miejskiego zasobu lokalowego dla zwiększenia spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<u>Wskaźnik produktu:</u> • liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt. <u>Wskaźnik rezultatu:</u> • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 34 989 os. <u>Sposób pomiaru</u>: • protokół odbioru robót, dokumentacja fotograficzna

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, informacje o projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2025-2027
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	3 500 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	FEDP na lata 2021-2027, budżet gminy, Alternatywnie: inne źródła

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P8	
Nazwa przedsięwzięcia	**Pracownie dla artystów, mieszkania komunalne**
Realizator przedsięwzięcia	Zarząd Mienia Komunalnego
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy Adres: ul. ks. Suchowolca 25, 25A, 25B, 25C, 25D, 25E i 25G
Opis przedsięwzięcia	Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie: • wysoki udział osób korzystających z różnych form pomocy społecznej, • problemy społeczne związane z przemocą w rodzinie, ubóstwem i alkoholizmem, • wysokie zadłużenie mieszkańców lokali komunalnych, • znaczna rotacja podmiotów gospodarczych świadcząca o relatywnie słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, • stosunkowo duża liczba bezrobotnych z niskim wykształceniem • duży udział działalności niepożądanych działalności gospodarczych, • brak rozwiązań z zakresu energooszczędności, ochrony środowiska i dostępności w budynkach mieszkalnych. Główny cel projektu:

	• podniesienie potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji poprzez poprawę dostępności, • aktywizacja społeczności lokalnej: integracja mieszkańców, wykorzystanie potencjału mieszkańców, • aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, kompleksowa termomodernizacja komunalnych budynków położonych na obszarze rewitalizacji. Zakres realizowanych zadań: Kompleksowa przebudowa zabytkowych budynków wraz ze zmianą sposobu użytkowania z przeznaczeniem na: • pracownie artystyczne (ul. ks. Suchowolca 25, 25A i 25D) • mieszkania komunalne (ul. ks. Suchowolca 25B,25C, 25E, 25G)
Spójność z celami GPR	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunek 1.3. Modernizacja miejskiego zasobu lokalowego dla zwiększenia spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 7szt. Wskaźnik rezultatu: • liczba przedsięwzięć proekologicznych – 1 szt. Sposób pomiaru: • protokół odbioru robót
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN.
Czas realizacji	2024-2026
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	15 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P9	
Nazwa przedsięwzięcia	**Zwiększenie potencjału gospodarczego na obszarze rewitalizacji przez przebudowę budynku o funkcji usługowej**
Realizator przedsięwzięcia	Zarząd Mienia Komunalnego
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy Adres: ul. Kijowska 3
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • znaczna rotacja podmiotów gospodarczych świadcząca o relatywnie słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw duży udział działalności niepożądanych działalności gospodarczych, • stosunkowo duża liczba bezrobotnych z niskim wykształceniem, • niski kapitał społeczny mieszkańców podobszaru, • brak rozwiązań z zakresu energooszczędności, ochrony środowiska i dostępności w budynkach mieszkalnych. <u>Główny cel projektu:</u> • podniesienie potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji poprzez poprawę dostępności, • aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • wsparcie dla osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach, • lepsze dopasowanie oferty handlowej i usługowej do potrzeb klientów, • poprawa dostępności finansowej lokali usługowych na wynajem. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> • kompleksowa przebudowa budynku z przeznaczeniem na lokalu usługowo-handlowe
Spójność z celami GPR	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunek 1.3. Modernizacja miejskiego zasobu lokalowego dla zwiększenia spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<u>Wskaźnik produktu:</u> • liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt. <u>Wskaźnik rezultatu:</u> • liczba przedsięwzięć proekologicznych – 1 szt.

	Sposób pomiaru: • protokół odbioru robót
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN.
Czas realizacji	2024-2025
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	5 770 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P10	
Nazwa przedsięwzięcia	**Zwiększenie dostępności do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku przez wymianę urządzenia dźwigowego**
Realizator przedsięwzięcia	Zarząd Mienia Komunalnego
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku, ul. Malmeda 8
Opis przedsięwzięcia	Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie: • wysoki udział seniorów i niepełnosprawnych, mających szczególne potrzeby w zakresie dostępności, • wysoki udział osób korzystających z różnych form pomocy społecznej, • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej. Główny cel projektu:

	• aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • podniesienie komfortu życia osób niepełnosprawnych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, • zwiększenie dostępności przestrzennej obszaru rewitalizacji, usuwanie barier przeszkadzających osobom ze szczególnymi potrzebami w sprawnym i bezpiecznym poruszaniu się. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> • wymiana urządzenia dźwigowego w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku
Spójność z celami GPR	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunek 1.3. Modernizacja miejskiego zasobu lokalowego dla zwiększenia spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<u>Wskaźnik produktu:</u> • liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt. <u>Wskaźnik rezultatu:</u> • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 34 989 os. <u>Sposób pomiaru</u>: • protokół odbioru robót
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2024-2025
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	460 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy

Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P11	
Nazwa przedsięwzięcia	**Modernizacja zabytkowych przestrzeni obszaru rewitalizacji (Parku Planty i Bulwarów Kościałkowskiego oraz ogrodzenia zespołu pałacowo-ogrodowego Branickich)**
Realizator przedsięwzięcia	Miasto Białystok
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy dz. nr 1742/1, 1742/2, 1762/1, 1764/5, 1763, 1677, 1852, 1823, 1834, 1755, 2021/4, 1764/1, 1821/4, 1848/13, obr. 11
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • duży udział obiektów zabytkowych, wymagających nakładów na poprawę stanu technicznego, • bariery przestrzenne utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne poruszanie się po obszarze rewitalizacji. <u>Główny cel projektu:</u> • poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez zwiększenie dostępności obszaru parku oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego <u>Zakres realizowanych zadań:</u> 1. Przebudowa Parku Planty i Bulwarów Kościałkowskiego wraz z placem zabaw oraz budową tężni solankowej i wykonaniem Pomnika Prezydenta – Sybiraka Seweryna Nowakowskiego. Aktualnie niezbędne są do przeprowadzenia kompleksowe prace pielęgnacyjne polegające, m.in. na odtworzeniu obiektów, których już dzisiaj nie ma lub utraciły swój pierwotny wygląd. Wieloletnie zaniedbania doprowadziły również do degradacji nawierzchni alejek. Celem realizacji jest odzyskanie dawnej świetności parku, tj: odtworzenie układu alejek parkowych i wymiana ich nawierzchni na granitową oraz typu HanseGrande wykonanie kwietników dywanowych z roślin sezonowych wraz z pielęgnacją starych przerośniętych żywotników, odtworzenie wyglądu latarni parkowych, wykonanie niezbędnej infrastruktury technicznej parku. Powyższe działania w znaczący sposób przyczynią się do zatrzymania zjawiska degradacji parku, który będzie służył celom rekreacyjnym, kulturalnym i społecznym mieszkańcom obszarów rewitalizacji. 2. Rozbiórka i budowa fontanny wraz z wykonaniem automatycznego systemu nawadniania Alei Zakochanych w Parku Planty. Budowa

	nowoczesnej multimedialnej fontanny (woda-dźwięk) w układzie dysz tryskających statycznym oraz dynamicznym strumieniem wody wraz z ich różnokolorowym podświetleniem oraz możliwością sterowania i zaprogramowania kolejności oraz wysokości tryskanego strumienia wody przez zespół dysz, gdzie strumień wody zsynchronizowany jest z odtwarzanymi utworami muzycznymi. 3. Przebudowa ul. Akademickiej, która bezpośrednio przylega do parku, jest niezbędnym elementem służącym poprawie sprawnej komunikacji w rejonie parku, przez co przyczyni się do jego uatrakcyjnienia. 4. Modernizacja i przebudowa części ogrodzenia zespołu pałacowo-ogrodowego Branickich. Dzięki realizacji całego przedsięwzięcia powstanie odrestaurowana infrastruktura parkowa oraz wysokiej jakości infrastruktura drogowa, co wpłynie na wzrost atrakcyjności obszarów rewitalizacji.
Spójność z celami GPR	Cel 2: Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.1. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i budynków użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – ok. 14 ha Wskaźniki rezultatu: • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 34 989 os. Sposób pomiaru: • protokoły odbioru robót, dane statystyczne
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Budowana infrastruktura zostanie dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia.
Czas realizacji	2024-2027
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	65 000 000,00 zł

Potencjalne źródła finansowania	Rządowy Fundusz Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych, budżet gminy Alternatywnie: FEDP na lata 2021-2027 lub inne

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P12	
Nazwa przedsięwzięcia	**Modernizacja i renowacja ogrodu przy Klubie „Senior+" w Białymstoku na obszarze rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy Adres: ul. Biała 13/33
Opis przedsięwzięcia	Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie: • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej, • wysoki udział seniorów i niepełnosprawnych, mających szczególne potrzeby w zakresie dostępności, • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska, • występowanie na obszarze rewitalizacji wysp ciepła. Główny cel projektu: • aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • aktywizacja społeczności lokalnej: integracja mieszkańców, wykorzystanie potencjału mieszkańców. Zakres realizowanych zadań: Rewitalizacja i modernizacja ogrodu: części zielonej, ogrodzenia, śmietnika, zabudowy. Elementy małej infrastruktury. Cały ogród, zabudowa oraz elementy małej infrastruktury będą dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
Spójność z celami GPR	Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Kierunek 2.1. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i budynków użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt. Wskaźnik rezultatu: • liczba przedsięwzięć proekologicznych – 2 szt. Sposób pomiaru: • protokół odbioru robót
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN.
Czas realizacji	2025-2027
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	1 400 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	FEDP na lata 2021-2027, budżet gminy Alternatywnie: inne źródła

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P13	
Nazwa przedsięwzięcia	**Modernizacja zabytkowego budynku i jego adaptacja na potrzeby Galerii im. Sleńdzińskich**
Realizator przedsięwzięcia	Galeria im. Sleńdzińskich
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy Adres: Rynek Kościuszki 4
Opis przedsięwzięcia	Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:

	• bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji, • brak nowoczesnych rozwiązań typowych dla współczesnych miast trudnych do wprowadzenia z powodu zwartego historycznego centrum, • duży udział obiektów zabytkowych, wymagających nakładów na poprawę stanu technicznego, • brak rozwiązań z zakresu energooszczędności, ochrony środowiska i dostępności w budynkach niemieszkalnych, • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska, • wysoki udział seniorów i niepełnosprawnych, mających szczególne potrzeby w zakresie dostępności. <u>Główny cel projektu:</u> • adaptacja i modernizacja zabytkowego obiektu na potrzeby Galerii im. Sleńdzińskich, • podniesienie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej oraz integracja społeczna mieszkańców obszaru zdegradowanego, • poprawa jakości i dostępności przestrzeni publicznych. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> Przedsięwzięcie jest kontynuacją działań prowadzonych od 2021 r. Zakres realizowanych prac będzie polegał na: • wykonaniu remontu dachu budynku, • wymianie stolarki okiennej i drzwiowej, • wykonaniu podjazdu do wejścia głównego do budynku dla osób ze szczególnymi potrzebami, • remoncie elewacji oraz remont piętra budynku.
Spójność z celami GPR	Cel 2: Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.1. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i budynków użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<u>Wskaźnik produktu:</u> • liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt. <u>Wskaźnik rezultatu:</u> • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 34 989 os. <u>Sposób pomiaru</u>: • protokół zdawczo-odbiorczy

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Organizator zapewni działania zapewniające likwidację barier architektonicznych tj. wykonanie podjazdu do wejścia głównego do budynku dla osób ze szczególnymi potrzebami.
Czas realizacji	2024-2027
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	4 249 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	FEDP na lata 2021-2027, budżet gminy

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P14	
Nazwa przedsięwzięcia	**Zwiększenie oferty kulturalnej obszaru rewitalizacji przez przebudowę budynku na potrzeby Muzeum Wojska**
Realizator przedsięwzięcia	Zarząd Mienia Komunalnego
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres: ul. Węglowa 10 Poza obszarem rewitalizacji – teren przylegający bezpośrednio do podobszaru Centrum i Dojlidy. Projekt będzie oddziaływać na obszar rewitalizacji jako miejsce integracji społecznej mieszkańców obszaru.
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej, • obecność przestrzeni niezagospodarowanych, • duży udział budynków starszych wymagających remontów, • wysoki udział seniorów i niepełnosprawnych, mających szczególne potrzeby w zakresie dostępności (Centrum i Dojlidy), • słaba dostępność usług publicznych, w zakresie edukacji, kultury i administracji (Starosielce).

	Główny cel projektu: • podniesienie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej oraz integracja społeczna mieszkańców obszaru zdegradowanego, • poprawa jakości i dostępności przestrzeni publicznych, • aktywizacja społeczności lokalnej: integracja mieszkańców, wykorzystanie potencjału mieszkańców na rzecz lokalności. Zakres realizowanych zadań: Kompleksowa przebudowa i nadbudowa budynku z przeznaczeniem na potrzeby Muzeum Wojska w Białymstoku.
Spójność z celami GPR	Cel 2 Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.1. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i budynków użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu • liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 1 szt. Wskaźnik rezultatu: • liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem – 34 989 os. Sposób pomiaru: • protokół odbioru robót
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2024-2026
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	24 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy, środki krajowe

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P15	
Nazwa przedsięwzięcia	**Zwiększenie oferty społecznej na obszarze rewitalizacji przez przebudowę budynku**
Realizator przedsięwzięcia	Zarząd Mienia Komunalnego
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy Adres: ul. ks. Suchowolca 6
Opis przedsięwzięcia	Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie: • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej, • duży udział budynków starszych wymagających remontów, • brak rozwiązań z zakresu energooszczędności, ochrony środowiska i dostępności w budynkach. Główny cel projektu: • poprawa dostępności budynku użyteczności publicznej, • podniesienie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej oraz integracja społeczna mieszkańców obszaru zdegradowanego, • przygotowanie odpowiedniej infrastruktury lokalowej służącej realizacji celów publicznych, szczególnie w zakresie aktywizacji społecznej mieszkańców. Zakres realizowanych zadań: Kompleksowa przebudowa budynku wraz ze zmianą sposobu użytkowania z przeznaczeniem na siedzibę jednostek Urzędu Miejskiego w Białymstoku
Spójność z celami GPR	Cel 2 Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.1. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i budynków użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt. Wskaźnik rezultatu: • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 34 989 os. Sposób pomiaru: • protokół odbioru robót

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2024-2025
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	16 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P16	
Nazwa przedsięwzięcia	**Zwiększenie dostępności komunikacyjnej osiedla Starosielce w Białymstoku w celu poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Zarząd Dróg Miejskich
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Starosielce Inwestycja obejmuje przebudowę ulic m.in.: Letniej, Klonowej, Zimowej, Korycińskiej oraz fragmentu ul. Niewodnickiej, usprawniających powiązania komunikacyjne podobszaru Starosielce. Inwestycja realizowana w etapach: Etap 1: ul. Letnia, Klonowa, Zimowa Etap 2: ul. Korycińska Etap 3: ul. Niewodnicka
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • wykluczenie transportowe – słaba dostępność publicznej komunikacji bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej,

	• słaba dostępność usług publicznych, w zakresie edukacji, kultury i administracji, • niska aktywność gospodarcza mieszkańców i przedsiębiorców na obszarze rewitalizacji, • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska. Główny cel projektu: • poprawa jakości i dostępności przestrzeni publicznych poprzez budowę ul. Letniej, Zimowej, Korycińskiej, Klonowej oraz fragmentu ul. Niewodnickiej • podniesienie potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji poprzez poprawę dostępności. Zakres realizowanych zadań: Dzięki realizacji inwestycji powstanie wysokiej jakości infrastruktura drogowa, która usprawni układ komunikacyjny oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności osiedla znajdującego się na obszarze rewitalizacji. Inwestycja obejmuje przebudowę ulic m.in.: Letniej, Klonowej, Zimowej, Korycińskiej oraz fragmentu ul. Niewodnickiej zlokalizowanych na os. Starosielce w Białymstoku. Przedmiotowe ulice przebiegają przez tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej z obiektami handlowo-usługowymi, instytucjami edukacyjnymi. Obecnie ulice posiadają nawierzchnię żwirową bądź bitumiczną w złym stanie technicznym, która charakteryzuje się licznymi deformacjami w przekroju podłużnym i poprzecznym. Na projektowanych odcinkach ulice nie posiadają wyraźnych krawędzi jezdni oraz poboczy. Odwodnienie jezdni odbywa się poprzez powierzchniowy spływu wód opadowych na teren przyległy. W ramach realizacji inwestycji powstaną ulice o przekroju 1x2 wraz z wlotami dróg bocznych i zjazdów, ciągiem pieszo-jezdnym z placem do zawracania, chodnikami i zieleńcami. W ramach projektu zostanie wykonane m. in. odwodnienie ulic, wybudowane oświetlenie drogowego oraz wybudowana i przebudowana kolidująca infrastruktura techniczna. Planowana inwestycja wpłynie na polepszenie warunków jak i na płynność ruchu pojazdów, a tym samym ograniczy wydzielanie spalin do atmosfery i pośrednio emisję hałasu do otoczenia. Budowa kanalizacji deszczowej zapobiegnie przenikaniu do gruntu zanieczyszczonych wód opadowych z terenu projektowanej ulicy. Wyposażenie ulic w nowe chodniki pozwoli na oddzielenie ruchu pieszego od samochodowego, co zapewni poprawę bezpieczeństwa i komfortu wykonującym podróże pieszo. Nowe oświetlenie i czytelne oznakowanie także zwiększy bezpieczeństwo wszystkich użytkowników ruchu, w szczególności tych niechronionych. W wyniku realizacji inwestycji zwiększy się dostępność komunikacyjna osiedla Starosielce, co przełoży się na wzrost jego atrakcyjności jako miejsca lokalizacji działalności usługowo-handlowej i rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.
Spójność z celami GPR	Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji

	Kierunek 2.2. Kontynuacja działań na rzecz rozwoju mobilności na obszarze rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: długość przebudowanych dróg: • Etap 1 - 0,65 km • Etap 2 - 0,4 km • Etap 3 - 0,6 km Wskaźnik rezultatu: • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 6537 os. Sposób pomiaru: • protokół odbioru robót, wyliczenia własne Beneficjenta
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Ponadto w ramach inwestycji zostaną wybudowane ciągi piesze i rowerowe dostosowane do potrzeb osób z różnymi stopniami niepełnosprawności i o ograniczonej mobilności. Zapewnienie odpowiednich warunków do korzystania z powstałej infrastruktury zostało zapewnione poprzez spełnienie warunków projektowania uniwersalnego dla osób z niepełnosprawnościami. Zastosowane zostaną m.in. obniżone krawężniki na przejściach dla pieszych, spadki podłużne i poprzeczne jezdni i chodników, eliminację barier infrastrukturalnych utrudniających poruszanie się osobom z ograniczoną mobilnością, przejrzysty i jasny sposób oznakowania, zrozumiały dla osób niedowidzących czy osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi.
Czas realizacji	Etap 1: 2024-2026 Etap 2: 2024-2026 Etap 3: 2024-2025
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	10 950 000,00 zł, W tym etap 1: ok. 4 700 000,00 zł.; etap 2: ok. 2 830 000,00 zł; etap 3: ok. 2 750 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P17	
Nazwa przedsięwzięcia	**Poprawa jakości i uspójnienie infrastruktury dla rowerów na obszarze rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Zarząd Dróg Miejskich
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy oraz poza obszarem rewitalizacji. Projekt zlokalizowany jest częściowo na obszarze rewitalizacji oraz częściowo na obszarze ściśle przylegającym do obszaru rewitalizacji. Lokalizacja: • droga dla pieszych i rowerów na wiadukcie w ciągu ul. gen. Dąbrowskiego, • powiązanie drogi rowerowej w ulicach: Zwycięstwa, Kolejowej, Knyszyńskiej, • droga rowerowa w ciągu ulic Legionowa – pl. Jana Pawła II – Rondo dr. Lussy, • droga rowerowa w ciągu ulic: Branickiego, Piastowska. Projekt będzie oddziaływać na obszar rewitalizacji poprawiając spójność infrastruktury rowerowej, a także wpływając na wzmocnienie atrakcyjności przestrzeni śródmiejskiej.
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych, • brak nowoczesnych rozwiązań typowych dla współczesnych miast – trudnych do wprowadzenia z powodu zwartego historycznego centrum, • nadmierny udział dzikich parkingów i ruchu samochodowego, • nadmierny hałas generowany przez ruch samochodowy. <u>Główny cel projektu:</u> • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, natężenia hałasu, • popularyzacja roweru jako codziennego, ekologicznego środka transportu, • poprawa stanu zdrowia mieszkańców, • poprawa bezpieczeństwa na drogach poprzez odseparowanie ruchu rowerowego od drogowego. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> Projekt obejmuje budowę brakujących połączeń infrastruktury rowerowej oraz polepszenie jakości istniejących ciągów rowerowych: • droga dla pieszych i rowerów na wiadukcie w ciągu ul. gen. Dąbrowskiego w Białymstoku,

	• powiązanie drogi dla rowerów w ulicach: Zwycięstwa, Kolejowej, Knyszyńskiej, • droga rowerowa w ciągu ulic Legionowa – pl. Jana Pawła II – Rondo dr. Lussy, • droga rowerowa w ciągu ulic: Branickiego, Piastowska.
Spójność z celami GPR	Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.2. Kontynuacja działań na rzecz rozwoju mobilności na obszarze rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<u>Wskaźnik produktu:</u> • wspierana infrastruktura rowerowa - 3,20 km <u>Wskaźnik rezultatu:</u> • roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg – 34 989 os. <u>Sposób pomiaru</u>: • protokół odbioru robót, wyliczenia własne Beneficjenta
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Ponadto w ramach inwestycji zostaną wybudowane ciągi piesze i rowerowe dostosowane do potrzeb osób z różnymi stopniami niepełnosprawności i o ograniczonej mobilności. Zapewnienie odpowiednich warunków do korzystania z powstałej infrastruktury zostało zapewnione poprzez spełnienie warunków projektowania uniwersalnego dla osób z niepełnosprawnościami. Zastosowane zostaną m.in. obniżone krawężniki na przejściach dla pieszych, spadki podłużne i poprzeczne jezdni i chodników, eliminację barier infrastrukturalnych utrudniających poruszanie się osobom z ograniczoną mobilnością, przejrzysty i jasny sposób oznakowania, zrozumiały dla osób niedowidzących czy osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi.
Czas realizacji	2024-2028
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	6 753 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	FEdPW 2021-2027, budżet gminy Alternatywnie: FEdP 2021-2027

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P18	
Nazwa przedsięwzięcia	**Ograniczenie ruchu komunikacji indywidualnej na obszarze rewitalizacji – budowa woonerfu w ul. św. Rocha w Białymstoku**
Realizator przedsięwzięcia	Zarząd Dróg Miejskich
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy Lokalizacja: ul. św. Rocha między ul. Krakowską a ul. Bohaterów Monte Cassino
Opis przedsięwzięcia	Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie: • brak nowoczesnych rozwiązań typowych dla współczesnych miast trudnych do wprowadzenia z powodu zwartego historycznego centrum, • niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych, • nadmierny udział dzikich parkingów i ruchu samochodowego, • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej, • nadmierny hałas generowany przez ruch samochodowy, • występowanie na obszarze rewitalizacji wysp ciepła, • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska. Główny cel projektu: • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez ograniczenie ruchu samochodowego w centrum miasta, • zwiększenie dostępności przestrzennej obszaru rewitalizacji, usuwanie barier przeszkadzających osobom ze szczególnymi potrzebami w sprawnym i bezpiecznym poruszaniu się, • kontynuacja prac modernizacyjnych i rewaloryzacyjnych przestrzeni publicznych, m.in. zwiększająca udział zieleni, • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury, • podniesienie potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji poprzez poprawę dostępności. Zakres realizowanych zadań: Głównym celem inwestycji jest stworzenie w obrębie ul. św. Rocha, między ul. Krakowską a Bohaterów Monte Cassino, przestrzeni publicznej

	o charakterze tzw. Woonerfu, czyli ulicy, na której główny nacisk położony jest na wysoki poziom bezpieczeństwa, uspokojenie ruchu i atrakcyjność przestrzeni przy zachowaniu miejsc parkingowych i funkcji komunikacyjnej z priorytetem dla pieszych i rowerzystów. Woonerf jest w założeniu przestrzenią, która łączy funkcje ulicy, deptaku, parkingu i miejsca spotkań mieszkańców obszaru rewitalizacji. Obecnie ul. św. Rocha łączy główną ulicę spacerową miasta, tj. ul. Lipową z przejściem/tunelem łączącym tę część miasta z dworcem kolejowym oraz okolicznymi osiedlami – os. Młodych i os. Antoniuk. Jest to typowa przestrzeń uliczna z wydzielonymi pasami jezdni i chodnikami do ruchu pieszego. Nowe zagospodarowanie zakłada zmianę funkcjonalną ulicy i podporządkowanie przestrzeni użytkownikom pieszym poprzez zmniejszenie intensywności ruchu samochodowego i wytworzenie nowych przestrzeni rekreacyjnych. Aby ustanowić priorytet dla ruchu pieszego, zakłada się zmniejszenie istniejącej szerokości jezdni do dwóch pasów jezdnych w obszarze woonerfu oraz wydzielenie dwukierunkowej ścieżki rowerowej. Zakłada się, że przebudowana ulica na dł. ok. 460 mb stanowić będzie przestrzeń o wysokich walorach rekreacyjnych i spacerowych z jak największą ilością terenów zielonych.
Spójność z celami GPR	Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.2. Kontynuacja działań na rzecz rozwoju mobilności na obszarze rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<u>Wskaźnik produktu:</u> • otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 7800 m^2 <u>Wskaźnik rezultatu:</u> • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 34 989 os. <u>Sposób pomiaru</u>: • protokół odbioru robót, wyliczenia własne beneficjenta
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Ponadto w ramach inwestycji zostaną wybudowane ciągi piesze i rowerowe dostosowane do potrzeb osób z różnymi stopniami niepełnosprawności i o ograniczonej mobilności. Zapewnienie odpowiednich warunków do korzystania z powstałej infrastruktury zostało

	zapewnione poprzez spełnienie warunków projektowania uniwersalnego dla osób z niepełnosprawnościami. Zastosowane zostaną m.in. obniżone krawężniki na przejściach dla pieszych, spadki podłużne i poprzeczne jezdni i chodników, eliminację barier infrastrukturalnych utrudniających poruszanie się osobom z ograniczoną mobilnością, przejrzysty i jasny sposób oznakowania, zrozumiały dla osób niedowidzących czy osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi.
Czas realizacji	2024-2026
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	31 600 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, budżet gminy

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P19	
Nazwa przedsięwzięcia	**Modernizacja obiektów sportowych w placówkach oświatowych**
Realizator przedsięwzięcia	Miasto Białystok
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy Poza obszarem rewitalizacji: Do placówek oświatowych położonych w sąsiedztwie podobszaru Centrum i Dojlidy (VII LO, ZSZ nr 2, SP 28, ZSM uczęszczają uczniowie zamieszkujący obszar rewitalizacji. Ze szkolnej infrastruktury sportowej poza godzinami lekcyjnymi korzystają również mieszkańcy terenów objętych rewitalizacją, w tym osoby z niepełnosprawnościami. Służy to aktywizacji społecznej poprzez aktywne spędzanie czasu wolnego.
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej, • brak nowoczesnych rozwiązań typowych dla współczesnych miast – trudnych do wprowadzenia z powodu zwartego historycznego centrum, • problemy wychowawcze i częściowo edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą rodziców,

	• niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska. Funkcjonujące w szkołach małe sale gimnastyczne oraz zniszczone i wyeksploatowane boiska nie dają możliwości pełnego rozwoju zdolności i kondycji fizycznej uczniów. Brak pełnowymiarowych sal ogranicza możliwości uprawiania różnych dyscyplin sportu przez dzieci, młodzież oraz dorosłych mieszkańców miasta. Często istniejąca infrastruktura sportowa nie jest dostępna osobom ze szczególnymi potrzebami. <u>Główny cel projektu:</u> • poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, • podniesienie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej oraz integracja społeczna mieszkańców obszaru zdegradowanego, • wyrównywanie szans edukacyjnych młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> Budowa nowych pełnowymiarowych sal gimnastycznych w obiektach oświatowych z możliwością podziału na części, przystosowanych do rozgrywek różnych dyscyplin sportu (piłki siatkowej, koszykówki, piłki ręcznej, badmintona). Nowo wybudowane sale będą dostępne do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Budowa pełnowymiarowych boisk ze sztuczną nawierzchnią umożliwiających możliwość rozwoju sportowego, jak również aktywnego spędzania wolnego czasu. Zespół Szkół Mechanicznych im. św. Józefa: – wymiana zużytej nawierzchni trawy syntetycznej, osprzętu, trybun, naprawa odwodnienia.
Spójność z celami GPR	Cel 2: Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.3. Kompleksowa odnowa infrastruktury technicznej obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<u>Wskaźnik produktu:</u> • liczba wspartych szkół – 8 szt. <u>Wskaźnik rezultatu:</u> • roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych – 28 452 os. <u>Sposób pomiaru</u>: • dokumentacja techniczna, protokoły odbioru robót

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Budowana infrastruktura zostanie dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia.
Czas realizacji	2024-2034
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	79 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	FEDP na lata 2021-2027, budżet gminy Alternatywnie: Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej lub Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P20	
Nazwa przedsięwzięcia	**Przebudowa i modernizacja zabytkowych budynków VI Liceum Ogólnokształcącego w celu ochrony obiektów zabytkowych**
Realizator przedsięwzięcia	Miasto Białystok
Lokalizacja przedsięwzięcia	ul. Warszawska 8 Jest to obiekt przy głównej ulicy miasta, stanowiący element reprezentacyjnej zabudowy zabytkowej, który docelowo ma pełnić funkcje edukacyjno-społeczne i służyć mieszkańcom obszaru rewitalizacji.
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • duży udział obiektów zabytkowych, wymagających nakładów na poprawę stanu technicznego, • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej, • słaba dostępność usług publicznych, w zakresie edukacji, kultury i administracji (Starosielce), • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska,

	• problemy wychowawcze i edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą rodziców. Główny cel projektu: • poprawa stanu technicznego oraz estetyki kondycji technicznej budynku, • podniesienie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej, • podniesienie kapitału społecznego i aktywizacja społeczna i obywatelska młodych mieszkańców obszaru szans, • wyrównywanie szans edukacyjnych młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zakres realizowanych zadań: Zadanie jest kontynuacją rozpoczętej w 2021 r. modernizacji placówki. Zrealizowano etap 1. Istniejący budynek (zespół budynków) jest objęty ochroną konserwatorską, wpisany do rejestru zabytków woj. podlaskiego pod nr rej. A-174, decyzją z dnia 11.04.1979 r. Powstanie obiektu datuje się na 1831 r. W latach późniejszych obiekt był rozbudowywany. Aktualnie użytkowany przez VI Liceum Ogólnokształcące, wcześniej znajdowała się tu siedziba władz obwodu, gimnazjum. Budynek VI LO jest złożony z 3 skrzydeł z wysuniętymi ryzalitami o układzie zbliżonym do cyfry „4" w układzie blokowym. Obiekty szkoły są w złym stanie technicznym wymagającym przeprowadzenia kompleksowych prac konserwatorskich mających na celu zachowanie zabytku w należytym stanie. W starym, gimnazjalnym gmachu kontynuowane są chlubne tradycje. Podnoszenie standardu placówek edukacyjnych, szczególnie tych mieszczących się w obiektach zabytkowych, stanowi kluczowy aspekt zrównoważonego rozwoju miasta i regionu. Bezpośrednio wpływa na jakość kształcenia młodzieży przy zachowaniu dziedzictwa narodowego. Renowacja obiektu będzie miała pozytywny wpływ na mieszkańców obszaru rewitalizacji uczęszczających do tej placówki. Poprzez renowację obiektów VI LO zostanie zachowana wartość historyczna ważnego dla miasta obiektu zabytkowego. Miasto posiada opracowaną dok. proj., pozwolenie na budowę i pozwolenie konserwatora zabytków.
Spójność z celami GPR	Cel 2: Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.3. Kompleksowa odnowa infrastruktury technicznej obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • liczba przebudowanych lub rozbudowanych szkół – 1 szt. Wskaźnik rezultatu: • liczba wspartych szkół – 1 szt. Sposób pomiaru:

	• dane statystyczne, protokoły odbioru robót
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Budowana infrastruktura zostanie dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia.
Czas realizacji	2024-2034
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	40 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	FEDP na lata 2021-2027, budżet gminy Alternatywnie: Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P21	
Nazwa przedsięwzięcia	**Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych wielorodzinnych**
Realizator przedsięwzięcia	Zarząd Mienia Komunalnego
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy Adres. ul. Dojnowska 80A i ul. Dojnowska 80 B
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • duży udział budynków i lokali ogrzewanych piecami węglowymi, • brak rozwiązań z zakresu energooszczędności, ochrony środowiska i dostępności w budynkach mieszkalnych, • duży udział budynków starszych wymagających remontów, • zła jakość powietrza na obszarze rewitalizacji, • brak rozwiązań z zakresu energooszczędności, ochrony środowiska i dostępności w budynkach mieszkalnych. <u>Główny cel projektu:</u> • poprawa jakości powietrza na obszarze rewitalizacji

	Zakres realizowanych zadań: • kompleksowa termomodernizacja ze zmianą sposobu ogrzewania
Spójność z celami GPR	Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.3. Kompleksowa odnowa infrastruktury technicznej obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 2 szt. Wskaźnik rezultatu: • roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych) – do oszacowania na etapie opracowania dokumentacji projektowej Sposób pomiaru: • protokół odbioru robót
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2024-2026
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	10 280 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P22	
Nazwa przedsięwzięcia	**Budowa i modernizacja sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Wodociągi Białostockie Sp. z o.o.
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar Starosielce oraz Centrum i Dojlidy Lokalizacja: • ul. Estońska, Fińska, Irlandzka, ks. Grzybowskiego (od ul. Polowej do Skandynawskiej), Łotewska, Portugalska, Szwajcarska, • odcinek od skrzyżowania ul. Pałacowa – Warszawska do nieruchomości Automobilklub przy ul. Branickiego, • ul. Malmeda, • ul. Lipowa.
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • deficyty infrastruktury miejskiej (sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej), • brak nowoczesnych rozwiązań typowych dla współczesnych miast – trudnych do wprowadzenia z powodu zwartego historycznego centrum, • brak rozwiązań z zakresu energooszczędności, ochrony środowiska i dostępności w budynkach mieszkalnych. <u>Główny cel projektu:</u> • poprawa warunków technicznych i środowiskowych obszaru rewitalizacji <u>Zakres realizowanych zadań</u> – w ramach etapów: • przebudowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej wraz z przyłączami w ulicach: Estońskiej, Fińskiej, Irlandzkiej, ks. Grzybowskiego, Łotewskiej - rury PVC o średnicy DN200 i długości 886 m oraz DN250 i długości 210 m, ul. Estońska – 0,2 km, ul. Fińska – 0,18 km, ul. Irlandzka – 0,22 km, ul. Ks. Grzybowskiego – 0,36 km, ul. Łotewska – 0,14 km, • budowa sieci kanalizacyjnej z rur PVC o średnicy DN200 i długości 985 m, w ulicach: Portugalskiej i Szwajcarskiej 0,98 km, • budowa sieci wodociągowej z rur PE o średnicy DN160 i długości 818 m oraz DN110 i długości 351 m, w ulicach: Portugalskiej – 0,51 km i Szwajcarskiej - 0,66 km, • przebudowa kanału sanitarnego o średnicy DN600 i długości ok. 800 m metodą bezwykopową za pomocą rękawa ciasnopasowanego (odcinek od skrzyżowania ul. Pałacowa –

	Warszawska do nieruchomości Automobilklub przy ul. Branickiego) - 0,8 km, • budowa kanalizacji sanitarnej z włączeniem do kolektora sanitarnego w ul. Malmeda o średnicy DN200 i długości ok. 50 m z wykorzystaniem metody bezwykopowej oraz wykopu otwartego - 0,05 km • budowa kanalizacji sanitarnej z włączeniem do kolektora sanitarnego w ul. Lipowej o średnicy DN200 i długości ok. 50 m metodą wykopu otwartego - 0,05 km
Spójność z celami GPR	Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.3. Kompleksowa odnowa infrastruktury technicznej obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<u>Wskaźnik produktu:</u> • długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków – 2,98 km • długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę – 1,17 km <u>Wskaźnik rezultatu:</u> • ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę – 300 os. • ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia – 300 os. <u>Sposób pomiaru:</u> • protokół odbioru robót, • oszacowanie liczby przyłączonej ludności na podstawie zawartych umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	W ramach projektu zostaną przyjęte rozwiązania mające na celu wspieranie równości i zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do wybudowanej/przebudowanej infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej. Produkt (wybudowana/przebudowana infrastruktura) będzie użyteczny dla osób o różnej sprawności, bez konieczności jego adaptacji lub przygotowania specjalistycznego rozwiązania. Z usług zaopatrzenia w wodę oraz odbioru i oczyszczania ścieków będą mogli korzystać wszyscy zainteresowani, bez względu na ich stan zdrowia czy inne czynniki takie jak: kwalifikacje, status społeczny etc. Zostanie zapewniony równoprawny dostęp do korzystania z produktów, w taki sposób, aby nie powodowało to sytuacji, gdy korzystający z nich czuje się w jakikolwiek sposób dyskryminowany czy stygmatyzowany.
Czas realizacji	2024-2034

Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	11 800 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	WFOŚiGW, budżet gminy

Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P23	
Nazwa przedsięwzięcia	**Częściowa renaturyzacja rzeki Białej wraz z zagospodarowaniem bulwarów nadrzecznych**
Realizator przedsięwzięcia	Miasto Białystok, Wody Polskie
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar Centrum i Dojlidy 1. odcinek od ul. Miłosza do ul. Świętojańskiej – dz. nr 1139/5 1139/6, 1139/8, 1140, 1141, 1142, 1145/2, 1146/1, 1146/2, 1147/5 obr. 17 i 2130/1, 2130/4, 2197/5, 2197/6 obr. 11 2. odcinek wzdłuż al. Piłsudskiego przy VI LO oraz przy ul. Włókienniczej
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • problem z retencją wód i wylewaniem rzeki Białej, • występowanie na obszarze rewitalizacji wysp ciepła, • niewykorzystany dla celów społecznych potencjał doliny rzeki Białej, • niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych, • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska. <u>Główny cel projektu:</u> Poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury. Rzeka Biała, zwłaszcza w jej śródmiejskim przebiegu, jest rzeką mocno zmienioną i nienaturalnie ukształtowaną na skutek funkcjonowania na obszarze silnie zurbanizowanym. Okalająca ją infrastruktura techniczna naziemna i podziemna uniemożliwia podjęcie wybiórczych i częściowych działań. Zmiany środowiska naturalnego w jej obszarze zachodzące od dziesięcioleci nawarstwiają się i wymagają kompleksowego podejścia. Analiza przeprowadzona w „Studium hydrograficzne doliny rzeki Białej z wytycznymi do zagospodarowania rekreacyjno-wypoczynkowego

	i elementami małej retencji oraz prace hydrologiczne niezbędne do sporządzenia dokumentacji hydrologicznej" określiła wytyczne, które w sposób optymalny pozwolą na przywrócenie i wypełnianie wszystkich funkcji rzeki jak i całej doliny. Zadanie będzie również polegało na zagospodarowaniu terenów nabrzeżnych dla potrzeb rekreacyjno-wypoczynkowych z elementami małej retencji Główne działania to utrzymanie i wzmacnianie walorów przyrodniczych obszaru, tworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku w zdrowym i przyjaznym człowiekowi środowisku, umożliwiającym kontakt z naturą. Miejskie obszary zieleni właściwie kształtowane i utrzymane stanowić będą równowagę do terenów zabudowanych i pozwolą na efektywne dostosowanie się do postępujących zmian klimatu i walki z występującymi w obszarach zurbanizowanych wysp ciepła. Zabudowa terenu i odprowadzanie wód opadowych przez kanalizację deszczową uniemożliwiają infiltrację do wód gruntowych, a w konsekwencji zasilenie cieków i ich dolin na terenie miasta jest bardzo ograniczone. Powoduje to obniżenie przepływów w rzece Białej i jej głównych dopływach, a w przypadku mniejszych cieków i niewielkich zbiorników wodnych prowadzi do ich wysychania. Sieć kanalizacji deszczowej uzupełnia, a w znacznej mierze zastępuje powierzchniowa sieć hydrograficzna. W granicach miasta znajduje się blisko 220 wylotów kanalizacji deszczowej. W wyniku wzrostu obszarów objętych kanalizacją deszczową będą pogłębiały się zjawiska: zwiększenia odpływu powierzchniowego, zmniejszenia retencji gruntowej i zasilania podziemnego cieków i zbiorników wodnych oraz zmniejszenia parowania. W efekcie tych działań pogłębią się zmiany reżimu hydrologicznego rzeki Białej w kierunku obniżenia przepływów w okresach bezopadowych i zwiększenia przepływów wysokich. Planowane inwestycje mają na celu ograniczenie tych niekorzystnych zjawisk. Podjęte dotychczas przez Miasto działania obejmowały meandryzację rzeki Białej na odcinku od ul. Pod Krzywą do ul. Miłosza. Odtworzenie na tym odcinku starorzecza oraz nowe budowle piętrzące wodę umożliwiły zwiększenie możliwości retencyjnych tego obszaru przy jednoczesnym utrzymaniu jego wartości przyrodniczych. Działania na kolejnych odcinkach, a w szczególności w obszarze rewitalizacji stanowić będą kontynuację procesu wzmacniania roli doliny rzeki Białej. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> 1. opracowanie niezbędnej dokumentacji projektowej, wykorzystanie dokumentacji, która uzyskała pozwolenie na budowę w zakresie: • regulacja/meandryzacja niezbędnych odcinków rzeki Białej wraz z budowlami piętrzącymi oraz przebudową niezbędnej infrastruktury technicznej, • realizacja kładek dla pieszych i rowerzystów, ciągów pieszych i rowerowych wzdłuż doliny rzeki Białej, • zagospodarowanie terenu (zieleń i rekreacja) wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną

	2. wykup niezbędnych gruntów w dolinie rzeki Białej, które wraz z terenami gminnymi umożliwią podjęcie kompleksowych działań do realizacji stawianych celów oraz funkcjonalne połączenie terenów doliny rzeki Białej z zurbanizowanymi terenami sąsiednimi. 3. przebudowa i adaptacja zdegradowanych obiektów, terenów i przestrzeni funkcjonalnie związanych z obiektem w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji, np. gospodarczych, społecznych, mieszkaniowych, edukacyjnych, kulturalnych i turystycznych 4. zagospodarowanie/uporządkowanie zdegradowanych przestrzeni wraz z przyległym otoczeniem
Spójność z celami GPR	Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji Kierunek 3.1. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 3 ha Wskaźnik rezultatu: • liczba przedsięwzięć proekologicznych – 3 szt. Sposób pomiaru: • protokół odbioru robót
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2024-2034
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	150 000 000,00 zł • etap I: 30 000 000,00 zł (odcinek od ul. Miłosza do ul. Świętojańskiej) • etap II: 120 000 000,00 zł (odcinek wzdłuż al. Piłsudskiego przy VI LO oraz przy ul. Włókienniczej

Potencjalne źródła finansowania	FEDP na lata 2021-2027, budżet gminy Alternatywnie: inne źródła

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P24	
Nazwa przedsięwzięcia	**Rewaloryzacja parku Branickich w zakresie boskietów, rekonstrukcji ogrodu chińskiego wraz z Pawilonem Chińskim oraz Ogrodu Dolnego w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Urząd Miejski w Białymstoku Departament Gospodarki Komunalnej
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy część dz. nr 1742/2, część dz. nr 1742/1 obr. 11 Śródmieście
Opis przedsięwzięcia	Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie: • występowanie na obszarze rewitalizacji wysp ciepła, • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji, • nadmierny hałas generowany przez ruch samochodowy, • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska. Główny cel projektu: • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury, • podniesienie funkcjonalności, estetyki i dostępności przestrzeni publicznej, • integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zakres realizowanych zadań: Realizacja projektu rewitalizacji parku polegająca na odtworzeniu historycznego układu kompozycyjnego. W zakresie boskietów zakłada m.in.: • odtworzenie fontanny w miejscu przecięcia głównych dróg boskietów, • odtworzenie pięciu gabinetów, • ustawienie ław w gabinetach, • utworzenie powiązań widokowych z Pawilonem Pod Orłem, Bramą do Zwierzyńca Jeleni oraz Niszą z rzeźbą w rejonie Pawilonu Chińskiego,

	• odtworzenie szaty roślinnej. W zakresie ogrodu chińskiego przy dawnym Pawilonie Chińskim zakłada m.in.: • rekonstrukcję Pawilonu Chińskiego, • odtworzenie układu komunikacyjnego – alejki żwirowe, • odtworzenie układu Ogrodu Chińskiego - kwater otoczonych, bukszpanem, wypełnionych częściowo miałem ceglanym, częściowo trawnikiem gazonowym, roślinnych form topiarycznych, • odtworzenie kaskady przed Pawilonem Chińskim. W zakresie Ogrodu Dolnego zakłada m.in.: • odtworzenie stawu między Pawilonem Toskańskim a pałacem, • odtworzenie gwiaździstego układu dróg, • odtworzenie wyspy wraz z brakującym ramieniem kanału, • odtworzenie powiązania widokowego pałac – Pawilon Toskański. Powyższe działania w znaczący sposób przyczynią się do zatrzymania zjawiska degradacji parku i pozwolą stać się istotnym punktem integracji, wypoczynku oraz edukacji lokalnej społeczności zamieszkującej obszar rewitalizacji.
Spójność z celami GPR	Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji Kierunek 3.1. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<u>Wskaźnik produktu</u>: • otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – ok. 58 000 m^2 <u>Wskaźnik rezultatu</u>: • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 34 989 os. <u>Sposób pomiaru</u>: • protokół odbioru robót
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.

Czas realizacji	2025-2034
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	20 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	FEDP na lata 2021-2027, budżet gminy Alternatywnie: inne źródła

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P25	
Nazwa przedsięwzięcia	**Rewaloryzacja zabytkowego parku Lubomirskich w Białymstoku w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Urząd Miejski w Białymstoku Departament Gospodarki Komunalnej
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy dz. ew. nr 776/3, 777/7, 777/14 obr. 21 Dojlidy
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • występowanie na obszarze rewitalizacji wysp ciepła, • nadmierny hałas generowany przez ruch samochodowy, • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji, • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska. <u>Główny cel projektu:</u> • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury, • podniesienie funkcjonalności, estetyki i dostępności przestrzeni publicznej, • integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> Realizacja projektu rewaloryzacji parku pozwoli odzyskać dawną świetności parku. Wykonane zostaną niezbędne prace ziemne i rozbiórkowe, sieci i przyłącza wodociągowe oraz elektryczne oraz prace w obrębie nawierzchni - odtworzenie układu alejek parkowych i wymiana ich na nawierzchnię typu

	HanseGrand. Park zostanie wyposażony w nowe elementy małej architektury- ławki, kosze na śmieci, słupy oświetleniowe. Powyższe działania w znaczący sposób przyczynią się do zatrzymania zjawiska degradacji parku i pozwolą stać się istotnym punktem do integracji, wypoczynku, rekreacji i edukacji dla lokalnej społeczności zamieszkującej obszar rewitalizacji.
Spójność z celami GPR	Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji Kierunek 3.1. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<u>Wskaźnik produktu:</u> • otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 126 500 m^2 <u>Wskaźnik rezultatu:</u> • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji – 34 989 os. <u>Sposób pomiaru:</u> • protokół odbioru robót
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2024-2027
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	10 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	FEDP na lata 2021-2027, budżet gminy Alternatywnie: inne źródła

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P26	
Nazwa przedsięwzięcia	**Budowa parków kieszonkowych na obszarze rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Urząd Miejski w Białymstoku Departament Gospodarki Komunalnej
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Starosielce Szczegółowa lokalizacja do określenia na etapie przygotowania dokumentacji projektowej.
Opis przedsięwzięcia	Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie: • występowanie na obszarze rewitalizacji wysp ciepła, • obecność zanieczyszczeń powietrza z zakładów przemysłowych, • deficyt przestrzeni zieleni i rekreacji, • bariery związane z dostępnością utrudniające osobom ze szczególnymi potrzebami sprawne i bezpieczne poruszanie się po obszarze rewitalizacji i korzystania z budynków użyteczności publicznej, • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska. Główny cel projektu: • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury, • podniesienie funkcjonalności, estetyki i dostępności przestrzeni publicznej, • integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zakres realizowanych zadań: W ramach budowy parków kieszonkowych stworzone zostaną ogólnodostępne strefy wypoczynku, integracji oraz edukacji dla lokalnej społeczności zamieszkującej podobszar Starosielce. Miejsca te zostaną wyposażone w elementy małej architektury, ciągi komunikacyjne dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami. Na nowo tworzonych terenach przewiduje się również wprowadzenie elementów edukacyjnych.
Spójność z celami GPR	Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji Kierunek 3.1. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźnik produktu:

w odniesieniu do celów rewitalizacji	• otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich w m^2 – do określenia na etapie przygotowania dokumentacji projektowej Wskaźnik rezultatu: • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji – 6537 os. Sposób pomiaru: • protokół odbioru robót
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2025-2034
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	1 000 000, 00 zł
Potencjalne źródła finansowania	FEDP na lata 2021-2027, budżet gminny, Alternatywnie: inne źródła

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P27	
Nazwa przedsięwzięcia	**Zakładanie łąk kwietnych na obszarze rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Urząd Miejski w Białymstoku Departament Gospodarki Komunalnej
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar Centrum i Dojlidy oraz Starosielce
Opis przedsięwzięcia	Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie: • występowanie na obszarze rewitalizacji wysp ciepła,

	• nadmierny hałas generowany przez ruch samochodowy (Centrum i Dojlidy), • obecność zanieczyszczeń powietrza z zakładów przemysłowych, • deficyt przestrzeni zieleni i rekreacji (Starosielce), • brak rozwiązań z zakresu energooszczędności, ochrony środowiska, • obecność przestrzeni niezagospodarowanych, • problem z retencją wód i wylewaniem rzeki Białej (Centrum i Dojlidy), • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska. Główny cel projektu: • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury, • podniesienie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej, • integracja społeczna mieszkańców obszaru zdegradowanego. Zakres realizowanych zadań: Przedsięwzięcie obejmuje założenie łąk kwietnych jednorocznych i bylinowych na powierzchni ok. 5-10 ha. Będą one zlokalizowane w pasach drogowych i na działkach należących do miasta Białystok. W ramach przedsięwzięcia zostaną wykonane roboty związane z przygotowaniem podłoża pod łąki, założenie łąk oraz ich pielęgnacja.
Spójność z celami GPR	Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji Kierunek 3.1. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją w ha – do określenia na etapie przygotowania dokumentacji projektowej Wskaźnik rezultatu: • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 34 989 os. Sposób pomiaru: • protokół odbioru robót
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób

	z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2024-2034
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	250 000, 00 zł/rok
Potencjalne źródła finansowania	FEDP na lata 2021-2027, budżet gminy, Alternatywnie: inne źródła

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P28	
Nazwa przedsięwzięcia	**Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji przez realizację projektu edukacyjnego pn. „Drugie życie drzew”**
Realizator przedsięwzięcia	Urząd Miejski w Białymstoku Departament Gospodarki Komunalnej
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy Lokalizacja: park Konstytucji 3 Maja, park Lubomirskich, park Centralny
Opis przedsięwzięcia	Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie: • nadmierny hałas generowany przez ruch samochodowy, • występowanie na obszarze rewitalizacji wysp ciepła, • problemy związane z deficytami środowiska naturalnego rodzące potrzebę prowadzenia działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności w udziałem lokalnej społeczności, • problemy wychowawcze i częściowo edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą, • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska. Główny cel projektu: • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury, • aktywizacja społeczności lokalnej: integracja mieszkańców wykorzystanie potencjału mieszkańców, • promowanie pozytywnych wzorców zachowań.

	Zakres realizowanych zadań: Pozostawione kłody drzew w parkach są kluczowym elementem jakości ekosystemu dla zachowania związanej z nim różnorodności biologicznej. Stanowią bazę pokarmową dla wielu organizmów oraz są cennym środowiskiem życia, miejscem lęgów i żerowania. To nieprzebrane bogactwo przeróżnych nisz ekologicznych i mikrosiedlisk, w tym kilkuset gatunków grzybów, owadów, mchów, glonów, porostów, ślimaków, pajęczaków, roślin a nawet ssaków. Leżące kłody drzew znacznie zwiększają rzeczywistą powierzchnię siedliska leśnego. Martwe drewno to także siedlisko niezwykle dynamiczne i różnorodne, ciągle zmieniające swoje właściwości. Kombinacja kształtów, gatunków drewna, stopnia rozkładu umożliwia współistnienie wielu gatunków fauny i flory o różnych wymaganiach i sposobach życia na stosunkowo niewielkim obszarze. Kłody drzew w parkach stały się naturalnym miejscem zabaw dla dzieci i estetycznym uzupełnieniem przestrzeni miejskiej, która znakomicie komponuje się z otaczającą zielenią. Na każdej kłodzie umieszczona jest tabliczka informacyjna, dzięki której mieszkańcy obszaru rewitalizacji dowiadują się o gatunku drzewa i programie „Drugie życie drzew".
Spójność z celami GPR	Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji Kierunek 3.2. Intensyfikacja działań na rzecz ochrony przyrody realizowanych z udziałem mieszkańców obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 858 ha Wskaźnik rezultatu: • liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 34 989 os. Sposób pomiaru: • protokół odbioru robót, dokumentacja fotograficzna
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2024-2027

Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	60 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P29	
Nazwa przedsięwzięcia	**Akcja czynnej ochrony płazów w celu zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Urząd Miejski w Białymstoku Departament Gospodarki Komunalnej
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy Przedsięwzięcie w części znajduje się na obszarze rewitalizacji (dot. ul. Plażowej), częściowo w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru (dot. ul. Karpińskiego i ul. Solnickiej) – realizowane działania mają na celu podwyższenie kapitału młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • problemy związane z deficytami środowiska naturalnego rodzące potrzebę prowadzenia działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności w udziałem lokalnej społeczności, • problemy wychowawcze i częściowo edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą rodziców, • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska. <u>Główny cel projektu:</u> • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury, • aktywizacja społeczności lokalnej: integracja mieszkańców, wykorzystanie potencjału mieszkańców, • promowanie pozytywnych wzorców zachowań. <u>Zakres realizowanych zadań:</u> Przedsięwzięcie realizowane wiosną mające na celu ochronę migrujących do miejsc rozrodu płazów. Polega ono na ustawianiu wzdłuż dróg, gdzie ruch pojazdów jest duży, tymczasowych barier ochronnych i pułapek uniemożliwiających płazom wyjście na jezdnię. Bariery ochronne są montowane w czterech miejscach: na wybranym odcinku ul. Karpińskiego i

	ul. Solnickiej, przy odcinku ul. Plażowej, przy drodze odchodzącej od ul. gen. Maczka oraz przy fragmencie trasy al. Niepodległości. Wędrujące płazy, przenoszone są na drugą stronę drogi i wypuszczane w bezpiecznym miejscu. Po wypuszczeniu, zwierzęta te kierują się do zbiorników wodnych, w których przystąpią do rozrodu. Działania mają na celu ograniczenie śmiertelności płazów oraz poprawę bioróżnorodności w mieście.
Spójność z celami GPR	Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji Kierunek 3.2. Intensyfikacja działań na rzecz ochrony przyrody realizowanych z udziałem mieszkańców obszaru rewitalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • liczba osób uczestniczących w realizacji projektu – 100 os. Wskaźnik rezultatu: • liczba przedsięwzięć proekologicznych – 1 szt./rok Sposób pomiaru: • sprawozdanie, dokumentacja fotograficzna
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2024-2027
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	30 000,00 zł/rok
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr P30	
Nazwa przedsięwzięcia	**Realizacja projektu edukacyjnego pn. „Czysty Białystok" dla mieszkańców obszaru rewitalizacji**
Realizator przedsięwzięcia	Urząd Miejski w Białymstoku Departament Gospodarki Komunalnej
Lokalizacja przedsięwzięcia	Podobszar: Centrum i Dojlidy oraz Starosielce
Opis przedsięwzięcia	<u>Problemy obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie:</u> • problemy związane z deficytami środowiska naturalnego rodzące potrzebę prowadzenia działań na rzecz ochrony przyrody, zwiększenia bioróżnorodności w udziałem lokalnej społeczności, • problemy wychowawcze i edukacyjne młodzieży związane z bezradnością wychowawczą, • niski kapitał społeczny, niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska, • słaba dostępność usług publicznych, w zakresie edukacji, kultury i administracji, deficyt przestrzeni zieleni i rekreacji (Starosielce). <u>Główny cel projektu:</u> • poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury, • aktywizacja społeczności lokalnej: integracja mieszkańców, wykorzystanie potencjału mieszkańców, • promowanie pozytywnych wzorców zachowań <u>Zakres realizowanych zadań:</u> Projekt zakłada obudzenie i aktywizację społeczności lokalnych, których jednym z celów jest wpływ na poprawę jakości najbliższego otoczenia, poprzez udział w miejskiej akcji sprzątania terenów zielonych. W projekcie kładziony jest nacisk na stworzenie lokalnych grup wolontariuszy, którzy swoje działania skoncentrują na zbieraniu odpadów w przestrzeni miejskiej oraz na wskazywanie lokalizacji „dzikich wysypisk". W ramach projektu przewidziane są warsztaty dla liderów lokalnych grup, na podstawie których będą mogli w skuteczny i bezpieczny sposób przeprowadzić akcję sprzątania przestrzeni miejskiej.
Spójność z celami GPR	Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji Kierunek 3.2. Intensyfikacja działań na rzecz ochrony przyrody realizowanych z udziałem mieszkańców obszaru rewitalizacji

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźnik produktu: • ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 34 989 os. Wskaźnik rezultatu: • liczba przedsięwzięć proekologicznych – 4 szt. Sposób pomiaru: sprawozdanie, dokumentacja fotograficzna
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie	Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.
Czas realizacji	2024-2027
Szacowana wartość przedsięwzięcia w zł	30 000,00 zł/rok
Potencjalne źródła finansowania	budżet gminy

4.2. CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH DOPUSZCZALNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

W tabeli poniżej zaprezentowano zbiorcze zestawienie przedsięwzięć uzupełniających, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. b ustawy o rewitalizacji. Projekty te w mniejszym stopniu oddziałują na obszar rewitalizacji, ale są również istotne, ponieważ uzupełniają bądź wzmacniają działania podstawowe na obszarze rewitalizacji. Projekty uzupełniające są spójne z celami i kierunkami GPRB i pozytywnie wpływają na cały obszar objęty procesem rewitalizacji. Ich realizacja z pewnością przyczyni się do lepszej integracji działań rewitalizacyjnych na całym obszarze objętym procesem rewitalizacji.

Przedsięwzięcia te zostały zgłoszone do GPRB w ramach otwartego naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Inicjatorzy (podmioty zgłaszające) projektów uzupełniających opisali cel przedsięwzięcia, jego charakterystykę i sposób realizacji. Szczegółowy opis przedsięwzięć uzupełniających zostanie przygotowany na etapie opracowywania tych projektów, w tym opracowywania dokumentacji techniczno-budowlanej.

Tab. 15. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań GPRB

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia uzupełniającego	Opis	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Czas trwania przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt
Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji						
U1	**Klub seniora na obszarze rewitalizacji**	Głównym celem przedsięwzięcia jest aktywizacja społeczna seniorów oraz seniorów zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcie zakłada utworzenie stacjonarnego Klubu Seniora w Centrum miasta, w którym cyklicznie przez cały rok kalendarzowy organizowane będą działania, typu: zajęcia, spotkania, warsztaty, wydarzenia związane z kulturą, edukacją, aktywnością fizyczną, zdrowym stylem życia oraz poprawą stanu psychicznego seniorów oraz służące poprawie poczucia bezpieczeństwa seniorów w różnym wieku, zamieszkujących na terenie podobszarów rewitalizacji. Klub seniora będzie miał za zadanie wykorzystanie synergii we współpracy z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, jednostkami miejskimi i innymi interesariuszami obszarów zdegradowanych.	K.1.1	Departament Spraw Społecznych Urząd Miejski	2024-2025	200 000,00 zł /rok
U2	**Miejsce aktywności mieszkańców (MAM) – Centrum**	Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości życia mieszkańców podobszaru Centrum. Miejsce Aktywności Mieszkańców nazywane jest także centrum społecznościowym, domem sąsiedzkim, miejscem aktywności lokalnej. Jest to miejsce, w którym	K.1.1.	Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych	Działanie stałe lub projektowe w perspektywie 3-5 letniej.	Przygotowanie pomieszczenia (koszt remontu/ adaptacji wyposażenia oraz stworzenie strony

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia uzupełniającego	Opis	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Czas trwania przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt
		mieszkańcy mogą spędzać czas, spotykać swoich sąsiadów, nawiązywać znajomości i relacje, budować więzi, także międzypokoleniowe oraz realizować swoje pasje i zainteresowania. W ramach przedsięwzięcia planowane są następujące działania: 1. Przygotowanie miejsca na Miejsce Aktywności Mieszkańców składającego się z co najmniej dwóch pomieszczeń i zaplecza socjalnego/kuchni oraz toalety. Miejsce ma być dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W skład wyposażenia pomieszczeń wejdą: stoły, krzesła oraz podstawowy sprzęt typu komputer i rzutnik multimedialny, regał na biblioteczkę, tablica informacyjna, sprzęt szkoleniowy w tym gry. Stworzenie strony internetowej MAM. 2. Zatrudnienie obsługi MAM – animatorów w godzinach otwarcia – co najmniej 5 dni w tygodniu w godzinach od 12:00 – 20:00 (minimum dwa etaty). 3. Prowadzenie działań, spotkań, wydarzeń, partycypacyjne budowanie oferty, w tym animowanie spotkań grup stałych np.: młodych rodziców, grup międzypokoleniowych, amatorów gier, potkań literackich i innych. 4. Administrowanie MAM – wynajem pomieszczenia, zapewnienie internetu.				internetowej: 80 000,00 – 100 000,00 zł Roczny koszt funkcjonowania MAM: 360 000,00 zł

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia uzupełniającego	Opis	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Czas trwania przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt
U3	**Przebudowa budynku przy ul. Branickiego w celu ochrony obiektów zabytkowych z przeznaczeniem na cele społeczne**	Głównym celem przedsięwzięcia jest integracja społeczna obszaru rewitalizacji oraz podniesienie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej. W ramach inwestycji planowana jest przebudowa, rozbudowa i nadbudowa wraz ze zmianą sposobu użytkowania istniejącego budynku użyteczności publicznej przy ul. Branickiego 3 wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną. Budynek zlokalizowany jest na obszarze historycznego układu urbanistycznego miasta, wpisanego do rejestru zabytków. Obiekt jest budynkiem dawnej bożnicy żydowskiej. Jest to obiekt zabytkowy ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków jako Żydowski Dom Modlitwy „Bejt-Szmuel". Projektowany obiekt o czterech kondygnacjach naziemnych i jednej kondygnacji podziemnej wpisuje się płynnie w pierzeję ulicy i układ urbanistyczny. W ramach przedsięwzięcia planowane jest pozostawienie części ścian istniejących ze wzmocnieniem ich konstrukcji filarami żelbetowymi oraz podbiciem fundamentów istniejących. Nadbudowa, rozbudowa oraz przebudowa będzie realizowana w technologii żelbetowej monolitycznej z miejscowym wykonaniem wzmocnień stalowych istniejących ścian. W ramach małej architektury na północno-wschodniej części terenu zlokalizowane będą obiekty użytkowe takie jak: ławki i stojaki na rowery oraz porządkowe takie jak: kosze,	K.1.3.	Urząd Miejski	2024-2030	20 000 000,00 zł

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia uzupełniającego	Opis	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Czas trwania przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt
		ogrodzenie i ekran oddzielający z zielenią izolacyjną od sąsiadującego budynku.				
Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji						
U4	**Zwiększenie potencjału gospodarczego na obszarze rewitalizacji i dostępności przez przebudowę nawierzchni Miejskiego Targowiska**	Głównym celem przedsięwzięcia jest podniesienie potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji poprzez poprawę dostępności. Przedsięwzięcie zakłada przebudowę nawierzchni utwardzonych na terenie Targowiska Miejskiego w Białymstoku.	K.2.1.	Zarząd Mienia Komunalnego	2024-2025	4 000 000,00 zł
U5	**Zwiększenie dostępności dla potrzeb osób niepełnosprawnych**	Głównym celem projektu jest poprawa jakości i dostępności do budynków publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami. Przedsięwzięcie zakłada dostosowanie wejścia do budynku Książnicy Podlaskiej dla potrzeb osób niepełnosprawnych.	K.2.1.	Zarząd Mienia Komunalnego	2024-2025	360 000,00 zł

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia uzupełniającego	Opis	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Czas trwania przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt
U6	**Przebudowa Akcentu ZOO w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji**	Głównym celem projektu jest podniesienie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej. W ramach przedsięwzięcia powstaną obiekty budowlane służące zarówno zwierzętom jak i pracownikom obiektu. W ramach prac wykonaną zostaną także prace związane z zagospodarowaniem terenu i wyposażeniem go w nowe elementy. Przez realizację projektu zostanie poprawiona zarówno funkcjonalności obiektu pod kątem obsługi ogrodu zoologicznego przez pracowników, jak również atrakcyjność i dostępność dla odwiedzających. Powyższy projekt przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności i poprawy estetyki ogrodu zoologicznego jak i całego parku Konstytucji 3 Maja oraz pozwoli stać się istotnym punktem integracji i edukacji dla społeczności zamieszkującej obszar rewitalizacji. Akcent ZOO jest także dobrym miejscem do odpoczynku i rekreacji, również w upalne dni.	K.2.1.	Urząd Miejski Departament Gospodarki Komunalnej	do określenia na etapie przygotowania dokumentacji projektowej	do określenia na etapie przygotowania dokumentacji projektowej

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia uzupełniającego	Opis	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Czas trwania przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt
U7	**Poprawa jakości środowiska naturalnego poprzez przeprowadzenie termomodernizacji obiektów oświatowych służących mieszkańcom obszaru rewitalizacji**	Głównym celem projektu jest kompleksowa termomodernizacja budynków publicznych położonych na obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcie zakłada roboty termomodernizacyjne w obiekcie (m.in. izolacja ścian, wymiana okien, modernizacja instalacji c.o. i c.w.u, wymiana oświetlenia na energooszczędne).	K.2.3.	Urząd Miejski	2024-2034	16 000 000,00 zł
U8	**Adaptacja budynku starej elektrowni wraz z otoczeniem na potrzeby Galerii Arsenał w Białymstoku**	Głównym celem projektu jest modernizacja obiektu przemysłowego dla celów społeczno-kulturalnych. Przedsięwzięcie zakłada roboty budowlane dotyczące przedmiotowego budynku wraz z otoczeniem: odwilgocenie, renowacja elewacji i ścian wewnętrznych, naprawa dachu, przeprucie dodatkowego otworu drzwiowego do piwnicy budynku, naprawa/usunięcie wtórnych instalacji, wybudowanie oddzielnego węzła ciepłowniczego, wykonanie zagospodarowania terenu, wybudowanie kładki przez rzekę Białą. Wykonanie dokumentacji projektowej.	K.2.3.	Galeria Arsenał w Białymstoku	do określenia na etapie przygotowania dokumentacji projektowej	6 000 000,00 zł

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia uzupełniającego	Opis	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Czas trwania przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt
U9	**BTL – Przestrzeń Kreatywna Modernizacja patio i zaplecza sceny kameralnej Białostockiego Teatru Lalek**	Głównym celem projektu jest aktywizacja mieszkańców obszaru poprzez zwiększenie dostępu do oferty kulturalnej i edukacyjnej przeznaczonej dla różnych grup społecznych – ze szczególnym uwzględnieniem seniorów, dzieci i młodzieży oraz osób narażonych na marginalizację z powodu niepełnosprawności. Przedsięwzięcie polega na wykonaniu zadaszenia i adaptacji wewnętrznego patio łączącego część administracyjną z foyer teatru w budynku przy ul. Kalinowskiego 1 oraz zakup i montaż dwóch platform przyschodowych, które pozwolą na przemieszczanie się osobom z ograniczeniami ruchowymi z patio do foyer teatru, a dalej do części ekspozycyjnej zwanej Piwnicą Lalek. Dzięki temu uczestnicy zajęć będą mogli bez przeszkód przemieszczać się między dwoma przestrzeniami edukacyjnymi. Utworzenie zaplecza sceny kameralnej teatru pozwoli na pozyskanie przestrzeni magazynowej oraz nowej malarni. Jest to działanie dwukierunkowe, które zarówno ułatwi pracę wewnętrzną teatru, jak też stworzy dogodniejsze warunki do korzystania z oferty edukacyjnej pracowni plastycznej teatru.	K.2.3.	Białostocki Teatr Lalek	2025-2027	2 500 000,00 zł

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia uzupełniającego	Opis	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Czas trwania przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt
U10	**BTL – Przestrzeń Kreatywna Modernizacja magazynu Białostockiego Teatru Lalek**	Głównym celem projektu jest aktywizacja mieszkańców obszaru poprzez zwiększenie dostępu do oferty kulturalnej i edukacyjnej przeznaczonej dla różnych grup społecznych – ze szczególnym uwzględnieniem seniorów, dzieci i młodzieży oraz osób narażonych na marginalizację z powodu niepełnosprawności. Przedsięwzięcie polega na modernizacji istniejących pomieszczeń, a także rozbudowie obiektu o salę teatralną z widownią mieszczącą 80 osób i niezbędne zaplecze. Budynek zyska także jedną kondygnację, na której znajdować się będą m.in. garderoby. Zagospodarowana zostanie również przestrzeń wokół budynku. W rezultacie obiekt zostanie zaadaptowany na cele kulturalno-społeczne. Powstała scena zostanie przeznaczona nie tylko na działania BTL, ale także niezależnych twórców oraz organizacji pozarządowych, prowadzących działalność w zakresie kultury. Przestrzeń będzie dostępna osobom ze szczególnymi potrzebami.	K.2.3.	Białostocki Teatr Lalek	2025-2029	18 000 000,00 zł

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia uzupełniającego	Opis	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Czas trwania przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt
U11	**Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców na obszarze rewitalizacji poprzez rozbudowę systemu monitoringu wizyjnego**	Głównym celem projektu jest poprawa bezpieczeństwa mieszkańców na obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcie obejmuje rozbudowę systemu monitoringu miejskiego na obszarze rewitalizacji w miejscach szczególnie niebezpiecznych. Szczegółowe lokalizacje zostaną wytypowane na etapie realizacji, w oparciu o opinię Straży Miejskiej i Policji, uwzględniającą konieczność i ilość podejmowanych interwencji.	K.2.3.	Zarząd Dróg Miejskich	2024-2027	1 000 000,00 zł
Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji						
U12	**Rewitalizacja terenów zieleni na osiedlu Bema**	Głównym celem projektu jest poprawa warunków środowiskowych obszaru rewitalizacji poprzez wzmocnienie zielonej infrastruktury. Przedsięwzięcie polega na zagospodarowaniu terenów przez modernizację terenów zieleni i stawu, wykonanie ciągów pieszo – rowerowych, pomostów, oświetlenie, monitoringu i obiektów małej architektury, placów zabaw i siłowni.	K.3.1.	Zarząd Mienia Komunalnego	2024-2027	11 730 000,00 zł
U13	**Modernizacja zabytkowego parku Konstytucji 3 Maja w Białymstoku w celu**	Realizacja projektu modernizacji parku polega na odtworzeniu historycznego układu kompozycyjnego w północnej części parku zgodnie z pierwotnym projektem Stanisława Życieńskiego z 1925 roku	K.3.1.	Urząd Miejski	2025-2034	15 000 000,00 zł

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia uzupełniającego	Opis	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Czas trwania przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt
	zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	(z uwzględnieniem obecnych ograniczeń) pozwoli odzyskać dawną świetność parku. Wykonane zostaną niezbędne prace ziemne i rozbiórkowe, sieci i przyłącza wodociągowe i elektryczne oraz prace w obrębie nawierzchni - odtworzenie układu alejek parkowych i wymiana ich na przepuszczalne nawierzchnie z płyt kamiennych, kostki kamiennej oraz żwirowe. Uwzględniona zostanie dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Odtworzony zostanie historyczny układ szaty roślinnej towarzyszącej nowemu układowi alejek – krzewy ozdobne, aleje i szpalery drzew. Park zostanie wyposażony w nowe elementy małej architektury- ławki, kosze na śmieci, słupy oświetleniowe.				

Źródło: opracowanie własne

5. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU

Podstawowymi źródłami finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych w GPRB są środki publiczne pochodzące z budżetu gminy uzupełnione o środki zewnętrzne (w postaci funduszy UE, środków krajowych oraz środków prywatnych).

Fundusze i programy UE funkcjonują zgodnie z zasadą dodatkowości, która oznacza, że dofinansowanie w ramach UE może stanowić jedynie dodatek do innych środków przeznaczonych na dane przedsięwzięcie. Na etapie opracowywania GPRB, w szczególności na etapie naboru otwartego projektów rewitalizacyjnych, kształtowały się niektóre założenia dokumentów programowych związanych z perspektywą finansową UE 2021-2027. Założono więc możliwość weryfikacji zakładanych pierwotnie źródeł finansowania projektów, w ramach cyklicznej oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB.

Sukces procesu rewitalizacji zależny jest od poziomu zróżnicowania źródeł finansowania działań, co w zasadzie oznacza konieczność włączenia projektów zewnętrznych interesariuszy, korzystających z różnorodnych funduszy i grantów. Z uwagi na to, że zasada partnerstwa i partycypacji w procesie rewitalizacji oznacza realną współpracę między jednostką samorządu terytorialnego a podmiotami spoza sektora finansów publicznych, np. lokalnymi organizacjami pozarządowymi, przedsięwzięcia rewitalizacyjne powinny być finansowane również przez sektor prywatny. Udział środków sektora prywatnego umożliwia uzupełnienie braków w bilansie wykonalności gminnego programu rewitalizacji i zmniejsza zaangażowanie środków publicznych miasta.

W GPRB założono następujące źródła finansowania:

- środki publiczne pochodzące z budżetu Miasta Białegostoku,
- Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (FEDP 2021-2027),
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 (FEDPW 2021-2027),
- Rządowy Fundusz Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- inne dostępne środki krajowe,
- środki prywatne interesariuszy zewnętrznych, którzy zgłosili swoje projekty do objęcia zapisami GPRB.

Środki na realizację zaplanowanych przedsięwzięć zostaną zabezpieczone w corocznym budżecie Miasta Białegostoku oraz w Wieloletniej Prognozie Finansowej – w odniesieniu do przedsięwzięć wieloletnich, zgodnie z wymogami art. 21 ustawy o rewitalizacji.

Łączna wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych objętych zapisami GPRB wynosi nieco ponad 633 mln zł. Zakładane do pozyskania dofinansowanie w ramach programów i funduszy UE wynosi blisko 360,4 mln zł, natomiast w ramach funduszy krajowych ponad 104,8 mln zł. Możliwość realizacji zaplanowanych przedsięwzięć wymaga zabezpieczania środków publicznych w ramach budżetu Miasta Białegostoku w wysokości ponad 167,7 mln zł. Środki prywatne stanowią wysokość poniżej 0,1 mln zł. W poniższej tabeli przedstawione zostało zestawienie szacowanych wartości przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w GPRB.

Tab. 16. Szacunkowe ramy finansowe GPRB z podziałem na źródła finansowania [zł]

Rodzaj przedsięwzięć	Szacunkowa wartość przedsięwzięć	Wkład własny finansowany ze środków prywatnych	Wkład własny finansowany ze środków publicznych	Dofinansowanie w ramach środków krajowych	Dofinansowanie pochodzące z funduszy i programów UE
Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji					
Przedsięwzięcia podstawowe	52 500 000,00	0,00	27 127 500,00	0,00	25 372 500,00
Przedsięwzięcia uzupełniające	20 840 000,00	66 000,00	3 400 000,00	0,00	17 374 000,00
Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji					
Przedsięwzięcia podstawowe	301 032 000,00	0,00	84 500 300,00	104 840 000,00	111 691 700,00
Przedsięwzięcia uzupełniające	47 860 000,00	0,00	10 885 000,00	0,00	36 975 000,00
Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji					
Przedsięwzięcia podstawowe	184 050 000,00	0,00	27 862 500,00	0,00	156 187 500,00
Przedsięwzięcia uzupełniające	26 730 000,00	0,00	13 980 000,00	0,00	12 750 000,00
Razem					
Przedsięwzięcia podstawowe i uzupełniające Cel 1-3	633 012 000,00	66 000,00	167 755 300,00	104 840 000,00	360 350 700,00

Źródło: opracowanie własne

6. MECHANIZMY SŁUŻĄCE INTEGROWANIU DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Opis mechanizmów służących integrowaniu działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zaprezentowany w tym rozdziale, wpisuje w wymogi ustawy o rewitalizacji (art. 15 ust. 1 pkt 6), a także uwzględnia zalecenia ujęte w „Zasadach realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027" opracowanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Zawarte w tych dokumentach zalecenia tworzą ramy umożliwiające zaplanowanie i przeprowadzenie skutecznego procesu rewitalizacji, który stanowi odpowiedź na zdiagnozowane problemy i potrzeby obszaru rewitalizacji i jest spójny zarówno z wizją, jak i celami oraz podporządkowanymi im kierunkami działań (patrz ROZDZIAŁ 3. INTEGRALNOŚĆ SYSTEMU WIZJI, CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ) oraz realizowany za pomocą przedsięwzięć (patrz ROZDZIAŁ 4. PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE). Zastosowanie w GPRB zasad z wyżej wymienionych dokumentów pozwoliło na zaplanowanie procesu o zintegrowanym charakterze, dzięki czemu można też było przygotować kompleksową interwencję, która będzie oddziaływać na zidentyfikowane problemy, będzie skoncentrowana terytorialnie i oparta na powiązanych ze sobą przedsięwzięciach, wpisujących się w uzupełniające się cele. Takie zintegrowane, całościowe podejście powinno przełożyć się na synergię działań, a także zapobiegać przenoszeniu się zjawisk kryzysowych do innych części Białegostoku.

Poniżej omówiono najważniejsze cechy zaplanowanego procesu rewitalizacji, który zgodnie z definicją ujętą w ustawie o rewitalizacji powinien mieć charakter kompleksowy dzięki realizacji zintegrowanych działań prowadzonych na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowanych na obszarze rewitalizacji.

Zintegrowane i kompleksowe podejście

Gminny Program Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034 zawiera zróżnicowane działania o charakterze społeczno-gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym oraz środowiskowym zaplanowane na podstawie przeprowadzonej diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji, w tym analizy problemów, potrzeb i potencjałów, które go cechują.

Podejście zintegrowane wymaga zespolenia działań planowanych w ramach przygotowywanego procesu rewitalizacyjnej. W Białymstoku osiągnięto to dzięki powiązaniu naboru przedsięwzięć z wnioskami płynącymi z diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji. W zasadach dotyczących otwartego naboru wskazano, jakie typy projektów są pożądane z uwagi na cele procesu, które wynikały z zidentyfikowanych problemów. Po weryfikacji zgodności ze zidentyfikowanymi potrzebami rewitalizacyjnymi przez Zespół do spraw opracowania i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034 zostały one włączone do programu.

Przyjęto też założenie co do kompleksowego charakteru planowanej interwencji. Oznacza ona, że projekty o charakterze społecznym są dopełniane projektami infrastrukturalnymi. Projekty te oddziałują na pozaspołeczne sfery kryzysowe, stanowiąc jednocześnie niezbędne zaplecze pozwalające na prowadzenie działań w sferze społecznej, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji. Trzon interwencji stanowią przedsięwzięcia podstawowe, które w mniemaniu organizatorów procesu są kluczowe i konieczne do przeprowadzenia w celu wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego. Ich wzmocnieniu służą pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia, które pomogą też w przyspieszeniu efektów procesu rewitalizacji.

Zaplanowane przedsięwzięcia równoważą się i dopełniają, charakteryzując się wielowymiarowymi powiązaniami, dzięki czemu powinna rosnąć ich skuteczność i silniejsze oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Kompleksowy charakter interwencji, odpowiadającej na zidentyfikowane deficyty, pozwoli uzyskać efekt synergii – głębsze i trwalsze oddziaływanie na zachodzące zmiany na obszarze rewitalizacji.

Zastosowane podejście pozwoliło na zaplanowanie całościowej, spójnej interwencji, na którą składają wielorako powiązane ze sobą przedsięwzięcia. Zgodnie z intencją organizatorów procesu powinny one doprowadzić do trwałych zmian na obszarze rewitalizacji. Wyzwania strategiczne wyrażone w celach i kierunkach działań mają w GPRB charakter ogólny i długofalowy zgodnie z koncepcją działań rewitalizacyjnych wykraczającą poza listę przedsięwzięć ujętych w programie.

Koncentracja

Zgodnie z zasadą koncentracji działania rewitalizacyjne powinny koncentrować się na obszarze rewitalizacji, który na tle gminy wyróżnia się dużą skalą problemów, a także istotnymi potencjałami rozwojowymi mogącymi zainicjować procesy odnowy obszaru rewitalizacji, oddziałując korzystnie na bezpośrednie sąsiedztwo i całe miasto. Działania zaplanowane w ramach GPRB będą wdrażane przede wszystkim na obszarze rewitalizacji zlokalizowanym na obu podobszarach Centrum i Dojlidy oraz Starosielcach.

Wyjątek stanowią przedsięwzięcia podstawowe o charakterze infrastrukturalnym, które położone są w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru. Powodem ujęcia ich w GPRB jest ich specyfika – istnienie tam, a nie w granicach obszaru rewitalizacji odpowiedniej bazy, którą można wykorzystać do działań naprawczych wobec zidentyfikowanego stanu kryzysowego – w sferze funkcjonalno-przestrzennej oraz społecznej (przedsięwzięcie P14), technicznej i społecznej (przedsięwzięcie P19 i P20). Ponadto, projekty P29 i P17 choć będą realizowane przede wszystkim na obszarze rewitalizacji, z uwagi na uwarunkowania terenowe będą czasem wykraczać poza jego granice. Możliwość realizacji przedsięwzięć zlokalizowanych poza obszarem rewitalizacji dopuszcza art. 15 ust. 3 ustawy o rewitalizacji pod warunkiem, że przyczyniają się one do rozwiązywania – jak w tym przypadku – problemów obszaru rewitalizacji. Wszystkie te przedsięwzięcia służą też realizacji celów wynikających z gminnego programu.

Tab. 17. Różne wymiary komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji

Obszary komplementarności	Opis mechanizmów zapewnienia komplementarności
Przestrzenna	Przedsięwzięcia ujęte w programie służą rozwiązaniu problemów zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji, który – zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji – został wytyczony na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Białegostoku". Obszar zdegradowany, tożsamy z obszarem rewitalizacji, został przyjęty uchwałą Nr LXXIV/1019/23 Rady Miasta Białystok z dnia 18 września 2023 r. Zgodnie z nią w skład obszaru weszły dwa podobszary: położone centralnie Centrum i Dojlidy oraz usytuowane na południowo-zachodnim krańcu miasta Starosielce. Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są realizowane na całym obszarze rewitalizacji, z uwzględnieniem obu podobszarów. Projekty, skoncentrowane przestrzennie, nie stanowią punktowej interwencji, ale są powiązane pod względem funkcjonalnym, zgodnie z ideą kompleksowości i zintegrowanego charakteru interwencji. Dzięki całościowemu podejściu mają szansę

Obszary komplementarności	Opis mechanizmów zapewnienia komplementarności
	trwale oddziaływać na obszar rewitalizacji, jak i dać mu impuls rozwojowy, który będzie wywierać wpływ na pozostałe części miasta. Z pozytywnych efektów będą mogli korzystać nie tylko mieszkańcy podobszaru, ale i inni mieszkańcy Białegostoku. Planując proces rewitalizacji, założono, że zdiagnozowane problemy będą przede wszystkim rozwiązywane na obszarze rewitalizacji. Poza obszarem zaplanowano realizację trzech projektów podstawowych, które, zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie, tuż przy granicy obszaru rewitalizacji są z nim trwale powiązane. Przedsięwzięcia te są niezbędne dla skutecznego wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego, mają bowiem wpływ na ograniczenie zidentyfikowanych dysfunkcji społecznych. Ich ujęcie w GPRB wiąże się przede wszystkim z istnieniem tam niezbędnej bazy do realizacji działań rewitalizacyjnych. W przypadku przedsięwzięcia nr 14 – chodzi o wykorzystanie istniejącej infrastruktury i jej adaptacji na potrzeby Muzeum Wojska Polskiego, co przełoży się na zwiększenie oferty kulturalnej na obszarze rewitalizacji. Podobnie jest w przypadku przedsięwzięć P19 i P20, które dotyczą odpowiednio modernizacji obiektów sportowych w placówkach oświatowych i zabytkowego budynku liceum, do których uczęszczają uczniowie z obszaru rewitalizacji. W GPRB ujęto także przedsięwzięcia podstawowe, które realizowane są na obszarze rewitalizacji, ale częściowo w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Wynika to z ich specyfiki. W przypadku projektu nr 17 chodzi o zwiększenie dostępności ścieżek rowerowych – wytyczenie nowych ścieżek musi przebiegać zgodnie z układem dróg, stąd planowany przebieg miejscami musi wyjść poza obszar rewitalizacji. Jeśli chodzi o projekt P29, dotyczący działań na rzecz ochrony przyrody prowadzonych z udziałem lokalnej społeczności, założono, że będą one realizowane przede wszystkim na obszarze rewitalizacji, ale dopuszczono możliwość ich realizacji w bezpośrednim sąsiedztwie z uwagi na uwarunkowania terenowe.
Problemowa	Ten wymiar powiązań oznacza takie zaplanowanie interwencji, aby prowadzone działania dopełniały się pod względem problemowym, dzięki czemu proces rewitalizacji będzie mógł oddziaływać na wszystkie zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji sfery kryzysowe – społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną. Zgodnie z intencją organizatorów procesu rewitalizacji w Białymstoku zaplanowana interwencja składa się z różnorodnych przedsięwzięć podstawowych o charakterze społeczno-gospodarczym i infrastrukturalnym. Przedsięwzięcia oddziałujące na sferę społeczną mają na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji z uwagi na szczególną sytuację życiową, ubóstwo, bezrobocie, zaawanasowany wiek lub/i niepełnosprawność, problemy wychowawcze i edukacyjne przez zwiększenie kapitału społecznego i szeroko rozumianą aktywizację. Inwestycje infrastrukturalne służą także celom społecznym i gospodarczym, ale także poprawiają warunki życia mieszkańców przez porządkowanie i podnoszenie jakości przestrzeni publicznych, usuwanie barier przestrzennych, poprawę warunków środowiskowych. Przedsięwzięcia oddziałujące na sferę społeczną będą wykorzystywać odnowioną lub stworzoną infrastrukturę w ramach GPRB lub wcześniejszego PR 2017-2023. Z uwagi na kompleksowy charakter interwencji, która stanowi kontynuację procesu prowadzonego na terenie Centrum i Dojlid oraz Starosielc w latach 2017-2023, można mówić o osiągnięciu komplementarności problemowej. Dopełnieniem przedsięwzięć podstawowych będą przedsięwzięcia uzupełniające, które zgodnie z przyjętą koncepcją posłużą do

Obszary komplementarności	Opis mechanizmów zapewnienia komplementarności
	wzmocnienia procesu rewitalizacji i przyspieszenia jego efektów. Ujęty w GPRB zestaw przedsięwzięć powstał w powiązaniu z wnioskami płynącymi z diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji, zidentyfikowanych problemów i potencjałów rozwojowych oraz potrzeb obu podobszarów. Przedsięwzięcia podstawowe i uzupełniające wpisują się w wyznaczone cele rewitalizacyjne i kierunki działań. Są też spójne z zapisami innych obowiązujących w mieście dokumentów strategicznych i planistycznych. O komplementarności problemowej działań też świadczy to, że przedsięwzięcia odpowiadają na zdiagnozowane problemy różnych sfer, przede wszystkim negatywne zjawiska społeczne, jak i zidentyfikowane problemy w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Problemy społeczne dotyczą mieszkańców obszaru rewitalizacji narażonych na marginalizację lub wykluczenie z powodu ubóstwa i bezrobocia, ale także dysfunkcji rodzinnych i wychowawczych, ograniczeń wynikających ze szczególnych potrzeb spowodowanych niepełnosprawnościami. Do tych grup zostały skierowane przedsięwzięcia mające na celu zwiększenie spójności społecznej. Inne działania prospołeczne koncentrują się na podniesieniu kapitału społecznego dzięki działaniom aktywizacyjnym, zwiększeniu dostępności mieszkań dla osób o specjalnych potrzebach lub znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Działaniami tymi zaplanowano objąć szczególnie starszych mieszkańców obszaru – w odpowiedzi na zdiagnozowane negatywne trendy demograficzne w Centrum i Dojlidach. Projektom ze sfery społeczno-gospodarczej towarzyszą przedsięwzięcia polepszające przestrzeń publiczną, zwiększające dostępność do terenów publicznych i obiektów, poprawiające mobilność miejską czy efektywność energetyczną budynków. Przedsięwzięcia ujęte w GPRB służą też poprawie warunków środowiskowych – jako odpowiedź na potrzebę adaptacji obszaru rewitalizacji, jak i całego miasta do zmian klimatu. Zakładają ograniczenie wysp ciepła przez zwiększenie retencji, powierzchni i jakości terenów zieleni, które mają też pełnić funkcję integracyjną – przyjazną zieloną przestrzeń dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, wyposażoną w potrzebną infrastrukturę i meble miejskie, służącą do celów rekreacyjnych, wypoczynkowych czy sportowych. W wyniku przeprowadzonych kompleksowych działań oddziałujących na różne sfery problemowe atrakcyjny obszar rewitalizacji będzie to stanowić bodziec do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, a także stanie się kołem zamachowym rozwoju miasta. Wielowymiarowe powiązania między przedsięwzięciami, uwzględniające ich oddziaływanie na różne sfery kryzysowe, zostały przedstawione w tabeli poniżej (Tab. 18).
Proceduralno-instytucjonalna	Komplementarność w tym wymiarze będzie realizowana z wykorzystaniem dotychczasowych doświadczeń – procedur wypracowanych podczas przygotowania i realizacji Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023 przyjętego uchwałą Nr XXXIV/559/17 Rady Miasta Białystok z dnia 24 kwietnia 2017 r. Za zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji odpowiedzialny będzie Prezydent Miasta Białegostoku, który podejmuje kluczowe decyzje związane z prowadzeniem procesu rewitalizacji, natomiast operacyjne działania związane z wdrażaniem i monitorowaniem Programu powierzone będą Pełnomocnikowi/Koordynatorowi ds. rewitalizacji, który będzie kierował specjalnie wydzieloną w strukturach Urzędu Miejskiego komórką ds. koordynowania, wdrażania nadzorowania i monitorowania

Obszary komplementarności	Opis mechanizmów zapewnienia komplementarności
	Gminnego Programu Rewitalizacji. Zarządzanie programem będzie odbywać się w ramach bieżących obowiązków pracowników. Zarządzeniem Prezydenta Miasta Białegostoku Nr 265/23 z dnia 20 marca 2023 r., powołano horyzontalny zespół zadaniowy do spraw opracowania i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034., który koordynował zadania służące wypracowaniu założeń programu, a także będzie brał czynny udział we wspieraniu jego realizacji. We wdrażaniu programu rewitalizacji będzie też uczestniczył Komitet Rewitalizacji, który zostanie powołany przez prezydenta miasta niezwłocznie po przyjęciu GPRB. Jako ciało społeczne o charakterze opiniotwórczo-doradczym będzie wspierał prezydenta miasta w prowadzeniu procesu rewitalizacji. W skład komitetu wejdą przedstawiciele interesariuszy wymienieni w ustawie o rewitalizacji (art. 2 ust. 2) oraz dodatkowi partnerzy wskazani w ustawie z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, czyli partnerzy społeczno-gospodarczy oraz właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji.
Międzyokresowa	W Białymstoku proces rewitalizacji zaczął się w 2010 r. wraz z opracowaniem i przyjęciem Lokalnego Programu Rewitalizacji Białegostoku na lata 2010-2015, który umożliwił zainicjowanie pierwszych działań naprawczych na terenie uznanym za zdegradowany. Potem proces rewitalizacji był kontynuowany na podstawie Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023, przygotowanym na podstawie ustawy o samorządzie gminnym. Obecny program, tworzony na podstawie ustawy o rewitalizacji, stanowi kontynuację poprzedniego programu – obszar rewitalizacji pokrywa się w dużej mierze z terenem wyznaczonym wcześniej (patrz ROZDZIAŁ 2 – PODOBSZARY REWITALIZACJI I ICH DIAGNOZA). Została więc zachowana ciągłość przestrzenna i – zgodnie z przyjętym założeniem – programowa. Z tego powodu przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować, postanowiono ująć w nowym programie. Obszar rewitalizacji składa się z dwóch podobszarów – centralnie położonego Centrum i Dojlid oraz usytuowanego na południowym zachodzie Starosielc. Oba te podobszary znalazły się w granicach wyznaczonego w PR 2017-2023 obszaru rewitalizacji. W ramach poprzedniego programu zaplanowano 56 przedsięwzięć – 43 projekty podstawowe i 13 projektów dopuszczalnych (uzupełniające). W pełni udało się zrealizować 13 przedsięwzięć podstawowych i 3 uzupełniające. Dodatkowo w chwili opracowania ostatniego raportu z monitoringu za 2022 r. 7 projektów było jeszcze w realizacji – 5 podstawowych i 2 uzupełniające. Zaplanowana w PR 2017-2023 interwencja obejmowała działania w różnych sferach kryzysowych, zarówno sferze społecznej (w ramach której zaplanowano 22 projekty podstawowe i 3 uzupełniające), jak i gospodarczej (1 projekt podstawowy), środowiskowej (6 projektów podstawowych i 3 uzupełniające), przestrzenno-funkcjonalnej (10 podstawowych i 7 uzupełniających) oraz technicznej (4 projekty podstawowe). Interwencję tę należy uznać za kompleksową i komplementarną pod względem problemowym. Choć nie

Obszary komplementarności	Opis mechanizmów zapewnienia komplementarności
	udało się zrealizować części przedsięwzięć – na podstawie prowadzonego cyklicznie monitoringu – można też stwierdzić, że przyczyniła się do ograniczenia dysfunkcji obszaru. Doświadczenia zdobyte podczas wdrażania PR 2017-2023 pomogły w dokonaniu rozstrzygnięć co do najważniejszych założeń GPRB. Z tego powodu dla podniesienia efektywności procesu postanowiono z jednej strony kontynuować działania, których nie udało się wdrożyć wcześniej, po drugie precyzyjniej wyznaczyć obszar rewitalizacji, wytyczając mniejsze jednostki.
Źródeł finansowania	GPRB cechuje komplementarność finansowa – zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą bowiem finansowane zarówno ze środków własnych, jak i zewnętrznych. Przedsięwzięcia te będą finansowane ze środków własnych gminy, a także z funduszy Unii Europejskiej oraz środków prywatnych, samorządowych i krajowych. Planuje się wykorzystanie Funduszy Europejskich dla Podlasia 2021-2027 na dofinansowanie niektórych przedsięwzięć infrastrukturalnych (EFRR – efektywność energetyczna, mobilność miejska) oraz z zakresu włączenia społecznego (EFS+).

Źródło: opracowanie własne

Przedstawione powyżej mechanizmy zapewniające komplementarność przekładają się na kompleksowość i zintegrowany charakter Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034. W odniesieniu do obszaru rewitalizacji uwzględnia aspekty społeczno-gospodarcze, a także środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, środowiskowe i techniczne. Stąd zaplanowaną w ramach GPRB interwencję, złożoną ze zróżnicowanych, wzajemnie dopełniających się, skoncentrowanych na podobszarach działań, które stanowią kontynuację wcześniejszego programu i będą finansowane z różnych źródeł, należy uznać za całościowy, zintegrowany, spójny proces rewitalizacji, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji.

W tabeli poniżej zaprezentowano powiązania podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które stanowią główną oś interwencji, w zestawieniu z wcześniej przeprowadzonymi wcześniej działaniami i ich oddziaływaniem na różne sfery kryzysowe. Zgodnie z przyjętą koncepcją związaną z chęcią równomiernego rozłożenia interwencji na obu podobszarach w GPRB ujęto trzy rodzaje działań – (1) przedsięwzięcia realizowane na danym podobszarze i na niego głównie oddziałujące; (2) przedsięwzięcia realizowane jednocześnie na obu podobszarach; (3) przedsięwzięcia społeczne służące podniesieniu kapitału społecznego skierowane do mieszkańców obu podobszarów. Zakładając wzajemne powiązania wszystkich przedsięwzięć, w tabeli poniżej wykazano szczególnie silne powiązania w ramach wyznaczonych podobszarów – poprawiających spójność społeczną oraz jakość życia mieszkańców.

Powiązania przedsięwzięć na poziomie strategicznym z wyznaczonymi celami rewitalizacyjnymi i kierunkami działań jako odpowiedź na zdiagnozowane problemy obszaru rewitalizacji, świadczące o zintegrowanym charakterze interwencji, zostały przedstawione w ROZDZIALE 3. INTEGRAGLNOŚĆ SYSTEMU WIZJI, CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ).

Tab. 18. Analiza oddziaływania i powiązań podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w GPRB

Numer przedsięwzięcia	Oddziaływanie na sfery kryzysowe	Powiązanie z innymi przedsięwzięciami z GPR	Powiązanie z przedsięwzięciami zrealizowanymi w ramach PR 2017-2023
P1	społeczna, gospodarcza	P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P19, P20, P28, P29, P30	„Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców - monitoring wizyjny Przewóz Osób Niepełnosprawnych w systemie mikrobusowym. Zwiększenie dostępności przez osoby niepełnosprawne do przewozów Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4 Dostosowanie budynku przy ulicy św. Rocha 3 do potrzeb osób niepełnosprawnych Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu
P2	społeczna, gospodarcza	P1, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P19, P20, P28, P29, P30	„Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców - monitoring wizyjny Przewóz Osób Niepełnosprawnych w systemie mikrobusowym. Zwiększenie dostępności przez osoby niepełnosprawne do przewozów Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4 Dostosowanie budynku przy ulicy św. Rocha 3 do potrzeb osób niepełnosprawnych Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu

Numer przedsięwzięcia	Oddziaływanie na sfery kryzysowe	Powiązanie z innymi przedsięwzięciami z GPR	Powiązanie z przedsięwzięciami zrealizowanymi w ramach PR 2017-2023
P3	społeczna, gospodarcza	P1, P2, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P13, P14, P15, P19, P20, P28, P29, P30	„Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców - monitoring wizyjny Przewóz Osób Niepełnosprawnych w systemie mikrobusowym. Zwiększenie dostępności przez osoby niepełnosprawne do przewozów Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4 Dostosowanie budynku przy ulicy św. Rocha 3 do potrzeb osób niepełnosprawnych Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu
P4	społeczna, środowiskowa	P1, P2, P3, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P19, P20, P28, P29, P30	„Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku Budowa parku przy ul. Szkolnej
P5	społeczna, środowiskowa	P1, P2, P3, P4, P6, P7, P8, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P19, P20, P28, P29, P30	„Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku Budowa parku przy ul. Szkolnej
P6	społeczna, środowiskowa	P1, P2, P3, P4, P5, P7, P8, P10, P11, P12, P13, P14,	„Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5

Numer przedsięwzięcia	Oddziaływanie na sfery kryzysowe	Powiązanie z innymi przedsięwzięciami z GPR	Powiązanie z przedsięwzięciami zrealizowanymi w ramach PR 2017-2023
		P15, P19, P20, P28, P29, P30	Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku Budowa parku przy ul. Szkolnej
P7	społeczna, gospodarcza, przestrzenno-funkcjonalna	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P8, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P19, P20, P28, P29, P30	„Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców - monitoring wizyjny Przewóz Osób Niepełnosprawnych w systemie mikrobusowym. Zwiększenie dostępności przez osoby niepełnosprawne do przewozów Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4 Dostosowanie budynku przy ulicy św. Rocha 3 do potrzeb osób niepełnosprawnych
P8	społeczna, gospodarcza, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P19, P20, P28, P29, P30	Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców - monitoring wizyjny Przewóz Osób Niepełnosprawnych w systemie mikrobusowym. Zwiększenie dostępności przez osoby niepełnosprawne do przewozów Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu

Numer przedsięwzięcia	Oddziaływanie na sfery kryzysowe	Powiązanie z innymi przedsięwzięciami z GPR	Powiązanie z przedsięwzięciami zrealizowanymi w ramach PR 2017-2023
			Dostosowanie budynku przy ulicy św. Rocha 3 do potrzeb osób niepełnosprawnych Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4
P9	społeczna, gospodarcza, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna	P7, P8, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P17, P18, P21, P22, P23, P24, P25, P26, P27	Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców - monitoring wizyjny Przewóz Osób Niepełnosprawnych w systemie mikrobusowym. Zwiększenie dostępności przez osoby niepełnosprawne do przewozów Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu Dostosowanie budynku przy ulicy św. Rocha 3 do potrzeb osób niepełnosprawnych Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4
P10	społeczna, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P11, P12, P13, P14, P15, P19, P20, P28, P29, P30	Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców - monitoring wizyjny Przewóz Osób Niepełnosprawnych w systemie mikrobusowym. Zwiększenie dostępności przez osoby niepełnosprawne do przewozów Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu Dostosowanie budynku przy ulicy św. Rocha 3 do potrzeb osób niepełnosprawnych

Numer przedsięwzięcia	Oddziaływanie na sfery kryzysowe	Powiązanie z innymi przedsięwzięciami z GPR	Powiązanie z przedsięwzięciami zrealizowanymi w ramach PR 2017-2023
			Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4
P11	przestrzenno-funkcjonalny, techniczny	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P12, P13, P14, P15, P19, P20, P28, P29, P30	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4 Dostosowanie budynku przy ulicy św. Rocha 3 do potrzeb osób niepełnosprawnych Program zagospodarowania terenów w dolinie rzeki Białej w Białymstoku realizowany etapami
P12	przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa, społeczna	P1, P2, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P13, P14, P15, P19, P20, P28, P29, P30	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu Dostosowanie budynku przy ulicy św. Rocha 3 do potrzeb osób niepełnosprawnych Program zagospodarowania terenów w dolinie rzeki Białej w Białymstoku realizowany etapami Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku Budowa parku przy ul. Szkolnej Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5
P13	przestrzenno-funkcjonalna, techniczna, społeczna	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P12, P14, P15, P19, P20, P28, P29, P30	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4 Dostosowanie budynku przy ulicy św. Rocha 3 do potrzeb osób niepełnosprawnych Bądź najlepszy, bądź aktywny”

Numer przedsięwzięcia	Oddziaływanie na sfery kryzysowe	Powiązanie z innymi przedsięwzięciami z GPR	Powiązanie z przedsięwzięciami zrealizowanymi w ramach PR 2017-2023
			Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców - monitoring wizyjny Przewóz Osób Niepełnosprawnych w systemie mikrobusowym. Zwiększenie dostępności przez osoby niepełnosprawne do przewozów
P14	przestrzenno-funkcjonalna, techniczna, społeczna	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P12, P13, P15, P19, P20, P28, P29, P30	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4 Dostosowanie budynku przy ulicy św. Rocha 3 do potrzeb osób niepełnosprawnych Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców - monitoring wizyjny Przewóz Osób Niepełnosprawnych w systemie mikrobusowym. Zwiększenie dostępności przez osoby niepełnosprawne do przewozów
P15	przestrzenno-funkcjonalna, techniczna, społeczna	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P12, P13, P14, P19, P20, P28, P29, P30	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4 Dostosowanie budynku przy ulicy św. Rocha 3 do potrzeb osób niepełnosprawnych Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 11 z oddziałami integracyjnymi im. K. Makuszyńskiego w Białymstoku Termomodernizacja Przedszkola Samorządowego nr 7

Numer przedsięwzięcia	Oddziaływanie na sfery kryzysowe	Powiązanie z innymi przedsięwzięciami z GPR	Powiązanie z przedsięwzięciami zrealizowanymi w ramach PR 2017-2023
			Termomodernizacja Przedszkola Samorządowego nr 42
P16	przestrzenno-funkcjonalna, techniczna, środowiskowa	P22, P26, P27	Usprawnienie połączenia pomiędzy osiedlami Centrum i Białostoczek Przyjazne, wygodne i zielone otoczenie przystanków komunikacji miejskiej
P17	przestrzenno-funkcjonalna, techniczna, środowiskowa	P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P18, P21, P22, P23, P24, P25, P26, P27	Usprawnienie połączenia pomiędzy osiedlami Centrum i Białostoczek Przyjazne, wygodne i zielone otoczenie przystanków komunikacji miejskiej
P18	przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa	P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P17, P21, P22, P23, P24, P25, P26, P27	Usprawnienie połączenia pomiędzy osiedlami Centrum i Białostoczek Przyjazne, wygodne i zielone otoczenie przystanków komunikacji miejskiej Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku Budowa parku przy ul. Szkolnej
P19	przestrzenno-funkcjonalna, społeczna	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P20, P28, P29, P30	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 11 z oddziałami integracyjnymi im. K. Makuszyńskiego w Białymstoku Termomodernizacja Przedszkola Samorządowego nr 7 Termomodernizacja Przedszkola Samorządowego nr 42 Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej nr 28, ul. Warmińska 55 (dokumentacja projektowa) „Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok
P20		P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P19, P28, P29, P30	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 11 z oddziałami integracyjnymi im. K. Makuszyńskiego w Białymstoku Termomodernizacja Przedszkola Samorządowego nr 7 Termomodernizacja Przedszkola Samorządowego nr 42 Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej nr 28, ul. Warmińska 55 (dokumentacja projektowa)

Numer przedsięwzięcia	Oddziaływanie na sfery kryzysowe	Powiązanie z innymi przedsięwzięciami z GPR	Powiązanie z przedsięwzięciami zrealizowanymi w ramach PR 2017-2023
			„Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok
P21	techniczna, środowiskowa	P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P17, P18, P22, P23, P24, P25, P26, P27	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 11 z oddziałami integracyjnymi im. K. Makuszyńskiego w Białymstoku Termomodernizacja Przedszkola Samorządowego nr 7 Termomodernizacja Przedszkola Samorządowego nr 42 Instalowanie źródeł energii odnawialnej, w szczególności źródeł solarnych (cieplnych i fotowoltaicznych) na obiektach użyteczności publicznej oraz w indywidualnych budynkach mieszkalnych zlokalizowanych na obszarach rewitalizacji na terenie miasta Białystok
P22	techniczna, przestrzenno-funkcjonalna	P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P17, P18, P21, P23, P24, P25, P26, P27	Budowa kanalizacji deszczowej w obszarze rewitalizacji
P23	środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, społeczna	P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P17, P18, P21, P22, P24, P25, P26, P27	Program zagospodarowania terenów w dolinie rzeki Białej w Białymstoku realizowany etapami (dokumentacja projektowa) Budowa zbiorników retencyjnych poza obszarem rewitalizacji Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku Budowa parku przy ul. Szkolnej „Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – monitoring wizyjny
P24	środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna,	P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13,	Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku

Numer przedsięwzięcia	Oddziaływanie na sfery kryzysowe	Powiązanie z innymi przedsięwzięciami z GPR	Powiązanie z przedsięwzięciami zrealizowanymi w ramach PR 2017-2023
	społeczna	P14, P15, P17, P18, P21, P22, P23, P25, P26, P27	Budowa parku przy ul. Szkolnej „Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – monitoring wizyjny
P25	środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, społeczna	P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P17, P18, P21, P22, P23, P24, P26, P27	Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku Budowa parku przy ul. Szkolnej „Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – monitoring wizyjny
P26	środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, społeczna	P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P17, P18, P21, P22, P23, P24, P25, P27	Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku Budowa parku przy ul. Szkolnej „Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – monitoring wizyjny
P27	środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, społeczna	P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P17, P18, P21, P22, P23, P24, P25, P26	Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku Budowa parku przy ul. Szkolnej „Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok

Numer przedsięwzięcia	Oddziaływanie na sfery kryzysowe	Powiązanie z innymi przedsięwzięciami z GPR	Powiązanie z przedsięwzięciami zrealizowanymi w ramach PR 2017-2023
			Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – monitoring wizyjny
P28	środowiskowa, społeczna	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P19, P20, P29, P30	Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku Budowa parku przy ul. Szkolnej „Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – monitoring wizyjny
P29	środowiskowa, społeczna	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P19, P20, P28, P30	Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku Budowa parku przy ul. Szkolnej „Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – monitoring wizyjny
P30	środowiskowa, społeczna	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P19, P20, P28, P29	Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku Budowa parku przy ul. Szkolnej „Bądź najlepszy, bądź aktywny” Klub osiedlowy „Razem” przy ul. Barszczańskiej 5 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w Mieście Białystok Rewitalizacja osiedli poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców - monitoring wizyjny

Źródło: opracowanie własne

7. OPIS SPOSOBU ZAPEWNIENIA UDZIAŁU INTERESARIUSZY W PROCESIE REWITALIZACJI, W TYM W RAMACH KOMITETU REWITALIZACJI

7.1. IDENTYFIKACJA INTERESARIUSZY PROCESU REWITALIZACJI

Dokumenty prawne i strategiczne dotyczące rewitalizacji podkreślają znaczenie zasady partnerstwa i partycypacji społecznej w procesie tworzenia, wdrażania i oceny programów rewitalizacji. Rewitalizacja to proces, który ma być prowadzony z udziałem interesariuszy, przede wszystkim mieszkańców, podmiotów samorządowych, pozarządowych, gospodarczych oraz grup nieformalnych. Przepisy ustawowe obligują gminę do realizacji działań rewitalizacyjnych w sposób jawny i przejrzysty, z zapewnieniem aktywnego udziału interesariuszy. W myśl art. 5 ust. 2 ustawy o rewitalizacji działania inicjowane w ramach partycypacji społecznej i cały proces z nią związany polega przede wszystkim na:

1. poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy i dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
2. prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy oraz o przebiegu tego procesu,
3. umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
4. zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji,
5. wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji,
6. zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Kwestie zaangażowania interesariuszy – podmiotów społeczno-gospodarczych – regulują także zapisy ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (ustawa wdrożeniowa), co uwzględniono przy identyfikacji potencjalnych interesariuszy planowanego procesu rewitalizacji.

W GPRB przyjęto więc, że zasada partycypacji społecznej będzie towarzyszyć procesowi rewitalizacji na każdym jego etapie – od przygotowania programu przez wdrażanie działań i ich monitoring po ocenę całego procesu. Miasto Białystok, świadome, że nie sposób przeprowadzić rzetelnej diagnozy prowadzącej do określenia obszarów kryzysowych bez udziału osób, dla których i wśród których ma być prowadzona rewitalizacja, przeprowadziło najpierw analizę działających na obszarze miasta interesariuszy procesu. Identyfikacja uczestników, kreatorów i odbiorców rewitalizacji Białegostoku, odniosła się do każdej ze sfer życia miasta, tj. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Ważnym elementem przygotowania miasta do koordynacji i zarządzania procesem rewitalizacji było określenie interesariuszy, którzy będą nie tylko odbiorcami czy uczestnikami działań, ale także ich potencjalnymi realizatorami, przez co mogą mieć realny wpływ na osiąganie celów rewitalizacji Białegostoku.

W kolejnych podrozdziałach opisano działania związane z realizacją zasady partycypacji społecznej i partnerstwa na etapie przygotowania, wdrażania i oceny GPRB. Analiza grup interesariuszy miała na celu wskazanie aktorów, którzy już na tym wczesnym etapie mogliby włączyć się w tworzenie

programu. Analizie poddano przede wszystkim instytucje, organizacje pozarządowe i lokalnych przedsiębiorców.

Bezpośrednimi interesariuszami procesu są bowiem mieszkańcy obszaru rewitalizacji Białegostoku, do których przede wszystkim są skierowane działania rewitalizacyjne, jak i podmioty społeczne występujące w roli wykonawców powierzonych im do realizacji zadań publicznych. Są to:

- mieszkańcy obszaru zagrożeni wykluczeniem społecznym,
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze,
- mieszkańcy gminy inni niż mieszkańcy obszaru rewitalizacji.

Na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji działalność prowadzą podmioty, w tym organizacje pozarządowe, świadczące usługi publiczne (na terenie rewitalizacji oraz w mieście):

- na rzecz ochrony środowiska naturalnego,
- na rzecz lokalnej gospodarki oraz wspierające rozwój przedsiębiorczości,
- dotyczące promowania włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji,
- w sferze aktywizacji społeczno-zawodowej i integracji osób zagrożonych wykluczeniem,
- skoncentrowane na pomocy osobom zagrożonych przemocą w rodzinie,
- polegające na wdrażaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach poprzedniego programu rewitalizacji.

W szczególności są to:

- miejskie jednostki organizacyjne zaangażowane w szeroki zakres działań i polityk społecznych rewitalizacji Białegostoku, w tym straże i służby,
- instytucje animujące działania na terenie podobszarów rewitalizacji (kultura, sport, edukacja),
- instytucje kultury i sztuki funkcjonujące na obszarze rewitalizacji,
- instytucje odpowiedzialne za pomoc społeczną,
- organy władzy publicznej oraz komórki organizacyjne urzędu miasta,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia i in.).

Obszar rewitalizacji, poza interwencją zaplanowaną w GPRB, będzie dodatkowo skupiał aktywność wymienionych wyżej podmiotów, realizujących na jego terenie działania statutowe. Na obszarze rewitalizacji dojdzie więc do integracji wielu polityk publicznych oraz procesu odnowy wywołanego wdrażaniem programu, w efekcie czego zwiększy się dostępność usług publicznych, a w ślad za nią aktywność mieszkańców i poziom ich udziału w życiu społecznym.

Niezwykle ważnymi interesariuszami rewitalizacji Białegostoku są, działające na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe, które reprezentują społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji. Z punktu widzenia procesu rewitalizacji kluczowymi podmiotami społeczno-gospodarczymi, które powinno włączyć się w proces, są stowarzyszenia prowadzące działalność w sferze aktywizacji społeczno-zawodowej i integracji osób zagrożonych wykluczeniem. Na terenie Białegostoku zidentyfikowano potencjalnych partnerów i inne podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, bądź realizujące działania z zakresu włączenia społecznego, aktywizacji

społecznej, ochrony przyrody, praw obywatelskich, równości płci i niedyskryminacji, wspierania osób narażonych na wykluczenie społeczne:

- stowarzyszenia, m.in.: „Podlascy Seniorzy", „Pogotowie Kulturalno-Społeczne", „Czyste Podlasie", Stowarzyszenie Edukacji Kulturalnej „Widok", „Kreatywne Podlasie", Stowarzyszenie Miłośników Kultury i Dziedzictwa Miejskiego „Białystok z Drewna", Towarzystwo Wspierania Inicjatyw Społecznych ALPI, Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12, Stowarzyszenie „Starosielce", Stowarzyszenie Wspierania Środowisk Lokalnych „Aktywne Osiedle";
- fundacje, m.in.: Fundację Aktywizacji – Oddział w Białymstoku, Fundację Aktywnej Rehabilitacji, Fundację Inicjatyw Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Impuls, „Szansa Dla Niewidomych" – Biuro Regionalne w Białymstoku, Fundację Wspierania Rodziny i Społeczeństwa „Iskra", „Dialog", Fundację Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych, Fundację na rzecz Osób z Dysfunkcjami i Zaburzeniami Rozwojowymi i Ich Rodzin oraz Wspierania Edukacji i Rozwoju „Fors-itis", Fundację Uniwersytetu w Białymstoku „Universitas Bialostocensis", „Zielone Płuca Polski";
- inne organizacje pozarządowe, m.in.: Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów – Oddział Okręgowy, Polski Związek Niewidomych – Okręg Podlaski, Klub Sportowy „Cristal Białystok", Klub Sportowy „Podlasie", Podlaski Oddział Wojewódzki Polskiego Towarzystwa Społeczno-Sportowego „Sprawni – Razem", Uniwersytet Trzeciego Wieku w Białymstoku, Klub Amazonki w Białymstoku, Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych, Związek Harcerstwa Polskiego Białystok Hufiec im. Moniuszki.

Dodatkowo, możliwymi partnerami w procesie rewitalizacji Białegostoku będą organizacje pozarządowe realizujące działania dla osób zagrożonych przemocą w rodzinie:

- Caritas Archidiecezji Białostockiej,
- „Droga". Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie,
- Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów Klanza Oddział Białostocki,
- Stowarzyszenie Bliżej Siebie Białystok – Eindhoven,
- Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie i Dzieciom „Szansa".

Z uwagi na zdiagnozowane problemy w sferze środowiskowej, gospodarczej i technicznej istotnymi interesariuszami rewitalizacji są potencjalni partnerzy działający na rzecz lokalnej gospodarki i ochrony środowiska naturalnego. W kontekście gospodarczych zjawisk problemowych ważnym partnerem miasta w prowadzeniu procesu rewitalizacji powinny być podmioty wspierające rozwój przedsiębiorczości. Na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano interesariuszy z szeroko rozumianej branży gospodarczej, w tym partnerów społeczno-gospodarczych, m.in. Fundacja „Centrum Inicjatyw na rzecz Społeczeństwa – FCIS", Forum Inicjatyw Rozwojowych, Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego, Fundacja „Technotalenty".

W sferze ochrony przyrody, potencjalnym partnerem procesu rewitalizacji są m.in.: Podlaska Stacja Przyrodnicza Narew, Polskie Towarzystwo Leśne – Oddział w Białymstoku, Podlaskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Natura", Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze – Regionalny Oddział w Białymstoku, Stowarzyszenie Popierania i Rozwoju Wiedzy o Ochronie Środowiska „Czysty Świat" – Oddział Białystok, Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Departament Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Białymstoku oraz Nadleśnictwo Dojlidy.

Ważnymi uczestnikami procesu rewitalizacji będą również organy władzy publicznej, w szczególności Radni Rady Miasta Białystok.

Do tak zidentyfikowanego kręgu interesariuszy zostały skierowane i będą kierowane działania włączeniowe – zaproszenia do wzięcia udziału w spotkaniach konsultacyjno-informacyjnych, naborze przedsięwzięć rewitalizacyjnych, naborze kandydatów do Komitetu Rewitalizacji czy konsultacjach społecznych poszczególnych dokumentów.

7.2. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA RÓŻNYCH ETAPACH PRZYGOTOWANIA PROGRAMU

Podczas prac nad przygotowaniem GPRB zastosowano różne formy partycypacji społecznej, aby interesariusze w aktywny sposób mogli włączyć się w zaplanowanie procesu rewitalizacji.

Zidentyfikowaniu czynników kryzysowych w najważniejszych sferach miastotwórczych Białegostoku oraz wynikających z nich potrzeb posłużyło badanie ankietowe. Badanie zrealizowano w okresie luty-kwiecień 2023 r. z udziałem różnych grup interesariuszy rewitalizacji. Łącznie uzyskano 515 odpowiedzi. W ankiecie respondenci wyrażali swoje poglądy na temat głównych zjawisk problemowych Białegostoku dotyczących sytuacji: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i technicznej, jak również walorów miasta, terenów, które wymagają objęcia działaniami naprawczymi w ramach procesu rewitalizacji oraz oczekiwanych efektów przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Według interesariuszy rewitalizacji Białegostoku, najbardziej dotkliwymi problemami w sferze społecznej są: niewystarczająca oferta rekreacyjna, szczególnie dla dzieci i młodzieży (według 177 osób – 34,3% respondentów), duża liczba samotnych osób starszych (139 os. – 26,9%), niewystarczający udział mieszkańców w życiu miasta i lokalnej społeczności (138 os. – 26,7%), niewystarczająca oferta kulturalna miasta (119 os. – 23,1%), bezrobocie (117 os. – 22,7%), ubóstwo rodzin (108 os. – 20,9%) oraz zmniejszanie się liczby mieszkańców (102 os. – 19,8%). Kluczowymi problemami zdiagnozowanymi w sferze gospodarczej są natomiast brak atrakcyjnych stanowisk pracy (299 os. – 57,9% respondentów), wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej (267 os. – 51,7%) oraz wysokie czynsze za wynajem lokali użytkowych (242 os. – 46,9%). W sferze środowiskowej trudności dostarczają: niewystarczająca dostępność do terenów zieleni w strefach zamieszkania (288 os. – 55,8%), niewykorzystany potencjał miejsc cennych przyrodniczo (249 os. – 48,3%), jak również brak wykorzystania odnawialnych źródeł energii (203 os. – 39,3%). Ponadto interesariusze rewitalizacji wskazywali w ankiecie najważniejsze problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Wśród nich znalazły się: niedostatek miejsc parkingowych (224 os. – 43,4%), słabo rozwinięta infrastruktura rekreacyjna (202 os. – 39,1%), niewystarczające powiązania komunikacyjne wewnątrz gminy (168 os. – 32,6%), niski standard zagospodarowania przestrzeni publicznych (137 os. – 26,6%) oraz niedobór terenów publicznych i miejsc integracji społecznej (137 os. – 26,6%). W odniesieniu do sfery technicznej miasta respondenci zauważali takie zjawiska problemowe jak: niewykorzystany potencjał miejsc przewidzianych do rekreacji i wypoczynku (265 os. – 51,4%), niewydajna kanalizacja deszczowa na terenie miasta (242 os. – 46,9%), zły stan małej architektury osiedlowej (ławki, chodniki, parkingi, kosze na śmieci, place zabaw) (182 os. – 35,3%) oraz duże nagromadzenie zdegradowanych obiektów zabytkowych na terenie centrum miasta (169 os. – 32,8%).

W przeprowadzonym badaniu ankietowym zadano pytania o obszary, które wymagają podjęcia interwencji rewitalizacyjnych. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że konieczne jest podjęcie przedsięwzięć w centrum miasta (21,3%) oraz na terenach starszych osiedli mieszkaniowych (55,5%). 75% respondentów uważa za zasadne uruchomienie procesu rewitalizacji w Białymstoku. Według

opinii badanych, w rezultacie prowadzonego procesu powinny zostać osiągnięte w pierwszej kolejności następujące efekty: poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych (192 os. – 37,2%), poprawa warunków i jakości zamieszkania (189 os. – 36,6%), poprawa jakości środowiska naturalnego w wyniku rozwoju terenów zielonych (180 os. – 34,9%), rozwój mikro i małej przedsiębiorczości (168 os. – 32,6%), poprawa stanu dróg i infrastruktury towarzyszącej (ścieżki, chodniki, kanalizacja deszczowa, oświetlenie) (160 os. – 31,0%). Wyznaczone w dokumencie „Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Białegostoku" obszary zdegradowane są zbieżne z osiedlami, na które wskazywali respondenci ankiety.

Ważnym etapem poprzedzającym uspołecznioną pracę nad GPRB były działania prowadzone na trakcie diagnozy delimitacyjnej, mającej na celu wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Białymstoku. Polegały one na przeprowadzeniu konsultacji społecznych w ramach uzgadniania projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, które umożliwiły interesariuszom rewitalizacji wypowiedzenie się na temat granic obszaru. Działania konsultacyjne zrealizowano na zasadach wynikających z uchwały Nr LX/800/10 Rady Miasta Białystok z dnia 25 października 2010 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie pożytku publicznego projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji pozarządowych[16] , w trybie przepisów ustawy o rewitalizacji[17] oraz w związku z art. 30 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Zgodnie z zarządzeniem Prezydenta Miasta Białegostoku Nr 410/23 z dnia 12 maja 2023 r. dotyczącym przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Białegostoku konsultacje społeczne odbywały się w okresie od 23 maja do 22 czerwca 2023 r.

O przebiegu procesu i o jego formach interesariusze dowiedzieli się poprzez:

- obwieszczenie Prezydenta Miasta Białegostoku o przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Miasta Białystok w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji umieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Białymstoku[18],
- ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Białymstoku[19],
- ogłoszenie na stronie internetowej Miasta Białegostoku[20],
- ogłoszenie na stronie internetowej Centrum Aktywności Społecznej[21],
- posty informacyjne na profilu Facebook: Urzędu Miejskiego w Białymstoku[22] oraz Centrum Aktywności Społecznej[23] .

[16] Dz. Urz. Woj. Podl. z 2010 r. nr 282 poz. 3597;
Link: https://edziennik.bialystok.uw.gov.pl/eli/POL_WOJ_PL/2010/3597/ogl/pol/pdf.
[17] Art. 6 i art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz. U. z 2024 r. poz. 278.
[18] Link: https://www.bip.bialystok.pl/wladze/aktualnosci/obwieszczenie-o-konsultacjach-projektu-uchwaly-w-sprawie-wyznaczenia-obszaru-zdegradowanego-i-obszaru-rewitalizacji-miasta-bialegostoku.html
[19] Link: https://www.bip.bialystok.pl/wladze/aktualnosci/konsultacje-spoleczne-projektu-uchwaly-w-sprawie-wyznaczenia-granic-obszaru-zdegradowanego-i-obszaru-rewitalizacji-miasta-bialegostoku.html.
[20] Link: https://www.bialystok.pl/pl/wiadomosci/aktualnosci/ogloszenie-o-konsultacjach.html.
[21] Link: https://cas.bialystok.pl/pl/aktualnosci/ogloszenie-o-konsultacjach.html.
[22] Link: https://www.facebook.com/photo/?fbid=615684227260278&set=a.331646312330739;
https://www.facebook.com/photo/?fbid=620636396765061&set=a.331646312330739.
[23] Link: https://www.facebook.com/photo.php?fbid=561474789500066&set=pb.100069126496043.-2207520000.&type=3.

Dodatkowo informacje o konsultacjach ukazały się (już w różnych terminach) w lokalnych mediach – na stronach internetowych:

- Bstok.pl: https://www.bstok.pl/ogloszenie-o-konsultacjach,
- Polskie Radio Białystok: https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/index/id/226797,
- Białystok Online: https://www.bialystokonline.pl/ktore-obszary-bialegostoku-wymagaja-rewitalizacji-wyraz-opinie,artykul,136154,1,1.html

oraz na profilu Facebook Centrum Doradztwa Rewitalizacyjnego IRMiR:

- https://www.facebook.com/photo.php?fbid=251652374112202&set=pb.100078023238976.-2207520000.&type=3.

Celem przeprowadzenia konsultacji społecznych było zapoznanie interesariuszy procesu rewitalizacji Białegostoku z projektem uchwały, ale i z przebiegiem procesu wyznaczenia obszaru przyszłej interwencji rewitalizacyjnej, który został opisany w dokumencie „Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Białegostoku". Dokument ten, przedstawiający metodykę identyfikacji obszarów kryzysowych, który uzasadniał rozstrzygnięcia podjęte w zapisach projektu konsultowanej uchwały został udostępniony do wglądu interesariuszom.

Proces konsultacji społecznych objął kilka działań, na które złożyły się:

- spotkanie otwarte dla interesariuszy procesu rewitalizacji w dniu 1 czerwca 2023 r., na którym omawiano treść projektu uchwały dotyczącej granic obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, jak również wyniki analiz diagnostycznych,
- zbieranie uwag (z użyciem formularza do zgładzania uwag złożonego w formie elektronicznej lub papierowej),
- badanie ankietowe z użyciem anonimowych formularzy konsultacyjnych (online), badające zasadność wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w Białymstoku.

Większość mieszkańców biorących udział w konsultacjach społecznych wyraziła pozytywny odbiór dla wyznaczonego w ramach diagnozy obszaru rewitalizacji. W badaniu ankietowym respondenci wyrazili swoje opinie na temat projektu uchwały, w szczególności odnosząc się do granic obszaru rewitalizacji – uzyskano od 70% do 80% pozytywnych odpowiedzi. Łącznie w procesie konsultacji społecznych na etapie wyznaczania terenu zdegradowanego i rewitalizacji wzięło 75 osób oraz 3 podmioty. Złożono 5 uwag pisemnych, które dotyczyły:

- problematyki mobilności miejskiej: infrastruktury rowerowej i parkingów,
- metodyki liczenia wskaźnika: liczby wydanych kart seniora w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców uprawnionych do otrzymania karty,
- zmiany granic jednostki objętej obszarem rewitalizacji,
- dodatkowych rekomendacji: dodania do listy potencjalnych projektów dodatkowych nieruchomości,
- uproszczenia form konsultacji społecznych.

Wszystkie formalnie zgłoszone uwagi zostały zaopiniowane. Część uwag została uwzględniona w dokumencie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Białegostoku" lub Gminnym Programie Rewitalizacji. Niektóre uwagi odrzucono, wyjaśniając merytoryczne przyczyny braku możliwości ich uwzględnienia. Szczegółową listę uwag wraz z uzasadnieniem rozstrzygającego stanowiska zawiera „Raport z konsultacji społecznych projektu

uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Białegostoku”[24].

Działania partycypacyjne prowadzono także na etapie przygotowania samego programu rewitalizacji, po podjęciu przez Radę Miasta Białystok uchwały Nr LXXV/1038/23 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034, która zainicjowała proces opracowania dokumentu GPR.

Z punktu widzenia miasta jako organizatora i koordynatora procesu rewitalizacji, szczególnie ważną kwestią było właściwe zaplanowanie interwencji rewitalizacyjnych, które powinny odpowiadać na rzeczywiste problemy obszaru, a jednocześnie na potrzeby jego mieszkańców. W tym celu zaplanowano kilka działań mających na celu poznanie opinii mieszkańców i innych interesariuszy procesu na temat zjawisk problemowych i najważniejszych potrzeb rewitalizacyjnych.

Do działań tych należało badanie ankietowe na temat obszaru rewitalizacji. O zaplanowanych działaniach partycypacyjnych informowano na stronie miasta (www.bialystok.pl oraz www.cas.bialystok.pl oraz na profilach Facebook – miejskim i CAS). Do opublikowanych informacji o prowadzonym badaniu społecznym dołączono link to ankiety służącej diagnozie obszaru z punktu widzenia interesariuszy procesu. Pracownicy Centrum Aktywności Społecznej rozsyłali też zaproszenia drogą mailową do zidentyfikowanych na etapie przygotowawczym podmiotów społeczno-gospodarczych. Łącznie zebrano 51 odpowiedzi. Podsumowując wyniki ankiety, większość odpowiadających zgodziła się z zaproponowanym zasięgiem obszarów: zdegradowanego i rewitalizacji oraz potwierdziła, że we wskazanych obszarach zauważa się intensyfikację problemów społecznych i gospodarczych na tle reszty miasta. Ponad 80% respondentów zaobserwowało degradację zabudowy i przestrzeni oraz niską jakość środowiska naturalnego na wyznaczonym obszarze. Wnioski z ankiety online zaprezentowano w „Raporcie z konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Białegostoku”[25].

Kolejnym kluczowym działaniem partycypacyjnym na tym etapie był nabór na przedsięwzięcia rewitalizacyjne, który miał charakter otwarty, umożliwiający interesariuszom składanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. O naborze, trwającym od 31 października do 22 listopada 2023 r., informowano na stronie miasta, w zakładce poświęconej rewitalizacji (www.bialystok.pl)[26], na stronie CAS oraz na profilach Facebook – miejskim i CAS.

Przyjęto założenie, że zgłaszane propozycje powinny wpisywać się w cele rewitalizacji, być realizowane na obszarze rewitalizacji, stanowić odpowiedź na realne problemy obszaru, a także spełniać wymogi pozwalające na uzyskanie dofinansowania ze środków unijnych. Zamieszczono też informacje o zasadach naboru. Aby wziąć aktywny udział w naborze, należało wypełnić karty projektu przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Wypełnioną kartę można było przesłać elektronicznie na adres: rewitalizacja@um.bialystok.pl lub w formie papierowej dostarczyć do siedziby Departamentu Strategii i Rozwoju Urzędu Miejskiego w Białymstoku przy ul. Słonimskiej 1, codziennie w godzinach pracy urzędu lub za pośrednictwem operatora pocztowego na adres Urzędu Miejskiego.

[24] Link: https://bip.bialystok.pl/wladze/aktualnosci/raport-z-konsultacji-spolecznych-projektu-uchwaly-w-sprawie-wyznaczenia-obszaru-zdegradowanego-i-obszaru-rewitalizacji-miasta-bialegostoku.html.

[25] Link: https://bip.bialystok.pl/wladze/aktualnosci/raport-z-konsultacji-spolecznych-projektu-uchwaly-w-sprawie-wyznaczenia-obszaru-zdegradowanego-i-obszaru-rewitalizacji-miasta-bialegostoku.html.

[26] Link: https://www.bialystok.pl/pl/dla_mieszkancow/rewitalizacja/gminny-program-rewitalizacji-miasta-bialegostoku-na-lata-20242034/nabor-przedsiewziec-rewitalizacyjnych.html.

Na zaproszenie miasta odpowiedziały organizacje pozarządowe, miejskie jednostki organizacyjne oraz instytucje kultury i sztuki. Propozycje projektów zostały następnie pod tym kątem zweryfikowane przez Zespół do spraw opracowania i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034. Wybrane do realizacji propozycje zostały następnie opracowane w formie fiszek projektowych i włączone do GPR jako elementy projektu zintegrowanego, na który złożyły się przedsięwzięcia podstawowe.

Podsumowując, na etapie przygotowania programu rewitalizacji odbyły się konsultacje społeczne projektu GPRB. W ramach tego procesu wykorzystano następujące formy i techniki konsultacyjne, określone w art. 6 ust. 3 ustawy o rewitalizacji:

- spotkanie otwarte dla interesariuszy procesu,
- zbieranie uwag w formie papierowej i elektronicznej,
- ankiety online.

7.3. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE WDRAŻANIA I OCENY REALIZACJI PROGRAMU, W TYM W RAMACH KOMITETU REWITALIZACJI

Główną formę uspołecznienia na etapie wdrażania i oceny realizacji programu będzie stanowił Komitet Rewitalizacji. Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji Komitet Rewitalizacji to forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza, prezydenta w zakresie zagadnień związanych z jego realizacją.

Miasto Białystok, z uwagi na rozpoczęcie procedury opracowania GPRB przed wejściem w życie ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw[27], ustala zasady działania komitetu zgodnie z zapisami art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji – w brzmieniu sprzed zmiany związanej z reformą systemu planowania przestrzennego w Polsce.

Uchwała określająca zasady wyznaczania składu i zasady działania Komitetu Rewitalizacji – zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji – może zostać podjęta przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji lub w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia jego uchwalenia. W skład komitetu wejdą przede wszystkim przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji oraz art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Wybór członków Komitetu Rewitalizacji będzie następował w sposób przejrzysty i transparentny, przy zapewnieniu wyłaniania przez interesariuszy ich przedstawicieli. Członkowie komitetu zostaną powołani przez Prezydenta Miasta Białegostoku na kadencję, w drodze zarządzenia, po zakończonym naborze. Część członków komitetu zostanie wskazana przez Prezydenta Miasta Białegostoku - spośród przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Białymstoku i gminnych jednostek organizacyjnych oraz spółek miejskich. Pozostałe uprawnione podmioty będą wskazywać swych reprezentantów do pracy w komitecie – w czasie trwania naboru.

Za pracę w komitecie nie przewiduje się wynagrodzenia. Nie zakłada się również powoływania osobnych komitetów dla poszczególnych podobszarów rewitalizacji Miasta Białegostoku. Obsługę organizacyjną komitetu zapewni Prezydent Miasta Białegostoku.

[27] Dz. U. z 2023 r. poz. 1688.

Szczegółowe zasady wyboru członków Komitetu oraz tryb jego pracy zostaną określone w drodze uchwały Rady Miasta Białystok.

Zadaniami Komitetu Rewitalizacji będą w szczególności:

- opiniowanie zmian Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034,
- opiniowanie zmian w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- opiniowanie sprawozdań monitoringowych oraz sprawozdań z oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB,
- opiniowanie spraw związanych z realizacją procesu partycypacji społecznej towarzyszącej rewitalizacji,
- opiniowanie zmian w kierunkach realizacji GPRB.

Dzięki zasadom bezstronności oraz zapewnienia wyłaniania przez interesariuszy ich przedstawicieli – komitet umożliwia realne współzarządzanie procesem rewitalizacji przez stronę społeczną, będącą jednocześnie najwyższą formą włączenia społecznego w proces wdrażania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034.

Dodatkowo, w działania dotyczące wdrażania programu rewitalizacji będą angażowane środowiska ściśle współpracujące z prezydentem miasta. Należą do nich m.in. stowarzyszenia działające na terenie miasta, jak i organizacje pożytku publicznego, które realizować będą powierzone zadania publiczne, będące przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, skierowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Dzięki temu GPRB będzie wdrażany przy czynnym, partnerskim udziale i zaangażowaniu wszystkich środowisk lokalnych, mieszkańców obszaru rewitalizacji, przedstawicieli organizacji społecznych, sektora gospodarczego i instytucji publicznych, realizujących zadania własne na obszarze rewitalizacji miasta.

Zgodnie z zasadą partnerstwa istotne jest, aby w proces rewitalizacji Białegostoku włączyły się różne grupy interesariuszy – partnerzy społeczno-gospodarczy procesu. W przyszłości, niezwykle ważne będzie również zachęcenie mieszkańców obszaru do uczestnictwa w realizacji poszczególnych zadań, a także do udziału w konsultacjach społecznych realizowanych na etapie wdrażania programu.

Partnerami rewitalizacji, którzy będą pełnili ważną rolę w procesie wdrażania GPRB są podmioty realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne na rzecz lokalnej społeczności. Zaangażowanie społecznych partnerów obejmie:

- współorganizowanie aktywizacyjnych działań społecznych i gospodarczych tak, aby interesariusze społeczni byli nie tylko ich beneficjentami, ale także w możliwie jak największym stopniu realizatorami działań,
- zaangażowanie sektora pozarządowego – włączenie sektora pozarządowego w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych jako podmiotów samodzielnie je realizujących lub jako partnerów w przedsięwzięciach,
- współdziałanie miasta z wszystkimi podmiotami, których propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały ujęte w programie w celu monitorowania stopnia jego realizacji – podmioty będą zobligowane do regularnego raportowania stanu realizacji zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Partycypacja społeczna podczas wdrażania programu będzie również polegać na działaniach monitoringowych oraz ocenie stopnia realizacji celów rewitalizacyjnych i ocenie aktualności samego programu. Proces ten polega na agregowaniu i analizowaniu danych oraz informacji dotyczących postępu rzeczowego i finansowego w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz na ocenie stopnia

realizacji celów rewitalizacyjnych i ocenie aktualności samego programu. Na tym etapie partycypacja polegać będzie na udziale realizatorów przedsięwzięć w badaniach monitoringowych oraz na opiniowaniu raportów monitoringowych oraz z oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB przez Komitet Rewitalizacji.

Założenia te umożliwiają uznanie GPRB za program zapewniający koordynację działań całego procesu rewitalizacji z uwzględnieniem dojrzałych form partycypacji społecznej.

Poniżej w tabeli podsumowano etap włączenia społecznego w proces tworzenia i realizacji GPRB, z uwzględnieniem zastosowanych i planowanych form partycypacyjnych. Należy uznać, że do etapu opracowania i wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034 zostali zaangażowani przedstawiciele wszystkich grup interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Tab. 19. Formy włączenia społecznego w proces opracowania i wdrażania GPRB

Interesariusze wg ustawy o rewitalizacji	Komitet Rewitalizacji	Realizatorzy przedsięwzięć	Udział w konsultacjach
Mieszkańcy obszaru rewitalizacji i pozostali mieszkańcy Miasta Białystok	X	X	X
Właściciele nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami	X	X	X
Spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS[28], SIM[29]	X		X
Podmioty prowadzące na obszarze gminy działalność gospodarczą	X	X	X
Podmioty prowadzące na obszarze gminy działalność społeczną	X	X	X
Jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne	X	X	X
Organy władzy publicznej	X	X	X
Podmioty realizujące uprawnienia Skarbu Państwa			X

Źródło: opracowanie własne

7.4. OPIS WŁĄCZENIA PARTNERÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH ZGODNIE Z ART. 36 USTAWY WDROŻENIOWEJ

Zgodnie z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (ustawa wdrożeniowa) gminny program rewitalizacji jest uznawany za Inny Instrument Terytorialny (ITT), dzięki czemu gmina po spełnieniu wymogów dotyczących IIT może ubiegać się o środki unijne dostępne w ramach m.in. programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Podlaskiego na lata 2021-2027. Wymogi ustawy o rewitalizacji i Zasad realizacji IIT, a także regulacje ustawy wdrożeniowej w art. 36, pokrywają się ze sobą, wyjątkiem jest nieco inaczej sformułowany katalog interesariuszy. W ustawie o rewitalizacji katalog interesariuszy wskazany został w art. 2 ust. 2. W ustawie wdrożeniowej (art. 36 ust. 8 pkt 4) mowa jest o partnerach społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotach reprezentujących społeczeństwo

[28] Towarzystwo Budownictwa Społecznego
[29] Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa

obywatelskie, podmiotach działających na rzecz ochrony środowiska i podmiotach odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii IIT. W związku z tym, przystępując do prac nad procesem rewitalizacji, miasto Białystok przy okazji identyfikacji interesariuszy rewitalizacji wzięło pod uwagę także wymogi wynikające z ustawy wdrożeniowej.

W toku analizy za partnerów społecznych realizujących działania z zakresu włączenia społecznego, aktywizacji społecznej, praw obywatelskich, równości płci i niedyskryminacji, wspierania osób narażonych na wykluczenie społeczne, uznano przede wszystkim następujące organizacje pozarządowe:

- stowarzyszenia, m.in.: Stowarzyszenie Egala, Stowarzyszenie „Podlascy Seniorzy", Stowarzyszenie 100-lecie Kobiet, Stowarzyszenie Bliżej Siebie Białystok – Eindhoven, Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei", Akademia Plus 50, Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów Klanza Oddział Białostocki, Stowarzyszenie Edukacji Kulturalnej „Widok", Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12, Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie i Dzieciom „Szansa", Stowarzyszenie „My dla Innych", Stowarzyszenie Szukamy Polski, Towarzystwo „Amicus", Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Porażeniem Mózgowym „Jasny Cel", Stowarzyszenie Aktywni, Podlaskie Stowarzyszenie Głuchych "Żubr", Stowarzyszenie MIG-iem;
- fundacje, m.in.: Fundację Aktywizacji – Oddział w Białymstoku, Fundację Aktywnej Rehabilitacji, Fundację Inicjatyw Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Impuls, „Szansa Dla Niewidomych" – Biuro Regionalne w Białymstoku, Fundację Wspierania Rodziny i Społeczeństwa „Iskra", „Dialog", Fundację na rzecz Osób z Dysfunkcjami i Zaburzeniami Rozwojowymi i Ich Rodzin oraz Wspierania Edukacji i Rozwoju „Fors-itis", Fundację Otwarta Edukacja, Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej Podlaskie Centrum;
- inne podmioty, m.in.: Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów – Oddział Okręgowy, Polski Związek Niewidomych – Okręg Podlaski, Klub Sportowy „Cristal Białystok", Klub Sportowy „Podlasie", Podlaski Oddział Wojewódzki Polskiego Towarzystwa Społeczno-Sportowego „Sprawni – Razem", Klub Amazonki w Białymstoku, Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych, , Prawosławny Ośrodek Miłosierdzia „Eleos".

Za szczególnie ważnych partnerów rewitalizacji uznano podmioty, m.in.:

- Radę Miasta Białystok,
- Białostocką Radę Seniorów,
- Białostocką Radę Działalności Pożytku Publicznego,
- Białostocką Radę Kobiet,
- Młodzieżową Radę Miasta Białystok,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Białymstoku.

Zidentyfikowano również podmioty realizujące zadania z zakresu ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego, w tym:

- Podlaską Stację Przyrodniczą Narew,
- Polskie Towarzystwo Leśne – Oddział w Białymstoku,
- Podlaskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Natura",
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze – Regionalny Oddział w Białymstoku,
- Fundację Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych,
- Fundację „Zielone Płuca Polski",

- Stowarzyszenie Popierania i Rozwoju Wiedzy o Ochronie Środowiska „Czysty Świat” – Oddział Białystok,
- Departament Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Białymstoku,
- Nadleśnictwo Dojlidy.

Ustalono także potencjalnych partnerów gospodarczych działających na rzecz lokalnej gospodarki, wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji. Do takich partnerów zaliczono m.in.: Białostocki Park Naukowo-Technologiczny, Forum Inicjatyw Rozwojowych, Innowacyjną Polskę Wschodnią, Podlaską Fundację Rozwoju Regionalnego, Fundację „Technotalenty”. Szczególnymi instytucjami zaliczanymi do tej kategorii są organizacje działające na rzecz mieszkańców, wśród których należy wyróżnić spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe.

Zidentyfikowani partnerzy społeczno-gospodarczy oraz podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie lub realizujące działania z zakresu włączenia społecznego, aktywizacji społecznej, praw obywatelskich, równości płci i niedyskryminacji, wspierania osób narażonych na wykluczenie społeczne zostali zaproszeni do prac nad programem rewitalizacji. Aktywne uczestnictwo we współtworzeniu procesu rewitalizacji zapewnił przede wszystkim udział w niżej wymienionych formach partycypacji społecznej:

- otwartym naborze na przedsięwzięcia rewitalizacyjne,
- konsultacjach społecznych dotyczących opracowania projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Białystok na lata 2024-2034 oraz projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Dzięki kampanii informacyjnej udało się pozyskać partnerów społeczno-gospodarczych i inne podmioty określone w ustawie wdrożeniowej. Partnerzy ci zostali zaproszeni do procesu partycypacji na etapie przygotowania GPRB, na etapie jego wdrażania będą zaś brali udział w dalszych działaniach partycypacyjnych, przede wszystkim w pracach Komitetu Rewitalizacji. Kluczowymi partnerami rewitalizacji Białegostoku biorącymi udział we wdrażaniu programu są podmioty, które zgłosiły swój projekt w otwartym naborze przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W celu pełnego włączenia partnerów społeczno-gospodarczych i podmiotów wskazanych w art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy wdrożeniowej skład Komitetu Rewitalizacji zostanie ustalony z ich uwzględnieniem, dzięki czemu, oprócz innych interesariuszy procesu rewitalizacji, będą oni mieć także wpływ na sposób wdrażania, monitorowanie i ocenę prowadzonej interwencji. W tym celu w zasadach dotyczących składu komitetu zostaną uwzględnieni przedstawiciele podmiotów wymienionych m.in. w art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej, zapewni to udział w procesie przedstawicieli podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Białegostoku, organizacji zrzeszających pracodawców, izb gospodarczych i instytucji z otoczenia biznesu, a także przedstawiciela podmiotów ekonomii społecznej, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, prac podstawowych, równości płci, szans i niedyskryminacji.

Opisane w podrozdziale włączenie społeczne wyżej wymienionych partnerów w proces rewitalizacji Białegostoku spełnia wymogi ustawy wdrożeniowej, sprawiając że GPRB można uznać za Inny Instrument Terytorialny zgodnie z regulacjami ustawy wdrożeniowej i Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Tab. 20. Formy włączenia społecznego interesariuszy w proces opracowania i wdrażania GPGB – zgodnie z wymogami ustawy wdrożeniowej

Interesariusze wg ustawy wdrożeniowej	Komitet Rewitalizacji	Realizatorzy przedsięwzięć	Udział w konsultacjach
Partnerzy społeczno-gospodarczy	X	X	X
Podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie	X	X	X
Podmioty działające na rzecz ochrony środowiska	X	X	X
Podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji	X	X	X

Źródło: opracowanie własne

8. ZARZĄDZANIE GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU

8.1. OPIS STRUKTURY ZARZĄDZANIA GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI

Zarządzanie rewitalizacją, która jest dyscypliną złożoną z wielu polityk publicznych, wymaga zintegrowania i połączenia w ramach jednej jednostki zarządczej wielu różnych komórek organizacyjnych, realizujących różnorodne zadania nałożone gminnym programem rewitalizacji. W ten sposób również na poziomie zarządczym tworzony jest efekt synergii w rewitalizacji i związany jest z uzupełnianiem kompetencji poszczególnych komórek włączonych we wdrażanie GPR.

System zarządzania GPRB będzie oparty na strukturze organizacyjnej Urzędu Miejskiego w Białymstoku, wprowadzonej zarządzeniem Nr 543/15 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 30 czerwca 2015 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Urzędowi Miejskiemu w Białymstoku (ze zm.). Wobec obowiązków wynikających z uruchomienia procesu rewitalizacji w oparciu o ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, rekomenduje się wprowadzenie do regulaminu organizacyjnego Urzędu Miejskiemu w Białymstoku zadań dotyczących zarządzania procesem rewitalizacji.

Za zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji odpowiedzialny będzie Prezydent Miasta Białegostoku, podejmując kluczowe decyzje związane z prowadzeniem procesu rewitalizacji. Zasadnym jest, aby wszystkie operacyjne działania związane z bieżącym wdrażaniem i monitorowaniem Programu zlecone były przez Prezydenta Pełnomocnikowi/Koordynatorowi ds. rewitalizacji, który będzie kierował specjalnie wydzieloną w strukturach Urzędu Miejskiego komórką ds. koordynowania, wdrażania, nadzorowania i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji. Do zadań przedmiotowej komórki będą należały działania związane m.in. z:.

- koordynowaniem bieżących działań miasta Białegostoku w zakresie rewitalizacji, w tym nadzór nad realizacją oraz w razie potrzeby aktualizacją GPRB,
- oceną aktualności i stopnia realizacji GPRB,
- obsługą Komitetu Rewitalizacji.

Rolą poszczególnych realizatorów będzie raportowanie do Komórki ds. Koordynowania wdrażania, nadzorowania, i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji osiąganych rezultatów poszczególnych projektów, informowanie o postępach i ryzykach związanych z realizacją projektów.

W opracowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji wzięły udział jednostki organizacyjne Urzędu, będące jednocześnie członkami zespołu zadaniowego do spraw opracowania i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034. Istotną rolę pełnił Departament Urbanistyki i Architektury, który zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Miejskiego w Białymstoku ma za zadanie uczestniczenie w działaniach z zakresu rewitalizacji we współpracy z właściwymi jednostkami organizacyjnymi Urzędu[30].

Instytucjonalne wsparcie wyodrębnionej jednostki ds. koordynowania, wdrażania, nadzorowania i monitorowania GPR będzie stanowił horyzontalny zespół zadaniowy do spraw opracowania i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034, który został powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Białegostoku Nr 265/23 z dnia 20 marca 2023 r. Celem Zespołu była koordynacja zadań służących wypracowaniu założeń nowego programu. W skład zespołu weszli przedstawiciele kluczowych komórek merytorycznych odpowiedzialnych za realizację najważniejszych polityk publicznych w Białymstoku:

- Departamentu Strategii i Rozwoju,
- Biura Funduszy Europejskich,
- Departamentu Komunikacji Społecznej,
- Departamentu Edukacji,
- Departamentu Gospodarki Komunalnej,
- Centrum Aktywności Społecznej,
- Centrum Usług Informatycznych,
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie,
- Departamentu Spraw Społecznych,
- Departamentu Urbanistyki i Architektury,
- Departamentu Ochrony Środowiska,
- Departamentu Kultury, Promocji i Sportu,
- Zarządu Mienia Komunalnego,
- Departamentu Inwestycji,
- Zarządu Dróg Miejskich,
- Departamentu Finansów Miasta.

Przewodniczącym Zespołu został Zastępca Prezydenta Miasta Białegostoku, który kieruje jego pracami i jest koordynatorem spraw związanych z rewitalizacją. Do prac Zespołu mogą być zaproszeni eksperci, kierownicy miejskich jednostek organizacyjnych oraz przedstawiciele innych podmiotów, których merytoryczny udział może być pomocny w pracach Zespołu.

Rekomenduje się uzupełnienie zakresu obowiązków Zastępcy Prezydenta oddelegowanego do kierowania ww. Zespołem w regulaminie organizacyjnym Urzędu Miasta w Białymstoku, o czynności związane z „koordynowaniem współpracy komórek i jednostek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w

[30] Zarządzenie Nr 798/21 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 30 września 2021 r. zmieniające zarządzenie w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Urzędowi Miejskiemu w Białymstoku

Białymstoku oraz wszystkich pozostałych interesariuszy rewitalizacji w zakresie realizacji oceny i zmiany GPRB".

Zespół będzie wspierał zarządzanie procesem rewitalizacji, z wykorzystaniem wiedzy i kompetencji przedstawicieli komórek i jednostek organizacyjnych urzędu, które pełnią główną rolę we wdrażaniu poszczególnych zadań w ramach procesu rewitalizacji. Natomiast kluczowe decyzje na poziome strategicznego zarządzania programem będzie podejmował Prezydent Miasta Białegostoku we współpracy z Zastępcą, któremu podlega zespół oraz powołanym pełnomocnikiem/koordynatorem ds. rewitalizacji.

Będące w kompetencjach Zastępcy Prezydenta inicjowanie współpracy oraz koordynacja komórek organizacyjnych urzędu będzie umożliwiało całościowe zarządzanie procesem rewitalizacji miasta Białegostoku w obrębie różnych polityk publicznych, w ramach których będą realizowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Poniżej zaproponowano docelową strukturę organizacyjną Urzędu Miejskiego w Białymstoku wskazującą najważniejsze podmioty włączone w proces zarządzania rewitalizacją, tj. takie, na których spoczywać będzie konieczność realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034.

Tab. 21. Podmioty realizujące czynności z zakresu zarządzania GPRB

Komórka/jednostka organizacyjna	Zadania do realizacji w procesie zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034
Prezydent Miasta Białegostoku	• nadzór strategiczny nad sporządzaniem, realizacją oraz zmianą GPRB • podejmowanie decyzji o rozpoczęciu konsultacji społecznych projektu GPRB i jego zmian • powoływanie w drodze zarządzeń: zespołu zadaniowego koordynującego realizację GPRB, Komitetu Rewitalizacji • ogłoszenie naboru kandydatów do pracy w Komitecie Rewitalizacji • zatwierdzanie wyników oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB
Zastępca Prezydenta Miasta Białegostoku	• koordynacja prac Zespołu do spraw opracowania i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034 • koordynacja współpracy komórek i jednostek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Białymstoku oraz wszystkich pozostałych interesariuszy rewitalizacji w zakresie realizacji, oceny i zmiany GPRB
Pełnomocnik/koordynator ds. rewitalizacji oraz Komórka ds. Koordynowania wdrażania, nadzorowania i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji	• koordynowanie działań miasta Białegostoku w zakresie rewitalizacji, w tym nadzór nad realizacją oraz aktualizacją GPRB • realizacja oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB • monitoring GPRB • obsługa Komitetu Rewitalizacji
Rada Miasta Białystok	• uchwalenie dokumentu GPRB oraz jego aktualizacji • podjęcie uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji • zabezpieczenie środków finansowych w WPF na realizację zadań własnych Miasta Białystok wynikających z GPRB

Komórka/jednostka organizacyjna	Zadania do realizacji w procesie zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034
Zespół do spraw opracowania i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034	• koordynowanie przebiegu realizacji GPRB • nawiązanie współpracy komórek i jednostek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Białymstoku oraz wszystkich pozostałych interesariuszy rewitalizacji w zakresie realizacji i oceny GPRB • inicjowanie aktualizacji GPRB • realizacja rekomendacji wynikających z oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB • współpraca z Komitetem Rewitalizacji
Komitet Rewitalizacji	• opiniowanie sprawozdań z oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB • pełnienie roli opiniodawczo-doradczej w sprawach dotyczących procesu rewitalizacji miasta Białegostoku • podejmowanie inicjatyw wspierających proces rewitalizacji
Kierownicy i dyrektorzy departamentów oraz jednostek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Białymstoku	• wdrażanie projektów służących osiągnięciu celów i wskaźników GPRB • realizacja innych zadań publicznych na obszarze rewitalizacji miasta Białegostoku • przygotowywanie informacji na temat stopnia realizacji projektów wynikających z GPRB • udział w sprawach dotyczących przygotowania raportu z oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB • udział w przygotowywaniu aktualizacji GPRB • informowanie o ewentualnych zagrożeniach związanych z realizacją projektów rewitalizacyjnych • promocja podejmowanych działań rewitalizacyjnych
Mieszkańcy miasta oraz interesariusze procesu rewitalizacji	• udział w pracach Komitetu Rewitalizacji • udział w konsultacjach społecznych związanych z rewitalizacją • udział w badaniach społecznych związanych z oceną procesu rewitalizacji • współpraca przy opracowywaniu zmian GPRB

Źródło: opracowanie własne

Zarządzanie GPRB będzie odbywało się w strukturach organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Białymstoku i w ramach bieżących obowiązków zatrudnionych w nim pracowników.

Art. 5 ust. 2 pkt 6 ustawy o rewitalizacji odnosi się do konieczności tworzenia warunków do wypowiadania się przez interesariuszy nie tylko w czasie przygotowania, ale prowadzenia i oceny rewitalizacji, co wskazuje na potrzebę włączenia partnerów społeczno-gospodarczych w etap zarządzania GPRB.

Na etapie realizacji programu rewitalizacji włączenie społeczne w zarządzanie, wdrażanie i ocenę programu będzie realizowane z udziałem Komitetu Rewitalizacji, który zostanie powołany na zasadach przewidzianych w art. 7 ustawy o rewitalizacji. Do udziału w pracach komitetu zaproszeni zostaną interesariusze wymienieni zarówno w art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, jak i interesariusze, o których mowa w art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.

Komitet będzie stanowił platformę do dialogu przedstawicieli miasta Białystok oraz zewnętrznych interesariuszy procesu. Zasady działania komitetu, jak również zasady wyboru jego składu, zostaną określone w uchwale Rady Miasta Białystok, po uprzednim przeprowadzeniu konsultacji. Członkowie Komitetu Rewitalizacji będą powołani do składu komitetu na mocy właściwego zarządzenia Prezydenta Miasta Białegostoku. Komitet współpracować będzie z przedstawicielami Miasta Białegostoku, pełniąc rolę opiniodawczo-doradczą w sprawach dotyczących procesu rewitalizacji.

Identyfikacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych w GPRB umożliwia m.in. pozyskiwanie środków zewnętrznych na ich realizację. W związku z tym, kluczowym obowiązkiem realizatorów działań, będzie aplikowanie o pozyskanie dofinansowania na poszczególne projekty, w celu zwiększenia efektywności procesu rewitalizacji. Finansowanie projektów stanowiących przedsięwzięcia rewitalizacyjne służące realizacji zadań własnych miasta Białystok, zostanie zabezpieczone w wieloletniej prognozie finansowej, na zasadach przewidzianych w art. 21 ustawy o rewitalizacji.

Przedstawiony system zarządzania umożliwi sprawne i skuteczne wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034, z uwzględnieniem obowiązkowej partycypacji społecznej, a także konieczności włączenia interesariuszy, o których mowa w zapisach art. 36 ustawy wdrożeniowej, jak i art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

8.2. RAMOWY HARMONOGRAM DZIAŁAŃ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

W poniższej tabeli przedstawiono ramowy harmonogram realizacji GPRB dotyczący czynności formalnych niezbędnych do podjęcia w procedurze wdrażania programu.

Tab. 22. Ramowy harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

Etapy i rodzaje działań	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Uchwalenie GPRB przez Radę Miasta	x										
Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych do WPF	x										
Wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Monitoring przedsięwzięć rewitalizacyjnych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ocena aktualności i stopnia realizacji GPRB				x			x			x	
Podsumowanie działań realizowanych w perspektywie finansowej 2021-2027					x						
Aktualizacja GPRB					x			x			x
Powołanie Komitetu Rewitalizacji	x				x				x		
Posiedzenia Komitetu Rewitalizacji	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Działania informacyjno-promocyjne GPRB	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne

Art. 15 ust 1. pkt 8 ustawy o rewitalizacji zakłada, iż w dokumencie należy również ujawnić koszty zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji. Poniżej oszacowano te koszty, przy następujących założeniach:

- nie przewiduje się dodatkowego wynagradzania osób biorących udział w procesie zarządzania GPRB. Członkowie Zespołu koordynującego wdrażanie programu zadania związane z jego obsługą będą realizować w ramach obowiązków służbowych, bez dodatkowego wynagrodzenia,
- praca w Komitecie Rewitalizacji pełniona będzie społecznie, bez wynagrodzenia.

Tab. 23. Koszty zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

Lp.	Działania	Ilość	Jednostka	Stawka [zł]	Wartość [zł]
1.	Aktualizacja GPRB	3 szt.	PLN	30 000,00	90 000,00
2.	Kampania informacyjno-promocyjna procesu rewitalizacji (ulotki, plakaty, artykuły prasowe)	1 kpl.	PLN	10 000,00	10 000,00
3.	Inne (badania i analizy w procesie opracowania oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB)	2 szt.	PLN	30 000,00	60 000,00
Razem:					160 000,00

Źródło: opracowanie własne

9. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU

9.1. METODYKA MONITOROWANIA I OCENY GPRB

Ustawa o rewitalizacji w art. 22 ust. 1 wskazuje na konieczność poddawania gminnego programu rewitalizacji kontroli w zakresie oceny aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny wskazanym w tym dokumencie. System monitorowania programu jest więc odpowiedzialny za ocenę stopnia realizacji całości procesu. Ocena ta powiązana jest z weryfikacją aktualności dokumentu pod kątem bieżącego stanu wdrażania procesu. W przypadku stwierdzenia, że GPR jest nieaktualny, prezydent miasta występuje do rady miejskiej z wnioskiem o jego zmianę. Natomiast w przypadku potwierdzenia (w ramach oceny) osiągnięcia celów strategicznych procesu, rada miasta uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji, kończąc realizację całego procesu.

> Art. 22 ust. 4
>
> „W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta".

Za sprawą wymogów art. 22 ustawy monitorowanie gminnego programu rewitalizacji przybiera postać obowiązkową, obejmując nie tylko analizę postępów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ale także ocenę ich wpływu na otoczenie, tj. na stan obszaru rewitalizacji (wyrażony diagnozowanymi zjawiskami społeczno-gospodarczymi). Monitorowanie dostarcza merytorycznych argumentów umożliwiających podjęcie decyzji:

- o zakończeniu procesu – w sytuacji poprawy stanu zjawisk kryzysowych obszaru rewitalizacji,
- o potrzebie jego kontynuacji – w sytuacji braku występowania pożądanych zmian we właściwym czasie.

System monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białystok na lata 2024-2034 zaprojektowano przy założeniu występowania dwustopniowej kontroli procesu, obejmującej:

- ocenę stanu zaawansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych – realizowaną raz do roku,
- ocenę stopnia realizacji celów GPRB z użyciem informacji o stanie wybranych zjawisk kryzysowych występujących na obszarze rewitalizacji – realizowaną raz na 3 lata, zgodnie z wymogami art. 22 ust. 1 ustawy o rewitalizacji.

Opracowywanie raportu z oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB będzie odbywać się w sposób uspołeczniony, poprzez włączenie do opiniowania sprawozdań końcowych Komitetu Rewitalizacji. Komitet zajmie stanowisko w odniesieniu do wyników monitorowana na zasadach wynikających z wymogów art. 22 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Ocena procesu rewitalizacji przez komitet wpisuje się w wymogi art. 5 ust. 2 pkt 6 ustawy o rewitalizacji, który wskazuje na konieczność zagwarantowania możliwości wypowiedzenia się interesariuszy w czasie prowadzenia i oceny rewitalizacji.

Wnioski ujęte w raporcie z oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB pozwolą uruchomić ewentualne działania naprawcze w kolejnym 3-letnim okresie prowadzenia interwencji rewitalizacyjnej.

9.2. MONITOROWANIE POSTĘPU W REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Monitorowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmuje ocenę stopnia ich realizacji, a także kontrolę osiągniętych w efekcie ich wdrożenia efektów. System monitorowania przedsięwzięć ujętych w GPRB wymaga opracowywania corocznych raportów z postępów w ich realizacji. W tym celu zbierane będą szczegółowe informacje dotyczące stanu faktycznego zaplanowanych w GPRB przedsięwzięć, za pomocą formularzy wypełnianych przez realizatorów projektów.

Za gromadzenie danych na potrzeby monitoringu GPRB odpowiedzialni będą pracownicy właściwych departamentów i jednostek organizacyjnych urzędu, realizujący poszczególne zadania wynikające z programu. Za opracowanie cyklicznych raportów z monitorowania przedsięwzięć odpowiedzialna będzie Komórka ds. Koordynowania wdrażania, nadzorowania i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Pracownicy Urzędu zbierać będą na zakończenie każdego roku kalendarzowego informacje o postępach w realizacji poszczególnych przedsięwzięć, z udziałem dedykowanego formularza. W ramach monitoringu projektów będą przeprowadzane następujące czynności:

1. Realizator przedsięwzięcia odpowiedzialny za wdrażanie projektu wynikającego z GPRB, wypełnia formularz do monitorowania przedsięwzięć.
2. Pracownicy Komórki ds. Koordynowania wdrażania, nadzorowania i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji sprawdzają wypełnione formularze pod względem kompletności (w sytuacji stwierdzenia uchybień formularze są odsyłane do właściwego podmiotu do uzupełnień i poprawek). Poprawnie wypełnione karty zostają skompletowane i poddane analizie, a w dalszej kolejności na ich podstawie jest przygotowywany zbiorczy raport z monitorowania przedsięwzięć.
3. Projekt raportu z monitorowania przedsięwzięć jest przekazywany do zaopiniowania Zespołowi do spraw opracowania i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034 oraz Komitetowi Rewitalizacji.
4. Prezydent Miasta Białegostoku zatwierdza raport z monitorowania przedsięwzięć.

Tab. 24. Przykładowy formularz monitorowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

<table>
<tr><th colspan="6">Przykładowy formularz monitorowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych
wynikających z GPR miasta Białegostoku na lata 2024-2034
za okres od 01.01……r. do 31.12……r.</th></tr>
<tr><td>Numer przedsięwzięcia wg GPRB</td><td colspan="3">Nazwa przedsięwzięcia</td><td colspan="2">Podmiot realizujący</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="3"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="6">Opis stanu realizacji projektu</td></tr>
<tr><td>Status przedsięwzięcia:</td><td>zakończony*</td><td>w trakcie realizacji*</td><td colspan="2">nierozpoczęty*</td><td>rezygnacja z realizacji*</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Wg GPRB</td><td colspan="2">Na etapie realizacji</td></tr>
<tr><td colspan="2">Wartość przedsięwzięcia w zł</td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Okres realizacji przedsięwzięcia</td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Nazwa i wartość wskaźnika produktu</td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Nazwa i wartość wskaźnika rezultatu</td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Opis zrealizowanego zakresu rzeczowego w okresie sprawozdawczym</td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Opis działań zaplanowanych na kolejny rok sprawozdawczy</td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Opis zaistniałych zmian w odniesieniu do założeń GPRB, z uzasadnieniem</td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td colspan="3">Data wypełnienia

……</td><td colspan="3">Przedstawiciel podmiotu realizującego przedsięwzięcie

……
(podpis i pieczęć)</td></tr>
<tr><td colspan="6">*- zaznaczyć właściwe</td></tr>
</table>

Źródło: opracowanie własne

W ramach procesu monitorowania przedsięwzięć kontrolowane są zarówno ponoszone wydatki na ich realizację (w stosunku do zaplanowanych w GPRB kwot), jak i czas oraz wskaźniki realizacji. Wskaźniki są podstawowym narzędziem do śledzenia postępów we wdrażaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dostarczają one informacji dotyczących produktów lub rezultatów, powiązanych z realizacją programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027. Właściwe wskaźniki produktu i rezultatu zostały określone w opisach poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w rozdz. 5

GPRB. Do monitorowania całościowych postępów w realizacji przedsięwzięć wybrano zaś najbardziej typowe wskaźniki, powiązane ze specyfiką i charakterem powiązanych z nimi celów.

Za osiągnięcie produktów i rezultatów poszczególnych przedsięwzięć odpowiedzialni są ich realizatorzy, czego potwierdzenie następuje w formularzu do ich monitorowania. Natomiast w raporcie corocznym ujmowane są wybrane wskaźniki, za pomocą których następuje cząstkowa ocena realizacji celów strategicznych GPRB.

Poniżej w tabeli ujęto wskaźniki wybrane do cząstkowej oceny (rocznej) stopnia realizacji celów GPRB – w odniesieniu do bezpośrednich rezultatów osiąganych w efekcie wdrażania przedsięwzięć.

Tab. 25. Wskaźniki monitorowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

Wskaźniki monitorujące (powiązane z FEdP 2021-2027)	Rodzaj wskaźnika	Poziom w roku bazowym (2024)	Poziom w roku docelowym (2034)
Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji			
Liczba przedsięwzięć [szt.]		0	10
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]	Wskaźnik produktu	0	2
Całkowita liczba osób objętych wsparciem [os.]	Wskaźnik produktu	0	3 070
Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu [os.]	Wskaźnik rezultatu	0	850
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie [os.]	Wskaźnik produktu	0	6 537
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	Wskaźnik produktu	0	9
Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji			
Liczba przedsięwzięć [szt.]		0	13
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	Wskaźnik produktu	0	1
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]	Wskaźnik produktu	0	11
Liczba instytucji kultury objętych wsparciem [szt.]	Wskaźnik produktu	0	1
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]	Wskaźnik produktu	0	14,0
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [os.]	Wskaźnik rezultatu	0	34 989
Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m^2]	Wskaźnik produktu	0	7 800,0
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.]	Wskaźnik produktu	0	2

Wskaźniki monitorujące (powiązane z FEdP 2021-2027)	Rodzaj wskaźnika	Poziom w roku bazowym (2024)	Poziom w roku docelowym (2034)
Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji			
Liczba przedsięwzięć [szt.]		0	7
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]	Wskaźnik produktu	0	861,0
Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m^2]	Wskaźnik produktu	0	184 500,0

Źródło: opracowanie własne

9.3. OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW GPRB Z UŻYCIEM INFORMACJI O STANIE OBSZARU REWITALIZACJI

Cząstkowe/roczne raporty określające stopień wdrożenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych służą przygotowaniu całościowego sprawozdania z oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, wymaganego do opracowania co najmniej raz na 3 lata (art. 22 ustawy o rewitalizacji).

Pełna ocena rezultatów osiąganych na poziomie całego procesu rewitalizacji jest realizowana w odniesieniu do celów GPRB, weryfikowanych z udziałem wskaźników odwołujących się do stopnia rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Zgodnie z najnowszą wiedzą przedstawianą w literaturze przedmiotu, logika procesu monitorowania nakazuje, aby wskaźniki użyte do celów diagnostycznych polityki włączać do monitorowania jej efektów[31]. Oznacza to konieczność włączenia do systemu monitorowania realizacji GPRB wskaźników użytych w procesie delimitacji obszaru zdegradowanego miasta Białystok.

Pierwszy raport z oceny stopnia realizacji przedsięwzięć (roczny) zostanie opracowany w 2025 r. i dotyczyć będzie początkowego okresu wdrażania GPRB (2024 r.). Dalsze powstawać będą w każdym kolejnym roku obowiązywania programu. Natomiast pierwszy raport z oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB, uwzględniający dodatkowo ocenę zjawisk kryzysowych zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji miasta Białegostoku, zostanie opracowany w 2027 r. i obejmować będzie 3-letni okres jego wdrażania, począwszy od momentu jego uchwalenia. Kolejna ocena przypadnie do realizacji po następnych 3 latach funkcjonowania programu w okresie 2027-2029 i zostanie opracowana w 2030 r., a następna za lata 2030-2032. Schemat cykli monitorowania GPRB został przedstawiony poniżej.

Tab. 26. Cykle monitoringu GPRB na lata 2024-2034

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Raport z monitoringu przedsięwzięć											
Ocena aktualności i stopnia realizacji GPRB											

Źródło: opracowanie własne

[31] Jadach-Sepioło A. (red.), Spadło K. (red.) i in. „Monitorowanie procesów rozwoju na poziomie wewnątrzgminnym. Poradnik", Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa 2020 r.

W ramach procedury oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034 założono realizację następujących czynności:

1. Pracownicy Komórki ds. Koordynowania wdrażania, nadzorowania i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji zwracają się do komórek i jednostek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, a także instytucji zewnętrznych, o dane umożliwiające wyliczenie wskaźników wskazanych w tabeli „Zestaw wskaźników monitorowania stopnia realizacji celów GPRB na lata 2024-2034.
2. Na podstawie zebranych danych powstaje analiza wskaźnikowa będąca elementem raportu dotyczącego oceny stopnia realizacji celów GPRB. Raport uwzględnia również wyniki corocznych sprawozdań z monitorowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, powstałych w okresie podlegającym ocenie, a także wyniki badania aktualności zapisów dokumentu GPRB.
3. Raport z oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB zostaje przekazany do zaopiniowania Zespołowi do spraw opracowania i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034, jak również Komitetowi Rewitalizacji.
4. Prezydent Miasta Białegostoku zatwierdza raport z oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB oraz umieszcza go na BIP. Raport będzie stanowił podstawę zaleceń na kolejne lata wdrażania GPRB.
5. W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, Prezydent Miasta Białegostoku występuje do Rady Miasta Białystok z wnioskiem o jego zmianę (art. 22 ust. 3 ustawy o rewitalizacji). W przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, Rada Miasta Białystok uchyla uchwałę w sprawie GPRB w całości albo w części (odnoszącej się do wybranego podobszaru rewitalizacji).

Podstawowym narzędziem do weryfikacji poziomu realizacji celów GPRB są wskaźniki monitorowania czynników kryzysowych. Do oceny stopnia realizacji celów strategicznych GPRB zostały wybrane wskaźniki umożliwiające ocenę stopnia rozwoju/degradacji obszaru rewitalizacji Białegostoku (w procesie monitorowania nie ma potrzeby ponownego badania wszystkich wskaźników użytych do delimitacji obszaru zdegradowanego). Wyboru wskaźników dokonano przy założeniu spójności problemowej mierników ze specyfiką celów oraz wynikającej z nich interwencji rewitalizacyjnej.

Tab. 27. Zestaw wskaźników monitorowania stopnia realizacji celów GPRB na lata 2024-2034 (dla cyklu 3-letniego)

Wskaźniki monitorujące	Źródło	Poziom w roku bazowym (2023)		Ocena realizacji	Poziom w roku docelowym (2034)	
		Centrum i Dojlidy	Staro-sielce		Centrum i Dojlidy	Staro-sielce
Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji						
Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	PUP w Białymstoku	40,91	65,32	maleje	35,0	50,0
Liczba osób korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie ogółem na 1000 mieszkańców	MOPR w Białymstoku	51,49	147,16	maleje	45,0	120,0
Liczba projektów zgłoszonych do BO na 1000 mieszkańców	Urząd Miejski w Białymstoku	1,79	2,12	rośnie	3,0	2,5
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w CEIDG na 1000 mieszkańców	Urząd Miejski w Białymstoku	126,88	48,80	rośnie	135,0	50,0
Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji						
Liczba budynków użyteczności publicznej niedostosowanych dla osób ze szczególnymi potrzebami na 1000 mieszkańców	Urząd Miejski w Białymstoku	3,80	1,22	maleje	3,0	0,9
Liczba budynków komunalnych w złym stanie technicznym na 1000 mieszkańców	Urząd Miejski w Białymstoku	1,05	0	maleje	0,8	0
Liczba lokali komunalnych i prywatnych (mieszkalnych i użytkowych) ogrzewanych piecami węglowymi na 1000 mieszkańców	Urząd Miejski w Białymstoku	4,53	21,57	maleje	3,5	18,0
Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji						
Powierzchnia terenów zieleni urządzonej w ha	Urząd Miejski w Białymstoku	0	98	rośnie	0	100
Liczba przedsięwzięć proekologicznych	Urząd Miejski w Białymstoku	0	0	rośnie	0	12

Źródło: opracowanie własne

9.4. OCENA AKTUALNOŚCI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU NA LATA 2024-2034

Gminny program rewitalizacji, zgodnie z przepisami art. 22 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, wymaga cyklicznej kontroli w zakresie stopnia aktualności jego zapisów (co najmniej raz na trzy lata). Ocena aktualności polega na kontroli spójności ustaleń GPRB ze stanem faktycznym, w jakim realizowany jest proces rewitalizacji. Celem tej oceny jest identyfikacja przesłanek do zmiany GPRB, służących dostosowaniu programu do aktualnych uwarunkowań rewitalizacyjnych. Badanie to umożliwia funkcjonowanie gminnego programu rewitalizacji w dłuższej perspektywie czasu, gdyż zabezpiecza dokument przed utratą waloru aktualności.

Przesłanką do aktualizacji GPRB mogą być m.in. założenia diagnozy obszaru rewitalizacji, celów i kierunków działań, opisów projektów, umożliwiając korektę interwencji rewitalizacyjnej. Dodatkowym argumentem może być również konieczność wprowadzenia zmian w opisach przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których przyczyną mogą być uwarunkowania związane z pozyskiwaniem środków finansowych na ich realizację.

Wnioski o włączenie do programu nowych przedsięwzięć powinny zostać potwierdzone ustaleniami raportu z oceny aktualności i stopnia realizacji GPRB. W sytuacji dołączania nowych projektów do programu należy potwierdzić ich związek z celami procesu rewitalizacji Białegostoku. Nowe projekty rewitalizacyjne powinny charakteryzować się wysokim stopniem przygotowania do realizacji, a także dużym potencjałem do kreowania spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji i zaspokajać pilne potrzeby lokalnej społeczności.

Zmiany w otoczeniu dokumentów strategicznych, a także w szacunkowych ramach finansowych, nie będą wywoływały konieczności zmian GPRB, jeśli nie będą ograniczać możliwości dalszej realizacji jego strategicznych założeń.

Rekomendacja związana z rozpoczęciem procedury zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034 powinna wynikać z raportu z oceny aktualności i stopnia realizacji programu, a następnie zostać zaopiniowana przez Komitet Rewitalizacji. W dalszej kolejności, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, Prezydent Miasta Białegostoku występuje do Rady Miasta Białystok z wnioskiem o zmianę programu. Do wniosku zostaje załączona opinia Komitetu Rewitalizacji. Zmiana GPRB następuje w trybie, w jakim został on uchwalony.

Jeśli raport z oceny stopnia realizacji GPRB przygotowany na zakończenie wdrażania programu nie potwierdzi realizacji zakładanych celów procesu, program rewitalizacji należy wydłużyć na kolejne lata, umożliwiając wdrożenie wszystkich zaplanowanych w nim zamierzeń.

10. POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY

10.1. POWIĄZANIA ZE STRATEGIĄ ROZWOJU MIASTA BIAŁEGOSTOKU DO 203O ROKU

Gminny Program Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034 jest dokumentem ściśle korespondującym z miejskimi dokumentami strategicznymi. Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku[32] (SRMB 2030) to dokument kierunkowy samorządu terytorialnego, który określa długofalowy plan działania w zakresie sfer: przestrzennej, ekologicznej, gospodarczej i społecznej. Celem strategii jest zdefiniowanie hierarchicznego porządku rozwoju samorządu lokalnego na najbliższe lata z uwzględnieniem zdiagnozowanych potencjałów, uwarunkowań i wyzwań. Dokument jest wykorzystywany przy pozyskiwaniu funduszy centralnych i środków pomocowych. Strategia stanowi bezcenne źródło informacji dotyczących polityki lokalnej dla społeczeństwa, przedsiębiorców i inwestorów. Ponadto, może służyć nakreśleniu profilaktyki i planu działania w razie wystąpienia sytuacji kryzysowych oraz zagrożeń.

Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku pozostaje spójna z celami i kierunkami działań przyjętymi w GPRB.

W tabeli poniżej zestawiono najważniejsze wspólne punkty analizowanych dokumentów.

Tab. 28. Porównanie celów strategicznych i operacyjnych (wybranych) Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku z celami i kierunkami GPRB

Cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku	Cele i kierunki Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034
Cel strategiczny: K. Wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego Cele operacyjne: K1. Kompetentni mieszkańcy K2. Zdrowi mieszkańcy K3. Aktywni i bezpieczni mieszkańcy K4. Otwarci mieszkańcy Cel strategiczny: G. Świadomy wzrost gospodarczy Cele operacyjne: G1. Inwestycje / Innowacyjność G2. Branże wiodące G3. Promocja / Wizerunek „biznesowy” G4. Przedsiębiorczość / Otoczenie	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunki: K.1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji K.1.2. Działania wychowawczo-edukacyjne w celu aktywizacji społecznej mieszkańców, w tym młodzieży, z obszaru rewitalizacji K 1.3. Modernizacja miejskiego zasobu lokalowego dla zwiększenia spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji
Cel strategiczny: P. Wysoka jakość rozwiązań przestrzennych i technicznych w harmonii ze środowiskiem Cele operacyjne: P1. Racjonalne zagospodarowanie	Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunki:

[32] Dokument przyjęty uchwałą Nr XLVI/666/21 Rady Miasta Białystok z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku”.

Cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku	Cele i kierunki Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034
P2. Powszechna dostępność P3. Efektywna infrastruktura Cel strategiczny: C. Wykorzystanie narzędzi i rozwiązań smart city do tworzenia miasta dobrego życia Cele operacyjne: C4. Inteligentny transport – smart mobility	K 2.1. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i budynków użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji K 2.2. Kontynuacja działań na rzecz rozwoju mobilności na obszarze rewitalizacji K 2.3. Kompleksowa odnowa infrastruktury technicznej obszaru rewitalizacji
Cel strategiczny: S. Zielony i zeroemisyjny Białystok Cele operacyjne: S1. Miasto neutralne klimatycznie i mądrze gospodarujące zasobami S2. Miasto zielone, odporne, o dobrej jakości środowiska S3. Miasto świadome Cel strategiczny: C. Wykorzystanie narzędzi i rozwiązań smart city do tworzenia miasta dobrego życia Cele operacyjne: C5. Inteligentne środowisko – smart environment	Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji Kierunki: K 3.1. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze rewitalizacji K 3.2. Intensyfikacja działań na rzecz ochrony przyrody realizowanych z udziałem mieszkańców obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku oraz Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

Porównanie przedstawione w tabeli powyżej ukazuje, że zaplanowane w GPRB cele i kierunki spełniają potrzeby zdefiniowane w Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku oraz są zbieżne z celami strategicznymi i operacyjnymi tego dokumentu. Potwierdza to analiza poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zapisanych w fiszkach projektowych, które są wynikiem wyznaczonych celów i kierunków GPRB. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych GPRB ukierunkowana jest na zminimalizowanie lub całkowite zlikwidowanie problemów zdiagnozowanych w strategii, występujących na obszarze rewitalizacji.

Należy zauważyć, że w Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku wskazano, że przestrzeń miejska Białegostoku obejmuje także obszary zdegradowane, wymagające rewitalizacji. Identyfikacja obszarów nastąpiła na podstawie analizy danych obrazujących problemy miasta w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W SRMB 2030 stwierdzono, że obszary zidentyfikowane do rewitalizacji zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji nie mogą przekraczać 30% ogółu mieszkańców miasta oraz 20% jego powierzchni. Jednocześnie, bezpośrednie odwołania w SRMB 2030 dotyczą obszaru rewitalizacji Białegostoku obejmującego osiedla wskazane w „Programie rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023", który obowiązywał w momencie przyjęcia SRMB 2030, a został opracowany i uchwalony jeszcze na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Trzeba zaznaczyć, że obszar rewitalizacji wyznaczony na potrzeby GPRB w dużej mierze pokrywa się z terenem wskazanym w PR 2017-2023.

Ponadto w SRMB 2030 bezpośrednio wskazano, dla kierunku działań P.1.1. „Zagospodarowanie przestrzenne zachowujące elementy tożsamości miasta", w celu operacyjnym P1. „Racjonalne

zagospodarowanie", wśród możliwych działań: wykorzystanie instrumentów wynikających z ustawy o rewitalizacji, pozwalających racjonalizować strukturę podziałów własnościowych oraz zagospodarowanie terenów; jak również rewitalizację przestrzeni miasta, w szczególności obejmującą zespoły dawnej zabudowy, wpływającą na utrzymanie tożsamości przestrzennej miasta.

W Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku wymieniono cztery obszary strategicznej interwencji, tj.:

- Rewitalizacja miasta Białegostoku,
- Zagospodarowanie terenów w dolinie rzeki Białej,
- Obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarki,
- Przestrzeń publiczna miasta Białegostoku.

Są to kluczowe obszary dla rozwoju lokalnego miasta, a realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku pozwoli na przeprowadzenie koniecznej interwencji.

Wśród planowanych do realizacji w perspektywie do roku 2030 przedsięwzięć strategicznych (kluczowych inwestycji miejskich) wiele jest zbieżna z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zaplanowanymi w GPRB. Należy do nich zaliczyć w szczególności: Centrum Aktywności Seniora, adaptację magazynu nr 10 przy ul. Węglowej – Muzeum Wojska, modernizację zabytkowego budynku Galerii im. Sleńdzińskich, zagospodarowanie fragmentu bulwaru nad rzeką Białą pomiędzy ulicami Świętojańską i Elektryczną, rewaloryzację zabytkowego Parku Planty i Bulwarów Kościałkowskiego, przebudowę ogrodzenia zespołu pałacowo-ogrodowego Branickich oraz rewaloryzację zabytkowego parku Lubomirskich.

10.2. POWIĄZANIA Z MIEJSKĄ STRATEGIĄ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA BIAŁEGOSTOKU NA LATA 2021-2030

Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021-2030[33] jest dokumentem zawierającym wykaz najważniejszych kierunków interwencji w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społecznych wraz z wytycznymi wdrażania zaplanowanych zadań. W strategii uwzględniono szeroki zakres problematyki społecznej, korespondujący z rozstrzygnięciami przyjętymi w GPRB.

W tabeli poniżej zestawiono najważniejsze wspólne punkty analizowanych dokumentów.

Tab. 29. Porównanie celów strategicznych i priorytetów działań (wybranych) Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021-2030 z celami i kierunkami GPRB

Cele strategiczne i operacyjne Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021-2030	Cele i kierunki Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034
Cel strategiczny: A. Rodzina – naturalnym środowiskiem rozwoju. Priorytety działań: A.1. Doskonalenie systemu wsparcia rodziny, A.3. Rozwijanie systemu wsparcia rodzin w sytuacjach kryzysowych. Cel strategiczny: B. Bezpieczne społeczeństwo. Priorytety działań: B.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie potencjalnym zagrożeniom, B.3. Zapewnienie	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunki: K.1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji

[33] Dokument przyjęty uchwałą Nr XXXV/509/21 Rady Miasta Białystok z dnia 25 stycznia 2021 r. w sprawie przyjęcia Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021-2030.

Cele strategiczne i operacyjne Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021-2030	Cele i kierunki Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034
skutecznego reagowania instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. Cel strategiczny: E. Przyjazna polityka mieszkaniowa. Priorytety działań: E.1. Poprawa racjonalności wykorzystania gminnego zasobu mieszkaniowego. Cel strategiczny: F. Aktywność społeczna mieszkańców. Priorytety działań: F.1. Permanentny rozwój edukacji społecznej i tożsamości lokalnej, F.3. Współpraca środowisk społecznych w procesie ich rozwoju. Cel strategiczny: G. Efektywny system wsparcia społecznego. Priorytety działań: G.1. Wsparcie osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej, G.2. Poprawa funkcjonowania w środowisku rodzinnym i społecznym osób potrzebujących wsparcia, G.3. Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami poprzez wyrównywanie szans, G.4. Aktywizacja seniorów w życiu społecznym, G.5. Tworzenie warunków do integracji wielokulturowej.	K.1.2. Działania wychowawczo-edukacyjne w celu aktywizacji społecznej mieszkańców, w tym młodzieży, z obszaru rewitalizacji K 1.3 Modernizacja miejskiego zasobu lokalowego dla zwiększenia spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji
Cel strategiczny: F. Aktywność społeczna mieszkańców. Priorytety działań: F.1. Permanentny rozwój edukacji społecznej i tożsamości lokalnej. Cel strategiczny: G. Efektywny system wsparcia społecznego. Priorytety działań: G.3. Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami poprzez wyrównywanie szans, G.5. Tworzenie warunków do integracji wielokulturowej.	Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunki: K 2.1 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i budynków użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji K 2.2 Kontynuacja działań na rzecz rozwoju mobilności na obszarze rewitalizacji K 2.3 Kompleksowa odnowa infrastruktury technicznej obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021-2030 oraz Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

Oba dokumenty, GPRB i Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021-2030, wykazują zbieżność na poziomie zdiagnozowanych obszarów problemowych w sferze społecznej, celów i kierunków działań. Zbieżność dotyczy w szczególności interwencji zaplanowanych w strategii w ramach procesu rewitalizacji w zakresie celów strategicznych i priorytetów działań: A. Rodzina naturalnym środowiskiem rozwoju, B. Bezpieczne społeczeństwo, E. Przyjazna polityka mieszkaniowa, F. Aktywność społeczna mieszkańców, oraz G. Efektywny system wsparcia społecznego, które wykazują najsilniejsze powiązanie z celem 1. GPRB – „Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji" i poszczególnymi jego kierunkami, a także wynikającymi z nich przedsięwzięciami związanymi m.in. ze wsparciem rodzin w zakresie pomocy społecznej, rozwiązywaniem problemów opiekuńczo-wychowawczych, integracją społeczną, aktywizacją społeczną (poprzez zajęcia edukacyjne), modernizacją miejskiego zasobu mieszkań komunalnych.

Ponadto należy wskazać zbieżność celu strategicznego G. Efektywny system wsparcia społecznego (szczególnie w zakresie priorytetu działań G.3. Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami

poprzez wyrównywanie szans) z celem 2. GPRB – „Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji" i kierunkiem K.2.1. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i budynków użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji, a także zbieżność priorytetów działań: F.1. Permanentny rozwój edukacji społecznej i tożsamości lokalnej oraz G.5. Tworzenie warunków do integracji wielokulturowej, z wynikającymi z kierunku K.2.1. przedsięwzięciami dotyczącymi zwiększania oferty społecznej i oferty kulturowej w obszarze rewitalizacji.

10.3. POWIĄZANIA ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA BIAŁEGOSTOKU

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku[34] to dokument planistyczny, który ma na celu analizę istniejących uwarunkowań oraz określenie głównych kierunków rozwoju przestrzennego danego obszaru. Stanowi kompleksowe opracowanie podsumowujące aktualną sytuację przestrzenną, uwzględniające takie elementy, jak: struktura przestrzenna, zagospodarowanie terenu, infrastruktura, środowisko naturalne oraz społeczno-ekonomiczne warunki rozwoju. Kierunki i cele polityki przestrzennej wyznaczone w studium, na niskim poziomie szczegółowości pozostają zbieżne ze wskazanymi w GPRB w zakresie spójności przestrzenno-funkcjonalnej oraz odpowiadają na część zdiagnozowanych problemów i potrzeb obszaru rewitalizacji.

Z uwagi na fakt, że aktualne Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku jest dokumentem stosunkowo nowym (zostało uchwalone w 2019 r.), można przyjąć, że wyraża ono bieżącą politykę rozwoju gminy. W tabeli poniżej zestawiono najważniejsze wspólne punkty analizowanych dokumentów, odnosząc cele i kierunki działań GPRB do wybranych, korespondujących z nimi kierunków rozwoju, wskazanych w zakresie głównego kierunku rozwoju Białegostoku „rozwój miasta do wewnątrz". Ponadto w studium wśród przyjętych kierunków kształtowania centrum śródmiejskiego uwzględniono rewitalizację zdegradowanej zabudowy, a w zakresie uwarunkowań wymieniono przestrzenie publiczne ciągle oczekujące na rewitalizację, z których część będzie wykonana w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych GPRB (Park Planty, otoczenie rzeki Białej).

Tab. 30. Porównanie kierunków rozwoju (wybranych) ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku oraz celów i kierunków GPRB

Cele i kierunki Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku	Cele i kierunki Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034
6) kształtowanie funkcji miasta jako ośrodka regionalnego, a docelowo potencjalnego ośrodka metropolitalnego, a w szczególności: j) wzmacnianie ponadlokalnych funkcji Białegostoku: administracyjnych, edukacyjnych, ochrony zdrowia, kultury, l) wzrost dostępności do usług sfery społecznej; 7) wprowadzenie priorytetów dotyczących: c) ochrona i utrzymanie obszarów z przeznaczeniem na aktywność gospodarczą, jako obszarów miejsc	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunki: K.1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji K.1.2. Działania wychowawczo-edukacyjne w celu aktywizacji społecznej mieszkańców, w tym młodzieży, z obszaru rewitalizacji

[34] Dokument przyjęty uchwałą Nr XII/165/19 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku.

Cele i kierunki Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku	Cele i kierunki Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034
pracy, przed koniunkturalnymi zmianami, np. na tereny mieszkaniowe; 8) realizacja miejskiego sposobu wygodnego zamieszkiwania jako próby antidotum na efekt „rozlewania się miasta” poprzez: a) zapewnienie możliwości realizacji różnorodnych form zamieszkiwania, c) realnie łatwy dostęp do usług, w szczególności administracji, edukacji, kultury, sportu i zdrowia oraz terenów rekreacyjnych;	K 1.3 Modernizacja miejskiego zasobu lokalowego dla zwiększenia spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji
2) zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta polegające m.in. na: a) wzmocnieniu wzajemnych powiązań jednostek strukturalnych w zakresie infrastruktury, komunikacji oraz powiązań estetyczno-krajobrazowych, b) wyznaczeniu obszaru i wzmocnieniu roli centrum śródmiejskiego, jako podstawy kształtowania przyszłej struktury wielkomiejskiej, c) wyznaczeniu w obszarach jednostek strukturalnych planowanych miejsc centralnych; 4) budowa planowanego układu komunikacyjnego jako podstawy funkcjonowania sprawnego transportu publicznego; 5) wykorzystaniu dużych rezerw z zakresu infrastruktury technicznej; 6) kształtowaniu funkcji miasta jako ośrodka regionalnego, a docelowo potencjalnego ośrodka metropolitalnego, a w szczególności: j) wzmacnianiu ponadlokalnych funkcji Białegostoku: administracyjnych, edukacyjnych, ochrony zdrowia, kultury; 7) wprowadzenie priorytetów dotyczących: a) lokalizacji nowej zabudowy, modernizacji, przekształceń i uzupełnień zabudowy istniejącej oraz intensyfikację jej parametrów w obszarze wewnętrznym, w tym w szczególności w obszarze centrum śródmiejskiego, 8) realizacja miejskiego sposobu wygodnego zamieszkiwania jako próby antidotum na efekt „rozlewania się miasta” poprzez: b) wysoki poziom zorganizowania i wyposażenia miejskiej przestrzeni publicznej,	Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunki: K 2.1. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i budynków użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji K 2.2. Kontynuacja działań na rzecz rozwoju mobilności na obszarze rewitalizacji K 2.3. Kompleksowa odnowa infrastruktury technicznej obszaru rewitalizacji

Cele i kierunki Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku	Cele i kierunki Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034
c) realnie łatwy dostęp do usług, w szczególności administracji, edukacji, kultury, sportu i zdrowia oraz terenów rekreacyjnych, d) tworzenie w miejskiej tkance urbanistycznej miejsc sprzyjających integracji społeczności lokalnej, e) dobrą kompozycję przestrzenną i tworzenie ważnych placów, ulic i obiektów stanowiących identyfikatory przestrzeni;	
2) zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta polegające m.in. na: a) wzmocnieniu wzajemnych powiązań jednostek strukturalnych w zakresie infrastruktury, komunikacji oraz powiązań estetyczno-krajobrazowych; 6) kształtowanie funkcji miasta jako ośrodka regionalnego, a docelowo potencjalnego ośrodka metropolitalnego, a w szczególności: n) wykorzystanie potencjału walorów kulturowych i przyrodniczych Białegostoku oraz obszarów przyległych; 8) realizacja miejskiego sposobu wygodnego zamieszkiwania jako próby antidotum na efekt „rozlewania się miasta" poprzez: g) wkomponowanie zabudowy w krajobraz, h) wysoki stopień nasycenia miasta publiczną zielenią urządzoną.	Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji Kierunki: K 3.1 Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze rewitalizacji K 3.2 Intensyfikacja działań na rzecz ochrony przyrody realizowanych z udziałem mieszkańców obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku oraz Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

10.4. POWIĄZANIA Z PLANEM ADAPTACJI MIASTA BIAŁYSTOK DO ZMIAN KLIMATU DO ROKU 2030

Plan adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030[35] stanowi odpowiedź na jeden z kluczowych (obserwowanych współcześnie) problemów ochrony środowiska, tj. zmian klimatu i konieczności podjęcia działań adaptacyjnych do skutków tych zmian. Celem nadrzędnym planu jest podniesienie potencjału adaptacyjnego miasta Białystok zapewniającego wdrażanie zrównoważonego rozwoju i osiągniecie wysokiej jakości życia.

W tabeli poniżej zestawiono najważniejsze wspólne punkty analizowanych dokumentów.

[35] Podstawą opracowania Planu była uchwała Nr XLVII/706/18 Rady Miasta Białystok z dnia 26 lutego 2018 r. w sprawie wyrażenia woli przystąpienia do realizacji Miejskiego Planu Adaptacji do zmian klimatu w ramach projektu pn.: „Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców". Plan został przyjęty uchwałą Nr XIV/210/19 Rady Miasta Białystok z dnia 23 września 2019 r. w sprawie przyjęcia „Planu Adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030".

Tab. 31. Porównanie celów strategicznych i działań Planu adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030 z wybranymi celami, kierunkami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi GPRB

Cele strategiczne i działania (wybrane) Planu adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030	Cele, kierunki i przedsięwzięcia (wybrane) Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034
Cel strategiczny: 2. Utworzenie Centrum Edukacji na Rzecz Adaptacji do Zmian Klimatu Działanie 2.3. Cykliczne wykłady, prelekcje otwarte, w tym w zakresie efektywności energetycznej i gospodarowania wodą, ochrony powietrza i OZE Działanie 2.5. Szkolenia i warsztaty Działanie 2.6. Promocja działań adaptacyjnych już podejmowanych przez miasto	Cel 1. Poprawa spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji Kierunek: K.1.2. Działania wychowawczo-edukacyjne w celu aktywizacji społecznej mieszkańców, w tym młodzieży, z obszaru rewitalizacji Przedsięwzięcia: *P4. Organizacja pikników ekologicznych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji* Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji Kierunek: K.3.2. Intensyfikacja działań na rzecz ochrony przyrody realizowanych z udziałem mieszkańców obszaru rewitalizacji Przedsięwzięcia: *P28. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji przez realizację projektu edukacyjnego pn. „Drugie życie drzew"*
Cel strategiczny: 4. Adaptacja do zagrożeń termicznych Działanie 4.4. Termomodernizacja budynków	Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek: K.2.3 Kompleksowa odnowa infrastruktury technicznej obszaru rewitalizacji Przedsięwzięcia: *P21. Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych wielorodzinnych*
Cel strategiczny: 4. Adaptacja do zagrożeń termicznych Działanie 4.2. Budowa i rozwój systemu błękitnej i zielonej infrastruktury, dostosowanie jej użyteczności dla społeczeństwa Cel strategiczny: 5. Adaptacja do zagrożeń związanych z opadem i powodziami / podtopieniami Działanie 5.3. Budowa i rozwój systemu błękitnej i zielonej infrastruktury (BZI) Działanie 5.9. Meandryzacja / renaturyzacja rzeki Białej wraz z utworzeniem terenów zalewowych	Cel 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji Kierunek: K 3.1 Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze rewitalizacji Przedsięwzięcia: *P23. Częściowa renaturyzacja rzeki Białej wraz z zagospodarowaniem bulwarów nadrzecznych* *P24. Rewaloryzacja parku Branickich w zakresie boskietów, rekonstrukcji ogrodu chińskiego wraz z Pawilonem Chińskim oraz Ogrodu Dolnego w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji* *P25. Rewaloryzacja zabytkowego parku Lubomirskich w Białymstoku w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji* *P26. Budowa parków kieszonkowych na obszarze rewitalizacji* *P27. Zakładanie łąk kwietnych na obszarze rewitalizacji*

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030 oraz Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

10.5. POWIĄZANIA Z GMINNYM PROGRAMEM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA BIAŁEGOSTOKU NA LATA 2022-2025

Celem opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Białegostoku na lata 2022-2025[36] (GPOZ) jest określenie i planowanie kierunków działań inicjowanych i podejmowanych przez władze Białegostoku w zakresie ochrony zabytków oraz dziedzictwa kulturowego występującego w jego granicach administracyjnych, zgodnie z przepisami ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami[37]. Najistotniejszą przesłanką uzasadniającą powstanie programu jest zachowanie dziedzictwa kulturowego miasta oraz upowszechnienie wiedzy o nim wśród mieszkańców oraz turystów.

Przedsięwzięcia planowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034 wiążą się bezpośrednio bądź pośrednio z wszystkim trzema priorytetami zadań programu opieki (GPOZ), tj. priorytetem I. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta, priorytetem II. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego, a także priorytetem III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja, służące budowaniu tożsamości miasta i mieszkańców.

Aneks 7 do GPOZ zawiera zestawienie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych planowanych do realizacji przez miasto Białystok. W tabeli poniżej zawarto zestawienie prac i robót z aneksu korespondujących z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi przewidzianymi w GPRB odnoszącymi się do obiektów zabytkowych.

Tab. 32. Zestawienie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych planowanych do realizacji przez Miasto Białystok zgodnie z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami na lata 2022-2025 z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi przewidzianymi w GPRB

Prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane planowane do realizacji przez Miasto Białystok zgodnie z GPOZ na lata 2022-2025	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne z Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034
- rewaloryzacja zabytkowego Parku Planty i Bulwarów Kościałkowskiego w Białymstoku – I etap; odtworzenie układu alejek wraz z wymianą nawierzchni, wykonanie kwietników dywanowych z roślin sezonowych, odtworzenie różanki, odtworzenie wyglądu latarni parkowych wraz z wymianą oświetlenia na oprawy LED, przebudowa niezbędnej infrastruktury technicznej parku (kanalizacja deszczowa, kanalizacja sanitarna, wodociąg, roboty elektryczne) oraz montaż małej architektury - remont i przebudowa ogrodzenia zespołu pałacowo ogrodowego Branickich z pawilonem Toskańskim	P11. Modernizacja zabytkowych przestrzeni obszaru rewitalizacji (Parku Planty i Bulwarów Kościałkowskiego oraz ogrodzenia zespołu pałacowo-ogrodowego Branickich)
brak wyznaczonych prac w aneksie nr 7 do GPOZ	P13. Modernizacja zabytkowego budynku i jego adaptacja na potrzeby Galerii im. Sleńdzińskich

[36] Program został przyjęty uchwałą Nr LIV/764/22 Rady Miasta Białystok z dnia 23 maja 2022 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Białegostoku na lata 2022-2025".

[37] Dz. U. z 2022 r. poz. 840 ze zm.

Prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane planowane do realizacji przez Miasto Białystok zgodnie z GPOZ na lata 2022-2025	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne z Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034
- przebudowa dachu, wymiana okien oraz wykonanie elewacji i innych robót zabezpieczających budynek VI Liceum Ogólnokształcącego w Białymstoku, ul. Warszawska 8,	P20. Przebudowa i modernizacja zabytkowych budynków VI Liceum Ogólnokształcącego w celu ochrony obiektów zabytkowych
- remont i przebudowa ogrodzenia zespołu pałacowo ogrodowego Branickich z pawilonem Toskańskim, - remont mostu w zabytkowym Ogrodzie Branickich	P24. Rewaloryzacja parku Branickich w zakresie boskietów, rekonstrukcji ogrodu chińskiego wraz z Pawilonem Chińskim oraz Ogrodu Dolnego w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji
- rewaloryzacja zabytkowego parku Lubomirskich (Kruzenszternów, Rüdigerów)	P25. Rewaloryzacja zabytkowego parku Lubomirskich w Białymstoku w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Białegostoku na lata 2022-2025 oraz Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

11. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWAŁACH DOTYCZĄCYCH ZASOBU MIESZKANIOWEGO

Podstawowymi dokumentami regulującymi kwestie prawne dotyczące zasobu mieszkaniowego Białegostoku są:

1) uchwała Nr XXXVII/539/21 Rady Miasta Białystok z dnia 29 marca 2021 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Białystok oraz zasobem pomieszczeń tymczasowych na lata 2021-2025,
2) uchwała Nr XXXVII/540/21 Rady Miasta Białystok z dnia 29 marca 2021 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Białystok z późn. zm.

Dokumenty te określają szczegółowo sposób realizacji polityki mieszkaniowej dla zasobu mieszkań komunalnych (w tym socjalnych i zamiennych) Gminy Białystok.

Zgodnie z art. 3 ust. 1. ustawy o rewitalizacji przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie leży w zakresie właściwości gminy, stanowiąc jej zadania własne. W art. 3 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy podkreślono, że zadania te gmina powinna realizować w sposób zapobiegający wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w szczególności w zakresie warunków korzystania z gminnego zasobu mieszkaniowego.

Dodatkowo ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego[38] w art. 21 ust. 3a wymaga, że w przypadku gdy zostanie uchwalony gminny program rewitalizacji, należy uwzględnić określone w tym programie działania

[38] Dz. U. z 2023 r. poz. 725.

prowadzące do zapobieżenia wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, szczególnie w zakresie polityki czynszowej.

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Białystok oraz zasobem pomieszczeń tymczasowych na lata 2021-2025 zakłada realizację działań umożliwiających poprawę gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta. W rozdz. 3 niniejszej uchwały określono potrzeby oraz plan remontów i modernizacji wynikające ze stanu technicznego budynków. Priorytetowym celem inwestycyjnym działań jest zapewnienie bezpieczeństwa lokatorom.

W rozdz. 4 określono sposób planowanej kontynuacji sprzedaży lokali w budynkach stanowiących współwłasność Gminy oraz sprzedaży nieruchomości zabudowanych budynkami jednorodzinnymi w celu poprawy wykorzystania i racjonalizacji gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy.

Poza zadaniami o charakterze inwestycyjnym, w rozdz. 5 programu określono zasady realizacji polityki czynszowej zapewniającej pokrycie kosztów utrzymania zarządzania zasobem mieszkaniowym.

Wśród czynników podwyższających lub obniżających wartość użytkową lokalu[39] znajdują się m.in.:

- położenie budynku w np. centrum, peryferie, zabudowa zwarta lub wolnostojąca,
- położenie lokalu w budynku, kondygnacja,
- wyposażenie budynku i lokalu w urządzenia techniczne i instalacje,
- ogólny stan techniczny budynku.

Wynika z tego, że realizacja działań rewitalizacyjnych w obrębie zasobu mieszkaniowego Gminy Białystok, mających na celu poprawę stanu technicznego budynków[40], może doprowadzić do wzrostu stawek czynszu w lokalach mieszkalnych. W ww. uchwale wprowadzono jednak zapis chroniący najuboższych lokatorów, który umożliwia zastosowanie obniżek czynszu oraz systemu dodatków mieszkaniowych ze względu na wysokość dochodu gospodarstwa domowego najemcy.

Wysokość stawek czynszu za 1 m^2 powierzchni użytkowej z tytułu najmu lokali i pomieszczeń tymczasowych, jak również wysokość czynników podwyższających lub obniżających wartość użytkowa lokalu ustala Prezydent w drodze zarządzenia. Świadczenia te, skutkujące obniżeniem czynszu lub niwelujące jego skutki finansowe dla budżetu gospodarstwa domowego, stanowią właściwe zabezpieczenie dla mieszkańców zamieszkujących lokale położone na obszarze rewitalizacji. Ponadto możliwe jest udzielenie najemcom dopłat pokrywających część czynszu za najem mieszkania zgodnie z zasadami zawartymi w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. o pomocy państwa w ponoszeniu wydatków mieszkaniowych w pierwszych latach najmu mieszkania[41]. Dopłaty w trybie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. dotyczą inwestycji związanych z wykonaniem robót budowlanych polegających na

[39] Istnieje możliwość odstąpienia od waloryzacji stawki czynszu w przypadku, gdy koszty jej wprowadzenia przewyższą przychody z waloryzacji lub maksymalna stawka czynszu ustalona w wyniku waloryzacji przekroczyłaby poziom 3% wartości odtworzeniowej lokalu dla Miasta Białegostoku zgodnie z wartością ustaloną obwieszczeniem Wojewody Podlaskiego na dzień 1 kwietnia danego roku (§17 ust. 3 uchwały Nr XXXVII/539/21 Rady Miasta Białystok z dnia 29 marca 2021 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Białystok oraz zasobem pomieszczeń tymczasowych na lata 2021-2025).

[40] P7. Funkcjonalna Włókiennicza 7 – modernizacja budynku w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców z obszarów rewitalizowanych oraz P8. Pracownie dla artystów, mieszkania komunalne (C&D) w ramach kierunku 1.3. Modernizacja miejskiego zasobu lokalowego dla zwiększenia spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji, a także P21. Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych wielorodzinnych (C&D) w ramach kierunku 2.3. Kompleksowa odnowa infrastruktury technicznej obszaru rewitalizacji.

[41] Dz. U. z 2024 r. poz. 506.

remoncie lub przebudowie budynku mieszkalnego usytuowanego na obszarze rewitalizacji, dla którego przyjęto gminny program rewitalizacji w rozumieniu ustawy o rewitalizacji, w którym będzie się znajdowało przynajmniej jedno mieszkanie. W celu zwiększenia ochrony lokatorów nieruchomości objętych modernizacjami, położonych na obszarze rewitalizacji, należałoby dodatkowo rozważyć odroczenie w czasie nowych stawek czynszu, nieuwzględniających obniżek.

Uchwała w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Białystok ustala w szczególności kryteria uzasadniające oddanie w najem lub podnajem lokali na czas nieokreślony i najem socjalny, wysokość dochodów gospodarstw domowych uzasadniających stosowanie obniżek czynszu, zasady pierwszeństwa najmu, możliwości zamiany lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta, a także tryb rozpatrywania i załatwiania wniosków o najem lokali zawieranych na czas nieoznaczony i o najem socjalny oraz sposób poddania tych spraw kontroli społecznej. Uchwała ta wspiera również osoby o niższym statusie materialnym czy szczególnych potrzebach. W kontekście GPR Białegostoku należy stwierdzić, że nie zawiera ona zapisów wykluczających mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w związku z czym nie wskazuje się konieczności jej zmiany.

Podsumowując, obie uchwały nie zawierają zapisów wykluczających mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w związku z czym nie wskazuje się konieczności ich zmiany. W przypadku wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Białystok oraz zasobem pomieszczeń tymczasowych na lata 2021-2025 należy jedynie rozważyć wprowadzenie zapisu dotyczącego odroczenia w czasie nowych stawek czynszu, nieuwzględniających obniżek w celu zwiększenia ochrony lokatorów nieruchomości objętych modernizacjami w ramach procesu rewitalizacji.

12. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWALE DOTYCZĄCEJ KOMITETU REWITALIZACJI

Miasto Białystok nie podjęło uchwały, o której mowy w art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w związku z czym nie wskazuje się potrzeby zmian w zasadach wyznaczania składu oraz zasadach działania Komitetu Rewitalizacji.

13. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI

Zgodnie z wymogami art. 15 ust. 1 pkt 12 ustawy o rewitalizacji w zapisach Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białystok na lata 2024-2034 konieczne jest wskazanie, czy na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zostanie ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji (SSR) wraz z okresem jej obowiązywania.

Ujęte w GPRB przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie wymagają zaangażowania do ich realizacji specjalnych narzędzi ustawy o rewitalizacji, w związku z czym nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji na żadnym z podobszarów rewitalizacji w Białymstoku.

14. SPOSÓB REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA BIAŁEGOSTOKU W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

14.1. ZAKRES NIEZBĘDNYCH ZMIAN W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta określona w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku, opiera się na wyznaczeniu terenów z określoną funkcją dominującą w podziale na obszary urbanizacji i obszary podstawowego systemu przyrodniczego, a także określa ochronę i kształtowanie środowiska oraz dziedzictwa kulturowego i elementy systemu transportowego.

Ustalenia studium w kontekście związków z zapisami GPRB scharakteryzowano w PODROZDZIALE 10.3. POWIĄZANIA ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA BIAŁEGOSTOKU. Dokument ten wymaga dostosowania do przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym[42], w tym do wprowadzonych w niej zmian wynikających z wejścia w życie ustawy o rewitalizacji i wskazania obszarów zdegradowanych w części tekstowej i graficznej (art. 10 ust. 2 pkt. 14a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), a także ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (art. 6 pkt 1 pp. c oraz art. 1 pkt 12). Obecne studium nie wyznacza obszarów zdegradowanych w rozumieniu ustawy o rewitalizacji.

Powyższe oznacza konieczność aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Z racji przyjęcia przez rząd ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw wymagane jest uzgodnienie z planem ogólnym i modelem funkcjonalno-przestrzennym strategii rozwoju. Reforma systemu planowania przestrzennego powoduje usunięcie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jako podstawowego dokumentu określającego politykę przestrzenną gmin. Maksymalny horyzont czasowy obowiązywania studium to aktualnie koniec 2025 roku. Następnie zgodnie z nowymi przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym polityka przestrzenna będzie realizowana poprzez strategię rozwoju miasta oraz plan ogólny.

Znowelizowane przepisy wskazują na konieczność uwzględnienia w planie ogólnym uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy, w szczególności wytyczonych obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji[43]. Zatem opracowany w przyszłości plan ogólny powinien być zgodny z GPRB w tym zakresie. Jednocześnie w przypadku aktualizacji strategii rozwoju miasta powinna ona zawierać ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, w zakresie zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji[44]. Tym samym w przypadku aktualizacji lub opracowywania nowej strategii

[42] Dz. U. z 2023 r. poz. 977 ze zm.

[43] Art. 1 pkt 12 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2023 r. poz. 1688.

[44] Art. 6 pkt. 1 pp. c ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2023 r. poz. 1688.

należy uwzględnić zapisy wskazane GPR, w celu zachowania wzajemnej spójności powiązanych dokumentów.

Nowe dokumenty powinny uwzględniać następujące rozstrzygnięcia przyjęte w GPRB na lata 2024-2034:

- poprawnie wskazywać granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- zapewniać spójność dokumentów z celami i kierunkami rewitalizacji wyrażonymi w GPR,
- zapewniać spójność pomiędzy wskazanymi obszarami i zapisami zawartymi w strategii rozwoju miasta i planie ogólnym,
- zapewniać zgodność ustaleń w zakresie przeznaczenia terenu oraz parametrów i wskaźników zabudowy w stosunku do planowanych przedsięwzięć na obszarze rewitalizacji.

14.2. ZAKRES MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO KONIECZNYCH DO UCHWALENIA ALBO ZMIANY

Pokrycie miasta planami miejscowymi wynosi ok. 56,8%, z czego ok. 85,6% podobszaru rewitalizacji Centrum i Dojlidy i 38,1% podobszaru Starosielce ma pokrycie mpzp.

Na podobszarze rewitalizacji Centrum i Dojlidy obowiązuje 61 planów miejscowych:

Tab. 33. Zestawienie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podobszarze Centrum i Dojlidy

Lp.	Numer uchwały	Data uchwalenia	Nazwa mpzp
1.	XLVII/613/2001, Dz. Urz. W. P. Nr 68, poz. 2022 z 29.12.2001 r.	28.12.2001	Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego śródmieścia Białegostoku (centrum)
2.	XVIII/175/04, Dz. Urz. W. P. Nr 13, poz. 279 z 05.02.2004 r.	26.01.2004	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Przemysłowa w Białymstoku (rejon ul. Stawowej)
3.	XLV/521/05, Dz. Urz. W.P. Nr 191,poz. 2175 z 24.08.2005 r.	25.07.2005	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Mickiewicza w Białymstoku (rejon Trasy Kopernikowskiej)
4.	XLVI/526/05, Dz. Urz. W.P. Nr 209,poz. 2381 z 27.09.2005 r.	29.08.2005	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru w rejonie ulic Boh. Monte Cassino, Dąbrowskiego i Krakowskiej w Białymstoku
5.	LIV/649/06, Dz. Urz. W.P. Nr 94, poz. 927 z 04.04.2006 r.	27.02.2006	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Przydworcowe (rejon ulic Kard. ST. Wyszyńskiego i Mazowieckiej) w Białymstoku
6.	LX/719/06, Dz. Urz. W.P. Nr 241, poz. 2354 z 05.10.2006 r.	28.08.2006	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru Stawów Dojlidzkich z terenami przyległymi w Białymstoku
7.	LXII/768/06, Dz. Urz. W.P. Nr 281, poz. 2792 z 28.11.06 r.	23.10.2006	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Bema w Białymstoku (rejon ulic Składowej, Pogodnej, Bema i Kopernika)
8.	LXII/763/06, Dz. Urz. W.P. Nr 279, poz. 2788 z 24.11.2006 r.	23.10.2006	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedli Sienkiewicza i Bojary w Białymstoku (rejon ulic Jurowieckiej, Sienkiewicza, Warszawskiej, Pałacowej, Al. J. Piłsudskiego i Fabrycznej)
9.	LXII/764/06, Dz. Urz. W.P. Nr 285, poz. 2811 z 01.12.2006 r.	23.10.2006	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedli Centrum i Sienkiewicza w Białymstoku (rejon ulic Jurowieckiej, Fabrycznej, Al. J. Piłsudskiego, Włókienniczej i Poleskiej)
10.	LXII/766/06	23.10.2006	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części doliny rzeki Białej (odcinek od ul. Piastowskiej do ul. Ciołkowskiego) w Białymstoku
11.	XVIII/174/07, Dz. Urz. W.P. Nr 261, poz. 2778 z 03.12.2007 r.	29.10.2007	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Bojary w Białymstoku (rejon ul. Towarowej, Skorupskiej, Świętojańskiej, J.K. Branickiego, Ogrodowej i Sienkiewicza)
12.	LIII/680/10, Dz. Urz. W.P Nr 71, poz. 1090 z 16.04.2010 r.	22.02.2010	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru w rejonie ulic Boh. Monte Cassino, Dąbrowskiego i Krakowskiej w Białymstoku
13.	LII/661/10, Dz. Urz. W.P. Nr 50, poz. 865	22.02.2010	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części doliny rzeki Białej w Białymstoku (odcinek od ronda P. Lussy do ul. Piastowskiej)

Lp.	Numer uchwały	Data uchwalenia	Nazwa mpzp
14.	VII/53/11, Dz. Urz. W.P. Nr 84, poz. 960 z 23.04.2011 r.	28.02.2011	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Piaski w Białymstoku (rej. ul. Mazowieckiej i Żelaznej)
15.	VII/54/11	28.02.2011	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Skorupy w Białymstoku (rejon ulic Zaściańskiej i Nowowarszawskiej)
16.	XI/81/11, Dz. Urz. W.P. Nr 146 , poz. 1682 z 20.05.2011 r.	18.04.2011	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Przydworcowe w Białymstoku (rejon ul. Kard. S. Wyszyńskiego i M. Kopernika)
17.	XII/95/11, Dz. Urz. W.P. Nr 168, poz. 1978 z 24.06.2011 r.	30.05.2011	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon ulic M. Skłodowskiej-Curie i Akademickiej)
18.	XIII/114/11, Dz. Urz. W.P. Nr 183, poz. 2207 z 12.07.2011 r.	20.06.2011	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon ul. J. H. Dąbrowskiego i Botanicznej)
19.	XXX/342/12, Dz. Urz. W.P. poz. 2191 z 24.07.2012 r.	25.06.2012	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Dojlidy Górne
20.	XXIX/295/12, Dz. Urz. W.P. poz. 2040 z 10.07.2012 r.	10.07.2012	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Dojlidy w Białymstoku (w rejonie ulic Wiewiórczej i Niedźwiedziej)
21.	XXXVII/454/12, Dz. Urz. W.P. poz. 207 z 10.01.2013 r.	17.12.2012	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon ul. Lipowej i Nowy Świat)
22.	XXXIX/470/13, Dz. Urz. W.P. poz. 1571 z 15.03.2013 r.	25.02.2013	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Dojlidy w Białymstoku (rejon ulic J. Kuronia oraz F. Karpińskiego)
23.	XLVIII/540/13, Dz. Urz. W.P. poz. 3089 z 29.07.2013 r.	25.06.2013	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon ul. Lipowej i L. Waryńskiego)
24.	XLVIII/543/13, Dz. Urz. W.P. poz. 3092 z 29.07.2013 r.	25.06.2013	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon Rynek Kościuszki i Sienkiewicza)
25.	LXII/696/14, Dz. Urz. W.P. poz. 2692 z 21.07.2014r.	23.06.2014	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Dojlidy w Białymstoku (rejon ulic ks. S. Suchowolca i J. Kuronia) - etap I
26.	LXII/698/14, Dz. Urz. W.P. poz. 2694 z 21.07.2014 r.	23.06.2014	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Dojlidy w Białymstoku (w rejonie ulicy ks. S. Suchowolca)
27.	LXIII/722/14, Dz. Urz. W.P. z 2014 r. poz. 3493 z 22.10.2014 r.	22.09.2014	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części doliny rzeki Białej w Białymstoku (odcinek od ronda im. A.P. Lussy do ul. Piastowskiej)
28.	LXIV/741/14, Dz. Urz. W.P. poz. 3913 z 27.11.2014 r.	20.10.2014	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Dojlidy w Białymstoku (rejon ulic ks. S. Suchowolca i J. Kuronia) - etap II

Lp.	Numer uchwały	Data uchwalenia	Nazwa mpzp
29.	III/15/14, Dz. Urz. W.P. poz. 2 z 02.01.2015 r.	15.12.2014	Zmiana miejscowego plan zagospodarowania przestrzennego części osiedli Sienkiewicza i Bojary w Białymstoku (rejon ulic Jurowieckiej, Sienkiewicza, Warszawskiej, Pałacowej, Al. J. Piłsudskiego i Fabrycznej)
30.	XVII/255/16	18.01.2016	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon Al. J. Piłsudskiego i ul. Żabiej)
31.	XXII/324/16, Dz. Urz. W.P. poz. 2240 z 19.05.2016 r.	25.04.2016	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Dojlidy Górne w Białymstoku (w rejonie ulic ks. S. Suchowolca i Zalesie)
32.	XXIV/373/16, Dz. Urz. W.P. poz. 3146 z 26.07.2016 r.	30.06.2016	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedli Centrum i Przydworcowe w Białymstoku (rejon ul. św. Rocha i Sukiennej) - etap I
33.	XXV/378/16, Dz. Urz. W.P. poz. 4020 z 31.10.2016 r.	26.09.2016	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Mickiewicza w Białymstoku (w rejonie ulic Zwierzynieckiej i Jagiellońskiej)
34.	XXVI/417/16, Dz. Urz. W.P. poz. 4259 z 17.11.2016 r.	24.10.2016	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedli Centrum i Przydworcowe w Białymstoku (rejon ul. Młynowej i Cieszyńskiej) - etap I
35.	XXXIV/560/17, Dz. Urz. W.P. poz.1863 z 08.05.2017 r.	24.04.2017	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon ul. Sienny Rynek i św. Anny) - etap I
36.	XLII/643/17, Dz. Urz. W.P. poz. 4108 z 07.11.2017 r.	30.11.2017	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon Al. J. Piłsudskiego i ul. Czystej)
37.	XLVII/698/18, Dz. Urz. W. P. poz. 1149 z 07.03.2018 r.	26.02.2018	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon ul. J. H. Dąbrowskiego i Botanicznej)
38.	XLIX/747/18, Dz. Urz. W.P. poz. 2137 z 07.05.2018 r.	23.04.2018	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum (rejon ulic Kalinowskiego, Młynowej i Mazowieckiej) w Białymstoku
39.	XLIX/748/18	23.04.2018	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Piasta w Białymstoku (rejon ul. Warszawskiej i Świętojańskiej)
40.	LI/801/18, Dz. Urz. W.P. poz. 2900 z 29.06.2018 r.	18.06.2018	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Dojlidy w Białymstoku (rejon ulic ks. S. Suchowolca i J. Kuronia) - etap III
41.	LI/802/18, Dz. Urz. W.P z 2018 r. poz. 2901 z 29.06.2018 r.	18.06.2018	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon ul. Lipowej i Nowy Świat)
42.	LIV/819/18, Dz. Urz. W.P. z 2018 r. poz. 3964 z dnia 05.10.2018r.	24.09.2018	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części osiedla Dojlidy w Białymstoku (w rejonie ulic Wiewiórczej i Niedźwiedziej)

Lp.	Numer uchwały	Data uchwalenia	Nazwa mpzp
43.	LV/841/18, Dz. Urz. W.P. poz. 4359 z 30.10.2018 r.	11.10.2018	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Sienkiewicza w Białymstoku (w rejonie ulic Sienkiewicza i Jagienki)
44.	II/9/18, Dz. Urz. W.P. poz. 5075 z 12.12.2018 r.	29.11.2018	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Sienkiewicza w Białymstoku (rejon ul. Ogrodowej i Fabrycznej)
45.	VII/107/19, Dz. Urz. W.P. poz. 1398 z 07.03.2019 r.	25.02.2019	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon ulicy Nowy Świat) - etap I
46.	XI/145/19, Dz. Urz. W.P. poz. 2960 z 29.05.2019 r.	20.05.2019	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedli Centrum i Przydworcowe w Białymstoku (rejon ul. św. Rocha i Sukiennej) - etap II
47.	XXXVI/525/21, Dz. Urz. W.P. poz. 942 z 02.03.2021 r.	22.02.2021	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Bema w Białymstoku w rejonie ulic Gen. Józefa Bema i Wiejskiej - etap I
48.	XL/602/21, Dz. Urz. W.P. poz. 2579 z 29.06.2021 r.	21.06.2021	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Mickiewicza w Białymstoku (w rejonie ulic Elizy Orzeszkowej i Marii Konopnickiej)
49.	XLIII/618/21, Dz. Urz. W.P. poz. 3613 z 27.09.2021 r.	20.09.2021	zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części osiedli Centrum i Przydworcowe w Białymstoku (rejon ul. Młynowej i Cieszyńskiej) – etap I
50.	XLVI/683/21, Dz. Urz. W. P. poz. 5331 z 28.12. 2021 r.	20.12.2021	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon ul. Lipowej i L. Waryńskiego) - etap I
51.	IV/61/18, Dz. Urz. W.P. poz.1529 z 04.04.2022 r.	28.03.2022	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedli Dojlidy i Skorupy w Białymstoku w rejonie ulic Dojlidy Fabryczne i ks. S. Suchowolca – etap I
52.	LIV/779/22, Dz. Urz. W.P z 27.05.2022 r. poz. 2549	23.05.2022	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części osiedla Dojlidy w Białymstoku (rejon ulic: ks. S. Suchowolca i J. Kuronia) – etap III
53.	LVII/812/22, Dz. Urz. W.P. poz. 3192 z 11.07.2022 r.	08.07.2022	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Sienkiewicza w Białymstoku w rejonie ulic Jurowieckiej i Nowogródzkiej
54.	LXI/854/22, Dz. Urz. W.P. poz. 4640 z 26.10.2022 r.	24.10.2022	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Sienkiewicza w Białymstoku w rejonie ulic Towarowej i Wąskiej
55.	LXII/860/22, Dz. Urz. W.P. poz. 5860 z 16.12.2022 r	28.11.2022	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku w rejonie ulic Świętojańskiej i Akademickiej
56.	LXXII/996/23, Dz. Urz. W.P. poz. 3398 z 22.06.2023 r.	19.06.2023	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku w rejonie ulic Artyleryjskiej i Botanicznej
57.	LXXII/995/23, Dz. Urz. W.P. poz. 3397 z 22.06.2023 r.	19.06.2023	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedli Dojlidy i Skorupy w Białymstoku w rejonie ulic Dojlidy Fabryczne i ks. S. Suchowolca - etap II B

Lp.	Numer uchwały	Data uchwalenia	Nazwa mpzp
58.	LXXII/992/23, Dz. Urz. W.P. z 2023 r. poz. 3394 z 22.06.2023 r.	19.06.2023	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części osiedla Piasta w Białymstoku (rejon ul. Warszawskiej i Świetojańskiej)
59.	LXXIV/1021/23, Dz. Urz. W.P. poz. 4870 z 22.09.2023 r.	18.09.2023	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku (rejon ul. Lipowej i Nowy Świat)
60.	LXXV/1036/23, Dz. Urz. W.P. poz. 5417 z 27.10.2023 r.	23.10.2023	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Centrum w Białymstoku w rejonie ulic Częstochowskiej i Tadeusza Mazowieckiego
61.	LXIII/900/22, Dz. Urz. W.P. poz. 5980 z 27.12.2022	20.12.2023	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedli Dojlidy i Skorupy w Białymstoku w rejonie ulic Dojlidy Fabryczne i ks. S. Suchowolca – etap II A

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z https://www.bialystok.pl/pl/dla_biznesu/zagospodarowanie_przestrzenne/planyzagospodarowaniaprzestrzennego

Na podobszarze rewitalizacji Starosielce obowiązuje 5 planów miejscowych:

Tab. 34. Zestawienie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podobszarze Starosielce

Lp.	Numer uchwały	Data uchwalenia	Nazwa mpzp
1.	V/24/98, Dz. Urz. W. P. z 1999 r. Nr 2, poz. 7 z 14.01.1999 r.	14.12.1998	Zmiana miejscowego planu szczegółowego części osiedla Starosielce (rejon ulicy obecnie Turowskiego)
2.	LV/713/2002, Dz. Urz. W. P. Nr 47, poz. 1058 z 23.09.2002 r.	29.08.2002	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Starosielce (rejon ul. Nowosielskiej)
3.	LVIII/684/06	26.06.2006	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Starosielce w Białymstoku (rejon ulicy Elewatorskiej)
4.	XII/110/07, Dz. Urz. W. P. Nr 149, poz. 1384 z 29.06.2007 r.	21.05.2007	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedli Starosielce i Zielone Wzgórza (rejon ulic Klepackiej i Hetmańskiej) w Białymstoku
5.	XXIX/330/08, Dz. Urz. W.P. Nr 181 poz. 1796 z 28.07.2008 r.	19.06.2008	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Starosielce w Białymstoku (rejon ulic Al. Niepodległości i Wrocławskiej)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z https://www.bialystok.pl/pl/dla_biznesu/zagospodarowanie_przestrzenne/planyzagospodarowaniaprzestrzennego

Analiza przedsięwzięć rewitalizacyjnych o charakterze inwestycyjnym wskazuje na położenie większości z nich na obszarach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Stosunkowo ogólna charakterystyka przedsięwzięć, w szczególności uzupełniających utrudnia szczegółową analizę zmian koniecznych do wprowadzenia w obowiązujących planach miejscowych. Dopiero powstająca na kolejnych etapach prac dokumentacja techniczna może ujawnić różnego rodzaju parametry związane z inwestycjami, które wykażą konieczność dostosowania planów miejscowych. Dla przeprowadzenia sprawnych działań inwestycyjnych, realizowane projekty powinny wpisywać się w wytyczne obowiązujących dokumentów planistycznych.

W przypadku przedsięwzięć podstawowych położonych na obszarach poza obowiązującymi planami miejscowymi koncentrują się one w większości na remontach i przebudowie budynków (P8, P14, P19, P21), budowie drogi (część P16), budowie ścieżek rowerowych (część P17) oraz budowie infrastruktury kanalizacyjnej (część P22). Przedsięwzięcia uzupełniające na obszarach bez mpzp to działania zakładające przebudowę nawierzchni targowiska (U5), przebudowę budynku (U6), zagospodarowanie terenu ZOO zwiększające jego dostępność (U7), budowę kładki nad rzeką (U9) oraz rewaloryzację terenów zieleni (U14, U15). Realizacja tych zadań nie wymaga opracowania nowych planów miejscowych. Niemniej należy je realizować uwzględniając lokalne uwarunkowania oraz ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, w sposób nieprowadzący do pogorszenia się jakości życia obszaru.

Projektem prowadzącym do potencjalnie najbardziej znaczących przekształceń przestrzennych jest przedsięwzięcie nr P23 „Częściowa renaturyzacja rzeki Białej wraz z zagospodarowaniem bulwarów nadrzecznych”. Inwestycja zakłada wykorzystanie dokumentacji, która w przeszłości uzyskała pozwolenie na budowę. Zakres realizowanych zadań wpisuje się w obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w odcinku od ul. Miłosza do ul. Świętojańskiej. W przypadku odcinka wzdłuż al. Piłsudskiego przy VI LO oraz przy ul. Włókienniczej zakres realizowanych zadań zostanie określony na dalszym etapie prac. Obecne ustalenia planu w ogólnym ujęciu również pozwalają na powstanie tej inwestycji.

Stosunkowo szerokie działania przekształcające przestrzeń występują także w przypadku przedsięwzięć nr P11 „Modernizacja zabytkowych przestrzeni miasta (Parku Planty i Bulwarów Kościałkowskiego oraz ogrodzenia zespołu pałacowo-ogrodowego Branickich)” oraz P25 „Rewaloryzacja zabytkowego parku Lubomirskich w Białymstoku w celu zwiększenia jego dostępności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji”. Oba projekty skupiają się na działaniach związanych z terenami zieleni publicznej zgodnych z obowiązującymi planami miejscowymi.

W przypadku żadnego z przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w GPRB analiza nie wykazała konieczności zmiany lub uchwalenia nowego planu miejscowego. Należy mieć na względzie fakt, że opisy przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w GPRB nie zawierają szczegółowych parametrów planowanych inwestycji, które zostaną ujawnione na etapie tworzenia dokumentacji techniczno-budowlanej. Dopiero wówczas może zaistnieć potrzeba podjęcia decyzji o dostosowaniu parametrów inwestycji do zapisów obowiązujących planów lub w razie konieczności o zmianie zapisów planów miejscowych.

14.3. MIEJSCOWY PLAN REWITALIZACJI

GPRB nie wskazuje na konieczność sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37g ust.1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

15. OPINIE DO PROJEKTU GPRB ZEBRANE W ZWIĄZKU Z ART. 17 USTAWY O REWITALIZACJI

Projekt GPRB podlegał w okresie od dnia 06.02.2024 r. do dnia 26.02.2024 r. opiniowaniu na zasadach przewidzianych w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji. Podmioty dokonywały oceny regulacji projektu GPRB w zakresie swojej właściwości rzeczowej lub miejscowej, zgłaszając w kilku przypadkach uwagi konieczne do uwzględnienia w dokumencie. Łącznie wysłano prośby o opinie do 23 instytucji.

Tab. 35. Zestawienie opinii do projektu GPRB zebranych w trybie art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji

Lp.	Organ opiniujący	Treść opinii	Forma złożenia
Opinie obligatoryjne			
1.	Marszałek Województwa Podlaskiego ul. M. Curie-Skłodowskiej 14, 15-097 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji
2.	Wojewoda Podlaski ul. Mickiewicza 3, 15-213 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy o rewitalizacji
3.	Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Białymstoku ul. Kawaleryjska 70/3, 15-601 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji
4.	Dyrektor Delegatury Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Białymstoku ul. Żurawia 69, 15-535 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy o rewitalizacji
5.	Dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego ul. Mickiewicza 3, 15-213 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy o rewitalizacji
6.	Komendant Wojewódzki Policji w Białymstoku ul. Sienkiewicza 65, 15-003 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy o rewitalizacji
7.	Komendant Miejski Policji w Białymstoku ul. Gen. J. Bema 4, 15-369 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy o rewitalizacji

Lp.	Organ opiniujący	Treść opinii	Forma złożenia
8.	Komendant Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej ul. gen. Józefa Bema 100, 15-370 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy o rewitalizacji
9.	Komendant Miejski Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku ul. Warszawska 3, 15-062 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy o rewitalizacji
10.	Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny ul. Legionowa 8, 15-099 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji
11.	Miejska Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna ul. Białówny 11, 15-437 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji
12.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Białymstoku ul. Zwycięstwa 2, 15-703 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji
13.	Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich ul. Elewatorska 6, 15-620 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy o rewitalizacji
14.	Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Zakład Gazowniczy w Białymstoku ul. Gen. S. Sosabowskiego 24, 15-182 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji
15.	Prezes Zarządu Wodociągi Białostockie Sp. z o.o. ul. Młynowa 52/1, 15-404 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy o rewitalizacji
16.	PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok ul. Elektryczna 13, 15-080 Białystok	Pozytywna, z uwagami dot. sposobu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych z udziałem infrastruktury PGE Dystrybucja	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji
17.	Enea Ciepło sp. z o.o. w Białymstoku ul. Warszawska 27, 15-052 Białystok	Pozytywna, z uwagami dot. sposobu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji

Lp.	Organ opiniujący	Treść opinii	Forma złożenia
		z udziałem infrastruktury Enea Ciepło sp. z o.o.	
18.	Orange Polska S.A. ul. Jagiellońska 34, 96-100 Skierniewice	Pozytywna, z uwagami dot. sposobu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych z udziałem infrastruktury Orange	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji
19.	Prezes Zarządu PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. ul. Targowa 74, 03-734 Warszawa	Pozytywna, z uwagami dot. sposobu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych z udziałem infrastruktury PKP	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji
20.	Prezes Krajowego Zasobu Nieruchomości ul. Nowy Świat 19, 00-029 Warszawa	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji
21.	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku ul. Dojlidy Fabryczne 23, 15-554 Białystok	Pozytywna, z uwagami dotyczącymi sposobu realizacji przedsięwzięć z uwzględnieniem wymagań środowiskowych	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji
22.	Wojewódzki Konserwator Zabytków ul. Dojlidy Fabryczne 23, 15 – 554 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy o rewitalizacji
23.	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku ul. Pułkowa 11, 15-143 Białystok	Pozytywna	Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Poniżej przedstawiono odniesienie się do uzyskanych opinii dotyczących m.in. szczegółowych zasad zagospodarowania obszaru rewitalizacji oraz warunków realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w GPRB.

PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok

Infrastruktura elektroenergetyczna znajdująca się na terenie, dla którego opracowano GPRB, umożliwia zaspokojenie bieżących potrzeb energetycznych odbiorców. W przyszłości, w celu zaspokojenia rosnących potrzeb, sieć będzie sukcesywnie modernizowana i rozbudowywana - zgodnie z obowiązującym Planem Rozwoju Spółki. W rejonie ulicy Branickiego i rzeki Białej zlokalizowane linie kablowe 110kV wpływają na konieczność uzgodnienia z PGE Dystrybucja projektowanej zmiany zagospodarowania tego terenu oraz sposobu prowadzenia prac w pobliżu przedmiotowych urządzeń 110 kV. W przypadku kolizji projektowanych obiektów z urządzeniami elektroenergetycznym, należy je dostosować do projektowanego zagospodarowania przestrzennego terenu. Przebudowa realizowana przez inwestora wymaga zawarcia umowy z PGE Dystrybucja i powinna dotyczyć nie tylko zmian tras linii elektroenergetycznych, lecz również wykonania odpowiednich obostrzeń i uziemień.

Enea Ciepło sp. z o.o. w Białymstoku

Na poszczególnych etapach realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych wynikających z GPRB, jeżeli sieć cieplna znajduje się w zakresie tego etapu, należy uzgodnić szczegółowe rozwiązania kolizji zbliżeń i skrzyżowań z siecią ciepłowniczą z przedsiębiorstwem.

Orange Polska S.A.

W przypadku wystąpienia kolizji z istniejącymi urządzeniami telekomunikacyjnymi własności Orange należy wystąpić do Orange Polska o wydanie warunków technicznych na ich zabezpieczenie lub położenie.

PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.

W przypadku zamierzeń inwestycyjnych realizowanych w sąsiedztwie obszaru kolejowego, należy uzgodnić ich zakres, zgodnie z przepisami ustawy o transporcie kolejowym, z właściwym terytorialnie zakładem linii kolejowych tj. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Zakładem Linii Kolejowych w Białymstoku.

Zagospodarowanie terenów sąsiadujących z infrastrukturą kolejową oraz wszelkie zamierzenia inwestycyjne planowane do realizacji w ich sąsiedztwie (w tym w szczególności w odniesieniu do przedsięwzięcia podstawowego P17) winny być zgodne z przepisami odrębnymi, w tym z: ustawą z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym, rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie drzew i krzewów, elementów ochrony akustycznej i wykonania robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowej, a także sposobu urządzania i utrzymywania zasłon odśnieżnych oraz pasów przeciwpożarowych, rozporządzeniem Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 20 października 2015 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać skrzyżowania linii kolejowych oraz bocznic kolejowych z drogami i ich usytuowanie, ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, ustawą z dnia 21 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku

Z uwagi na fakt, iż zaplanowane w GPRB działania mogą mieć wpływ na gatunki zwierząt objęte ochroną, podczas prac związanych w szczególności z modernizacją budynków oraz innych prac remontowo-budowlanych, należy zapewnić właściwą ochronę gatunkową ptaków i nietoperzy, zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody[45].

Przed przystąpieniem do realizacji planowanych działań należy uwzględnić ww. formy ochrony przyrody, podlegające gatunkowej ochronie z mocy ustawy o ochronie przyrody, w celu ograniczenia ryzyka zniszczenia siedlisk ptaków i nietoperzy. Może nastąpić sytuacja, że przeprowadzenie planowanych czynności będzie mogło być zrealizowane dopiero po uzyskaniu stosownych zezwoleń.

Ewentualne zagrożenia w stosunku do środowiska oraz form ochrony przyrody, które mogą wyniknąć ze szczegółowego rozpoznania środowiska w kolejnych etapach przygotowania dokumentacji związanej z realizacją zamierzeń inwestycyjnych będą szczegółowo rozpatrywane przez RDOŚ na etapie indywidualnych postępowań, przed realizacją poszczególnych inwestycji.

[45] Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 ze zm.

Załączniki

Załącznik mapowy do GPRB – kierunki zmian przestrzenno-funkcjonalnych

Spis tabel

Tab. 1. Elementy struktury GPRB na lata 2024-2034 na tle wymogów ustawy wdrożeniowej dla strategii IIT

Tab. 2. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Białegostoku i mieszkańców podobszaru rewitalizacji Centrum i Dojlidy w 2022 r.

Tab. 3. Bezrobocie na podobszarze rewitalizacji Centrum i Dojlidy na koniec 2021 r.

Tab. 4. Problemy, potencjały i potrzeby podobszaru rewitalizacji Centrum i Dojlidy

Tab. 5. Bezrobocie na podobszarze Starosielce na koniec 2021 r.

Tab. 6. Wybrane przyczyny korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Białegostoku i podobszaru Starosielce w 2022 r. – zestawienie 1

Tab. 7. Wybrane przyczyny korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Białegostoku i podobszaru Starosielce w 2022 r. – zestawienie 2

Tab. 8. Problemy wychowawcze i edukacyjne dzieci i młodzieży w Białymstoku i na podobszarze Starosielce w roku szkolnym 2021/2022

Tab. 9. Przestępstwa i wykroczenia w Białymstoku i na podobszarze Starosielce odnotowane w 2021 r.

Tab. 10. Problemy, potencjały i potrzeby podobszaru rewitalizacji Starosielce

Tab. 11. Problemy zdiagnozowane na podobszarach rewitalizacji w podziale na sfery i podobszary

Tab. 12. Potrzeby zdiagnozowane na podobszarach rewitalizacji w podziale na sfery i podobszary

Tab. 13. Potencjały obszaru rewitalizacji w podziale na sfery i podobszary

Tab. 14. Powiązania między problemami obszaru rewitalizacji a elementami wizji, celami, kierunkami i podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Tab. 15. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań GPRB

Tab. 16. Szacunkowe ramy finansowe GPRB z podziałem na źródła finansowania [zł]

Tab. 17. Różne wymiary komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji

Tab. 18. Analiza oddziaływania i powiązań podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w GPRB

Tab. 19. Formy włączenia społecznego w proces opracowania i wdrażania GPRB

Tab. 20. Formy włączenia społecznego interesariuszy w proces opracowania i wdrażania GPGB – zgodnie z wymogami ustawy wdrożeniowej

Tab. 21. Podmioty realizujące czynności z zakresu zarządzania GPRB

Tab. 22. Ramowy harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

Tab. 23. Koszty zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

Tab. 24. Przykładowy formularz monitorowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

Tab. 25. Wskaźniki monitorowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2024-2034

Tab. 26. Cykle monitoringu GPRB na lata 2024-2034

Tab. 27. Zestaw wskaźników monitorowania stopnia realizacji celów GPRB na lata 2024-2034 (dla cyklu 3-letniego)

Tab. 28. Porównanie celów strategicznych i operacyjnych (wybranych) Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku do 2030 roku z celami i kierunkami GPRB

Tab. 29. Porównanie celów strategicznych i priorytetów działań (wybranych) Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2021-2030 z celami i kierunkami GPRB

Tab. 30. Porównanie kierunków rozwoju (wybranych) ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku oraz celów i kierunków GPRB

Tab. 31. Porównanie celów strategicznych i działań Planu adaptacji Miasta Białystok do zmian klimatu do roku 2030 z wybranymi celami, kierunkami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi GPRB

Tab. 32. Zestawienie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych planowanych do realizacji przez Miasto Białystok zgodnie z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami na lata 2022-2025 z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi przewidzianymi w GPRB

Tab. 33. Zestawienie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podobszarze Centrum i Dojlidy

Tab. 34. Zestawienie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podobszarze Starosielce

Tab. 35. Zestawienie opinii do projektu GPRB zebranych w trybie art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji

Spis rysunków

Rys. 1. Granice obszaru rewitalizacji w Białymstoku

Rys. 2. Porównanie zasięgu obszaru rewitalizacji w obowiązującym PR 2017-2023 z aktualnym obszarem rewitalizacji

Rys. 3. Mapa turystyczna centrum Białegostoku

Spis fotografii

Fot. 1. Zadbane przestrzenie wspólne na osiedlu Przydworcowym – chętnie uczęszczane przez mieszkańców

Fot. 2. Ul. Lipowa - przykład często uczęszczanej ulicy ze szpalerem drzew

Fot. 3. Silnie uregulowany przebieg rzeki Białej

Fot. 4. Przykład niezagospodarowanego budynku i niezagospodarowanej przestrzeni przy ul. Młynowej

Fot. 5. Tereny zieleni przy pałacu Branickich – miejsce organizacji wielu wydarzeń kulturalnych

Fot. 6. Tereny przy rzece Białej – tereny z potencjałem na zagospodarowanie

Fot. 7. Pałac Branickich wraz z ogrodami – najważniejszy zabytek Białegostoku

Fot. 8. Budynek Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku usytuowany na podobszarze

Fot. 9. Stan zieleni na osiedlu mieszkaniowym na Starosielcach

Fot. 10. Zdegradowane tereny poprzemysłowe w pobliżu torów kolejowych

Fot. 11. Przykłady infrastruktury rekreacyjnej na podobszarze

IRMiR INSTYTUT ROZWOJU MIAST I REGIONÓW

CENTRUM DORADZTWA REWITALIZACYJNEGO IRMiR

Białystok

KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH

- Granice miasta Białegostoku
- Granice podobszaru rewitalizacji

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne
- P22 Numer przedsięwzięcia podstawowego
- U8 Numer przedsięwzięcia uzupełniającego

Przedsięwzięcia podstawowe
- Budowa sieci kanalizacyjnej
- Modernizacja infrastruktury sportowej przy placówkach oświaty
- Modernizacja drogi rowerowej
- Budowa ciągu pieszo-rowerowego lub drogi rowerowej
- Budowa drogi
- Budowa woonerfu
- Renaturyzacja rzeki i zagospodarowanie bulwarów nadrzecznych
- Przebudowa sieci kanalizacyjnej
- Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
- Remont budynku
- Przebudowa budynku
- Zagospodarowanie terenu i przebudowa budynku
- Rewaloryzacja terenu zieleni publicznej
- Rewaloryzacja terenu zieleni publicznej i modernizacja ciągów komunikacyjnych
- Renaturyzacja rzeki i zagospodarowanie bulwarów nadrzecznych

Przedsięwzięcia uzupełniające
- Przebudowa nawierzchni Miejskiego Targowiska
- Budowa kładki
- Przebudowa budynku
- Przebudowa terenu ZOO - zwiększenie dostępności
- Zagospodarowanie lub rewaloryzacja terenów zieleni
- Remont budynku
- Przebudowa budynku
- Rewaloryzacja terenu zieleni publicznej
- Zagospodarowanie terenu ZOO

Pozostałe elementy
- Pomnik przyrody
- Rezerwat przyrody
- Ciek wodny
- Zbiornik wodny
- Tory kolejowe
- Granice terenów zamkniętych

Kategoria drogi
- Droga krajowa
- Droga wojewódzka
- Droga powiatowa
- Droga gminna
- Istniejące budynki
- Granice działek ewidencyjnych

Skala: 1:5 000

0 250 500 1 000 m